

EFENDİMİZ

sallallahu aleyhi ve sellem

DOÇ. DR. MUHİTTİN AKGÜL

99 SORUDA EFENDİMİZ

Doç. Dr. Muhittin AKGÜL

EFENDİMİZ

sallallahu aleyhi ve sellem

DOÇ. DR. MUHİTTİN AKGÜL

99 SORUDA EFENDİMİZ (S.A.S.)

Editör
İsmail KAYAR

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Necmi TOPAL

ISBN
978-975-278-273-0

Yayın Numarası
486

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7
Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 274 22 15
Mart 2011

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Işık Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No: 1
34696 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78
www.isikyayinlari.com
facebook.com/kitapkaynagi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Yaratılışın gayesi, marifet-i İlâhi. Bu marifete ermede rehber, Yüce Yaratıcı'nın insanların içlerinden seçmiş olduğu peygamberler. İlk insan aynı zamanda ilk peygamber. İnsanlık tarihinin farklı zaman dilimlerinde, aklın ulaşamadığı noktalarda yol gösterici ve işaret belirleyici işte bu peygamberlerin bulunduğu nübüvvet müessesesi. Ve bu sarayın kubbesindeki son taş, tamamlayıcı ve sona erdiricisi İnsanlığın İftihar Tablosu Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem).

Bir adı da Mustafa olan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), insanların içlerinden seçilen bu seçkin şahsiyetlerin arasından süzülen ve böylece iki kez seçilmiş olan Yüce bir Şahsiyet. Varlığın gayesini öğretmiş, her sahada ideal insan olma portresini yaşantısıyla göstermiş, dünya-ahiret arasında olması gereken dengeyi yerine oturtmuş, insanların fıtratlarına su gibi, hava gibi muhtaç oldukları gerçek din duygusunu yerleştirmiş, beşer hayatında uygulanması insanı mutluluğa götüren ideal kuralları belirtmiş ve insanların her zaman muhtaç oldukları güzel ahlak ilkelerini talim etmiştir.

Hayatına kuş bakışı bakıldığında hemen ilk safhada onun, Yüce Yaratıcı'nın vahyi kontrolünde hareket ettiği, vazifesi karşılığında en küçük maddi bir beklenti içinde olmadığı, son derece samimi olduğu, insanları Allah'ın birliği ve varlığına çağırdığı, hedef ve gayesinin son derece açık olduğu görülür.

Yine yaşantısına bakıldığında, hemen göze çarpan şeylerin, söz ve davranışlarında son derece doğruluğu, emanet noktasında zirvede oluşu, üzerine aldığı kudsî görevi yerine getirmedeki titizliği, ortaya çıkan karmaşık meseleleri son derece rahat, kolay ve herkes tarafından benimsenen bir şekilde çözüme kavuşturması ve masumiyeti olduğu görülür.

Son ve evrensel olması ve Yüce Yaratıcı nezdindeki konumundan dolayıdır ki, kendisinden önceki peygamberler ve onlara gelen Kudsî beyanlar O'ndan bahsetmiş, O'nun geleceğini haber vermiş ve gelişini müjdelemişlerdir. Bu müjde ve haberler o kadar açık ve detaylıdır ki, bu din mensuplarından bazıları, kendi evlatlarını tanıma rahatlığı ölçüsünde Hz. Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) ait özellikleri öğrenmiş, onun hayatında görmüş ve dolayısıyla ona inanmışlardır.

Her peygamber gibi vahye mazhar olmuş, risaletinin delili olması açısından herkesi ilgilendirecek ve herkesin rahatlıkla anlayacağı derecede açık ve büyük mucizelere mazhar olmuştur. Kendisine Kur'ân gibi ebedi ve her türlü tahriften uzak bir kitap verilmiş, kıblesi Kâ'be koruma altına alınmış, göğsü şerhedilmiş, beşerin idrak sınırını aşacak mahiyetteki İsra-Mi'rac gibi öteler ötesi kudsi bir yolculuk, bütün bir insanlık adına O'na nasip olmuş, peygamberliğinin bir delili olarak ay ikiye yarılmış ve semanın kapıları şeytanlara kapatılarak insanların bu noktadan aldatılmalarının önü kesilmiştir.

Yaşadığı hayatın her safhası, seçilmişliğinin ve ulaşılmazlığının ayrı bir yönünü meydana getirmiş, şakalarında bile yalanın en küçüğü onun semtine uğramamış, dünyaya teşriflerinden vefat anına kadar başına gelen pek çok sıkıntı, eziyet ve musibet karşısında, olağanüstü bir sabır göstermiş, kendisine, yakınlarına ve dostlarına yapılan sayısız insanlık dışı davranışlar karşısında beşer üstü bir af ve müsamaha örneği sergilemiş, içine bütün insanları hatta

hayvanları dahi alacak genişlikteki merhametiyle, etrafındaki dost-düşman herkesin dikkatini çekmiş, bir beşer olarak her şeye ulaşması ve elde etmesi mümkünken, son derece mütevazı ve sade bir hayat yaşamış, yaptığı işlerde en küçük bir beklenti içinde olmamış, sıkıştırıldığı ve tek başına kaldığı zamanlarda bile asla bir yılgınlık ve ümitsizlik emaresi göstermemiş, Allah'a kulluk noktasında herkesten daha ileri ve derin olmuş... Hâsılı iyi huy dediğimiz her davranışı en zirve noktada temsil etmiş ideal bir örnektir.

Cenab-ı Hakk bu şerefli elçisini, manevi günahlardan koruyup, lekesiz ve eksiksiz bir kul olduğunu dilediği gibi, onu aynı zamanda insanlardan gelebilecek her türlü tehlikeye karşı da korumuştur. Ölümle yüz yüze geldiği ve artık kaçışın mümkün olmadığı pek çok tehlikeli noktada onu muhafaza etmiş ve düşmanın başvurduğu her türlü komployu bertaraf etmiştir.

Günümüz dünyasının muhtaç olduğu gerçek barış ve farklılıklarla beraber yaşama örneğini en açık bir şekilde yaşayarak göstermiş, aynı şehri, farklı din ve inanç sahipleriyle paylaşmıştır.

Evet O, son peygamberdir. Nübüvveti, bir ülke ya da belirli bir zamanı değil, bütün zaman ve mekânları içine alan evrensel bir nübüvvettir. Hatta cinlerin de peygamberidir. Eşleri bizim annelerimizdir. Geçmiş-gelecek günahları af garantisindedir. Diğer peygamberlerden O'nun adına söz alınmış, Kevser verilmiş, Kur'ân'da kendisine adıyla hitap edilmemek suretiyle bizlere, O'na karşı göstermemiz gereken saygının ölçüsü belirtilmiştir. İlâhî ve büyük bir lütuf olduğu minnetiyle hatırlatılmış, kendisine itaatin Allah'a itaat olduğu vurgulanmış, sadece bu dünyada değil, aynı zamanda âhirette de insanlara ve peygamberlere şahitlik yapma gibi büyük bir makamla taçlandırılmıştır.

Erişilmez yüce şahsiyeti karşısında, sadece ona inananlar değil, başkaları da hayranlıklarını gizleyememiş, göğün yere bu değerli armağanı karşısında temenna durmuşlardır. Michael Hart gibi

kimseler kaleme aldıkları "Yüz Ebedî Şahsiyet" adlı eserlerinde, onu birinci sıraya yerleştirmiş, Alman Büyük Devlet Adamı Bismarc ona olan hayranlığını: "Sana muasır bir vücut olamadığımdan dolayı müteessirim ey Muhammed!" sözleriyle dile getirmiş ve 1927'deki Uluslararası Hukuk Kongresi, O'na olan medyuniyetlerini, sonuç beyannamelerine ekledikleri: "Beşeriyet, Hz. Muhammed'le iftihar eder. Çünkü O Zât, ümmî olmasıyla beraber, 13 asır evvel öyle bir hukuk sistemi getirmiştir ki, biz Avrupalılar 2 bin sene sonra onun kıymetine ve hakikatine yetişsek mesut ve bahtiyar oluruz." ifadeleriyle ortaya koymuşlardır.

Ümmetine düşen görev, ona inanma, itaat etme ve sevmenin yanında; birer kristal gibi değerli Kur'ân ayetlerinin, insan haline gelip ortaya çıktığı Allah Resûlündeki insani vasıfları üzerlerinde taşıma ve O'nun adını dünyanın her yerine eksiksiz ve kusursuz bir şekilde ulaştırmadır.

İşte elinizdeki eser, Kâinatın Efendisi'ni (sallallahu aleyhi ve sellem) tanıma adına hazırlanmış mütevazı bir çalışmadır. Bu çalışmada, Allah Resûlüyle ilgili merak edilen ya da öteden beri maksatlı birtakım kimseler tarafından ortaya atılan sorulara cevap verilmeye çalışılmıştır. Okuyucuların dikkatlerini dağıtmamak için istifade edilen kaynaklar, sayfa altında her geçtiği yerde değil de kitabın sonunda topluca verilmiştir. Eserin İnsanlığın Övünç Kaynağı'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) bir nebze de olsa tanıtılmasına katkıda bulunması dilek ve temennisiyle.

Doç. Dr. Muhittin AKGÜL
makgul@sakarya.edu.tr
Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Öğretim Üyesi
25.02.2008

1. Peygamberlik gerekli midir?

Bütün varlığı yaratan ve onların her ihtiyacını tam olarak gönderen Yüce Rabbimiz, karıncayı emirsiz, arıyı kraliçesiz bırakmadığı gibi insanları da peygambersiz bırakmamıştır.

Evet, peygamberlik müessesesi insanlık için temel bir ihtiyaçtır. İnsanların peygamberlere olan bu ihtiyaçları, yaratılışlarından gelen özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Yüce Allah (c.c.) insanı en şerefli bir varlık olarak yaratmış, ona sayısız nimetler vermiş ve onu çok kıymetli değerlerle donatmıştır. Ancak bunlar, insanı sadece doğruya ve güzele götürmeyip aynı zamanda çirkin ve kötüye de sevkedebilmektedir. İnsan, gerçek bir mutluluğa ulaşabilmesi için belli prensiplere ve uyarıcılara muhtaçtır. Bunlar olmaksızın, arzu edilen saadet ve hedeflenen olgunluğa varmak mümkün değildir. İnsanoğlu, tek başına hayatının programını ve tekâmül seyrini bulamayacağı gibi, bunu kendisine ve başkalarına uygulayabilmesi de imkânsızdır. Bunun için de, yolunu ve hedefini belirlemede, evreni yaratan Allah'a ve O'nun göndereceği peygamberlere muhtaçtır.

Kur'ân-ı Kerim'de de, insanın birtakım zayıf yönleri dile getirilmiştir. Onun, zorluklarla iç içe bir hayat yaşayacağı, zaman zaman nankörlük içinde olacağı, aşırı bir şekilde hırsına düşkün olduğu, âciz olduğu, sabırsız ve tahammülsüz olduğu vurgulanmıştır ki, bu yönleriyle de o, belirli prensip ve terbiye edicilere

muhtaçtır. İşte bu prensipleri getirerek, onu eğiten ve terbiye eden de yine peygamberlik müessesesidir.

Akıl, ibadetlerin keyfiyetini ve miktarlarını bilemez, gösteremez. Kul ise mevlâsına hizmete muhtaçtır. Aynı şekilde akıl, yapılan zulümlerde, çeşitli olaylar karşısında ve verilmesi gereken cezalarda, yerli yerinde ve tam bir hüküm veremeyebilir. Akıl, her zaman için insanları korumada, zalimleri zulümden engellemede bir şey yapamaz. O hâlde insanları idare eden bir yol göstericiye, rehbere ihtiyaç vardır. İnsanlar, kendi hâllerine terk edilmiş ve akılları üzere bırakılmış olsa, kul olmaktan çıkarlar, onlardan kulluk alameti kalkar. Öyleyse insanlar hakkında Allah tarafından, kulluklarını gösterebilmeleri için, emirler, cezalar, yasaklar ve ibadetler gereklidir. İşte bunları insanlara ulaştıracak birtakım elçilere ihtiyaç vardır ki, onlar da, peygamberlerdir.

Allah, insanı, hayatını tanzim ve yönlendirmede aklıyla başbaşa bırakmamıştır. Çünkü iyilikle kötülük, değişik insanlara göre farklılık arz etmektedir. Bunun delili ise, -bilen kişi olmalarına rağmen şekâvette-saadette, elemde-lezzette, kötülükte-iyilikte, felsefecilerin farklı düşünceleridir. Akıl, her ne kadar belli bir zaman iyi ile kötüyü ayırt edebilse de bu, bütün bir ömür boyu devam edemez. Onun aklı, çocukken, gençken, yaşlı iken, birbirinden tamamen farklıdır. Yine tecrübeli birinin aklı, tecrübesizden; bileninki bilmeyenden farklılık arz eder. Şu da bilinen bir gerçektir ki, bazen akıl kötülüğü bildiği hâlde, hasedin tesiriyle ona yönelebilmekte, hatta doğruyu ortadan kaldırabilmek için, ona karşı amansız bir şekilde mücadele verebilmektedir. Bunun için de Allah, rahmetinden peygamberler göndermektedir.

İşte insanoğlunun bu ihtiyacından dolayıdır ki, kendisini uyaracak, eğri yolun encamından korkutacak, doğru yolu gösterecek elçiler gönderilmiştir. Şu Kur'ân ayetleri açıkça bu hususu vurgulamaktadır: "Her ümmetin bir peygamberi vardır." (Yunus, 10/47)

"Biz, her ümmete bir peygamber gönderdik." (Nahl, 16/36) "Senden önce de kendi milletlerine peygamberler göndermiştik." (Rum, 30/47) "Her kavim için bir hidayet rehberi vardır." (Ra'd, 13/8).

Değişik zaman dilimlerinde, insanlara birer rehber gönderen Yüce Yaratıcı, son rehberini de Enbiyalar Serveri Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) olarak gönderip bu müesseseyi onunla noktalamıştır. O, kıyamete kadar gelecek bütün insanlığın peygamberidir. Değişik dönemlerde, İlahî bir rahmet eseri olarak gönderilen peygamberler; insanları, kötülüklerden, ahlâksızlıklardan, kanunsuzluk ve kuralsızlıklardan kurtarıp ahlâkî değerlerin yaşandığı huzurlu bir zemine getirmeye çalışmışlardır. Ömrünü tamamlayıp giden her peygamberin arkasından insanlar, yeniden eski hâllerine dönerek eski sapıklıklarına devam etmişler ve bu durum son peygambere kadar devam edegelmiştir.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) geldiğinde o günkü toplum en temel inanç olan Allah inancı konusunda bile yanlış bir anlayış içerisindeydi. Kendilerine "Putlara neden tapıyorsunuz?" denildiğinde, onlar: "Biz onlara, sırf bizi Allah'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz." derlerdi.

Demek ki onlar, önemli bir konu olan tevhid inancına son derece uzak bulunuyorlar ve yanlış bir yolda gidiyorlardı. Elbette, böyle bir durumda olan bu toplumun düzeltilmesi gerekiyordu ve işte bunu da Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) yapacaktı.

Kısaca, cahiliye döneminde Allah'a eş koşulmakta, putlara tapılmakta ve Allah'ın hükümleri yerine birtakım cahiliye âdetleri ve gelenekleri hüküm sürmekteydi. Ortada hiçbir sebep yokken zayıflar kuvvetlilerin zulmüne uğrardı. Galibiyet, hak ve adaletle değil, pazu kuvvetiyle elde edilirdi. Fuhuş almış yürümüş; içki, kadın, kumar birer hastalık hâline gelmiş; kıtaller, yağmalar, baskınlar, kan davaları, tecavüzler ve övünmeler, cemiyetin altı-

nı üstüne getiriyordu. Aşağı yukarı bütün bir insanlık değerlerini kaybetmiş ve kendilerine bir kurtarıcı bekliyordu. İşte onları kurtaracak olan kişi, Yüce Allah'ın bütün âlemlere rahmet olarak gönderdiği Kâinatın Medarı İftiharı Efendimiz (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) olacaktı.

Resûlullah'ın 23 sene gibi kısa bir dönem olan peygamberlik zamanına baktığımızda, yukarıda anlattığımız bu kötü durumları ortadan kaldırdığını, bunların yerine bütün insanlığın istifade edeceği evrensel hükümleri getirdiğini müşâhede etmekteyiz.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) öyle bir hakikat ışığı yaydı ki, eğer onun nuranî hakikat dairesinin irşadından mahrum bir şekilde kâinata bakacak olsak, kâinatın şeklini bir umumî mâtemhâne konumunda; varlığı birbirine yabancı hatta düşman; cansızları dehşetli cenazeler; bütün hayat sahiplerini, yokluk ve ayrılışın sillesiyle ağlayan yetimler durumunda görürüz. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) yaydığı nurla bu umumî matemhâne, büyük bir sevinçle Allah'ı tesbih eden varlıklara çevrilmiştir. Yabancı ve düşman gibi görünen varlıklar, birer dost ve kardeş hâline gelmiştir. Suskun ve ölü gibi görünen canlılar, insanın kendisiyle dost olacağı sıcak bir arkadaş ve kendi hizmetine sunulmuş birer hizmetçi konumunu almıştır.

İnsanlığın İftihar Tablosu Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) getirdiği evrensel prensiplere, sadece onun dönemindeki insanlar muhtaç değil, aksine her zaman ve mekândaki insanlar muhtaçtır. Bu ihtiyaç, bir yönüyle insanın yemeğe olan ihtiyacı gibi tekerrür eden bir ihtiyaçtır. Geçici bir ihtiyaç değildir. Cehalet ve cehaletten meydana gelen aksaklıklar, belli bir devirde yalnız Araplar'a münhasır değildir. Onun her yerde ve her devirde bulunması mümkündür. Medeniyetler, ilimler, maddî ilerlemeler, fikrî, siyasî, ictimâî ve insanî değerler, hangi seviyede olurlarsa olsunlar, heva ve heveslere uyar da İlahî hidayetten

uzaklaşır ve Allah'ın emrettiği kurallara uymazlarsa, cehalet de onlarla beraber yaşar.

Günümüz dünyasına baktığımız zaman, en zengin sayılan devletlerin insanları da dâhil olmak üzere, bütün insanlığın, çok da iyi durumda olduğunu söyleyemeyiz. Dünyanın değişik yerlerindeki savaşlar, savaşlarda canlarını kaybeden pek çok masum insan, zengin ülkelerde maddî yönden zirvede olup, rûhunu doyuramayan insanların mutsuzluğu ve intiharları, fakir ülke insanlarının açlık sefâletleri, ikinci ve üçüncü dünya ülkelerinin sömürülmesi, kuvvetlinin haklı olduğu dünya düzeni, bir sürü gayr-ı memnûn kişinin varlığı, edebiyattan öteye gidemeyen insan hakları beyannâmeleri, aynı ülkeyi paylaşanların dahi birbirlerine güven duyamadığı bir karmaşa ortamı, dünyadan da ötelere seyahatler yapılacak kadar teknolojik ilerlemelere rağmen, kendi iç dünyasını anlayıp tatmin edemeyen kâşifler, hâsılı mutsuz bir dünya ve saadeti arayan bir insanlık... İşte bütün bu olumsuzluklar, Peygamber Efendimizin (aleyhi ekmelü't-tehâyâ), insanlığa sunduğu prensiplerle tanışmaları ve onları uygulamalarıyla aşılmış olacaktır.

İnsanlığı düşünen herkes, insanlığın içinde bulunduğu durumun hiç de iç açıcı olmadığını kabul etmektedir. Her dönemdeki insan aslında aynı insandır. Dolayısıyla her dönemde nasıl peygamberliğe ihtiyaç hissedilmişse, günümüz insanı da aynı şekilde muhtaçtır. Kaldı ki, Allah'a kulluk nasıl yapılır, Kur'ân nasıl yaşanır, ibadetler nasıl yapılır, Yüce Yaratıcı bizden nasıl bir ömür geçirmemizi istemektedir… gibi soruların cevabını da ancak bir peygamber vasıtasıyla öğrenebiliriz.

2. Peygamberlerin gönderiliş gayesi nedir?

Her şeyin bir gayesi olduğu gibi elbette Allah'ın seçkin kulları olan peygamberlerin gönderilmesinde de değişik gaye ve hikmetler vardır.

Bunların başında insanları, inanmakla mükellef oldukları *tek olan Allah'a davet etme* gelmektedir. İnsanoğlunun dünyaya gönderilmesindeki asıl gaye, Yaratıcısını tanıyıp O'na hakkıyla kulluk etmektir. Nitekim bir ayette bu husus "Ben cinleri ve insanları ancak Bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zâriyât, 51/56) şeklinde açıkça beyan edilmiştir. İşte peygamberlerin gönderiliş sebeplerinin başında, bu kulluğun nasıl yapılacağını, en açık bir şekilde insanlara öğretmek gelmektedir.

Her insan, fıtratında, kendinden yüce, güçlü ve kuvvetli birine inanmayı ihtiyaç olarak hisseder. Bazıları bu yüce varlığı, "tabiat kuvvetleri" olarak algılarken, diğer bazıları, "kendi elleriyle yapıp taptıkları putlar" olarak telakki ederler. Gönderilen her elçi, kendi kavmini veya bütün insanlığı inanılması gerekli olan Ma'bud'a itaate çağırmıştır. Tarih de açıkça ortaya koymuştur ki, insan, tek başına doğru bir şekilde Yaratıcısını tanıyamamaktadır. İki peygamber arasındaki zaman aralığında bile insan, pek çok bâtıl, hurafe şeylere tapmış, herhangi bir fayda ve zararı olmayan putlara, cansız varlıklara, yıldızlara vs. ibadet etmiştir. Gönderilen her peygamber, ümmetini Allah'a davet etmiş, bu konuda çok büyük gayret sarfetmiş, onlara gerçek Ma'bud'u anlatmıştır.

Peygamberlerin gönderiliş gayelerinden bir diğeri ise, *dîni tebliğdir*. Eğer onlar gelmeseydi bizler, ibadete ait meseleleri bilemez, emir ve nehiyleri hiçbir zaman anlamaz ve mükellefiyetlerimizi kavrayamazdık. Namaz, oruç, zekât, hac nedir? İçki, kumar, zina, ihtikâr ve faiz gibi muharremâtın hükmü nasıldır, katiyen bilemezdik. Evet, bütün bunları ve bunlara benzer birçok meseleyi peygamberler vasıtasıyla öğrenmiş bulunuyoruz.

İlahî emir ve yasakları, insanlara ulaştıracak bir insana ihtiyacın varlığı inkâr edilemez. Aynı zamanda bu elçinin insanlar içinden bir fert olması gereklidir. Dolayısıyla da Allah peygamberleri, insanlardan seçmiştir. Seçilen bu elçiler, bu yüce görevi tastamam yerine getirmiş, hiçbiri, Allah'a davetten geri kalmamıştır.

Peygamberlerin gönderiliş gayelerinden bir başkası da, *her konuda insanlara örnek olmalarıdır.* Nebîlerin fıtratları temiz, rûhî yönleri pek yüksek, iradeleri ise çok güçlüdür. Kur'ân Resûlullah'a, diğer peygamberlerin yolunu takip etmesini emretmekle peygamberlerin yürüdüğü bu yolun, bütün insanlık için örnek bir yol olduğuna vurgu yapar. "İşte onlar Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Sen de onların yoluna uy!" (En'âm, 6/90)

Her şeyden önce, peygamberlerin kendi hayatları, hakikaten çok büyük bir ahlâk ve dürüstlük örneğidir. Onlar, insanlara dinî ve ahlâkî hakikatleri bildirmekten, her bakımdan faydalı olmak ve hizmet etmekten başka bir şey düşünmemişler, hiçbir menfaat kaygısı gütmemişlerdir. Onların din ve ahlâk nâmına getirdikleri prensiplerin doğruluğu, asırlar sonra dahi meydandadır. Kur'ân-ı Kerim: "Onların hepsi de sâlih kimselerdendi." (En'âm, 6/85) demekle, peygamberlerin bütünü hakkında kat'i kararını vermiş ve hükmünü bildirmiştir. Demek ki, peygamberler bütün insanlık için en güzel birer rehber, en güzel birer örnektirler. Herkes, onlara uymak ve onların metodlarını takip etmekle yükümlüdür

Ayrıca Peygamberler *dünya-ahiret muvazenesini kurmak* için gelmişlerdir. Onların getirdiği muvazene ile insanoğlu, aşırılıklardan kurtulacak ve istikameti bulacaktır. İnsan, yaratılışı gereği dünyaya karşı aşırı bir şekilde sevgi beslemektedir. Ahiret hayatı, peygamberler olmaksızın aklın hakikatini anlayamayacağı, gaybe ait işlerdendir. İşte peygamberler, dünyaya meyilli olan biz insanları, bu ulvi âleme yönlendirmeye çalışmışlardır.

Günümüzde şu gerçeğin görülmemesi mümkün değildir:Ahiret inancının olmadığı toplumlarda, huzur ve mutluluktan söz etmek hiç de kolay değildir. Zira insanoğlunun önemli bir kısmını teşkil eden çocuklar, yalnız Cennet fikriyle, onlara dehşetli ve ağlatıcı görünen ölümlere karşı dayanabilirler ve bu ümitle sevinçli bir şekilde yaşayabilirler. Bir yönüyle insanlığın yarısını

teşkil eden ihtiyarlar, uhrevî hayatla yakınlarında bulunan kabre karşı tahammül gösterebilirler. Yine toplumun dinamik kesimini oluşturan gençler, delikanlılar, aşırılığa kaçan hislerini, nefislerini, heva ve isteklerini, tecavüzlerden, zulümlerden ve haksızlıklardan, ancak Cennet düşüncesi ve Cehennem korkusuyla dizginleyebilirler. Böyle mutlu bir toplumu da ancak, getirmiş oldukları prensiplerle insanları istikamete götüren peygamberler kurabilmişlerdir.

Peygamberlerin gönderiliş sebeplerinden biri de, *insanların, ahirette Allah'a karşı herhangi bir itirazlarının olmasını önlemektir*. Bu husus şu ayette şöyle ifade edilir: "Müjdeleyici ve sakındırıcı olarak peygamberler (gönderdik) ki, insanların, peygamberlerden sonra Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah Aziz'dir, Hakim'dir." (Nisâ, 4/165)

"Kıyamet gününde, her ümmete bir şahit getirirken, seni de bunların üzerine şahit getirdiğimizde hâlleri ne olacaktır? O gün, inkâr edip peygambere isyan edenler, yerle bir olmayı isterler. Allah'tan hiçbir sözü gizleyemezler." (Nisâ, 4/41-42; Nahl, 16/89) ayetinde dile getirildiği gibi Allah, bütün insanları toplayacak, her peygamberi de aynı zamanda kendi ümmetine tebliğde bulunduğuna dair şahit olarak getirecektir.

Sözün özü; her peygamber insanları inandırmak ve inanmayanların da bahanelerine meydan vermemek için bir kısım mucizelerle gelmiştir. Artık bundan böyle kimsenin itiraza hakkı yoktur. Allah, inanmamızı istediği gerçekleri, peygamberleriyle gayet açık bir şekilde gözler önüne sermiştir. Zaten bu da, onların gönderiliş gayelerinden biridir. Ayrıca önemli bir nokta da Cenâb-ı Hakk, "Biz peygamber göndermedikçe azap edici değiliz." (İsrâ, 17/15) buyurmaktadır. Demek ki peygamberler gönderildiği için mizan ve terazi kurulacak ve kimsenin mazeretine bakılmadan herkesin hesabı sorulacaktır.

3. Peygamberlerin davetinin ortak özellikleri nelerdir?

İnsanlara her bakımdan örnek olarak gönderilen peygamberlerin yaptıkları çağrıda şu ortak özelliklerin olduğu açıkça görülmektedir:

Onların getirmiş olduğu her şey vahiyden ibarettir. Ve Onlardan her biri: "Ben yalnızca bana vahyolunana uyuyorum." (En'âm, 6/50; A'raf 7/203; Yunus 10/15…) demiştir. Bulundukları çevre şartları, ekonomik ve sosyal hadiseler, onların konumlarını asla değiştiremez. Onlar, bildikleri yolda hedeflerine varmaya çalışırlar. Vazifelerini yaparlarken de neticeye karışmaz Allah'a havale ederler. "Ayı bir omzuma, güneşi diğer omzuma koysalar, vallahi bu davadan vazgeçmem." itirafı onların umûmî düsturudur.

Her peygamber insanları mutlaka Allah'ın birliğine davet etmiştir. Bütün peygamberlerin davetlerindeki esas temanın, insanları sadece Allah'a kulluğa ve O'na inanmaya yönelik olduğunu söyleyebiliriz. Onun içindir ki, Allah Resûlü: "Ben ve benden evvel gelen bütün peygamberlerin söylediği en faziletli söz: 'Lâilâhe illellâhu vahdehû lâ şerîke lehû' mânâsına gelen sözdür." buyurmuşlardır.

Peygamberler, yaptıkları hizmetler karşılığında insanlardan hiçbir beklenti içinde olmazlar. Diğer insanların böyle bir şeyi arzulamaları mümkün olabilir. Ancak Kur'ân, peygamberlerin böyle bir istekte bulunmadıklarını söylemektedir. (Yûnus, 10/72…)

Allah, insanlara olan merhametinden dolayı, gönderdiği her peygamberi, insanlar, ondan, anlaşılması gerekli olan şeyleri kolaylıkla kavrayabilsinler ve anlasınlar diye, kendi kavminin diliyle göndermiştir. Rivayet edilen şu hadis de bu gerçeği dile getirmektedir: "Allah, her peygamberi kendi kavminin diliyle göndermiştir."

Allah elçileri, gayet açık ve net bir şekilde, aktaracakları şeyleri aktarmış, insanların anlamakta güçlük çekecekleri bir metottan uzak

durmuşlardır. Tekellüfe girilmemiş, en kolay ve açık deliller ileri sürülmüş, anlatılacak şeylerde en ufak bir kapalılık bırakılmamıştır.

Bütün peygamberlerin hedefi gayet açık, neticesi son derece kıymetli, sadece Allah'ın verdiği bir görevle çağrıda bulduklarını görürüz. Onlar bu çağrılarında, kesinlikle arkasında gizli bazı maksatların olduğu karmaşık bazı yollara gitmemişler ve demagoji ve diyalektik üslûba hiç mi hiç girmemişlerdir.

Davetin önemli bir özelliği de ihlâs ve samimiyettir. İhlâsı; yapılan bir şeyi Allah için yapma ve bunu Allah'tan başkasının görmesini istememe şeklinde tanımlayabileceğimiz gibi, yapılan bir harekette, diğer insanların mülâhazasını göz ardı etme ve onların düşüncelerinden kaçınma diye de tanımlayabiliriz. İşte peygamberler, bütün işlerinde ihlâsa erdirilen şahsiyetlerdir. İhlâs ve samimiyetin zirvesini onlar tutmuştur.

4. Peygamberlerin temel özellikleri nelerdir?

Allah, insanlar arasından bazısını hususi bir görev için seçmiştir. Bunlar, Allah'tan alacakları mesajları, eksiksiz ve kusursuz olarak insanlara ulaştıracak olan peygamberlerdir. Bu önemli işi yüklenecek olan kimselerin, ortak bazı özelliklerinin olması elbette gereklidir. Kur'ân'ın pek çok ayetinde, onların Allah tarafından övüldüğüne şahit oluruz. Onlar, Allah'ın gözetimi altında, en güzel özelliklere sahip, akıl ve ahlâk yönüyle seçkin ve emanete karşı son derece saygılı kimselerdir.

Birer insan olan peygamberlerin, kendilerine has bazı sıfatları vardır. Bu sıfatlarla onlar, normal insanlardan seçilip ayrılırlar. Allah'ın kendilerini bu kutsal göreve seçmeden önceki yaşayışları, diğer insanlarınkinden farklıdır. Hırsızlık, yalancılık, dolandırıcılık, putlara tapma, ahlâk dışı ilişkiler ve benzeri şeylerden uzak kalmışlardır. Eğer ahlâkî yönden düşüklük sayılan bir şeyi peygamberlikten önceki hayatlarında yapmış olsalardı, peygamber

olduktan sonra, insanları onlardan sakındırmaları güç olurdu. Sözleri muhataplarına tesir etmezdi. Peygamberlere ait bu özellikleri, kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1. Sıdk (Doğruluk)

Sıdk; verilen bir kararın, hadiseye uygun olmasıdır. Istılahta ise, tehlikeli noktalarda dahi olsa, doğruluktan ayrılmamadır. Sadık; bütün hâl ve hareketlerinde, konuşmalarında, doğru olan kimsedir. Sıdk, peygamberler için zaruri sıfatlardandır. Hatta onlarda, fıtrî olarak bulunan bir özelliktir. Peygamberin ağzından çıkan her şey, tasdik edalıdır. Çünkü onlar, hilâf-ı hakikat hiçbir beyanda bulunmazlar. Normal insanlar için bile anormal görülen yalanın, peygamberlerde bulunması imkânsızdır. Çünkü onlar, gizlenmesi son derece kötü olan, insanları hidayete götürecek, ilahî mesajları getirmektedirler. Kur'ân da bizlere, değişik peygamberlerin bu yönlerini bildirerek onların gayet doğru kimseler olduklarını, asla yalana tevessül etmeyeceklerini bildirmiştir.

Peygamberlik müessesesi için doğruluk, çok önemli bir noktayı teşkil etmektedir. Hiçbir peygamber için, yalan, hainlik, haksız bir şekilde başkalarının mallarını yeme ve bunun gibi doğruluğu, dürüstlüğü ihlal edecek davranışların ortaya çıkması mümkün değildir. Bu tür kötü özellikler, normal insanlar için dahi hoş karşılanmazken Allah'a yakın olan ve insanlara birtakım şeyleri kabul ettirme konumunda olan peygamberler için asla düşünülemez. Şayet böyle bir şey onlardan meydana gelecek olsaydı onların, Allah'tan naklettikleri şeyler mevzuunda da hiçbir güvenirlikleri kalmazdı.

2. Emanet

Peygamberlerdeki diğer bir özellik emanettir. Peygamberler, güvenilir insanlardır. Yalan söylemezler, kimseyi aldatmazlar.

Cenâb-ı Hakk'tan aldıkları vahiyleri aynen duyururlar. Peygamberler, mümin olarak zirve insanlar oldukları gibi, emin olma, emniyet telkin etmede de en baştadırlar. Vahiy konusunda güvenilir olup Allah'ın emir ve yasaklarını kullara aktarma noktasında, herhangi bir fazlalık, eksiklik, tahrif ve değişiklik yapmaları söz konusu değildir. Onlar, bu görevlerini yürütürken hiçbir şeyden korkup çekinmeden, vazifelerini yerine getirmeye çalışırlar.

Şayet emanet sıfatı peygamberlerde olmasaydı peygamberlik müessesesinin temelleri yerinden sarsılır, insanların, gelen vahiylere karşı güvenleri kalmazdı. İnsanlar nazarındaki kıymetleri öyle azalırdı ki, hiç kimse onların getirdiği şeylere inanmazdı.

3. Tebliğ

Peygamberlerin diğer ortak bir özelliği tebliğdir. Tebliğ, her peygamberin varlık gayesidir. Tebliğ olmasaydı, peygamberlerin gönderilişi de mânâsız ve gayesiz olurdu. Peygamberlerin yapmış oldukları tebliğ, diğer bir kısım insanların değişik maksat ve gayeler için yaptıkları işlere asla benzemez. Peygamberlerin tebliğ vazifesini yapmaları, onların Allah tarafından gönderilip doğruluklarını gösteren bir delildir. Bunun içindir ki her peygamber, bu yüce vazifeyi yerine getirmeye çalışmıştır.

Netice olarak peygamberler kendilerine ne vahyolunduysa eksiltme ve fazlalaştırma yoluna gitmeden, olduğu gibi tebliğ etmekle yükümlüdürler. Tebliğ faaliyetinde sadece Allah Teâlâ'dan korkup başkalarının isteklerine uymamak, tamamen Allah'a güvenmek durumundadırlar. Tebliğ edilen mesajı açıklamak ve insanların kolayca anlamasına yardımcı olmak da tebliğ faaliyetinin bir başka yönünü teşkil etmektedir.

4. Fetanet

Peygamberlerin ortak bir yönü de onların fetanet özelliğine sahip olmalarıdır. Peygamberlerin hayatlarına baktığımızda, on-

ların hepsinin de akıllı, zeki, muhakemelerinin gayet güçlü olduğunu görmekteyiz.

Şayet peygamberlerde güçlü bir muhakeme ve kuvvetli bir zekâ olmasaydı bütün hayatları düşmanlarıyla mücadele içinde geçen bu insanların, bu kadar zor ve çetrefilli meselelere çare bulmaları ve inanmayanlarla etkili bir mücadele etmeleri mümkün olmazdı. Gerçekten de peygamberlerin gayelerine ulaşabilmeleri için harikulâde bir muhakemeyle donatılmış olmaları şarttır. Bu şart da peygamberlerde tamamen mevcuttur. Peygamberliğin kime daha layık olduğunu en iyi şekilde bilen Allah da elçilerini, mükemmel bir şekilde donatarak insanların hidayetine vesile kılmıştır.

5. İsmet

Peygamberlere ait sıfatlardan biri de onların günahlardan uzak ve masum olmalarıdır ki, buna ismet denir. İsmet; engelleme, menetme yahut korunmuş, himayeye alınmış anlamlarına gelir. Istılâhî olarak ismet, peygamberlerin, küçük-büyük bütün günahlardan korunmuş olmaları demektir. Veya peygamberlerin güçleri yetmesiyle beraber, günahlardan uzak durma melekeleridir.

Peygamberler, günahın küçüğünden de büyüğünden de korunmuştur. Onlar, günahın en küçüğünü dahi işlememişlerdir. Bazı peygamberlere isnat edilen sürçme ve hatalar ise, evvela günah değildir; ikinci olarak da onların bu sürçmeleri, peygamberliklerinden evvel vukû bulmuştur. Her iki durumda da peygamber, peygamber olarak masumdur.

5. Peygamberlerin meleklerden değil de insanlar arasından seçilmesinin hikmeti nedir?

Kur'ân-ı Kerim'de peygamberler anlatılırken onların özellikle birer beşer oldukları gerçeği vurgulanır (Hûd, 11/31; İbrahim,

17/11). Bu önemlidir, çünkü gönderilen her peygambere özellikle bu vasfından dolayı bir itiraz gelmiştir. Değişik dönemlerdeki insanlar, kendilerine İlahi gerçekleri getiren bu peygamberlerden, insanüstü birtakım işlerin meydana gelmesini beklemişler ve onların kendileri gibi bir insan olmasına itiraz ederek onları kabule yanaşmamışlardır. Hâlbuki İlahî hikmet, peygamberlerin bir beşer olmasını iktizâ etmiştir. Aslında insanın bu dış yönüne bakıp aldanan ve onun yüce âlemlerle irtibat kurmasını uzak görüp bazı üstünlüklere sahip olmasını kabul etmeyen, sadece insan olmamıştır. Daha insanlığın ilk yaratılışında, aynı tepkinin varlığı söz konusudur.

İslâm'a göre peygamber bir insandır. Allah'ın bir kuludur; aynı zamanda Allah tarafından seçilmiş, günahsız, iyi, pâk, nezih, Allah'ın kudretinden feyz almış, İlahî destek ve yardıma eriştirilmiş, saadet ve hidayetin merkezi olmuş bir kimsedir. Ancak bütün tarih boyunca insanlar peygamberlerin kendileri gibi birer insan olmasına itiraz emişlerdir.

Acaba neden peygamberler hep insanlardan olmuş da mesela meleklerden seçilmemiştir? Yüce Allah, peygamberlik vazifesinin kimlere verileceğini kendisinin belirlediğini bildirerek: اَللّٰهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ "... Allah, peygamberliği kime vereceğini pek iyi bilir." (En'âm, 6/124), bu hususta insanların müdahalesinin söz konusu olamayacağını belirtmiştir. O, insanlara elçi olarak melekleri gönderebilirdi. Ancak böyle yapmayıp onlar gibi yiyen, onlar gibi içen, onlar gibi ihtiyaçları olan kimselerden elçiler gönderdi. O'nun böyle yapması, çeşitli hikmetlere binaendir. Çünkü, içlerinden bir beşer olan o kimse, onların hissettiklerini hisseder, zevk aldıkları şeyden zevk alır, tecrübelerini değerlendirir, elem ve emellerini anlar, duygularını ve isteklerini bilir, ihtiyaçlarını fark eder... Bu yüzden onlara zayıf düştükleri vakit şefkat eder, eksikliklerini gördüğü zaman tamamlar, güçlenip kalkınmalarını

ister, kendileriyle beraber merhale merhale ilerler, hakiki ihtiyaçlarına tesir ve teessürlerini ve bunlara nasıl karşılık verdiklerini bilir. Zira nihayet o da kendilerinden birisidir. Hem onlar, kendilerinden bir beşer olan peygamberi kolayca örnek alarak peşinden gidebilirler. Buna yavaş yavaş kendilerini alıştırırlar. Cenâb-ı Hakk'ın farz kıldığı ve irade ettiği hükümleri tebliğ ettiği zaman o, bu hükümlerin yaşayan tercümanı, müşahhas bir kişisi olarak onlara anlatır ve onların da ahlâk ve hareketlerle ilgili bu mükellefiyetleri yerine getirmeleri imkânını vermiş olur. Peygamberin, aralarındaki yaşantısını müşâhede ederler ve bir insan olarak onu taklit etmeye çalışırlar. Ancak bir melek olmuş olsaydı, ne onun yaptıklarını taklit etmeyi düşünürler, ne de bu konuda bir gayret sarfederlerdi. Zira başından beri bilirlerdi ki, onun tabiatı kendi tabiatlarından çok farklıdır. Dolayısıyla hareketleri de farklı olacaktır. Bunun için de onların örnek alınması düşünülemez. Onun yaşadığı hayatı tahakkuk ettirme arzusu ve şevki bulunmazdı.

6. "İlk yaratılan benim nurumdur." hadis-i şerifi nasıl anlaşılmalıdır?

Bu bir hadis olarak rivayet edilmektedir. (Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ* 1/311-312) Allah'ın ilk yarattığı şey yani yokluğun bağrına atılan ilk varlık tohumu, Hz. Peygamber'in nurudur. Çünkü varlığın çekirdeği, özü ve hülâsası O'dur. İnsanlığın İftihar Tablosu'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) varlığı, varlık için hem bir nihaî yaratılış sebebi ve hem de bir finalitedir. Varlık, O'nun vücuda gelmesi için yaratılmıştır.

Meselenin bir diğer yönü de şudur: Hz. Peygamber'in risalet ve nübüvveti temelde, diğer bütün peygamberlerden önce idi. Bir hadislerinde: "Hz. Âdem henüz çamur ve balçık arasında debelenirken, Ben peygamber idim." buyurarak buna işaret etmişlerdir. Demek ki, O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamber olarak plânlanması, herkesten önceydi. Bu mesele, tasavvufçularca "ha-

kikat-i Ahmediye" unvanıyla ele alınmış ve uzun uzun üzerinde durulmuştur. Onların bu mevzudaki mülâhazalarında hakikat-i Ahmediye, aynı zamanda kâinatın da hakikati olarak işlenmiştir ki, bununla da, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) büyüklüğü ve en büyük risalete mazhariyeti anlatılmak istenmiştir.

Burada şu husus üzerinde durmakta da yarar var: Peygamber Efendimizin neşrettiği nur itibarıyla hem kemmiyet hem de keyfiyet plânında ulaştığı noktaya bir başkası ulaşamamıştır; ulaşamaz da. Bu da pratik olarak O'nun ve sunduğu peygamberlik mesajının büyüklüğünün en açık bir emaresidir. Zira bugün yeryüzünde Budizm'den Brahmanizm'e, Taoizm'den Totemizm'e ve semavî dinlerden de Hristiyanlık ve Yahudilik'e kadar yüzlerce din bulunmaktadır, ama İslâmiyet hariç, diğerlerinin hepsinde İlahî mesajlar istihâle görmüş ve belli ölçüde tahrife uğramışlardır. Gerçek Hz. Mesih'i (aleyhisselâm) ve Mesih anlayışını bugünkü Hristiyanlığın o zor anlaşılır yorumlarında bulmak mümkün değildir. Eğer biz Hz. Mesih'in hakikî kimliğine Kur'ân sayesinde muttali olmasaydık onu Kitab-ı Mukaddes içindeki yeriyle kabullenecek ve binlerce çelişkiyle karşı karşıya kalacaktık. Biz, her şeyin hakikati gibi Hz. İsa'yı da Hz. Peygamber'in (alâ nebiyyinâ ve aleyhisselâm) risaleti sayesinde, dahası olmaz ölçüleri içinde öğrenmiş bulunuyoruz.

7. Efendimizin doğumunda yaşanan harikulâde hâller nelerdir?

Zaman gülistanına ruhları okşayan, cana can katan nice baharlar gelmiş, insanı hayrete düşüren yapısıyla bu sonsuz feza, zaman zaman şu zümrüt parçası yeryüzünü, bakanları şaşırtacak derecede güzelliklerle bezemiştir. Fakat bugünkü gün öyle bir gündür ki, ona kavuşmak için üzerinden sayısız yıllar geçen zaman, milyonlarca yıl harcamıştır. Gökyüzünün derinliklerindeki gezegenler bugünü görme özlemi ile gözlerini dikmiş, beklemekteydiler. Yaş-

lı dünya ve köhne felek, uzun, çok uzun zamandan beri bu cana can katan, ruhları dirilten sabahı, gece gündüz, durmaksızın bir yandan öbür yanına dönerek gün doğumunu bekleyen insan gibi bu kutlu doğumun sabahını bekliyordu. İlahî fermanın, kaza ve kaderin süregiden tecellileri, uzaydaki zerrelerin her gün yenilenmesi, ay ve güneşin ışıklar saçarak her tarafı aydınlatmaları, rüzgâr ve bulutların hayat veren yağmurlar taşımaları, mübarek insanların yuvası olan Cennet'in pâk nefesleri, İbrahim'in tevhid çığlığı, Yusuf'un güzelliği, Musa'nın haşmeti, İsa Mesih'in ruh okşayan yumuşaklığı, hepsi işte bu değeri ölçülemeyen, paha biçilemeyen iki cihan sultanının hizmetinde kullanılmak içindi.

Kutlu doğumun sabahı, işte o cana can katan sabah, işte o mutlu ve kutlu saat, işte o mesut andır.

Abdullah'ın yetimi, Âmine'nin ciğerparesi, Kâbe'nin sultanı, âlemin manevî sultanı, yeryüzünün imamı, iki cihan sultanı, kutsal âlemden geçici âleme şeref vererek, azamet ve ihtişamla geldi.

Kâinatın Medarı İftiharı Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberliği kâinat çapında bir icraat olduğundan dolayı, doğmadan önce ve doğumu esnasında birtakım harikulâde olaylar cereyan etmiştir. Zaten her peygamber O'nu haber vermiş, Hz. Musa ve Hz. İsa (aleyhimesselâm) kitaplarında O'na ait pek çok özellikten bahsetmişlerdir. O beklenen bir peygamberdir. Kâinat çapındaki bu önemli hadiseden dolayı, bazı önemli olayların olması hiç de yadırganmamalıdır. Bu anlamda siyer ve tarih kitaplarında doğum öncesi ve doğum sonrası şu hadiselerin vaki olduğu rivayet edilir:

Resûlullah dünyaya teşrif buyurduklarında, Kâbe'de bulunan putlar, yere düşmüşlerdir. Tevhidin kaynağı Kâbe, zamanın geçmesiyle puthaneye dönmüş, yakın bir gelecekte bundan temizleneceklerine bir işaret olarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) doğduğu gece yerle bir olmuşlardır.

Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) doğumu esnasında bir nur zuhur etmiştir. O nur, Şam saraylarını ve köşklerini aydınlatmıştır. Mekke'de ikâmet edip ticaretle uğraşan bir yahudi vardı. Resûlullah'ın doğduğu gece, Kureyşlilerin toplandığı bir mecliste şöyle demişti: "Ey Kureyş topluluğu! Bu gece sizin mahallenizde bir çocuk doğdu mu?" Kureyşliler, vallahi bilmiyoruz, dediler. Yahudi şöyle cevap verdi: "Allahu Ekber. Sizin bir yanlışınız var! Bakın size söylediklerimi zihninize iyice yerleştirin. Bu gece, bu ümmetin son peygamberi doğmuştur. Onun iki omzu arasında bir işaret vardır. O işaretin üzerinde sık tüyler vardır ."

Hassan bin Sabit'ten de şöyle bir rivayet vardır: "Ben yedi ya da sekiz yaşlarında bir çocuktum. Gördüklerimi ve duyduklarımı aklımda nakşedebiliyordum. Yesrib'deki bir yahudi, Peygamber Efendimizin doğacağı gecenin bir gün önceki sabahında: "Ey yahudi topluluğu!.." diye bağırmaya başladı. Yahudiler de onun etrafına toplandılar. Söylediklerini ben de duydum. Yahudiler ona: "Yazıklar olsun, sana ne oldu?" dediler. O da şöyle cevap verdi: "Bu gece doğacak olan Ahmed'in yıldızı doğdu!"

Başka bir rivayette Peygamber Efendimizin doğduğu gecede, Kisrâ'nın sarayı sarsılmış ve sarayındaki 14 oda yıkılmıştı. Mecusilerin tapmakta oldukları ateş sönmüştü. Hâlbuki daha önce o ateş Peygamber Efendimizin doğumuna kadar bin yıl süreyle sönmeden yanmıştı.

Bazı siyer yorumcuları da meydana gelen bu hadiseleri şöyle yorumlamışlardır: Yıkılan Kisra'nın sarayı değil, İran'ın saltanat ve ihtişamı, Bizans'ın ihtişamı, Çin'in göklere yükselen saraylarının kuleleriydi. Sönen ateş, Mecusilerin mabedlerinde parlayan alevler değil, bütün dünyadaki küfür ve dinsizlik ateşiydi. Kuruyan göl Sava gölü değil, putperestliğin zulmü, Zerdüştlüğün güç ve kuvveti, Hristiyanlığın tahakkümüydü. Abdullah'ın yetimi,

Âmine'nin ciğerparesi, Kâbe'nin sultanı, âlemin manevî sultanı, yeryüzünün imamı, iki cihan sultanı, kutsal âlemden geçici âleme şeref vererek, azamet ve ihtişamla geldi.

8. Peygamberimizin babası neden kurban edilmek istenmişti?

Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) dedesi Abdülmuttalip, on oğlu olup da büyüyüp genç yaşa ulaştıklarını görürse onlardan birini Allah yolunda kurban edeceğini adamıştı. Belki de bu gelenek Hz. İbrahim'den (aleyhisselâm) kalan uygulamanın tahrif edilmiş şekliydi. Zira Hz. İbrahim de oğlu olduğunda Allah için kurban edeceğini adamıştı. Ancak Yüce Allah kurban edilecek olan Hz. İsmail'in (aleyhisselâm) yerine bir koç göndermiş ve böyle bir gelenek de ortadan kaldırılmıştı. Koçla Efendimizin soyundan geldiği Hz. İsmail kurtulmuştu. Develerle de Efendimizin babası Abdullah kurtulacaktı. Yüce Allah Abdülmuttalib'e on tane erkek çocuğu nasip etmişti. Abdülmuttalip, on oğlunu alarak Kâbe'ye gitti. Her zaman Kâbe'de kalan ve orada dua ile uğraşan kişiye:

—Oğullarım arasında kura çek, kime çıkacak görelim, dedi. Kura Abdullah'a çıktı. Onları yanına alıp kurban yerine gitti. Ancak Kureyşliler Abdullah'ın kurban edilmesine karşı geldiler. Abdülmuttalib'e şöyle bir teklifte bulundular: "Bunun karşılığında on deve kurban et de bunu bırak!" dediler. Bunun üzerine Abdülmuttalip, Kâbe'deki adama: "Abdullah'la on deve arasında kur'a çek!" dedi. Kur'a Abdullah'a çıktı. Bu sefer Abdülmuttalip on yerine yirmi deve koydu, derken yükselte yükselte sıra yüz deveye geldi. Ancak yüzüncü devede kura develere çıktı. Abdülmuttalip de yüz deveyi kurban etti ve Abdullah böylelikle kurtulmuş oldu.

9. Resûlullah'ın anne-babası mümin midir?

Efendimizin anne-babası fetret devrinde yaşamışlardır. Fetret devri, peygamberler arasındaki boşluk demektir. Bununla daha çok peygamberimizle Hz. İsa (aleyhisselâm) arasındaki boşluk kastedilir. Evet, Hz. Mesih'in getirdiği esaslar unutulup onunla gelen ışık hüzmelerinin Efendimize (sallallahu aleyhi ve sellem) kadar ulaşamadığı o dönemdir ki, insanlık o dönemde karanlıklar içindedir veya o dönemdir ki, Hz. Mesih ile Efendimizin (alâ nebiyyinâ ve aleyhisselâm) aydınlıkları birbirine bitişememiş ve arada karanlık bir boşluk kalmıştır ve işte bu boşluk devresi fetret devri, bu karanlık devrede yaşayan insanlar da fetret devri insanlarıdır.

Bu devrin insanları, ne tam manası ve orijiniyle Hz. Mesih'in getirdiği dini anlamış, onun envar ve esrarından istifade edebilmiş ne de vahyin aydınlatıcı tayfları altında ilerleyerek Efendimize ulaşabilmişlerdir. Ancak bunlar, gidip bir puta tapmamış, herhangi bir putu kendilerine ilâh edinmemiş iseler, Allah'a (c.c.) inanmamış olsalar dahi affedilecekleri mevzuunda icma vardır. Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) anne-baba ve dedesinin bu inanç itibariyle affa mazhar olacakları kesindir; zira onlar da fetret devri insanlarıdır. Vakıa, bir hadislerinde Efendimiz, anne ve babasının ihya edilerek kendisine iman ettiklerini söylemiştir. Hadis, hadis kriterleri açısından zayıf olmasına rağmen, İmam Suyutî gibi, Allah Resûlü'yle 20 küsur defa yakazaten görüşen büyük bir müceddid bu hadisi kabulle, Allah Resûlü'nün anne ve babasının iman ederek kurtulduklarını ifade etmektedir. Gerçi İmran İbn Husayn'ın babası olan Husayn'a Allah Resûlü: "Senin baban da benim babamda Cehennem'de." demişti. Husayn, Resûlullah'a "Sen mi hayırlısın baban mı?" deyince Allah Resûlü de ona bu cevabı vermişti. Ancak bu durum, o sözün söylendiği zamana münhasırdır ve daha sonra Allah Resûlü, anne ve babasının kabrine gelip dua etmiş ve Cenab-ı Hakk'tan onların kendi

ümmeti içine girmeleri talebinde bulunmuştur. İşte bu dua, Allah (c.c.) tarafından kabul edilmiş ve Allah Resûlü'nün hem annesi hem de babası iman ederek ümmet-i Muhammed arasına dâhil olmuşlardır.

Diğer bir açıdan da gerek Âmine validemizin, gerekse Efendimizin muhterem pederleri Abdullah'ın, puta taptıklarına dair hiçbir delil yoktur. O devrede çeşitli muvahhidlerin olduğu ve bunların asla putlara tapmadığı ve Hz. İbrahim'in dini üzere yaşadıkları bilinen gerçeklerdendir. Hem bunlar fetret ehlidir. Ve bütün fetret devri insanları bu şartlar altında ehl-i necattır. Fetret insanları Cennet'e girecek de Efendimizin (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) anne ve babası bundan mahrum mu edilecek?

Hiçbir şeyi zayi etmeyen, insanın bedenine giren maddî atom ve elektronları dahi zayi etmeyerek ahirette onlara kıymet ve değer verip onları ahiretin bâki binasında kullanacak olan ve abes işten, israf etmekten münezzeh bulunan Allah Teâlâ, Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) maddi yapısının dünyaya gelmesine vesile anne-babasını hiç zayi edip Cehennem'e atar mı?

O devirde yaşayan Zeyd İbn Amr gibi -ki Hz. Ömer'in amcasıydı- Varaka İbn Nevfel gibi insanlar da zayi olmayacaklardır. Onlar vicdanlarında bir olan Allah'ı duymuş ve inanmışlardı. Belki inandıkları Allah'a, "Allah'ım" diyemiyor hatta bu ismi de bilemiyorlardı; ama, mana olarak böyle bir Allah'a inanıyorlar ve dualarını ona yapıyorlardı. Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) gelmesine yakın, hava o kadar yumuşamıştı ki, Efendimiz (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) bir yüksek basınçla âdeta onların iklimini tesir altına almıştı. Sanki bir yağmur geliyordu da, bu yüce ruhlar ellerindeki his, duygu, hafi, ahfa aletleriyle gelecek bu İlahî yağmuru önceden seziyorlardı. Seziyor ve etraflarındaki insanları müjdeliyorlardı. Şefaat atmosferi o kadar geniş olan Allah Resûlü ümit edilir ki, kendisini böyle candan ve yürekten istikbal eden bu insanları

da unutmaz ve ahirette, ellerinden tutarak onları da kendi nurlu ve mutlu dünyasına yükseltir ve saadetlerine vesile olur. Bu muşahhas zevat gibi, fetret karanlıklarını, hanîf olarak aydınlıkta yaşayanların yanında, fetret devrinde bulunan insanlar, eğer açıktan bir puta tapmaları söz konusu değilse, onların da kurtulacaklarına inanıyoruz.

10. Peygamber Efendimizin adını kim, nasıl koymuştur?

Peygamber Efendimiz gelmeden, isim ve sıfatlarıyla zaten biliniyordu. Her peygamber kendi ümmetine O'ndan bahsediyordu. Hatta Hz. İsa O'nu Ahmed olarak çoktan müjdelemişti. Hatta ehl-i kitaptan bazı kimselerin böyle bir beklentiden dolayı çocuklarına "Muhammed" adını verdikleri rivayet edilmektedir.

Mesela Benî Temîm kabilesinden Süfyân İbn Mücaşi', Şam'a gidip bir rahibin evine misafir olmuştu. Süfyân, kendisinin Mudarlardan olduğunu söyleyince, rahip:

"Araplar içinde bir peygamber gönderilecek, kendisine Muhammed denilecektir!" dedi. Bunun üzerine, Süfyân, doğan oğluna Muhammed ismini verdi. Muhammed İbn Süfyân, büyüyünce hristiyan papazı oldu.

Peygamber Efendimizin annesi Âmine Hatun da rüyasında doğuracağı çocuğa "Muhammed" adını koyması konusunda uyarılmış ve şöyle denmişti: "Sen insanların en hayırlısına ve bu ümmetin Efendisi'ne hamilesin. Onu dünyaya getirdiğinde: "Bütün hasetçilerin şerrinden koruması için tek olan Allah'a sığınırım." de ve onun adını Ahmed veya Muhammed koy!"

Âmine Hatun Kâinatın Efendisini dünyaya getirince gördüğü şeyleri kayınpederi Abdülmuttalib'e anlattı. O da Peygamberimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) doğumunun yedinci günü kucağına alarak Kâbe'ye götürdü. Yüce Yaratıcıya teşekkür etti. Bundan dolayı develer, davarlar kestirerek Mekke halkına üç kez yemek

yedirdi. Ayrıca Mekke'nin her mahallesinde develer kesilerek bırakıldı. Onlardan insanların, kurtların, kuşların yararlanmalarına engel olunmadı.

Kureyşliler, bu ziyafetten sonra: "Ey Abdülmuttalib! Doğumu sebebiyle bize ikramda bulunduğun bu oğluna ne isim taktın?" diye sorunca Abdülmuttalib: "Muhammed ismini taktım!" dedi. Kureyşliler: "Ne için, aile halkının, atalarının isimlerinden birini takmadın da, Muhammed ismini verdin?" deyince o: "Gökte Allah'ın, yerde de halkın onu övmelerini istedim!" şeklinde cevap verdi.

Görüldüğü gibi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) adı insanlar tarafından değil, annesine rüyada ilham edilmesinden konulmuştur.

11. Peygamberimizin isimleri ve künyeleri nelerdir?

Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) değişik isimleri vardır. Bunlardan Muhammed ism-i şerifleri Kur'ân-ı Kerim'de (Âl-i İmran, 3/144; Ahzâb, 33/40; Muhammed, 47/2; Fetih, 48/29) ayetlerinde zikredilmektedir. Ayrıca Kur'ân-ı Kerim'in 47. sûresi Efendimizin bu mübarek ismini taşımaktadır. Bu isimlerden bazıları geçmiş kitaplarda da zikredilmektedir. Mesela Hz. İsa'nın (alâ nebiyyinâ ve aleyhi's-selâm) O'nu "Ahmed" olarak müjdelediğini Kur'ân haber vermiştir. (Sâf, 61/6)

Muhammed, övülmeye layık olan, herkes tarafından övülen demektir. Ahmed ise, Allah'a en fazla teşekkür eden, hamd eden demektir. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) en çok Muhammed ismi ile anılmış, Muhammed ismini kullanmıştır. Bunların yanında bir de Resûlullah (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) Hz. Hadîce Validemiz'den doğan ilk çocuğu "Kâsım"dan dolayı, "Ebu'l-Kâsım" künyesiyle anılıyordu.

Bir hadis-i şeriflerinde Efendimiz "Benim beş tane ismim vardır: Ben Muhammed'im! Ben Ahmed'im! Ben Mâhî'yim ki,

Yüce Allah, küfrü benimle yok edecektir! Ben Hâşir'im ki, insanlar, Kıyamet günü beni takip ederek haşr olunacaklardır! Ben Âkıb'ım ki, benden sonra peygamber yoktur!" (Buhârî, *Menakıb* 17) buyurmuştur.

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) isimleri yukarıda sayılanlardan ibaret olmayıp bunların sayısının çok fazla olduğunu söyleyen İslâm bilginleri de vardır. Bunlara göre Kur'ân-ı Kerim'de Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) sıfatları olarak anılan, Resûl, Nebi, Şâhid, Mübeşşir, Beşîr, Münzir, Sirâcu'n-Nûr, Müddessir, Müzzemmil, Hâtemü'n-Nebiyyîn gibi isimler de aslında O'nun birer ismidir.

Yüce Allah aynı zamanda şerefli elçisini kendine ait iki isim olan "Raûf" ve "Rahîm" isimleriyle de şereflendirmiş ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) nezdindeki değerine işaret etmiştir (Tevbe, 9/128). O'nun isimlerinin çokluğu, isim sahibinin şeref ve üstünlüğünü gösterir.

12. Efendimiz peygamber olmadan önce nasıl ibadet ediyordu?

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) nübüvvetten önce insanların arasına karışarak vaktini öldürmez, uzlete çekilmeyi tercih ederdi. Hira Mağarası'nı kendisi için ibadet yeri edinmişti. Orada çokça ibadet eder, Allah'a yönelirdi. Yirmi beş yaşına vardıktan sonra artık ticarî seyahatlere çıkmamış ve kendini tamamıyla ibadete vermişti. Yaşı ilerledikçe ibadetini daha da arttırıyordu. Peygamber Efendimizin, Hz. İbrahim'in dininden kalan bazı kısımları bildiği ve bu bilgiler sayesinde namaz kıldığı değişik kaynaklarda gelen rivayetler arasındadır.

O gün için Mekke'de az da olsa hanîf olarak yaşayan kimselerin varlığı herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Kureyş'in büyük bir çoğunluğu putlara ibadet ederken hanîf olan bu kimseler putlara tapmaktan uzak durur ve Hz. İbrahim'den kalan bazı tevhid

hakikatlerine göre hayatlarını sürdürürlerdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de hanîf olan bu kimselerle aynı şehri paylaştığından ve zaten Kureyş'in putlarla ilgili düşüncelerini de asla tasvip etmediğinden, onun ibadetle ilgili az da olsa bu hanîf olanlardan bazı hususları öğrenip uygulamış olması büyük bir ihtimal olarak ortaya çıkmaktadır.

13. Allah Resûlü peygamber olmadan önce peygamber olacağını biliyor muydu?

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), peygamberlikten önce, kendisine peygamberlik verileceğine ve vahiy geleceğine dair hiçbir şey söylememiştir. Böyle bir hadiseyle karşılaşacağını da asla beklememektedir. Vahiy, ona ansızın gelmiştir. Bu husus Kur'ân-ı Kerim'de açıkça şöyle beyan edilmektedir: "Sen, bu kitabın sana vahyolunacağını ummuyordun. Bu, ancak Rabbinden bir rahmettir..." (Kasas, 28/86)

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu ilk vahiyle ansızın karşı karşıya buluyor ve vahyi getiren melek birden gelip süratle kayboluyordu. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) vahiyle ilk karşılaştığında gösterdiği şu durum da bunu destekleyici mahiyettedir:

"Resûlullah'a vahiy, ilkin uykuda gördüğü sadık rüyalar ile gelmiştir. O sırada gördüğü her rüya sabah aydınlığı gibi aynen çıkardı. Sonra uzlet ve yalnızlık kendisine sevdirildi. Hira'da inzivaya çekilip birkaç gece boyunca ibadet ediyor, sonra ailesine dönüyor tekrar birkaç günlük azığını alarak gidiyor, böylece aynı işi tekrarlıyordu. Nihayet Hak, ona beklemediği bir anda geliverdi. Hira mağarasında iken ansızın melek kendisine gelerek 'Oku!' dedi. 'Ben okuma bilmem.' diye cevap verdi. Resûlullah diyor ki: Beni tutup canımı acıtacak derecede sıktı, sonra serbest bırakıp 'Oku!' dedi. 'Okuma bilmem.' dedim. Beni tutup

canımı acıtacak derecede sıktı, sonra bırakıp 'oku!' dedi. 'Okuma bilmem.' diye cevap verdim. Tekrar tutup üçüncü defa sıktı ve bırakıp: 'Yaratan Rabbinin adıyla oku, İnsanı bir alaktan yaratan. Oku, Rabbin o en keremkardır ki, insana kalemle (yazıyı) öğretti. İnsana bilmediklerini öğretti.' (Alak, 96/1-5) dedi.

Resûlullah, kalbi ürperti içinde olarak eve döndü. Eşi Hz. Hadîce'nin yanına gelip "Beni örtün, beni örtün!" dedi. Örttüler, derken korkusu zail oldu. Sonra Hadîce'ye: "Kendimden endişe ediyorum." deyince o: "Hayır, hayır. Endişe etme; vallahi Allah seni hiç utandırmaz, zira sen yakınlarını gözetir, darda kalanlara yardımcı olursun, muhtacı giydirirsin, misafiri sevip ikram edersin ve kötü gün dostu olarak musibetzedelere, düşkünlere yardım edersin." diye cevap verip teselli etti. (Buhârî, *Bedü'l-Vahy* 7)

Hem ayet hem vahiy geldiğindeki tepkisi ve hem de mağaradan ayrıldıktan sonraki endişeleri de göstermektedir ki, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) daha önce asla bir peygamber olacağından haberdar değildi ve böyle bir şey için de hazırlık yapmıyordu.

14. Kur'ân-ı Kerim, Yahudi ve Hristiyanların Hz. Peygamber'i çok iyi tanıdıklarını bildirmiştir. O hâlde neden birçoğu Hz. Peygamber'e inanmamıştır?

Evet, ehl-i kitap Allah Resûlü'nü bütün şekil ve şemâiliyle tanıyordu. Kur'ân-ı Kerim bu hakikati şu ayet-i kerimeyle ifade etmektedir:

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"Kendilerine kitap verdiklerimiz, O'nu öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. (Buna rağmen) onlardan bir grup, bile bile gerçeği gizler." (Bakara, 2/146)

Âyet-i kerimedeki şu nükte de dikkat çekicidir: Ayette, Allah Resûlü'nün ismi bizzat zikredilmeyip "O'nu" diyerek kendisine

bir zamirle işaret edilmesi; Ehl-i Kitab'ın son gelecek peygamber kastedilerek "O" dendiğinde hep Tevrat ve İncil'de adı zikredilen Zât'ı yani Hazreti Ahmed ü Mahmûd u Muhammed Mustafa'yı (aleyhisselâm) anladıklarını ifade etmektedir.

Konuyla ilgili olarak eskiden bir yahudi âlimi olan Abdullah İbn Selâm'a Hz. Ömer (radıyallâhu anhumâ), sorar:

– Allah Resûlü'nü öz evlâdın gibi tanıyor muydun? Hz. Ömer cevap verir:

– Öz evladımdan daha iyi tanıyordum.

Hz. Ömer, ikinci defa "Nasıl?" diye sorunca da şu cevabı verir: "Evlâdım hakkında şüphe edebilirim. Belki beni hanımım kandırmıştır. Fakat Allah Resûlü'nün son peygamber olduğundan zerre kadar şüphem yoktur." Bu cevap Hz. Ömer'i öyle sevindirir ki, kalkar ve Abdullah İbn Selâm'ın başından öper.

Ehl-i kitaptan hristiyanlara gelince onlar da Efendiler Efendisini çok iyi tanımaktaydılar. Varaka İbn Nevfel bir hristiyan âlimiydi ve Hz. Hadîce'nin de akrabasıydı. Allah Resûlü'ne ilk vahiy gelmeye başladığında, Hadîce Validemiz (radıyallâhu anhâ) durumun ne olduğunu öğrenmek için ona gelmiş ve Varaka'dan şu cevabı almıştı: "Yâ Hadîce! O doğru sözlü bir insandır. Gördüğü, nübüvvetin ilk başlangıcında görülmesi gerekenlerdir. O'na gelen Namus-u Ekber'dir. Hz. Musa'ya ve Hz. İsa'ya (aleyhimesselâm) da o gelmiştir. Yakın zamanda O, peygamber olacaktır. Eğer o günlere yetişebilirsem, ben de O'na iman eder ve mutlaka muzahir olurum." (Buhârî, *Bed'ü'l-vahy* 3)

O'nu bekleyen ve O'nu müjdeleyenlerin sayısı sadece bir-iki kişiye münhasır değildi. Zeyd İbn Amr da bunlardan biridir. Aşere-i Mübeşşere'den meşhur sahabî Said İbn Zeyd'in babası ve Hz. Ömer'in amcası olan Zeyd, hanîflerdendi. Bu zat, putlardan yüz çevirmiş ve onların hiçbir fayda ve zarara muktedir olamayacaklarını haykırmış, tulûa beş dakika kala gurûb eden-

lerden biriydi. Bunun da bişaretleri olmuştu ve en mühimi de şu sözleriydi: "Ben bir din biliyorum ki onun gelmesi çok yakındır; gölgesi başınızın üzerindedir. Fakat bilemiyorum ki ben o günlere yetişebilecek miyim?"

Sahabe-i kiramdan Âmir İbn Rebia, bize şunu naklediyor: "Zeyd İbn Amr'dan işittim, bir gün şöyle diyordu: 'Ben Hz. İsmail'in, sonra Abdülmuttalib'in soyundan gelecek bir nebi bekliyorum. O'na yetişebileceğimi zannetmiyorum; ama iman ediyor, tasdik ediyor ve kabul ediyorum ki, O, hak nebidir. Eğer senin ömrün olur da O'na yetişirsen, benden O'na selâm söyle! Sonra da, sana O'nun şemailinden haber vereyim de sakın şaşırma!' dedi. Ben de 'Buyur anlat.' dedim. Devam etti: 'Orta boyludur. Ne çok uzun ne de çok kısadır. Saçları tam düz de değildir, kıvırcık da değildir. İsmi Ahmed'dir. Doğum yeri Mekke'dir. Peygamber olarak gönderileceği yer de burasıdır. Ancak daha sonra kavmi, O'nun getirdikleri, onların hoşlarına gitmediğinden, O'nu Mekke'den çıkaracaklardır. O, Yesrib'e (Medine) hicret edecek ve getirdiği din oradan yayılacaktır. Sakın ondan gafil olma! Ben diyar diyar dolaştım ve Hz. İbrahim'in dinini aradım. Bütün konuştuğum yahudi ve hristiyan âlimleri bana, (senin aradığın daha sonra gelecek) dediler ve hepsi de bana biraz evvel sana anlattığım şeyleri anlattılar ve sözlerinin sonunu da şöyle bağladılar: O, son peygamberdir ve O'ndan sonra da bir daha peygamber gelmeyecektir."

Peki, bu kadar açık bilmelerine rağmen neden inanmadılar? Evet, bu kadar açık olmasına rağmen kin ve hasetlerinden dolayı onu kabule yanaşmıyorlardı. Onlar Allah Resûlü'nü çok iyi tanıyorlardı. Fakat iman başka, tanımak daha başkadır. Tanıyor, ama iman edemiyorlardı. Kıskançlıkları ve hasetleri imanlarına mâni oluyordu.

"Ne zaman ki, onlara Allah katından, yanlarında bulunan (Tevrat)'ı doğrulayıcı bir kitap (Kur'ân) geldi ki, daha önce küf-

redenlere karşı nusret talebinde bulunup dururlarken, o bildikleri (Kur'ân) kendilerine gelince, onu inkâr ettiler, artık Allah'ın lâneti, inkârcıların üzerine olsun." (Bakara, 2/89).

Bu ayetle de Cenâb-ı Hak, onların, Allah Resûlü'nü kabul etmemelerindeki gerçek sebebi anlatıyordu. Bütün mesele son gelen nebinin yahudi olmamasıydı. Eğer Allah Resûlü, yahudilerin içlerinden çıkmış olsaydı, hiç şüphesiz davranışları daha farklı olabilirdi.

Kabul etmeyişlerinin diğer bir sebebi rekabet hissiydi. Muğîre İbn Şu'be anlatıyor: "Ebû Cehil'le beraber oturuyorduk. Allah Resûlü geldi ve bazı şeyler anlatarak tebliğde bulundu. Ebû Cehil, küstahça: 'Yâ Muhammed! Eğer bunları öbür tarafta tebliğ ettiğine dair şahit aramak için yapıyorsan hiç yorulma, ben sana şehadet ederim, şimdi beni rahatsız etme!' dedi. Allah Resûlü bizden ayrıldı. Ben Ebû Cehil'e sordum: 'Hakikaten O'na inanmıyor musun?' Cevap verdi: 'Aslında biliyorum ki, O peygamberdir. Fakat Hâşimîlerle eskiden beri aramızda bir rekabet var. Onlar, hacılara yemek yedirme ve su içirme ile övünüp duruyorlar. Bir de peygamber de bizden derlerse işte ben buna dayanamam." (İbn Ebî Şeybe, *Musannef* 7/255-256).

Aslında bu itiraflar sadece bir-iki kişiye münhasır değildi. Umumi vicdanda kanaat hep aynıydı. Fakat korku, tama', hırs ve inat gibi menfî tesirler inanmalarına mâni oluyordu. Evet, hem de bildikleri hâlde inanamıyorlardı. İşte, Kur'ân-ı Kerim, hem onların bu hâlini anlatma hem de Efendimizi teselli makamında şöyle buyuruyor: "Onların söylediklerinin, seni üzeceğini elbette çok iyi biliyoruz. Doğrusu onlar seni yalancı saymıyorlar, fakat zalimler, bile bile Allah'ın ayetlerini inkâr ediyorlar."(En'âm, 6/33).

15. Tevrat ve İncil'de Hz. Peygamber'den haber verilmiş midir?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) gelmeden asırlarca önce kendisinden haber verilen ve gelmesi bütün cihan tarafından

beklenen bir nebidir. Yüce Allah, Hz. Peygamberi (sallallahu aleyhi ve sellem) son elçi yapmış ve topyekûn insanlığa göndermiştir. Bunun için de gönderdiği her peygamberden, ümmetlerinin, ona inanması, ona uyması ve yardımcı olması konusunda söz almıştır.

Hz. Ali ve İbn Abbas'tan konuyla ilgili şöyle bir rivayet gelmektedir: Allah, gönderdiği her peygamberden, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) geldiği zaman sağ oldukları takdirde mutlaka ona inanıp ona yardım edeceklerine dair söz aldığı gibi ayrıca onlara, ümmetlerinden Muhammed'e yetiştikleri takdirde ona inanıp yardım etmeleri hakkında söz almalarını da emretmiştir. Allah, o peygamberin sıfatlarını, daha önceki peygamberlerin kitaplarında tafsilatıyla belirtmiştir.

Ehl-i Kitab'ın, Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) geleceğinden haberdar oldukları, kaynaklarca tespit edilmiş bir husustur. Fakat Kur'ân'ın dışındaki kitaplar çeşitli değişikliklere maruz kalmışlardır. Ancak bütün bu tahriflere rağmen bu kitaplar iyice tetkik edildiğinde, yine de Hz. Peygamber'e ait pek çok sıfat ve işaret bulmak mümkündür.

Hâtemu'l-Enbiyâ Hz. Muhammed Mustafa'nın (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) önceki kitaplarda (Tevrat ve İncil'de) bildirilen vasıfları hatta ismi, dilden dile tercemelerde aslından uzaklaştırılmış, bazen de kasıtlı tahriflere uğramıştır. Ancak insaf sahibi araştırmacı rahiplerden, bugünkü durumlarıyla bile Tevrat ve İncillerde Hz. Peygamber'e kesin işaretler bularak gerçeğe teslim olup müslüman olanlar çıkmaktadır.

Yahudilerin, Hz. Peygamberin gerçek peygamber olduğunu bildiklerine dair elimizde pek çok delil vardır. Bu konuda tarih kitapları, ittifak hâlindedir. İslâm'dan önce uzun süre birbirleriyle komşu olarak yaşayan Medineli Araplarla yahudiler arasında zaman zaman kavgalar çıkardı. Yahudiler yenilince derlerdi ki: "Bizim söylediklerimizi tasdik eden bir peygamberin gelme zamanı

yaklaştı. Biz onunla birlik olup sizi, Ad ve İrem kavimlerinin öldürülmesi gibi öldüreceğiz." Ve son zamanda gelecek olan peygamberin yüzü suyu hürmetine Allah'a dua ederler: "Ya Rabbi! Evsâfını Tevrat'ta gördüğümüz, âhir zamanda gönderilecek peygamberle bize yardım eyle!" derlerdi. Fakat âhir zaman peygamberi gelince yahudiler beklediler ki o, kendileriyle beraber olsun, onun liderliğinde Arapları yensinler, cihana hâkim olsunlar. Hz. Peygamber, onların dünya hâkimiyeti davalarına hizmet etmediği, ırkçılığı yerip bütün insanları eşit ve kardeş ilan ettiği için bile bile ona düşman oldular.

Tevrat'ta peygamberimize işaret eden pek çok örnekten bir-iki tanesini verebiliriz:

a. "Ve Sara O'na cefa etti ve Hacer O'nun yanından kaçtı.Ve Rabbin meleği çölde sular pınarının başında onu buldu ve ona dedi: Senin zürriyyetini çoğalttıkça çoğaltacağım, ve çokluğundan sayılmayacaktır." (Tekvin 16/6-10) "Ve onu mübarek kılacağım, ve ondan da sana bir oğul vereceğim ve milletlerin anası olacaktır; kavimlerin kralları ondan olacaklardır. Ve İsmail'e gelince, seni işittim; işte onu mübarek kıldım ve onu semereli edeceğim ve onu ziyadesiyle çoğaltacağım; on iki beyin babası olacak ve onu büyük millet edeceğim." (Tekvin 17/16-20)

"Ve Allah İbrahim'e dedi: Çocuktan dolayı ve cariyenden dolayı gözünde kötü olmasın. Sara'nın sana söylediği her şeyde onun sözünü dinle; çünkü senin zürriyetin İshak'ta çağırılacaktır. Ve cariyenin oğlunu da bir millet edeceğim, çünkü o, senin zürriyetindir. Ve Allah çoçuğun sesini işitti. Melek Hacer'e şöyle seslendi: Kalk, çocuğu kaldır ve onu kendi elinde tut. Çünkü onu büyük millet yapacağım." (Tekvin 21/12, 13, 17,18)

Yüce Allah'ın Hz. İshak'la ilgili va'di tamamlanarak nesli çoğaldı, zürriyetinden Hz. Musa Peygamber oldu. Daha sonra da İsrailoğulları içerisinde pek çok nebi, âlim ve melik geldi. İşte

bütün bunlar Hz. İshak'ın bereketiydi. Hz. İsmail'e gelince; İnsanlığın İftihar Tablosu Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) gelinceye kadar O'nun neslinden peygamber veya önde olan birisi gelmemiştir. Bunlar, Hz. İshak'ın nesli sayılan İsrailoğullarından devam etmiştir. Hz. Peygamberin nübüvvetiyle, bu müessese Hz. İsmail'in soyuna intikal etmiş oldu ki, diğer milletler O'na itaat ettiler ve melikler O'na boyun eğdiler. Böylelikle de Tevrat'ta bildirilen gerçek meydana çıkmış oldu. Hz. Peygamberin hayatını ve O'nun getirdiği dinin şu anda varmış olduğu noktayı göz önüne aldığımızda, Tevrat'ın verdiği bu müjdeyi daha iyi anlama keyfiyetine ulaşmış oluruz.

Yukarıda verilen habere uygun olarak Hz. İsmail, babası Hz. İbrahim'le birlikte Kâbe'yi imar ve muhafaza etmek için Hicaz'a gönderilip burada yerleşti ve kendine inanan Arap kabilelerinin hem peygamberi hem de emiri oldu. İşte orası Mekke veya Bekke adıyla anılıp ortasındaki Kâbe de hacıların tavaf ettiği bir yer haline geldi. Hz. İsmail, hak bir dini ve sünnet olma geleneğini burada tesis etmiş olduğu gibi, nesli de hemen artmaya ve gökteki yıldızlar gibi çoğaldıkça çoğalmaya başlamıştır. Hz. İsmail'in zamanından Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) gelmesine kadar Hicaz, Yemen ve diğer yerdeki Araplar daima hür ve bulundukları memleketlerin efendileri olmuştur. Roma ve Sasani imparatorları dâhil İsmailoğullarına boyun eğdirmekte âciz kalmışlardır.

b. "Allah insanlığa Sina'da teveccüh etti. Sâir'de tecelli buyurdu. Faran dağlarında zuhur edip kemaliyle ortaya çıktı." (Tensiye 33/2)

Cenab-ı Hakk'ın Sina'dan gelmesinden maksat, Tûr-i Sina'da Hz. Musa'ya Tevrat'ı indirmesi; Sâir'den doğması da Hz. İsa'ya İncil'i vermesidir. Çünkü Hz. İsa Şam'da Sâir civarı köylerinden Nâsıra'da bulunduğu sırada kendisine İncil'in indirildiği bilinmektedir.

Faran dağından parlaması da, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem) Kur'ân'ı indirmesidir. Faran, Mekke'nin bulunduğu dağların

eski adlarındandır. Bunun da, onun büyük bir müjdesi olduğu ortadadır. Hz. Peygamber, nübüvvetten önce zaman zaman Mekke yakınlarındaki Hira mağarasına çekilir, orada birtakım ibadetlerde bulunurdu. İşte bu inzivaların birinde vahiy inmeye başlamıştır ki, Tevrat'ın verdiği bu haber de buna uygun düşmektedir.

İncil'in Müjdeleri:

Yuhanna İncil'inde Hz. İsa'nın havarilerine şu tavsiyelerini görmekteyiz:

a. "Eğer beni seviyorsanız, emirlerimi tutarsınız. Ben de Rabbe yalvaracağım ve O size başka bir hakikat rûhunu Faraklit'i verecektir; tâ ki, dâima sizinle beraber olsun. Faraklit, öyle bir Ruhu'l-Kudüs'tür ki, Rabb O'nu benim ismimle gönderecektir. O size her şeyi öğretecek ve benim size söylediklerimi de tekrar hatırlatacaktır. Ve olduğu zaman, iman edesiniz diye, olmadan önce size şimdi söyledim. Artık sizinle çok şeyler konuşmayacağım; çünkü bu dünyanın reisi geliyor ve bende onun hiçbir şeyi yoktur." (Yuhanna 14/15,16,26,29,30) "Faraklit geldiğinde benim için şahitlik edecektir ve siz de bana şahitlik edersiniz." (Yuhanna 15/26,27), "Ben size hakkı söylüyorum. Benim gitmem sizin için hayırlıdır. Çünkü ben gitmezsem Faraklit size gelmez. Ama ben gidersem O'nu gönderirim. Faraklit geldiğinde bütün âlemi, hataları sebebiyle kınar ve onları terbiye eder. Size söyleyecek daha çok şeylerim var. Fakat şimdi dayanamazsınız. Fakat O Hakikat Rûhu gelince, size her hakikate yol gösterecek, zira kendiliğinden söylemeyecektir. Fakat her ne işitirse söyleyecek ve gelecek şeyleri size bildirecektir." (Yuhanna 16/7-13)

Yukarıdaki bilgilerden da açıkça anlaşıldığı üzere, Hz. İsa, İsrailoğullarının karakterlerini bildiği için, gelecek olan peygamberin özelliklerini tabilerine anlatmaya çalışmıştır. Özellikle de burada müjdelediği kişinin ismini Faraklit olarak söylemesi, haklı olarak dikkatimizi çekmektedir.

Bu kelimenin aslı üzerinde bir hayli uzun araştırmalar yapan Abdulahad Dâvûd, bunun; en çok hamdeden, şanı en yüksek ve en meşhur kimse manasına gelen, Ahmed isminin tam karşılığı olduğunu tesbit etmiştir. Bu isim, peygamberimizin sıfatları olarak; Hâmid, Hammâd, Muiz, Muhlis mânâlarına da gelmektedir. hristiyanlar da bu kelimeyi, hamdedici veya kurtarıcı anlamında kullanıyorlardır ki, bu da insanları küfürden kurtaran peygamberimize gayet uygun gelmektedir. Hristiyanlığa reddiye yazan Abdullah Tercüman ismindeki ilim adamının müslüman olmasına da Faraklit kelimesi vesile olmuştur.

Yukarıda müjdelenen kimsenin, herkesi şamil bir dininin olacağı ve peygamberlerin getirdiği esasların tümünü yerleştireceği anlaşılmaktadır. Evet, Hz. Peygamberin getirdiği din son dindir ve herkesi şamildir. O'ndan sonra ne bir peygamber ne de bir din gelecektir. Aynı zamanda O'nun getirdiği din, önceki peygamberlerin anlattığı şeylerin asıllarını oluşturmaktadır

İnsanlara her şeyi, Cenâb-ı Hakk'ın Kur'ân-ı Kerim'de kendisine vahyettiği üzere öğreten O'dur. "..Biz, Kitap'ta hiçbir şeyi eksik bırakmadık.." (En'âm 6/38), "..Biz sana, her şeyi açıklayan, hidayet rehberi, rahmet kaynağı ve müslümanlar için bir müjde olan Kur'ân'ı indirdik." (Nahl, 16/89) ayetlerine göre de Kur'ân'da hiçbir şey eksik değildir. Hz. Mesih'ten sonra bu sıfatta Hz. Muhammed Mustafa'dan (alâ nebiyyinâ ve aleyhi's-selâm) başka bir peygamber çıkmadığından, bu haber ancak ona ait olabilir.

Hz. Peygamber, Hz. İsa'nın getirdiği şeyleri onlara yeniden hatırlatmıştır. Gerçek tevhidi ortaya koymuş, teslis, dinde aşırı gitme gibi uygunsuz davranışları yasaklamıştır. Hz. Mesih, fazla konuşmasına gerek kalmadığını, çünkü asıl meseleleri tafsilatıyla konuşacak bir peygamberin geleceğini ve bu peygamberin aynı zamanda dünyanın efendisi olacağını bildirmiştir. Bütün bu sıfatlar da yine İnsanlığın İftihar Tablosu Hz. Muhammed Mustafa'yı göstermektedir.

Onun gelmesi, Hz. İsa'nın gitmesine bağlanmış ve dünyadakileri sakındıracağı söylenmiştir ki, bunlar da Hz. Peygamberi göstermektedir. Allah Resûlü, Hz. İsa'dan sonra gelmiş, bütün bir insanlığı içine düşmüş olduğu kötülüklerden sakındırmıştır. Ehl-i Kitâb'a, Hz. İsa'nın çarmıha gerilmeyip Allah tarafından semâya kaldırıldığı gerçeğini bildirmiş, annesini de zina töhmetinden temize çıkarmıştır.

b. "Göklerin Melekût'u, bir adamın alıp tarlasına ektiği bir hardal tanesine benzer. -O tane ki, bütün tohumların gerçi en küçüğüdür; fakat büyüyünce, sebzelerden daha büyüktür ve ağaç olur; şöyle ki, göğün kuşları gelip onun dallarında yerleşirler." (Matta 13/31-32)

Burada da Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) nurlu izlerine ve şeriatına telmih vardır. Çünkü İslâm, başlangıçta zayıftı, fakat daha sonra çok kuvvetli hâle gelmiştir.

16. Efendimizin âlemlere rahmet olmasını nasıl anlamalıyız?

Haddizâtında her peygamber, Allah'ın insanlara bir lütfu ve rahmetidir. Ancak son peygamber olması, nübüvvetinin, cinler de dâhil herkesi içine alması ve herkesin bir şekilde onun peygamberliğinden istifade etmesindendir ki o, âlemlere rahmet olarak vasıflandırılmıştır: "İşte bunun içindir ki ey Resûlüm, Biz seni bütün âlemler için sırf bir rahmet vesilesi olman için gönderdik." (Enbiyâ, 21/107)

"Rahmet", merhamete muhtaç olana iyilik etmeyi gerektiren şefkat duygusudur. Merhamet, özellikle eğitimle ilgilenenler için bulunması gerekli olan bir vasıftır. Kalbi katı olan birisinin gerçek mürebbî olması düşünülemez. Zira rahmet, kalbî bir kıpırdanış, ruhî bir teessür ve insanı, terbiye ettiği kimseleri hafife almaktan engelleyen bir duygudur. Rahmet Peygamberi Hazreti Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem), bütün insanlığın mu-

allimi olduğuna göre, rahmet duygusunun en fazla onda bulunması gerekir.

Onun rahmeti sadece inanan insanları değil, aynı zamanda bütün insanlığı içine alan bir rahmettir. Ayetin ifadesiyle o, bütün âlemlere rahmettir. Ve bu rahmet, hem dinî, hem de dünyevî yöndendir. Dinî yönden rahmet olması şu şekildedir: Hz. Peygamber, insanlar cahiliye dediğimiz karanlık bir devrede, dalâlet içerisindeyken ve aynı zamanda Ehl-i Kitab'ın da kendi kitaplarında ihtilâfa düştükleri bir dönemde gönderilmiştir. Böylece Allah onu, gerçeği aramaya ve kurtuluş ile mükâfatı kazanmaya hiçbir yolun bulunmadığı bir zamanda göndermiş, onunla insanlara, hidayete giden yolları göstermiştir. Dünyevî bakımdan rahmet olmasına gelince; insanlık onun sayesinde pek çok zilletten, harpten, kargaşadan kurtulmuş, gerçek sulha ve huzura kavuşmuştur.

Resûlullah'ın rahmeti, müslümanları, gayr-ı müslimleri, dostları, düşmanları, hürleri, köleleri, büyükleri, küçükleri, hatta insanların yanında hayvanları da içine alacak kadar geniş bir rahmettir. Evet, onun rahmeti, mümine hidayet; münafığın hayatı için bir emân; kâfire de İlahî azabın te'hiri şeklinde tecellî etmiş, münafıklar, bu rahmet sayesinde dünyada azap görmemişler, müslümanlarla içli dışlı yaşamışlar, onların istifade ettikleri haklardan istifade etmişler ve onların bu durumları yüzlerine vurulmamıştır. Daha önceki milletler, Allah'a ettikleri isyanlardan toptan helak edildikleri hâlde, Resûlullah geldikten sonra böyle bir durum söz konusu olmamıştır. Böylelikle kâfirler de bu rahmetten istifade etmişlerdir. Yani onun varlığı, azabın gelmesini önleyen bir özelliğe sahiptir:

وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

"Hâlbuki sen onların aralarında bulunduğun müddetçe Allah onları azaba uğratmaz; eğer onlar istiğfar ederlerse Allah bu takdirde de onlara azap etmez." (Enfâl Sûresi, 8/33)

Ve Allah Resûlü'nün bununla ilgili şu sözleri: "Ben rahmet olarak gönderildim, lanetçi olarak değil."(Müslim, *Birr* 87) "Ben Muhammed'im, Ben Ahmed'im, Ben Mukaffî -son peygamberim- Ben Hâşir'im. Ben tevbe ve rahmet peygamberiyim." (Müslim, *Fezâil* 126, Ahmed İbn Hanbel, 4/395)

Allah Resûlü'nün rahmetinin genişliğinden, Cibril'in dahi istifade ettiği rivayet edilmektedir. Bir gün Hz. Peygamber Cibril'e sorar: "Sana da bu rahmetten bir şey ulaştı mı?" Cibril: Evet Ya Resûlallah! Çünkü ben de akıbetimden emin değildim. Ne zaman ki: 'Kuşkusuz o, değerli bir elçinin sözüdür. O elçi güçlü, Arş'ın sahibinin yanında çok itibarlıdır. Orada ona itaat edilir, güvenilir.' (Tekvir 81/19-20) ayeti nâzil oldu, ben de emniyete erdim." buyurmuştur.

Cenâb-ı Hakk, Resûlullah'a merhametli olmasını, müminlere kol kanat germesini tavsiye etmiş, insanlar için bir rahmet olduğunu bildirmiş, aynı zamanda kendisine ait rahmetini ifade eden iki isimle de onu vasıflandırmıştır. Hz. Peygamber, ümmetine o kadar düşkündür ki, zaman zaman bu yüzden dolayı gözyaşı bile dökmektedir. Bir gün Resûlullah, Hz. İbrâhim hakkındaki:

"Ya Rabbi, doğrusu onlar (putlar) insanların birçoğunu saptırdılar. Artık bundan sonra kim bana tâbi olursa, o bendendir. Kim de bana karşı gelirse o da senin merhametine kalmıştır, şüphesiz Sen Gafursun, Rahimsin." (İbrâhim, 14/36) ayeti ile, Hz. İsa hakkındaki: "Eğer onları cezalandırırsan, şüphe yok ki onlar Senin kullarındır. Onları affedersen, Aziz-u Hakîm: Üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibi ancak Sensin." (Mâide, 5/118) ayetini okuyarak ellerini kaldırmış: "Ya Rabbi! Ümmetî! Ümmetî!.." diye dua etmiş ve gözyaşı dökmüş. Bunun üzerine Allah: "Ya Cibril! Muhammed'e git, ona niçin ağladığını sor. -Rabbin onun niçin ağladığını pekala bilir ya.-" demiş. Cibril de ona gelerek sormuş. Resûlullah da kendisinin ne söylediğini ona haber vermiş. -Hâl-

buki Allah onun ne söylediğini pekala bilir.- Nihayet Allah: "Ya Cibril! Git Muhammed'e şunu söyle: Biz seni ümmetin hakkında razı edeceğiz ve seni üzmeyeceğiz." buyurmuştur. (Müslim, *İman* 346) Ayrıca: "Rabbin sana verecek ve sen hoşnut olacaksın." (Duhâ, 93/5) ayetiyle de bu durum teyid edilmiştir.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), insanları inanmadıkları zaman karşılaşacakları kötü akıbet karşısında uyarıyor ve onları hidayete davet ediyordu. Ancak onlar, kendilerini hayra çağıran bu insana karşı koyuyorlar ve inanmak istemiyorlardı. Bu durum karşısında şefkat ve merhamet timsali Allah Elçisi dayanamıyor, sıkıntılı anlar geçiriyordu: "Şimdi, bu söze inanmazlarsa, demek sen onların ardına düşüp nerdeyse kendi kendini yiyip tüketeceksin!" (Kehf, 18/6), "Onlar iman etmiyor diye üzüntüden neredeyse kendini yiyip tüketeceksin." (Şuarâ, 26/3). Resûlullah'ın bu sıkıntısını gidermek, onu rahatlatmak ve üzülmemesini sağlamak için takdir edalı İlahî bir ikaz geliyor, hidayet ve dalâletin Allah'ın elinde olduğu belirtiliyordu:

"Hiç kötü işleri kendisine güzel görünen kimse, iyilik edip dürüst işler işleyen kimse gibi olur mu? Allah dilediğini sapıklık içinde bırakır, dilediğini doğru yola iletir. O hâlde insanlardan ötürü üzülüp kendini mahvetme! Çünkü Allah onların bütün yaptıklarını bilir." (Fâtır, 35/8).

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), son derece hassas ve gözü yaşlı bir insandı. Fakirlere acır, bütün canlılara ve hayvanlara şefkat ve merhametle muamele ederdi. Halka da hayvanlara karşı şefkatli olmalarını tavsiye ederdi. Rahmet, Hz. Peygamber'in âdeta ruhuydu. Onun devamlı süründüğü güzel bir kokusu ve yaratılıştan kendisinde bulunan güzel bir hasletiydi. O, şefkat ve merhamete, içinden gele gele inanıyor ve onu özellikle tatbik ediyordu. Rahmetle ilgili sözlerine ve tatbikatlarına baktığımızda bunu açıkça görmek mümkündür.

Bu rahmet duygusundan dolayıdır ki o, namazı uzun kıldırıp da başkalarına sıkıntı verdiğinden dolayı birini azarlamış, namazda çocuk sesini duyunca namazı kısa kesmiş, bazılarının bütün bir seneyi oruçlu geçirdiğini duyunca onlara bunu yasaklamış, çocuklarını sevip okşamayanı ikaz etmiş, bir köpeğe acıyıp onun susuzluğunu gideren günahkâr bir kadının bu davranışını övmüş ve Cennet'e gitmesine vesile göstermiş, kedinin ölümüne sebep olan ibadete düşkün başka bir kadını ise Cehennemlik olarak tavsif etmiştir.

Merhamet abidesinin şu sözleri de bunların bir ispatı değil midir: "Allah, ancak merhametli kullarına merhamet eder." (Buhârî, *Cenaiz* 32) "Siz yerdekilere merhamet edin ki, göktekiler de size merhamet etsin."(Tirmizi, *Birr* 16) "Allah, her şeye iyilikle, güzellikle muamele edilmesini ister. Hayvanları kestiğinizde zahmet vermeden güzelce kesiniz. Biriniz hayvanı boğazlayacağı zaman bıçağını iyice keskinleştirsin ve hayvana kolaylık göstersin." (Ebu Davud, *Edahi* 12; Tirmizi, *Diyât* 14)

17. Efendimiz cinlerin de peygamberi midir?

Evet, Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) nübüvveti, yalnızca insanları değil, cinleri de kapsamaktadır. İnsanlardan inanan-inanmayan olduğu gibi, cinlerden de inanan-inanmayanlar vardır. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) henüz Mekke'de iken, cinler onun yanına gelmiş ve Kur'ân'ı dinlemişlerdir:

"Hani Biz bir vakit cinlerden birtakımını Kur'ân dinlemeleri için sana göndermiştik. Kur'ân'ı işitip dinleyecek yere gelince birbirlerine: "Susun, dinleyin!" dediler. Okuma tamamlanınca kendi toplumlarına birer uyarıcı olarak döndüler. "Ey kavmimiz dediler, biz Musa'dan sonra gönderilen, kendisinden önceki vahiyleri tasdik eden, gerçeğe ve dosdoğru yola götüren bir kitap dinledik." "Ey kavmimiz! Allah yoluna davet eden bu Elçinin çağrı-

sını kabul edin ve Ona iman edin ki Allah da sizin günahlarınızı affetsin ve gayet acı bir azaptan sizi kurtarsın." (Ahkâf, 46/31)

"De ki: Bana vahyolundu ki bir cin cemaati Kur'ân'ı dinledikten sonra şöyle dediler: "Biz gerçekten, doğru yolu gösteren harikulâde bir Kur'ân dinledik. Bundan böyle Rabbimize asla bir şerik tanımayacağız. Rabb'imizin şanı çok yücedir, O ne eş ne de çocuk edinmiştir. Meğer içimizden birtakım cahiller, Allah hakkında gerçek olmayan sözler söylüyormuş! Biz de saf saf, insanları ve cinleri, Allah hakkında yalan söylemez sanmışız! Meğer bir kısım insanlar cinlerden bazılarına sığınıp böylece onları daha da azgın hâle getirmişler! Onlar da, sizin zannettiğiniz gibi, Allah'ın ölen hiçbir kimseyi diriltmeyeceğini zannetmişler. "Biz göğe çıkmak istedik: Bir de ne görelim: orası sert ve kuvvetli bekçiler, şihablar, alevler, roket gibi mermilerle dolu! "Önceleri biz göğün bazı yerlerinde oturup dinleme merkezleri edinirdik. Ama şimdi kim dinlemeye kalkışırsa, derhâl kendini gözetleyip izleyen bir alevle karşılaşıyor. "Doğrusu, iyi anlayamadık: yerde oturanlara fenalık mı irade edildi, yoksa Rabb'leri onlar hakkında hayır ve hidayet mi diledi bilemiyoruz." "Bizden iyi kimseler olduğu gibi, iyi olmayanlar da var. Biz türlü türlü yollar tutmuşuz. Şunu da anladık ki, biz yerde Allah'ın iradesine karşı koyamayacağımız gibi, kaçmaya teşebbüs etmekle de Onun elinden yakamızı kurtaramayız. Biz hidayet rehberini dinleyince onu tasdik ettik. Kim Rabb'ine iman ederse, ne hakkının eksik verilmesinden, ne de gadre uğramaktan endişesi kalır." "Bizden Allah'a itaat edenlerin yanında, hak yoldan sapan kâfirler de var. Allah'a itaat ve teslimiyet gösterenler, doğru yolu arayanlardır." "Hak yoldan sapanlar ise, Cehennem odunu olurlar." (Cin, 72/1-14).

Cinlerin Resûlullah'ı dinleme olayının, bir veya iki defa olduğu hakkında farklı görüşler vardır. Ancak önemli olan kaç defa dinledikleri değil, dinleme ve Hz. Peygamber'e (sallallahu

aleyhi ve sellem) inanmalarının meydana gelmiş olmasıdır. Allah Teâlâ, peygamberine, cinleri uyarıp onlara Kur'ân okumasını emretmişti. Bunun üzerine "Bana, cinlere Kur'ân okumam emredildi, arkamdan kim gelecek?" dedi. Derken Abdullah İbn Mes'ûd Resûlullah'ın arkasına takıldı. O şöyle anlatır: Hacun'daki dağ yoluna vardığımızda bana bir hat çizdi, "Ben gelinceye kadar bundan çıkma." dedi. Sonra Kur'ân okumaya başladı. Ben şiddetli bir gürültü işittim. Hatta Resûlullah'a (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) bir şey olmasından korktum. Onu birçok karartı kapladı, onunla benim arama engel oldu, hatta sesini işitmez oldum. Sonra bulut parçalanır gibi parçalandılar. Sonra bana: "Bir şey gördün mü?" dedi. "Evet, beyaz elbiselere bürünmüş, siyah adamlar gördüm." dedim. "İşte onlar, Nusaybin cinleri" diye buyurdu. Demek ki Resûlullah, tebliğini sadece insanlara değil, aynı zamanda cinlere de ulaştırıyordu. Yani o, cinlerin de peygamberiydi.

18. Efendimizi kabul etmeyenler niçin helak edilmiyor?

Peygamberler tarihine baktığımızda, pek çok kavmin peygamberlerini dinlemediklerinden ve değişik kötülükleri işlediklerinden dolayı toplu olarak helak edildiğini görmekteyiz. Ancak Enbiyalar Serveri Hz. Muhammed Mustafa'dan (sallallahu aleyhi ve sellem) sonra bu durumun değiştiğini söyleyebiliriz. Aslında şu anda insanların yeryüzünün değişik yerlerinde işledikleri günahlar, hiç de az değil. Hatta tarihte bir kavmin helakına sebep olan günahları, günümüz dünyasında bir günde ya da daha az bir sürede işlenmektedir. Şayet günümüz toplumları bu türlü helake maruz kalmıyorlarsa bu Allah Resûlü'nden dolayıdır.

Evet, Ümmet-i Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) gelince hakikaten ister Ümmet-i davet (müslüman olmayanlar) isterse ümmet-i icâbet (müslümanlar) olsun, bugün hepsi de pek çok

günah ve isyanı birden işlemektedir. Efendimizin (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) davetini duyan dünyanın değişik yerlerinde öyle kötülükler işlenmektedir ki, ne Hz. Lût ne Hz. Sâlih ne de Hz. Hûd devrinde bu kötülükler işlenmiştir.

Ancak, O'nun ümmetinden olma hususiyeti, âdeta, bu ümmete paratoner olmuştur. Bu hususiyeti destekleyen Kur'ân-ı Kerim'den bir ayetin işaretini ve Efendimizin bir müjdesini zikretmek yerinde olur. Enfâl sûresindeki bir ayette:

"Sen onların içinde bulundukça, Allah, onlara azap edecek değildir. Ve onlar istiğfar ederlerken (içlerinde istiğfar edenler var iken) de Allah, onlara azap edecek değildir." (Enfâl, 8/33) Hâlbuki Efendimiz için Kur'ân'ın ifadesi şöyledir: Âyetten anlaşılıyor ki, Ümmet-i Muhammed'in iki mühim paratoner ve iki mühim seddi var. Belâlar, bu paratonerlerle tesirsiz hâle gelecek ve azaplar bu setleri aşamayacaktır. Birincisi: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) maddî ve manevî içimizde bulunmasıdır. İkincisi: Ümmet-i Muhammed içinde hakka, hakikate sahip çıkan ve daima Allah'a yönelen ehl-i hizmet ve ehl-i istiğfar bir zümrenin bulunması... Bundan dolayı rahmetinden bekleriz Allah bize, bilhassa toplu olarak azap etmeyecektir...

Hadis-i Şerif'e gelince, sahih hadis kitaplarında gördüğümüz şekliyle, Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetinin helâk olmaması için Allah'a (c.c.) çok yalvarırdı. Bu yalvarmalarının en mühimi de Vedâ Haccı'nda, Arafat ve Müzdelife'de oldu. Bu iki mübarek yerde Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Allah'ın ilham ettiği ölçüde pek çok şey diledi. Hatta, kul haklarının affı için dahi yalvardı-yakardı. Evet, O Sultanlar Sultanı'nın, Ümmet-i Muhammed'in helâk olmaması mevzuunda pek çok yalvarış ve yakarışları olmuştu. Bunu Sahâbe-i Kirâm'a şöyle anlatıyor:

"Ben, Rabbimden, benim ümmetimi helâk etmemesini istedim. Rabbim benim bu duamı kabul buyurdu. Dedi ki: "Onların

helâki kendi aralarında olacaktır. Günah işledikleri zaman ben onları birbirine düşürecek ve vurduracağım." Ben bunun da kalkmasını diledim; ama Rabbim, bunu kaldırmadı."

Evet, iradeleri ile halledecekleri bu mesele kaldırılmamıştı... Başka kavimler günah işledikçe semavî ve arzî âfetler onları kırıp geçirecek; ama ümmet-i Muhammed cürüm işledikçe birbirine düşecek, ittihâd ve ittifâkları bozulacak, ihtilâflarla hırpalanacaklar. İşte, Resul-i Ekrem bunun kalkmasını Rabbinden çok diledi; ancak Cenab-ı Hak -hikmetini kendi bilir- bunu kaldırmadı.

19. Mucize ne demektir? Peygamberlere neden mucize verilmiştir?

Allah tarafından gönderilen her peygamber, çevresindeki insanlar tarafından değişik itirazlara maruz kalmıştır. İnsanlar, onlardan peygamber olduklarına dair, gözle görülür, olağanüstü, kimsenin yapamayacağı ölçüde, bir kısım alametler istemişlerdir ki, bunlara Kur'ân, "âyet" derken, insanlar "mucize" olarak isimlendirmişlerdir. İşte peygamberlerin elinde ortaya çıkan harikulâde işlere mucize denmektedir.

Diğer bir ifadeyle, peygamberlik iddiası esnasında, kendisiyle Allah'ın Resûlü olduğunu iddia eden zâtın doğruluğunu ispat etmesi kasdedilen ve hayra, saadete vesile olan harikulâde bir iştir.

Mucize, harikulâde bir hadise olup sebep-sonuç ilişkisini yok eder. Cenâb-ı Hakk, peygamberinin doğruluğunu te'yid için mucizeler yaratır. O, doğrudan doğruya İlahî bir fiil olup hak ve hakikatin tebliğ ve neşrine muhalefet edenlerin muhalefetini önlemek, peygamber ile taraftarlarını te'yid ve takviye etmek gayesine dayanır.

Cenâb-ı Hakk'ın peygamberlere mucizeler vermesi, insanları onlara inandırmak ve onların üstünlüğünü göstermek içindir. Çünkü insanlar, delili olmayan bir dâvâya inanmadıkları gibi,

kendilerinden üstün olduğu sabit olmayan bir kimseye de boyun eğip itaat etmezler.

Mucizede özellikle şu iki hususiyeti görürüz: 1. Beşer kanunlarının ötesinde bir harikulâdelik vardır ve bunu sadece bütün kanunların yaratıcısı olan Cenâb-ı Hak yapabilir. 2. Cenâb-ı Hakk'ın kudretini en iyi bir şekilde ispat ve meydan okumanın daha güçlü olabilmesi için, her peygamberin mucizesi, kendi kavminin mâhir olduğu sahayla ilgilidir.

20. Peygamber Efendimizin mucizeleriyle diğer peygamberlere verilen mucizeler arasındaki farklılıklar nelerdir?

Peygamberlere verilen mucizeler, kendi zaman ve şartlarına göre idi. Bir peygamber gönderildiğinde hangi mesele revaçta ise, verilen mucize umumiyetle o cinsten oluyordu. Yani her peygamberin mucizesi kendi zamanının kültür ve fikir yapısına göre veriliyordu ki, daha etkili ve güçlü olsun. Hz. Mûsâ'nın zamanında sihir yaygın olduğundan, mucizesi de ona göredir. Hz. Mûsâ'dan sonra ise felsefe yaygınlaşıyor, sebepler çokça ön planda tutuluyor. Bu dönemde İsrailoğullarına gelen peygamberlerin mucizeleri, daha çok esbâb-müsebbeb perdesini aşacak ölçülerdeydi. Tâ ki böylelikle bu kâinatın bir idarecisinin olduğu, her şeyin O'nun emriyle hareket ettiği idrak edilsin. İşte Hz. Süleymân'ın karınca ve kuş gibi hayvanlarla konuşması, kuşların ve cinlerin onun emrine musahhar kılınması gibi mucizeleri de, o gün için yaygın olan: "Her şey sebeplerden meydana gelmiştir." düşüncesini nefyederek, asıl Yaratıcı'nın, Allah olduğunu ispat edecek türdendi. Yunan çağında, tıp ve felsefe yaygın olup esbâbperestlik yaygın bir durumdaydı. Hz. İsa'nın mucizeleri de daha çok esbâbperestlik düşüncesini nefyedecek türden oldu. Evvela onun dünyaya gelişi, bu yanlış düşünceleri nefyediyordu. Çünkü insanların bir ana-babadan dünyaya geldikleri alışılmış bir durumken o, babasız dünyaya gelmişti.

Yine onun beşikteyken konuşmasını da aynı kabilden sayabiliriz. Bu bağlamda, Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamber olarak gönderildiğinde, edebiyatın toplum hayatında çok büyük bir etkisi vardı. Özellikle Arap edebiyatı, altın çağını yaşıyordu. Hz. Peygamber döneminde en popüler işler: Fesâhat ve belâğât, şiir ve hitâbet sanatı, kâhinlik ve gaybden haberler verme, bir de eskiden olmuş bir kısım olayları ve kevnî hadiseleri bilme işiydi. Kâbe'ye asılan muallakat-ı seb'a da bunun açık bir belirtisidir. Peygamber Efendimize de, özellikle bunlarla ilgili mucizelerin verildiği, ona inen Kur'ân'ın, bu sahalarda âdeta insanlara meydan okuduğu ve onları muarazaya davet ettiği görülmektedir.

Hz. Peygamberin nübüvveti, bütün zaman ve mekânlara, bütün insanlara hatta cinlere de şamil olduğu için, mucizeleri çok çeşitli olmuştur. Diğer peygamberlerin mucizeleri ise böyle değildir. Nasıl ki, büyük bir padişah bir yaverini veya elçisini çok çeşitli milletlerin ve kabilelerin bulunduğu bir vilayete gönderse orada bulunan her millet, her kabile ve her sınıf kendi milleti, kabilesi, sınıfı adına o elçiyi karşılayıp "hoş geldin" der, ona alkış tutar, şükran ve teşekkürlerini arzeder; aynen öyle de, kâinatın yegâne sahibi ve yaratıcısı olan Allah, en büyük elçisi olan Rasûl-ü Ekrem'i (sallallahu aleyhi ve sellem) âleme gönderdiği zaman, o elçi, insanoğluna bir memur ve meb'us olarak geldiği gibi, bütün mahlukata da rahmet olarak gelmiş, dağlar, taşlar, ağaçlar, hayvanlar, güneş, ay, yıldızlar ve bütün hadiseler abes, boş ve mânâsız görülmekten kurtulmuş, birer mânâ, birer değer kazanmışlardır. Bu münâsebetle de, meleklerden cinlere, insanlara; Güneş'ten ve Ay'dan yıldızlara; sudan yiyeceklere; ağaçlardan taşlara ve dağlara; her cins hayvanata kadar her tâife, her sınıf, kendi türü adına ona şükranlarını arz edip ve onun elinden sâdır olacak mucizelere birer vasıta olmuştur. Böylece, Hz. Peygamberin doğruluğuna ve peygamberliğine inkârı mümkün olmayacak şekilde kâinat çapında şahitlik yapıp nübüvvetini bütün âleme ilan etmişlerdir. İşte,

böyle kâinat çapında mucizeler göstermek, Hz. Mumammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'e hastır.

21. Efendimizin peygamberliğinin delilleri nelerdir?

Allah tarafından gönderilen her peygamber, çevresindeki insanlar tarafından değişik itirazlara maruz kalmıştır. İnsanlar, onlardan peygamber olduklarına dair, gözle görülür, olağanüstü, kimsenin yapamayacağı ölçüde, bir kısım deliller istemişlerdir ki, bunlara ayet, mucize veya peygamberlik delili denmektedir.

Nitekim peygamberlerin mucize göstermesi, davalarının doğruluğunun işareti kabul edilmiştir. Mucizeler, peygamberlerin nübüvvetinin doğruluğunu ispat eden delillerdendir. Kendilerine inanan kimselerin imanlarını kuvvetlendirirler ve peygamberliği tasdik ettirmek için lüzumunda kullanılan ve kendilerine ihtiyaç duyulan vasıtalardır.

Daha önceki peygamberler, davalarının ispatı için bir-iki delil gösteriyorlardı ve bu da o dönem için yeterli gelebiliyordu. Ancak bir güneş konumunda olan Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) güneş gibi parlak ve her ışığı bastıracak güçteki delillerle gelmişti. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) nübüvvetinin delili olacak hususların belli başlıları şunlardır:

Peygamberimize 23 senede inzal buyurulan Kur'ân-ı Kerim, farklı zamanlardaki değişik mucizeleri, eşsiz ahlâkı, ismeti, okuma-yazma bilmemesi ve rahle-i tedrisinde yetişen ashab efendilerimiz O'nun en önemli peygamberlik delillerindendir.

22. Kur'ân-ı Kerim'in Allah Resûlü'nün peygamberlik delili olması ne demektir?

Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) pek çok peygamberlik delilinin yanında, şüphesiz Kur'ân'ın ayrı bir yeri vardır. O, en bü-

yük mucizedir. Kıyamete kadar da eşsizliği devam edecektir. Zira Kur'ân, kâinat kitabının ezelî bir tercümesidir. Kâinatın, tekvînî ayetlerini okuyan çeşitli dillerinin ebedî tercümanıdır. Görünmeyen ve görünen âlemin müfessiridir. Şu şehâdet âleminin perdesi arkasından gelen ebedî rahmânî iltifatların ve ezelî sübhanî hitapların hazinesidir. İnsanlık âleminin mürebbîsidir. İnsanlığın en ileri derecesi olan İslâmiyet'in hayat suyudur, ışığıdır. Bütün beşer nev'inin uyması gereken hakiki hikmet ve fikirdir. İnsanlığı mutluluğa götüren hakiki mürşiddir. Ve insana hem bir hukuk hem dua hem zikir ve ibadet hem bir fikir ve hikmet hem bir emir ve davet (tebliğ) kitabıdır. Hülâsa bütün insanlığın her türlü manevî ve fikrî ihtiyaçlarına mercî olacak çok kitapları ihtiva eden kutlu bir kitaptır.

Kur'ân, gerek hayatta, gerekse vicdanlarda yerleştirdiği prensiplerle, hayatın bütün yönlerini içine alacak şekilde gayet açık bir metot ortaya koymuştur. Öyle orijinal bir metod ki, insanlık daha önce onun benzerini görmemiştir. İnsanlığa, madde ve manada daha önce hiçbir sistemin vermediğini vermiştir. Bu geniş manasıyla o, Furkan'dır. Furkan'dır, çünkü insanlığın çocukluk dönemi onunla sona ermiş; olgunluk dönemi onunla başlamıştır; geçici, mahallî peygamberlik devri onunla hitama ermiş, şâmil manadaki herkesi içine alan peygamberlik müessesesi onunla başlamıştır.

Allah, Kur'ân'ın son peygamberin mucizesi olmasını murad etmiştir. O, insanların mecburen boyun eğip teslim olacakları maddi bir mucize olarak verilmemiştir. Zira bu son peygamberlik müessesesi, bütün milletlere ve gelecekteki bütün nesillere açıktır. Bu müessese, sadece belli bir zümreye ve millete ait değildir. Buna uygun olarak da Kur'ân mucizesi yakın-uzak herkes içindir. Maddi birtakım mucizeler vardır ki, görenler mecburen ona inanır, ancak sonraki dönemler için aynı mucize hikâye edilen bir hadiseden öteye geçmez. Ancak Kur'ân, bu kadar uzun zaman-

dan beri herkese açık bir şekilde ortadadır. Onun i'cazı, süreli ve sınırlı değildir.

İşte bununla Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) risaletinin özelliği ortaya çıkmakta olup onu sonsuzluğa ve evrenselliğe götürmektedir. Önceki peygamberlerin göstermiş oldukları mucizeler, meydana gelip sonra yok olup giden türden harikulâde hadiselerdir. Kur'ân mucizesi ise, diğer peygamberlere inen kitapların üslûbundan tamamen farklı bir üslûba sahiptir. Onun üslûbu, her zaman ve her mekânda, burhanları, delilleri, canlılığı, te'sîri, edebîliği, aklî ve mantıkîliği ve yüceliğiyle eşsiz bir üsluptur. Bunun içindir ki bu son nübüvvet mucizesi, bütün bu sayılanları içine alacak bir özelliğe sahiptir.

Edebî yönden insanların zirvede olduğu bir zamanda Kur'ân, fesâhatıyla, belâgatiyle ve her türlü beşer ötesi özellikleriyle dost-düşmana kendisini kabul ettirmiştir. Döneminin en meşhur ediplerini ve rakipsiz hatiplerini önünde diz çöktürmüştür. Onun gelmesiyle en büyük şairler, utandıkları için şiirlerini söyleyemez olmuşlardır. Ona bir kısım iftiralar yapmışlar, ancak buna kendileri dahi inanmamışlardır. Kur'ân'ın dili kendi konuştukları dil olduğu hâlde, onların öteden beri alıştıkları nesir ve nazım ölçülerinin tamamen dışında, kendisine ait bir üslup içerisinde, onları hayran bırakmış ve onun karşısında aczlerini itiraf etmek mecburiyetinde kalmışlardır.

Evet, Kur'ân, gerek dil ve üslup bakımından gerek 23 sene gibi uzun denebilecek bir zaman diliminde, sorulan bir soru, ortaya çıkıp çözüm bekleyen bir mesele, yapılan bir hareketin düzeltilmesi, müşrikler tarafından ortaya atılan yanlış bir iddianın yanlışlığının giderilmesi vs. veya hiçbir sebep olmaksızın Cenâb-ı Hakk'ın bildirmek istedikleri şeyleri bildirmesi gibi çok farklı sebeplerle nâzil olmasına rağmen, dikkatli bir şekilde bakılacak olursa, Kur'ân'da hiçbir tezatın, tutarsızlığın ve "Şurası şöyle olsaydı daha iyi olur-

du." denebilecek bir durumun söz konusu olmadığı görülür. Bu kadar farklı sebeplerle, farklı zaman ve mekânlarda nâzil olmasına rağmen, bir eksikliğin bulunmaması bakımından, gerek aradan 14 asır geçmesine rağmen içerdiği ilimlerin doğru olup yeni bilgilerle asla çelişmemesi bakımından gerek geçmiş, hâl ve gelecekle ilgili verdiği haberlerin dosdoğru olması bakımından ve daha pek çok sebepten dolayı beşer kelamı olamaz. Beşer kelamı olmaması, onun Âlemlerin Yaratıcısının kelamı olduğunu göstermektedir dolayısıyla Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) nübüvvetinin en güçlü bir delilini teşkil ettiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Sathî bir araştırma, Kur'ân'ın dil ve ifade yönünden hiçbir kitaba benzemediğini ortaya koymaya yetecektir. Ayrıca, üslûp, mana ve muhteva bakımından da Kur'ân, eşsiz ve emsalsizdir. O hâlde, Kur'ân, ya şimdiye kadar yazılmış bütün kitapların altında bir yere sahiptir -ki bunu şeytan bile iddia edemez- ya da Onun her kitabın üstünde bir yeri vardır. Öyleyse, Kur'ân bir beşer sözü değildir. Dolayısıyla Kur'ân, Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberliğinin en önemli delilini teşkil etmektedir.

23. Bazı kimseler Peygamberimizin Kur'ân'ın dışında başka bir mucizesinin olmadığını söylüyorlar. Bu doğru mudur?

Allah Resûlü'nün yüzlerce mucize gösterdiği, tarihî bir vakıadır. Hatta bu konuyla ilgili olarak gerek müstakil gerekse bir bölüm hâlinde çok zengin muhtevalı eserler telif edilmiştir. Bazılarının ileri sürdüğü, "Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in mucizesi sadece Kur'ân'dan ibarettir." hükmü, aceleden ve bilmeden verilmiş bir karardır. Efendimizin Kur'ân dışındaki mucizelerinin, Kur'ân'da detaylı bir biçimde ele alınmamasının birtakım sebepleri vardır. Bunlar; Kur'ân'ın, kendisi dışındaki mucizeleri bir peygamberlik delili olarak çok fazla nazara vermek istemeyip insanları rûhâni delilleri ve derûnî hususiyetleri tefekkür ve teemmüle davet etmesi; Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) maddî

mucizelerinin tekrara ve beyana ihtiyaç bırakmayacak kadar çeşitli ve çok olması; müslümanların birinci hüküm ve bilgi kaynağı olan Kur'ân'ın, bu tür mucizeleri nakil görevini, ikinci kaynak olan Sünnet'e havale etmesi olarak özetlenebilir.

24. Peygamberimizin ahlâkının peygamberliğinin bir delili olması ne demektir?

Ahlâk, bir inanç ve düşünce sistemidir; üzerimizdeki elbise ve başımızdaki şapka gibi maddî bir varlığı yoktur. Belki de bu yüzdendir ki, bazı kimseler elle tutulur, gözle görülür varlıklar ve cisimler dururken, böyle inançlara önem vermenin doğru olmadığını söylerler. Fakat unutmamalıyız ki, insanları bir arada tutan şeyler, maddî menfaatler veya pazarlıklardan çok manevî bağlardır. Bütün sembolik şeyler manevîdir ve insan topluluklarını hayvan topluluklarından ayıran en önemli özelliklerden biri, bizim cemiyetimizin sembollere dayanıyor olmasıdır. İşte ahlâkî değerler, manevî değerlerin en önemlileri oldukları için, onları daima ön planda tutuyoruz. İyi ahlâk; insanın her durumda itidalli olması, orta yolu tercih etmesi, ifrat ve tefrite yönelmemesidir. Güzel ahlâkın zirvesinde, peygamberleri ve özellikle de son peygamber olan Enbiyalar Serveri Hz. Muhammed Mustafa'yı (sallallahu aleyhi ve sellem) görürüz.

O, ahlâk olarak isimlendireceğimiz, takvâ, sıdk, zühd, şükür, hilm, adalet... gibi vasıfların hepsini, kendi hayatında göstermiş, buna delil olarak da Allah, onun en yüce bir ahlâk üzerinde olduğunu bildirmiştir. "Nûn. Kaleme ve onunla yazdıklarına yemin olsun ki, ey Muhammed! Rabbinin ni'meti sayesinde sen deli değilsin. Şüphesiz sana arkası kesilmeyen bir mükâfat vardır. Muhakkak ki sen, büyük bir ahlâk üzeresin." (Kalem, 68/1-4)

Tarihin tesbitine göre, Hz. Peygamber'in sahip olduğu ahlâkî özellikler, insanlığın tanımış olduğu en iyi ve en yüce değerlerdir.

Nübüvvetten önce bile o, dürüst bir genç ve mükemmel bir fıtrat için eşsiz bir misal olmuştur. Câhilî bir toplumda neş'et etmesine rağmen, ne içki içtiği ne o günkü toplumun ibadet ettiği putlara taptığı ne yanlış bir işe teşebbüs ettiği ve ne de gençlik taşkınlıklarından bir taşkınlığa düştüğü görülmüştür. Ve bu konularda, daha sonra kendisinin en amansız düşmanları olan kimseler bile, ona herhangi bir kötülük nispet edememişlerdir.

Resûlullah'a canlı Kur'ân diyebiliriz. Çünkü o, Kur'ân'da yaşanması ve kaçınılması emredilen şeylerin tamamını kendi şahsında uygulayarak gösteriyordu. Bundan ötürüdür ki Hz. Âişe'ye Hz. Peygamber'in ahlâkı sorulduğunda: Hz. Âişe "Siz Kur'ân'ı okumuyor musunuz?" mukabelesinde bulunmuştu. Hz. Peygamber'in bizzat kendisi de: "Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim." buyurmuştur.

Allah Teâlâ'nın en son risaleti yüklemek için seçtiği kulunun, bütün ahlâkî değerleri kendisinde toplamış kâmil bir insan olması tabiîdir. Bunda garipsenecek bir şey yoktur. Resûlullah, göğün yere ikramı, âlemlere Allah'ın rahmetidir. Onu Allah terbiye etti ve terbiyesini en güzel şekilde yaptı. Bu terbiye öyle bir eğitimdi ki, neticede kazandırmış olduğu ahlâkî yapı, onun peygamberliğinin bir delili olarak kabul ediliyordu. İlk vahiy meleğiyle karşılaştığında korkup ailesi Hz. Hadîce'nin yanına endişeli bir şekilde dönen Resûlullah'ı, Hz. Hadîce şu sözleriyle teskin ediyordu: "Öyle deme, Allah'a kasem ederim ki, Allah hiçbir vakit seni utandırmaz. Çünkü sen akrabana bakarsın, işini görmekten âciz olanların ağırlığını yüklenirsin, fakire verir, kimsenin kazandıramayacağını kazandırırsın, misafiri ağırlarsın, Hakk yolunda zuhur eden havâdis ve mühimmatta halka yardım edersin." Hz. Hadîce'ye bu sözleri söyleten sebep, Resûlullah'ın hayatında ortaya koyduğu davranışlardı.

Hz. Peygamber'in ahlâkî yönüne sadece hanımı değil, aynı zamanda Mekkeliler de saygı duyuyorlardı. Çocukluğundan itibaren

onu, sözünde doğru, güvenilir, cömert, rahmet ve merhameti geniş ve herkese yardım eden gibi iyi vasıflarla tanıyorlar; düşmanları bile onun bu yönünü görmezlikten gelemiyorlardı.

Resûlullah'ın hayatı, beşer hayatının her safhası için güzel bir örnek ve yüce bir düstur olduğundan, pek çok ve çeşitli işlere nümûne-i imtisâl olmuştur. Çünkü onun hayatı, üstün ahlâkın, güzel âdetlerin, asîl ve mu'tedil duyguların ve insanlığı şehvet bataklığına düşmekten kurtaran üstün meziyetlerin hâkim olduğu bir hayattı.

O Sadıktı

Şüphesiz ki Hz. Peygamber'in en baştaki ahlâkî vasıflarından biri, onun herkes tarafından kabul edilen bir doğruluğa ve güvenilirliğe sahip olmasıdır. Küçüklüğünden itibaren, onun ismi insanlar arasında "Muhammedü'l-Emîn" olarak meşhur olmuştu. Onun doğruluğuna o kadar güveniyorlardı ki, aralarını bulmak için güvenilir bir hakem olarak tayin edebiliyorlardı. Henüz peygamberlikten önceki bir dönemde, Kâbe'deki Hacerü'l-Esved'in tekrar yerine konması işinde, Kureyşliler arasında ihtilaf çıkmış, hatta kılıçlar çekilmişti. Ancak o esnada gelmekte olan Hz. Muhammed Mustafa'yı (sallallahu aleyhi ve sellem) görünce sevinmişlerdi. Her işinde doğru olan bu Zat'ın aralarını en güzel şekilde bulacağından emindiler.

Ona hiç kimse yalan isnad edemiyordu. Hatta en azılı düşmanlarından biri olan Ebû Cehil bile: "Aslında biz seni yalanlamıyoruz. Ancak senin getirdiğin şeyi yalanlıyoruz." demişti de, bunun üzerine şu ayet nâzil olmuştu: "..Gerçekten onlar seni yalanlamıyorlar, ancak bu zalimler Allah'ın ayetlerini inkâr ediyorlar." (En'âm, 6/33) Başka bir rivayete göre de Kureyş'ten Hâris İbn Âmir: "Ey Muhammed! Vallahi sen bize hiç yalan söylemedin, fakat biz sana uyarsak yerimizden olacağız, bundan dolayı iman etmiyoruz." demiş, bunun üzerine yukarıdaki ayet inmiştir.

O Sabırlıydı

Sabır; insanın, alışageldiği tabiatına uygun hâllere muhalif olan hadiseler karşısında, hiçbir mecburiyet hissetmeksizin mukavemet etmesi demektir. Sabır gösterilmesi gereken şeyler çeşitlidir: 1. Dünyevî belalara karşı gösterilen sabır, 2. Nefsin kötü isteklerine karşı gösterilen sabır, 3. Allah'a itaatta sabır, 4. İnsanları Allah'a davette başa gelecek sıkıntılara sabır, 5. Düşmanla yüz yüze gelindiğinde gösterilen sabır, 6. Beşerî münasebetlerde başa gelebilecek her türlü sıkıntıya karşı sabır.

Resûlullah'ın yaşadığı hayata baktığımızda, sabrın büyük bir yerinin olduğunu görürüz. Yetim olarak dünyaya gözlerini açan, kısa bir süre sonra da anasını ve zamanla yakınlarını kaybeden ve daha sonra da bütün bir dünyanın karşısına dikildiği bir insan için elbette sabrın önemi oldukça büyüktür.

O, hilm ve af sahibiydi

Hilm, insanın, kendisini öfkelenmesi hâlinde, zaptu rapt altına alması, intikam almaya muktedirken affetmesi, hoş olmayan şeylere karşı sabretmesi mânâlarına gelir. Hilm, ağırbaşlılık, sabırlılık ve yumuşak huyluluk demektir. İnsanlardan pek çoğu ona inanmamada ısrar ediyorlardı. Bunların arasında güçlü, zayıf, ahmak, zeki, akraba, akraba olmayan değişik kimseler vardı.Yine bunların arasında öğrenmek için veya sadece inat olsun diye sorular soranlar vardı. İşte bütün bu durumlar karşısında, hiçbir kuvvetin sağlayamayacağı bir gücü, hilm dediğimiz yumuşak huyluluk temin ediyordu.

Hilm, Resûlullah'ın insanları İslâm'a davette kullanmış olduğu altın bir anahtar gibidir. O bu anahtarı en iyi bir şekilde kullanmış; onunla, son derece inatçı olan Mekke ve civarındaki insanları Allah'a davet etmiştir. Şayet Hz. Peygamber'in bu eşsiz hilmi olmasaydı, getirdiği gerçekleri insanlara bu kadar kısa bir zamanda ulaştırması ve neticeyi elde etmesi çok zor olurdu.

Hilm, Allah tarafından elçisine verilmiş bir rahmet tecellisidir. Eğer Resûlullah, kaba, katı yürekli ve sert bir mizaca sahip olup yumuşak huylu olmasaydı, insanlar etrafından dağılacak, belki de onu yalnız başına bırakacaklardı. O, karşılaştığı sözlü ve fiilî sataşmalar karşısında, onlara sertlikle karşılık vermiyor, onları cezalandırmıyor, ancak affediyordu. Resûlullah, yapılan bütün kabalıklar, çirkin teklifler karşısında hep teenni ile hareket etmiş, büyük bir hilm örneği sergilemiştir.

O, rahmet âbidesiydi

"Rahmet", merhamete muhtaç olana iyilik etmeyi gerektiren şefkat duygusudur. Şefkat hissi, özellikle eğitimle ilgilenenler için bulunması gerekli olan bir vasıftır. Kalbi katı olan birisinin gerçek mürebbî olması düşünülemez. Zira rahmet, kalbî bir kıpırdanış, rûhî bir teessür ve insanı, terbiye ettiği kimseleri hafife almaktan engelleyen bir duygudur. İnsanlığın İftihar Tablosu Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem), bütün insanlığın muallimi olduğuna göre, rahmet duygusunun en fazla onda bulunması gerekir.

Onun rahmeti sadece inanan insanları değil, bütün insanlığı içine alan bir rahmettir. O'nun rahmeti, müslümanları, gayr-ı müslimleri, dostları, düşmanları, hürleri, köleleri, büyükleri, küçükleri, hatta insanların yanında hayvanları da içine alacak kadar geniş bir rahmettir. Evet, onun rahmeti, mümine hidayet, münafığın hayatı için bir eman, kâfire de İlahî azabın te'hiri şeklinde tecellî etmiş, münafıklar, bu rahmet sayesinde dünyada azap görmemişler, müslümanlarla içli dışlı yaşamışlar, onların istifade ettikleri haklardan istifade etmişler ve onların bu durumları yüzlerine vurulmamıştır. Daha önceki milletler, Allah'a karşı yaptıkları isyanlardan dolayı toptan helak edildikleri hâlde Resûlullah geldikten sonra böyle bir durum söz konusu olmamıştır. Böylelikle kâfirler de bu rahmetten istifade etmişlerdir.

Resûlullah, son derece hassas ve gözü yaşlı bir insandı. Fakirlere acır, bütün canlılara ve hayvanlara şefkat ve merhametle muamele ederdi. Halka da hayvanlara karşı şefkatli olmalarını tavsiye ederdi. Rahmet, Hz. Peygamber'in âdeta rûhuydu. Onun devamlı süründüğü güzel bir kokusu ve yaratılıştan kendisinde bulunan güzel bir hasletiydi. O, şefkat ve merhamete, içinden gele gele inanıyor ve onu özellikle tatbik ediyordu.

O, ihlas âbidesiydi

Yaptığı her işte sadece Allah rızasını gözetip başka şeylerden kaçınmak demek olan ihlas; doğru, samimi, katışıksız, dupduru, riyadan uzak olma ve kalbi bulandıracak şeylere karşı kapalı kalma, kapalı yaşama veya gönül safveti, fikir istikâmeti, Allah'la münasebetlerinde dünyevî garazlardan uzak kalma ve tam bir sadakatle kullukta bulunma demektir.

Bu noktadan Allah Resûlü'nün hayatına baktığımızda, yapmış olduğu davet karşılığında kimseden bir şey beklemediğini, samimi bir hayat sürdürdüğünü, davasından vazgeçmesi için yapılan cazip tekliflerin hepsini reddettiğini ve böylece ihlâsın en güzel bir örneğini sergilediğini görürüz.

Mütevekkil ve korkusuzdu

Türkçede cesaret olarak da isim verdiğimiz şecaat, Resûlullah'ın hem söz hem de davranışlarında açık bir şekilde görülmektedir. Putperest bir toplumda neş'et etmiş olmasına rağmen, onların bu kötü âdetlerine katılmamış, kırk sene gibi uzun bir beraberlikten sonra da, nübüvvet vazifesiyle onların bu davranışlarının çirkinliğini, sonlarının kötü olacağını, ilahlarının onlara hiçbir fayda sağlamayacağını korkmadan ve çekinmeden söyleyivermiştir. Bütün Arabistan şirk içinde yüzdüğü sırada, yalnız başına tevhid sancağını kaldırmış, büyük bir düşmanlık âlemi ile yalnız başına savaşmıştı. Arabistan çölünün her zerresi, onun

karşısına bir dağ gibi dikilmiş, fakat bütün dağlar, onun sarsılmaz azmi, onun peygamberlik vakarı karşısında erimiş, onun sesini boğmak isteyen düşman kuvvetleri tarumar olmuştu.

Mekke döneminde gün geçtikçe sıkıntılar artıyor; inananlara her türlü işkence uygulanıyordu. Bu arada işkencelerin en büyüğü de Resûlullah'a karşı yapılıyordu. Fakat o, asla davasından vazgeçmemiş, azim ve sebatla yolunda yürümüş ve çevresindekilere de aynı duyguyu tavsiye etmiştir.

Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem), bu şecaatini, şahsî bir çıkar temini veya başkalarına bir zulüm aracı olarak değil de, bilakis huzuru, adaleti tesis etmek ve vukû bulan birtakım haksızlıkları ortadan kaldırmak için kullandığını görürüz. O'nun şecâatinin hedefi, Allah'ın adını yüceltmek, hâlis tevhid akîdesini korumak, İslâm'ı düşmanlarına karşı savunmak, insanları, putların, kölelik zincirlerinden, sapık cereyanlardan ve kötü ahlâktan kurtararak en güzel sisteme kavuşturmak içindir.

Eşsiz bir tevazuya sahipti

Cenâb-ı Hakk'ın büyüklüğünü ve kendi küçüklüğünü anlamak ve idrak etmek esası üzerinde gelişen fikre ve vicdana dayalı bir his olarak tarif edilen tevâzu; büyüklenmenin zıddı olup şeref ve yükselmenin merdiveni kabul edilmiştir. Tevâzu, insanın kendisini sıradan bir insan görmesi ve başkalarına tepeden bakmaması olarak da tanımlanabilir. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) bu zaviyeden bakıldığında, onun son derece mütevazı olduğu, kendisini asla insanlardan üstün tutmadığı ve hayatının bütün basamaklarında bu hasletinden vazgeçmediği görülür.

Tevâzuda o kadar ileride olmuştur ki, onun meclisine ilk defa gelen kimseler, Peygamber'in kim olduğunu bilemezler, ancak ashâbın davranışlardan veya o konuşmaya başlayınca anlayabilirlerdi. Hicret ettiğinde, daha önce onu görüp tanımayanların çoğu, Hz. Ebûbekr'in elini öpmeye koşmuşlardı. O, eline bir yelpaze

alıp da Allah'ın Resûlü'nü serinletmeye başlayınca Peygamber'in kim olduğunu ancak anlayabilmişlerdi. Çünkü o, son derece mütevazı idi ve başkalarından farklı bir davranış sergilemiyordu. Aynı davranışını Mekke fethinde görmekteyiz. Şehre girdiği zaman son derece bir mahviyet ve tevâzu içerisinde, bir deve üzerinde âdeta iki büklüm ve başı bindiği hayvanın eyerinin kaşına değecek kadar eğikti.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem), ev hanesine karşı da gayet mütevazı olduğunu görüyoruz. Hz. Âişe onun evdeki tutumunu şu cümlelerle anlatıyor: "Resûlullah evinde, herhangi bir insan gibi davranırdı. Kendi elbisesini yamar, ayakkabılarını tamir eder, koyun sağar, hayvanlara yem verir ve ev işlerinde hanımlarına yardımda bulunurdu." Sofraya hizmetçisiyle beraber oturur kendisini başkasından üstün görmezdi. Çocuklara selâm verir, herhangi biri elinden tutup bir yere götürmek isteyince tereddüt etmeden kalkıp gider, herkes bir iş görürken o da iştirak eder, onlarla beraber çalışır, hastaları ziyaret eder, cenazelerde bulunur ve kölelerin davetine icabet ederdi. Bir gün yanına gelen ve mehâbetinden dolayı titreyen bir adamı görünce şöyle demişti: "Kardeşim, korkma, ben de senin gibi, anası kuru ekmek yiyen bir insanım."

Bir insanda, birbirine zıt güzel ahlâkın birbirini yalanlamayacak ve engellemeyecek derecede bulunması oldukça zordur; yani, insan cömerttir ama bunu israf derecesine vardırabilir; tutumludur fakat bu, cimrilik seviyesindedir. Cesurdur, ama bu cesurluk tehevvür noktasındadır. Hâlbuki O Zât, bütün güzel ahlâkı en yüce bir şahsiyet oluşturacak şekilde kendinde toplamış ve hiçbir ahlâkı, zıddının sınırına vardırmamıştır. Söz gelimi, son derece cesur ve celâdetliydi; ama aynı zamanda son derece mütevazı, halim ve selimdi. Daha da önemlisi, cesaret ve celadeti kalbleri kırıp dökme noktasına asla varmadığı gibi, tevâzû ve affediciliği de hiçbir zaman zillet ve korkaklık seviyesine düşmezdi. Vakar ve

ciddiyetinin yanında mütebessim ve huzur verici, metin ve çetin oluşunun yanı sıra alabildiğine re'fet ve merhamet sahibi; dünyaya meydan okurken de kumlar üstünde oturup bir çocukla da sohbet edebilecek kadar mütevazı idi. Bunlar gibi daha pek çok güzel ahlâkı hem de en zirvede, birbirine karıştırmadan ve en mükemmel şekilde Zâtında toplayan, yaşayan ve ümmetine nümûne olan ancak O Zât'tır (sallallahu aleyhi ve sellem).

Şimdi, zaman, imkân, huzurlu ve güvenli bir çalışma atmosferi gibi şartlar isteyen pek çok meselede bir insanın en yüksek ve en güzel ahlâkı temsil etmesi, her türlü güzel ahlâkın zirvesinde bulunması, yüksek ahlâkın bütününe, birbirini nakzetmeden ve zıddının sahasına girmeden sahip olması, güzel bir ahlâkla arz-ı endâm ederken diğerlerini unutmaması, ihmal etmemesi ve başka biriyle karıştırmaması, o insanın doğruluğuna ve peygamberliğine delâlet etmez mi?

25. İslâm'da okuma-yazmaya önem verildiği hâlde Hz. Peygamber'in ümmi olmasının hikmeti nedir?

Evet, Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmidir. Ümmi; yazı yazmasını bilmeyen veya yazıyı öğrenmeyip içinde yetiştiği topluluk gibi olup, doğduğu üzere kalan kişiye denir. Yüce Allah değişik hikmetler gereği, okuma yazma bilmeyen ve herhangi bir kitaptan da okumamış olan bir peygamber göndermiştir. Kur'ân-ı Kerim'de, Hz. Peygamber'in daha önce okuma-yazma bilmediği açık bir şekilde ifade edilmektedir: "Sen Kur'ân'dan önce ne bir kitap okuyor, ne de elinle yazıyordun. Öyle olsaydı bâtıla uyanlar şüpheye düşerlerdi."(Ankebût, 29/48)

Hz. Peygamber, kendisine vahiy gelmeden önce kırk yıl gibi uzun denebilecek bir zaman dilimini, Mekkelilerin içerisinde geçirmişti. Mekkeliler, onun hayatının nasıl geçtiğini, ne ile meşgul olduğunu çok iyi biliyorlardı. Hatta Mekke dışına çıktığı seyahatlerde

bile yalnız değildi. Hayatının onlar için gizli kalan bir tarafı da yoktu. Ancak bütün bunlara rağmen onlar, inkârda direniyorlardı.

Bazı kasıtlı kimseler, Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) okuma-yazma bilmediği bu kadar net bir şekilde belirtilmesine rağmen, okuma yazma bildiğini iddia etmektedirler. Çünkü bunu ispat ettikleri zaman, "vahyin Hz. Peygamber'in kendi mahsulü olduğu" ve Kur'ân-ı Kerim'i, Tevrat ve İncil'den özetleyerek Arapçaya uyarladığı iddialarını güçlendirmiş olacaklardır.

Haddizatında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) yaşadığı dönem Mekke'sine ve onun hayatına baktığımızda, bir medrese veya bir kitaba rastlamamamıza rağmen, getirdiği dinin mükemmel ve evrensel olduğunu görürüz. Böyle bir dinin, sonradan kazanılan bir kültürle kurulması mümkün değildir. Zaten Mekke'de de o gün için okuma-yazma bilenlerin sayısı da son derece sınırlıdır. Âdeta parmakla gösterilecek kadar azdır. Bilenler ise herkesin malumudur. Şayet Hz. Peygamber, küçüklüğünde veya daha sonraki dönemlerde, bir öğretmenden ders almış olsaydı, bunun bilinmemesi ve duyulmaması imkânsız gibiydi.

Ashabın, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem) olan sevgileriyle ilgili pek çok örneği, siyer kitaplarında bulmamız mümkündür. O'ndan kalan en küçük hatıralara dahi gayet ihtimam gösterilmiş ve bu hatıralar asırlarca saklanmıştır. Şayet onun yazmış olduğu bir yazı olsaydı o, saklanır ve günümüze kadar gelirdi.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) okuma-yazma bilmiş olsaydı, Ehl-i Kitap değişik iddialarda bulunur; Efendimizin, Kur'ân'da geçen Yahudiliğe, Hristiyanlığa ve kutsal kitaplara dair bilgileri, çok çeşitli bilim dallarına ait ilmî işaretleri ve prensipleri Tevrat'tan, Zebur'dan, İncil'den ya da daha başka kitaplardan aldığını ve onları bir yönüyle o günkü Arap usulüyle anlattığını söylerlerdi. Fakat, Alîm u Hakîm, Efendimizin ümmi

olmasını murat buyurmuş ve o tür iddia ve iftiraların gün yüzüne çıkmasına bile müsaade etmemiştir.

Peygamber Efendimize (sallallahu aleyhi ve sellem) hem Kur'ân hem de ondan anlaşılması gereken manalar vahyediliyordu. Allah Resûlü de o vahiyleri aynıyla ümmetine tebliğ ediyordu. Farz-ı muhal, Efendimizin zihninde dışarıdan bazı şeyler yer etmiş olsaydı, zihindeki esneklik ve elastikiyet o vahy-i gayr-i metluvu (lafzı okunmadan mana olarak bildirilen vahiy) sağa-sola çekebilirdi ve dolayısıyla yorumlarda farklılık olabilirdi. Fakat, Efendimiz ümmi idi, başka felsefe ve kültürlerin tesirinde hiç kalmamıştı ve O'nun zihni saftı, dupduruydu, Allah'ın inayet ve hikmetiyle fıtrat üzere, tertemiz olarak korunmuştu.

Resûlullah'ın, "Biz ümmi bir ümmetiz..." sözünü de bu zaviyeden değerlendirmek mümkündür. Bu hadis-i şerif de, okuma-yazma bilmemeyi değil, başka dünyalara ait bilgi kırıntılarıyla zihnin kirletilmemiş olmasını nazara vermektedir. Evet, sahabe efendilerimiz de ümmi idiler. Fakat, onların ümmiyeti, yabancı kültürlerin tesirinde kalmama anlamındaydı. Onlar, Roma ve Fars medeniyetlerinin o gün için çok baskın kültürlerine karşı korunmuşlardı; dolayısıyla zihinleri temiz ve duruydu. Kur'ân'ı anlama ve yorumlama hususunda başka kaynaklara müracaat etme ihtiyacı duymuyorlardı. Nitekim sonraki nesillerin zihninde meydana gelen bulanıklıkta diğer kültürlerin tesirinde yetişmiş insanların etkisi çok büyük olmuştur.

Bir diğer açıdan da Allah Resûlü'nün gerçek muallimi bizzat Yüce Allah'tı. Öğrenme, bir ihtiyaçtan kaynaklanıyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ise, öğreneceği her şeyi O'ndan öğrenecekti. Âlemlerin muallimi olan bir Zat'ın başkasından öğrenmesine de zaten ihtiyacı yoktu. Yoksa O'nun ümmi olması, okuma-yazmaya önem vermemesinden gelmiyordu. Öyle olsaydı, getirdiği mesajın ilk emri "oku!" olur muydu? Yüce Kitap'ta kaleme ve yazdıkları-

na yemin edilir miydi? Okuma yazmaya insanları bu kadar önemle teşvik eder miydi? "Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" mesajını insanlara aktarır mıydı? Bedir gibi önemli bir savaşın arkasından esirlerin kurtarılması için, okuma yazma bilmeyen müslümanlara öğretme şartıyla hürriyet yolunu gösterir miydi?

26. Efendimizin yazışmalarında ve vahiy kâtibi olarak görevlendirdiği sahabiler kimlerdir?

Hazret-i Peygamber Aleyhisselam kendisi okur-yazar olmadığı için okuma-yazma işlerini sahabe efendilerimiz görürlerdi.

Efendimizin yazıcıları yaklaşık 40 kişiydi. Bunların önde gelenleri şunlardır:

Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer,

Hz. Osman; Hz. Âişe'nin rivayetine göre, Efendimiz kendisine vahiy geldiğinde "Ey Useym! Yaz!" buyurarak vahyi Hz. Osman'a yazdırırdı.

Hz. Ali; Efendimiz muahede ve musâlaha yaptığı zaman, bunları Hz. Ali'ye yazdırırdı. Meselâ, Kureyşlilerle Hudeybiye'de yaptığı muahedeyi ona yazdırmıştı. Ayrıca Hz. Ali, mülk fermanlarını ve şahıslarla ilgili yazıları da yazardı.

Übeyy İbn Ka'b; Peygamber Efendimiz Medine'ye geldiklerinde yazılarını Ensar'dan ilk yazan Übeyy b. Ka'b idi ve yazdığı yazıların sonuna kimin yazdığını ifade sadedinde "Filan oğlu filan yazdı." diyenlerin de ilki bu sahabe idi. Medine'de Resûlullah'a inen vahiyleri O'nun huzurunda ilk defa yazmaya başlayan da Übeyy b. Ka'b idi.

Zeyd b. Sabit; Übeyy b. Ka'b bulunmadığı zaman Efendimizin yazılarını Zeyd b. Sabit yazardı. Zeyd b. Sabit vahiyleri yazmada üstad idi. Kendisinin vahiyden başka yazılacak şeyleri yazdığı da olurdu. Hazret-i Peygamber ondan İbraniceyi öğrenmesini is-

temiş o da on beş gün gibi kısa bir süre içinde bu dili çok güzel bir şekilde öğrenmişti. Daha sonra ise yine Resûlullah'ın tavsiyesiyle Süryaniceyi de on yedi günde güzelce öğrenmiştir.

Abdullah b. Erkam; Peygamberimizin anne tarafından akrabasıdır. Hz. Âmine, Abdullah b. Erkam'ın babası olan Erkam'ın halası idi. Hazret-i Peygamber'e bir yazı geldiği zaman "Buna, kim cevap yazar?" diye sorduğu zaman, mecliste Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer gibi zâtlar bulunduğu hâlde, Abdullah b. Erkam: "Ben!" der ve öne atılırdı. Peygamberimiz Aleyhisselam da ona yazıyı yazdırır ve mühürletirdi. Ayrıca kendisi güvenilir bir zât olduğu için, hükümdarlardan gelen yazıları yanında saklamasını da ona emrederdi.

Halid b. Saîd; Besmele'yi ilk yazan, bu sahabidir.

Halid b. Velid, Ukbe, Talha b. Ubeydullah, Ebu Eyyub Halid b. Zeyd el-Ensârî, Ebu Süfyan b. Harb, Büreyde b. Husayb, Zübeyr b. Avam...

27. Resûlullah başkalarından ders almış mıdır? Diğer dinlerden etkilenmiş midir?

Peygamberimizin başkalarından ders almadığının en açık delili, şu anda elde bulunan Kur'ân-ı Kerim'in bizzat kendisidir. Kur'ân gibi asırlara meydan okumuş, sayısız mucizesi ortaya çıkmış, hiçbir ilim ve fikir adamı tarafından yanlışı bulunamamış, bırakın yanlışının bulunmasını, herkesin hayranlığını çekmiş, ilim adamlarını önünde hayran bırakmış eşşiz bir kitabın, "cahiliye" ismiyle ün salmış Mekke'deki insanlar tarafından öğretildiğini iddia etmek aklın alacağı bir iddia değildir.

Ayrıca Kur'ân-ı Kerim'in kendisine nazil olduğu Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem), kendisine Kur'ân gelmeden önce başkasından okumadığı, ders almadığı ve ilim tahsil etmediği de tarihin kesin olarak bildirdiği bir gerçektir. Hatta böyle bir tered-

düdün insanların aklına gelme ihtimalinden dolayıdır ki, Yüce Mevla Elçisini Yüce Beyan'da "ümmi" olarak nitelendirmiştir. Zaten böyle bir şey, farzı muhal olsaydı Mekkeliler neden her şeylerini ortaya koyup da savaşa girişmiş olsunlar? Onlardan herhangi biri de öğrenir, böylece Resûlullah'ın getirdiğinin başkalarına ait bir kelam olduğunu ispat ederlerdi. Ya da Kur'ân-ı Kerim kendilerine benzerini getirme noktasında meydan okuduğunda, aynı kaynağa onlar da müracaat edebilir, benzerini getirmiş olurlardı. Hâlbuki seneler geçmesine, bütün şerefleri ayaklar altına alınmasına rağmen 23 yıl boyunca böyle bir teşebbüste bulunamadılar. Bulunsalar da bunun beyhude bir uğraş olduğunu yakından gördüler. Demek ki Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Kur'ân'ı başkasından değil, bizzat Cebrail'den öğrenmişti. Hocası vardı, ama o hoca Cibril-i Emindi.

Allah Resûlü hiç mi hristiyan, yahudi ya da başka bilginlerle karşılaşmamıştı? Karşılaşmıştı. Ancak bunlardan hiçbirinde böyle bir bilgi alışverişi olmamıştı. Hatta tam aksine o sormamıştı, hep sorulan konumda olmuştu. Gerek Mekke'deki Varaka İbn Nevfel gerekse Şam'a yolculuklarında karşılaştığı kimselerle konuştukları herkesin malumu şeylerdi. Böyle bir-iki kısa karşılaşma da zaten Kur'ân gibi bir kitabı da öğrenmesi imkanı olmayan bir ihtimaldi.

Diğer önemli bir delil de şudur: Kur'ân-ı Kerim, gerek Hristiyanlık, gerek Yahudilik ve gerekse şirkle ilgili pek çok meseleyi ele alır. Bu dinlerin kitaplarında yaptıları tahrifleri dile getirir. yahudi, hristiyan ya da başka bir dine mensup olan böyle bir öğretmen kendisinin tahriflerini, yanlışlarını dile getirip yapılan gizli işleri açığa vurabilir mi? Hâlbuki Kur'ân-ı Kerim'de bu anlamda o kadar fazla ayet vardır ki, Ehl-i Kitab'ın yanlışları, üzeri küllenmiş ve unutulmaya yüz tutmuş cinayetleri vs. açık açık dile getirir. Bir insan kendi milletinin ve inancının açıklarını bu kadar açıklıkla dile getirebilir mi?

Bütün bunlar karşısında diyoruz ki, Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) dini hiç kimseden öğrenmemiştir. Öğrenmiştir ancak muallimi Allah ve Cebrail'dir.

28. Hz. Peygamberin göğsünün açılması (Şerh-i Sadr-ı Resûl) nasıl anlaşılmalıdır?

"Şerh" kelimesi lügatlerde; izah etmek, açmak, genişletmek, gizli bir şeyi açıklamak, beyan etmek, zor bir meseleyi izah etmek, bir uzuvdan eti yarmak gibi manalara gelmektedir. "Allah, sadrını şerhetti." demek; "genişletti, açtı, hakkı ve iyiliği kabul etmesi için genişlik verdi, kalp de genişledi." demektir.

Istılahta ise; rüyâ âleminde veya uyanık iken melekler gelip Hz. Peygamber'in göğsünü açmışlar, zemzem suyu ile yıkamışlar, altın bir leğen içinde getirdikleri iman ve hikmeti oraya koymuşlar ve mübarek göğsünü kapatmışlar anlamındadır.

Konuyla ilgili rivayetlere göre, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) göğsünün açılması hadisesi birkaç defa olmuştur. Bunlardan birisi; Efendimiz dört yaşlarında süt annesinin yanındayken meydana gelmiş, diğeri ilk vahiy alacağı zaman olmuş, bir diğeri de, Mirac'a çıkarılacağı zaman vukû bulmuştur.

Kur'ân-ı Kerim'de bu olaya telmihle: "Biz senin göğsünü açmadık mı? Senden yükünü indirmedik mi? O senin sırtını ezen yükü. Senin şanını yüceltmedik mi? Demek ki, zorlukla beraber bir kolaylık vardır. Evet, zorlukla beraber bir kolaylık var. O hâlde boş kaldın mı, yine kalk işe koyul. Ve sadece Rabbine yönel." (İnşirah, 94/1-8) buyrulmuştur.

Yukarıdaki ayette geçen, "şerh-i sadr"dan kasdın ne olduğu hususunda, farklı mütalaalar ileri sürülmüştür. Bazıları: "Bundan kasıt, cismanî bir ameliyat sûretinde göğsü yarılarak kalbi çıkarılıp yıkanmış, yine yerine konulduktan sonra iman ve hikmetle doldurulmuştur." derken, bazıları ise, "Buradaki 'göğsü açma'nın

mecaz olup bundan kasdın, kalbin ferahlanması, iman ve mârifetullahla doldurulmasıdır." demişlerdir.

Ancak ilgili rivayetleri incelediğimizde, bu olayın maddî bir "şerh-i sadr" olduğunun daha uygun ve daha muhtemel olabileceğini görmekteyiz. Zira nassın zâhire hamledilmesi mümkünken, mecâza yorumlanması (te'vili) uygun görülmemiştir. Hem ayetteki ifade hem de hadislerde açıkça belirtilen bu husus, cismâni bir ameliyeye daha uygun düşmektedir. Bu rivayetlerden birinde, şu ifadeleri görmekteyiz: "Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) küçüklüğünde çocuklarla oynarken, Cebrâil gelerek onu tutmuş ve yere yatırarak kalbini yarmış; kalbini çıkararak ondan bir kan pıhtısı almış ve Peygamber'e hitaben: "Şeytanın senden nasibi işte budur." demiş. Sonra kalbini altın bir tasın içinde zemzem suyu ile yıkamış ve kapamış, sonra da yerine iade etmiş. Oradaki çocuklar koşarak Resûlullah'ın süt annesine gelmişler ve: 'Muhammed'i öldürdüler.' demişler. Sonra onu rengi kaçmış bir hâlde karşılamışlar. Enes: 'Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) göğsünde iğnenin izini görürdüm.' demiş." (Müslim, *İman* 261)

Göğsün açılması, kalbin yarılması gibi harikulâde hadiselerin, kabul edilmesinin en uygun bir yol olduğu, bunları inkâr edip, mecaza hamletmenin doğru bir davranış olmadığı kabul edilmiştir. Çünkü bu hadiseler, Yüce Yaratıcıya hiçbir zaman zor olan şeyler olmayıp, aynı zamanda güvenilir râviler tarafından bizlere ulaştırılmıştır. Ve aynı zamanda bu hadise, gerek peygamberlikten sonra gerekse daha sonra meydana gelmiş olsun, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) bir mucizesi olarak kabul edilmiştir.

Bu hadiseyle Allah Resûlü, şeytandan korunmuş, kalbi kuvvetlendirilmiş, Allah'tan vahyi almaya hazırlanmıştır. Her insanda bulunması mukadder olan ve "şeytanın payı" olarak vasıflandırılan siyah parça alınmış, Mirac'a yükselmeye hazır bir hâle getirilmiştir.

Bu öyle bir peygamberlik delilidir ki, ne bıçak kullanılmış ne kan akmış ne herhangi bir yara meydana gelmiştir. Günümüz tıbbı o kadar ileri bir seviyede olmasına rağmen, henüz bu ölçüde bir ameliyatı gerçekleştirememiştir. Bundan sonra da gerçekleştirmesi mümkün olmayacaktır. Çünkü bu bir mucizedir. Mucizenin aynısını insanların yapması söz konusu değildir. Ancak ona yakın bir seviyeye gelinebilir.

29. İsrâ ve Mirac'ın peygamberlik delili olması ne demektir?

Kelime anlamı itibariyla "İsrâ"; geceleyin yapılan yolculuk demektir. Allah Teâlâ'nın, kulu Muhammed'i (sallallahu aleyhi ve sellem), gecenin bir vaktinde Mekke'deki Mescid-i Haram'dan Kudüs'deki Mescid-i Aksâ'ya götürüp tekrar aynı yerine getirmesidir.

"Mirac" ise; yükselme yahut yukarılara çıkmada kullanılan bir aletin adı olup ıstılahta; Resûlullah'ın, gecenin bir kısmında, Mescid-i Aksâ'dan, Sidretü'l-Müntehâ'ya, oradan da yeniden aynı mekânına getirilmesi hadisesine verilen addır.

Hadisenin oluşu özetle şöyledir: Allah Resûlü, Kâbe'nin yanındaki Hatîm denilen yerde yatarken, uyku ile uyanıklık arasında veya Ümmü Hâni'nin evinde iken, Cebrâil gelip göğsünü yarmış, zemzemle yıkayıp hikmetle doldurmuş, Burak ismindeki bineğe bindirilerek Cebrâil beraberliğinde Mescid-i Haram'dan, Kudüsteki Mescid-i Aksâ'ya gidilmiş, orada bütün peygamberlere namaz kıldırmış, daha sonra da manevî bir merdivenle yüce âlemlere yolculuk başlamış; bu yolculukta değişik makamlarda, farklı peygamberlerle buluşulup sonunda Cenâb-ı Hakk'ın kurbiyetine mazhar olmuştur.

Bu mucizevî hadise, hem Kur'ân, hem de sahih sünnetle sabit olup, inkârı mümkün değildir. Kur'ân-ı Kerim'deki şu ayetler bunun delilidir:

“Kulu Muhammed’i geceleyin Mescid-i Haram’dan alarak, ayetlerimizi göstermek için civarını mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa’ya götüren Allah’ın şanı yücedir. O, işitendir, görendir.” (İsra 17/1) “İnmekte olan yıldıza andolsun ki, arkadaşınız Muhammed şaşırmadı, azıtmadı da. O, kendi arzusuna göre söylemiyor. O Kur’ân, ancak vahyolunan bir vahiydir. Onu çok çetin kuvvetlere sahip olan öğretti. Güzel görünümlü doğruldu, o da en yüksek ufuktaydı. Sonra yaklaştı ve yüksek ufkun mâverâsına sarktı. O’nunla arasındaki mesafe, iki kaşın arası kadar veya daha yakın oldu. Bu surette kuluna vahyettiğini vahyetti. Gözünün gördüğünü kalbi yalanlamadı. Şimdi siz, onun gördüğü konusunda onunla mücadele mi ediyorsunuz? Andolsun ki, o, onu bir kere de bir başka inişinde gördü. Sidre-i Müntehâ’nın yanında. Me’vâ Cenneti de onun yanındadır. O dem ki Sidre’yi bürüyen bürüyordu. Onun gözü aşmadı ve şaşmadı. Andolsun Rabb’inin ayetlerinden en büyüğünü gördü.” (Necm, 53/1-18)

Bu kutlu yolculuktan döndükten sonra Allah Resûlü, gördüklerini etrafındakilere anlatmış, Mekke müşrikleri bu anlatılanlara inanmamışlardır. Hz. Peygamber’i zor durumda bırakmak için de, Kudüs hakkında bazı şeyler sormuşlardır; ancak Resûlullah bunların her birine isabetli cevaplar vermiş, hatta yolda gelmekte olan bir kervandan da onlara bahsetmiştir. Dediği her şeyin doğru olduğunu kesin bir şekilde anlamalarına rağmen Mekke müşrikleri, yine de ona inanmamışlardır.

Kâinatın Efendisinin (sallallahu aleyhi ve sellem) bu mucizevî yolculuğu, normal bir yolculuk değildir. Bugün gelişen onca teknolojiye rağmen hâlâ böyle bir yolculuk yapılamamaktadır ve bundan sonra da yapılması mümkün değildir. Çünkü bu, peygamberimizin nübüvvetine bir delil olarak verilmiş bir ikramdır.

30. Efendimiz'in miracı ruh ve bedenle birlikte mi olmuştur?

Evet, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu mucizevî yolculuğu hem bedeni hem de ruhuyla yapmıştır. Bunun delilleri kısaca şöyledir:

1. Kur'ân-ı Kerim'de bu hadise anlatılırken kullanılan kelimeler, Resûlullah'ın bu yolculuğu ruh ve bedenle birlikte yaptığını göstermektedir. "Kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan, Mescid-i Aksa'ya kadar..." ifadesindeki "abd" (kul) kelimesi, hem ruh hem de bedeni içine alan bir lafızdır. Kur'ân'ın diğer ayetlerine baktığımızda, "abd" kelimesinin geçtiği yerlerde kasdedilen mânâ rûh-beden birlikte insandır. Nassın zâhiri varken te'vîline gitmek doğru değildir. Hem zaten bu yolculuk uyku halinde ve sadece ruhla olmuş olsaydı, ayetteki ifadenin "..kulunun rûhuyla..." olması gerekirdi.

2. Yüce Allah, İsrâ-Mirac hadisesinin geçtiği, İsrâ sûresine "Subhânellezî esrâ bi abdihî..." cümlesiyle başlamıştır ki, Araplar, hayretâmiz bir hadiseyle karşılaşıp ondan dehşete kapıldıklarında "Subhânellâh!" derler. Bu sûrenin de böyle bir cümleyle başlaması göstermektedir ki, burada acayip şeyler meydana gelecektir. Şayet bu, rüyada olan bir hadise olmuş olsaydı hayret edilecek bir durum söz konusu olmazdı.

3. Konuyla ilgili olan bir ayette: "insanlara fitne olması için..." ifadesi vardır ki, buradan da meydana gelen bu hadisenin, ruh-bedenle birlikte olduğu anlaşılmaktadır. Zira madde âleminin ötesinde nice olaylardan Resûlullah bahsetmiştir ki, bunlardan hiçbirisine müşrikler bu şekilde bir itiraz etmemişler ve bu bir imtihan vesilesi olmamıştır. Zaten insanlar uykularında pek çok hârika hadiseler görür, aşılmaz mesafeleri aşarlar. Sabahleyin bunları etrafındaki insanlara anlattıklarında hiç kimse bunu yadırgamaz ve vukûunu muhal görmez. Ancak İsrâ-Mirac hadisesini duyan müşrikler, hemen karşı gelmiş, bunun mümkün olamaya-

cağını iddia etmişlerdir. Şayet İsrâ ve Mirac, sadece ruhla gerçekleşmiş olsaydı, onların bu denli sert ve ateşli itirazlarına sebebiyet vermesi düşünülemezdi.

4. İsrâ ve Mirac'ın ruh-beden beraberce olduğu hakkında, sahâbenin ve ümmetin icmâı vardır. Başta Hz. Ebûbekr, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali gibi pek çok kimse, bu hadisenin ruh ve bedenle meydana geldiği hususunda ittifak halindedirler.

5. Bu hadisenin akabinde gerek Ümmü Hâni'nin Allah Resûlü hakkındaki endişesi gerekse bizzat Hz. Peygamber'in kendi endişeleri de göstermektedir ki, bu hadise, ruh-beden bütünlüğü içerisinde meydana gelmiştir. Şayet bu olay, bedenle birlikte gerçekleşmemiş olsaydı, insanların onları yalanlayacakları endişesi olmazdı.

6. Şayet İsrâ ve Mirac rüyada ve ruhen olmuş olsaydı, bu olayın Hz. Peygamber'in risaletine delil olması ve onun bir mucize olması düşünülemezdi. Çünkü insanlar rüyalarında, her türlü harikulâdelikleri görebilir, uçabilir, normal hayatta yapılması mümkün olmayan pek çok işi başarabilirler. Ancak bunların hiçbirisini harika bir olay bir mucize olarak takdim etmezler. Kimse de onların rüyalarında gördüğü bu türlü şeyleri inkâra kalkmaz.

7. "Muhammed'in gözü aşmadı ve şaşmadı. Andolsun Rabb'inin ayetlerinden en büyüğünü gördü." (Necm, 53/17-18) ayetleri de göstermektedir ki mirac, ruh-beden beraberce meydana gelmiştir.

8. Ayrıca Hz. Peygamberin, diğer peygamberlere Mescid-i Aksâ'da namaz kıldırması, bu hadisenin rûh-bedenle olduğunun ayrı bir delilidir.

Bütün bunlardan anlaşılmaktadır ki, İsrâ ve Mirac, Allah Resûlü'nün bir mucizesidir. Kitap, sünnet ve icma' ile vukûu sabit olup inkârı mümkün değildir.

31. Peygamber Efendimize Mirac'da bazı günahların cezası olarak neler gösterilmiştir?

Cenâb-ı Hakk Mirac'da Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) bazı suçların Cehennem'deki cezalarını göstermiştir. Bunu Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle anlatmaktadır: "Sonra baktım bir toplum gördüm ki, dudakları deve dudağı gibiydi. Onlara birtakım memurlar görevlendirilmişti, dudaklarını kesiyorlar ve ağızlarına ateşten bir taş koyuyorlar, bu taşlar makadlarından çıkıyordu. "Ey Cibril! Bunlar kimler?" dedim. O: "Yetimlerin mallarını haksızlıkla yiyenlerdir." dedi. Sonra baktım bir toplum vardı ki, derilerinden parçalar kesiliyor ve ağızlarına tıkılıyor. Ve "Yediğiniz gibi yeyiniz." deniliyor. Ve bu onlara en iğrenç bir şey oluyor. "Ey Cibril! Bunlar kimler?" dedim. "Bunlar o koğucular, fitnecilerdir ki, insanların etlerini yerler ve sövmek ile ırz ve namuslarına saldırırlar." dedi. Sonra baktım bir toplum var ki, önlerine bir sofra kurulmuş, üzerinde benim gördüğüm etlerin en güzellerinden kebaplar var, etraflarında da leşler var. Onlar, o güzel etleri bırakıp bu leşlerden yemeğe başladılar. "Bunlar kim? Ey Cebrail!" dedim. O: "Bunlar zina yapanlardır." dedi. "Allah'ın helal kıldığını bırakırlar da haram kıldığını yerler." Sonra baktım bir toplum var ki, karınları evler gibidir. Bunlar Firavun ailesinin yolu üzerinde bulunuyor. Firavun ailesi sabah ve akşam ateşe atılırken bunlara uğruyor, uğradı mı bunlar bir fırlıyorlar, fırlayınca her biri karnının ağır basması ile düşüyor ve bunun üzerine Firavun ailesi bunları ayaklarıyla çiğniyorlar. "Ey Cibril! Bunlar kimler?" dedim... Dedi ki: "Bunlar, karınlarında faiz yiyenlerdir. Onların misali kendisini şeytan çarpmış olan kimse gibidir." (Bakara, 2/275) Sonra birtakım kadınlar göğüslerinden asılmış ve birtakım kadınlar, baş aşağı ayaklarından asılmış. "Ey Cibril! Bunlar kimler?" dedim. O: "Bunlar zina eden ve çocuklarını öldüren kadınlardır." dedi. (Buhârî, *Salat* 1, *Enbiya* 5, 22; Müslim, *İman* 263-264)

32. Ay'ın yarılması, Hz. Peygamber döneminde gerçekleşmiş bir mucize midir? Gerçekleşmişse niçin herkes görememiştir?

Mekke müşrikleri Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi ve sellem) bir mucize istemişti. O da Allah'ın izniyle parmağının işaretiyle Ay'ı ikiye parçalamıştı. İkiye ayrılan Ay, bir müddet sonra yeniden eski halini aldı. Kur'ân-ı Kerim'de bu hadisenin ele alınışı şöyledir: "Kıyamet saati yaklaştı, Ay yarıldı. Bir mucize görseler hemen yüz çevirirler ve "süregelen bir büyüdür" derler. Yalanladılar, nefislerinin arzularına uydular. Hâlbuki her iş yerini bulacaktır. Andolsun ki onlara (kötülüklerden) vazgeçirecek nice önemli haberler gelmiştir. Bunlar üstün bir hikmettir, fakat uyarılar fayda vermiyor." (Kamer 54/1-5)

Bazı kimseler bu hadisenin Resûlullah zamanında vukû bulmadığını, bunun kıyamet kopmaya yakın bir zamanda olacağını iddia etmişlerse de, ayetlerin açıkça ortaya koyduğu ifadelerden, böyle bir hadisenin meydana geldiği anlaşılmaktadır. Ay ikiye ayrılınca Kureyş kâfirleri: "Ebû Kebşe'nin oğlu size büyü yaptı." dediler. İçlerinden birisi: "Eğer Muhammed, aya büyü yaptıysa büyüsü bütün yeryüzündeki insanları tutacak değil ya! Diğer şehirlerden gelenlere sorun bakalım görmüşler mi?" dedi. Gelenlere sordular, onlar da aynı şekilde gördüklerini söylediler. Ancak onlar bütün bunlar karşısında şu çirkin iftirada bulundular: "Bu, öteden beri süregelen bir sihirdir." (Ahmed İbn Hanbel, 1/413)

Ay'ın yarılması olayı, gerek Kur'ân'ın ifadeleri gerek sahih sünnet ve gerekse öteden beri ittifakla ümmetin tamamı tarafından kabul edilen bir gerçektir.

İnanmayan bazı kimseler, bu olayı inkâr ederek inkârlarına sebep olarak da: "Şayet Ay ikiye bölünmüş olsaydı, bunu hem tarihler yazar, hem de diğer memleketlerdeki insanlar da görürlerdi." bahanesini göstermişlerdir. Bu bahaneye karşı şunları söyleyebiliriz:

1. Bu hadise meydana geldiği zaman, inanmayan insanların Hz. Peygamber'e karşı olan şiddetli düşmanlıkları tarihî bir gerçektir. Kur'ân, "Ay yarıldı." demek suretiyle bunu ilan ettiği halde Kur'ân'ı inkâr eden o kimselerden hiçbir kimse, çıkıp da bu ayetin yalanlanmasına, böyle bir hadisenin inkârına kalkışmamıştır. Şayet böyle bir olay o gün için olmamış olsaydı, Kur'ân'ın bu haberini bahane ederek gayet şiddetli bir şekilde Resûlullah'ın davasını inkâr ederlerdi. Ancak tarih ve siyer kitaplarına baktığımızda, hiçbirisinde bu olayla ilgili kâfirlerin bir inkârına rastlamayıp sadece şu sözlerin söylendiğini görmekteyiz: "O bir sihirdir. Eğer diğer taraflardaki kervan ve kafileler de görmüşlerse, o zaman gerçektir." Kafileler de böyle bir olayı gördüklerini söyleyince bu sefer de: "Ebû Tâlib yetiminin sihri semâya da tesir etti." demişlerdir.

2. Mucize, nübüvvet davasını ispat, inanmayanları iknâ içindir, onları zorlamak için değildir. Bunu diğer taraflara göstermek veya zorlama derecesindeki bir açıklıkla ortaya koymak, hem İlâhi hikmete hem de teklif sırrına muhaliftir. Çünkü sır-ı teklif, akla kapı açmayı, ihtiyârı elinden almamayı gerektiriyor. Şayet Ay'ın yarılması olayı, bütün dünyaya gösterilmek için, uzun bir zaman devam etmiş olsaydı, o zaman diğer semâvî hadiseler kabilinden olup nübüvvete delil olmazdı. Ya da herkesi inanmaya mecbur ederek, aklın ihtiyarını elinden almış olacaktı ki, bununla da teklif sırrı kalkmış olacaktı. İşte bunun içindir ki bu hadise, hem ani, hem gece, hem insanların istirahatte olduğu bir zamanda meydana gelmiş oldu, bütün âleme gösterilmedi ve tarihler yazmadı.

3. Yine Ay'ın doğuş-batışıyla ilgili bir mesele de vardır ki o da; Ay bir yerde doğar, diğer bir yerde batar. Dünyanın bir yeri geceyken diğer bir tarafı gündüz, akşam..dır. Ay'ın tutulması bir yerde görülür, diğer bir yerde görülmez. Onun için Ay'ın bölünmesi hadisesinin her yerde görülmemesi, onun vukû bulmadığına delil olamaz.

4. Hava şartları her yerde aynı değildir. Bazı yerler sisli, bazı yerler bulutludur. Bu da, olayın her yerde görülmemesine bir sebeptir.

5. Bu olayın geçtiği saatler gece vakti olup bu vakitte insanlar genellikle evlerinde bulunduklarından ve o zaman için gökyüzünü gözetleme yaygın olmadığından böyle bir olay herkes tarafından görülmemiş olabilir.

33. Hz. Peygamber gaybı bilir miydi?

Bir şeyi görememek, bilememek gibi sınırlılıklar insan için söz konusudur, gayb ve şehâdet kavramları da insan açısından değer taşır. Allah'ın -dünyada iken- görülemeyeceği, bilgisinin ihâta edilemeyeceği, fiillerinin nasıl gerçekleştiğinin tam olarak bilinemeyeceği meselesi, Kur'ân'ın çeşitli ayetlerinde vurgulanır.

İnsan, zaman ve mekân engeli veya varlık şartları açısından sınırlılığına bağlı olarak gayb hadisesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Gayb, insanın, kendinden ve görünür âlem (şehâdet âlemi)den başlayarak, fizik ötesi alana kadar uzanan bir yelpazede karşılaştığı bir olgudur. Kur'ân-ı Kerim'de, gayb ile ilgili ayetlere baktığımızda, hiç kimsenin gaybı bilemeyeceği gerçeği üzerinde durulduğunu görmekteyiz: "De ki: "gerek göklerde gerek yerde olanlardan hiç kimse gaybı bilemez, gaybı yalnız Allah bilir." Dolayısıyla, onlar ne zaman diriltileceklerini de bilemezler." (Neml, 27/65), "Bilinmeyen nice hazineler ve görünmeyen gayb âleminin anahtarları O'nun yanındadır. Onları kendisinden başkası bilemez. Karada ve denizde ne varsa hepsini O bilir. Onun haberi olmadan bir tek yaprak bile düşmez. Yer altı tabakalarının karanlıkları içindeki tek bir tane, hâsılı yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki açık, net bir kitapta bulunmasın." (En'âm, 6/59)

Bu ve benzeri ayetlerin delâletine göre Allah, gaybına hiç kimseyi muttalî ve hâkim kılmaz. Ancak seçtiği ve emin kıldığı Resûl

müstesnadır. Ona, önünden ve arkasından korucular koyar, temin eder ve o şekilde ona görmediği ve bilmediği bazı gaybları vahyeder, haber verir; haberin içeriği o Resûlün yanında hazır olmadığı, görünmediği hâlde, vahy ve haber, fiilî bir şekilde görünür ve hazır bulunur. Ve onun bizzat bilmediği gayb, bu sayede ayet ve alametiyle bildiği olur. Vasıta ile de olsa, bilinen şey her yönüyle gayb olmaz. Bilinen mutlak gayb değil, haber verilen gaybdır. Bunun içindir ki beşer ilminin hepsi bir haber, bir önerme mahiyetinde ortaya çıkar ve beşer ilminin hakkı, haber vermesi, hakkın zatı değil, ayet ve alametlerinin kalpte hazır olmasıyla bir kelâmî delâlettir. Vahiy, Allah kelamı olan Hakk'ın ayetlerinin kalbe girmesidir. Peygamberlik de Allah'tan vahiy almak ve gereğince amel etmekten ibarettir. Peygamber, vahiy ile Hakk'ın ayetlerini görür ve haber verir.

Bütün bunların ışığı altında diyebiliriz ki, Resûlullah'ın mutlak olarak gaybı bilmesi mümkün değildir. Ancak Allah'ın dilediği bazı gaybî haberleri ona bildirmesi, ayetten anlaşılan bir sonuçtur. Nitekim تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلاَ قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ "İşte bunlar gayb olan birtakım haberlerdir. Onları sana Biz vahyediyoruz. Hâlbuki bu vahiyden önce onları ne sen, ne de halkın bilmezdiniz. Öyleyse onların red ve inkârlarına karşı sabret, dişini sık ve şüphen olmasın ki hayırlı akıbet müttakilerindir. (Sonunda kazananlar, Allah'ı sayıp O'nun emirlerini çiğnemekten sakınanlar olacaktır)" (Hûd, 11/49) ayetinde de Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem) gayba ait bazı şeylerin bildirildiği haber verilmektedir. Resûlullah'ın, ümmetinin geleceği, kıyamet ahvâli vs. ile ilgili vermiş olduğu bazı haberleri de, bu neviden düşünebiliriz.

34. Peygamberimizin istikbale ait verdiği haberler var mıdır?

Gelecekle ilgili haber vermek ya her dönemdeki bazı medyum ve kâhinlerin verdikleri çoğu yalandan ve tahminden ibaret bazı

bilgilerdir ya da hem Kur'ân hem de Allah Resûlü'nün vahiy bilgisi olarak verdiği ve hepsinin de zamanı geldiğinde aynıyla meydana geldiği haberlerdir.

Bir insanın, bırakın gelecekle ilgili hadiseleri, içinde yaşadığı olayları bile bütün yönleriyle en ince noktalarına kadar inceleyip anlatması öyle kolay bir mesele değildir. İçinde yaşadığımız zamanla alâkalı hakikat bu iken, en büyük politikacı, sosyolog ve dâhiler dâhil, kim 50-100 sene sonrası için kesin ifadelerde bulunabilir? Bu mevzuda yapılsa yapılsa, sebep-netice prensibine, birtakım tarihî kanunlara ve tecrübelere dayanılarak bazı tahminler yapılabilir.

İlerde ortaya çıkacak hadiseler hakkında kesin söz söylemek, ancak ve ancak Cenâb-ı Allah'a ait bir iştir. Bununla birlikte, şayet bir insan çıkıyor ve aynı sahada çok kesin sözler söylüyorsa o sadece ve sadece Allah'ın bildirmesine mazhar bir nebi olabilir.

Tarih bilgisi kuvvetli, olup biten hadiselerden ve tecrübelerden istifade etmesini bilen ve geçmişi iyi değerlendirme güç ve kabiliyetine sahip ferasetli insanlar, gelecekle ilgili tahminlerde bulunabilirler; fakat, bunlar emareleri belirmiş ve dolayısıyla 'gayb' olmaktan çıkıp 'Şehâdet'in sahasına girmiş olan, hava tahmin raporları ve anne karnındaki ceninin durumunun bilinmesi gibi tahminlerdir. Hâlbuki, Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) haber verdiği gelecek, hiçbir emaresi olmayan, işaret ve ön alametleri ortaya çıkmamış, hatta çıkmak şöyle dursun, mevcut şartlarda gerçekleşmesi hiç de mümkün görülmeyen gelecektir. Böyle bir gelecek hakkında kesin beyanlarda bulunmak, ancak İlahî ta'lim ve te'yidle izah edilebilir.

Bu meselenin Kur'ân'da ve Resûlullah'ın hadislerinde pek çok misali vardır. Ancak biz bunlardan birkaç tanesiyle iktifa edeceğiz:

Rûm Sûresi 1-5'nci ayetlerde, Rumların mağlûp oldukları, fakat dokuz yıl içinde galip gelecekleri ve bunun iman edenleri sevindireceği bildirilmektedir. Galip gelme haberi, şartların hiç

de müsait olmadığı bir zamanda, yani müthiş bir mağlûbiyetin hemen ardından verilmektedir. İçinde yaşadığımız şu zaman diliminde bile, yerine getirilemeyen sözlerin kişiyi ne duruma düşürdüğü ortadayken Nübüvvet davasının isbata çalışıldığı bir zamanda gelecek bir hadiseyi zamanıyla haber vermenin ehemmiyeti ortadadır. Müminlerin sevineceği ihbarı, esasen Bedir zaferine işaret ediyordu. Bedir Savaşı Hicret'ten iki yıl sonra oldu; ihbarın yapıldığı Hicret'ten yedi yıl öncesinde ise müminlerin durumu, hiç de yakın gelecekte bir zaferi müjdeleyebilecek şekilde değildi. Evet, çiçekler açarken baharı müjdelemek kolaydır; fakat karın buzun altında ve kış ortasında bahar müjdesi vermek temkin gerektiren bir husustur.

Hemen hemen bütün şartları müslümanların aleyhine gibi görünen ve sahabenin âdeta infiâline yol açan Hudeybiye Antlaşması'nın hemen ardından Fetih Sûresi'nin inip Mekke Fethi'nin müjdelenmesi de yine O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) Allah'ın teyidi altında bulunduğunu göstermektedir. Şartların hiç de müsait olmadığı bir zamanda bu sûre, müslümanların emniyet içinde Mescîd-i Haram'a gireceklerini ve İslâm'ın bütün dinlere üstün geleceğini tam bir kat'iyetle ifade etmektedir.

Hadis kaynaklarımıza baktığımızda ise Efendimizin (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) kendisinden sonra olacak pek çok olayı çeşitli teferruatıyla haber verdiğini ve bu haberlerin de aynen meydana geldiğini görmekteyiz:

1) Efendimiz henüz Mekke'deyken Habbab bin Eret'e "Allah bu dini tamamlayacak; düşmanlarını mağlûp edecek ve İslâm milleti muzaffer olacaktır. Öyle ki, bir kadın devesine binip, San'a'dan Hadramut'a kadar dört günlük çölü geçecek de, Allah'tan başka kimseden korkmayacaktır." buyurması ve bu müjdenin daha Hulefâ-i Raşidîn devrinde aynen gerçekleşmesi. 2.) "Benden sonra hilâfet 30 sene sürer ve sonra saltanat olur." buyurmuş ve bu da

aynen gerçekleşmiştir. 3.) "Osman, Kur'ân okurken katledilir." buyurmuş ve bu ihbarı da aynen vukû bulmuştur. 4.) "Hayber kalesinin fethi Ali'nin eliyle olacak." buyurmuş ve dediği gibi çıkmıştır. 5.) Ehl-i Beyt'ten kendinden sonra ilk vefat edenin Hz. Fâtıma (r.anha) olacağını; Ümm-ü Harâm'ın Kıbrıs seferine iştirâk edeceğini haber vermiş ve verdiği bu haberler aynen tahakkuk etmiştir. 6.) Bedir Savaşı'ndan evvel, Kureyş müşriklerinin katledilecekleri yerleri mübarek eliyle tek tek işaret etmiş ve bu da aynen meydana gelmiştir. 7.) İstanbul, Mısır, İran, Hindistan, Kudüs ve Kıbrıs gibi beldelerin fethedileceğini de haber vermişlerdir...

Bütün bunlardan sonra, hiçbir ihbarında en ufak bir hilâf ve yanlış bulunmayan böyle bir Zât'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) Allah tarafından vazifelendirilmiş bir peygamber olduğu hususunda daha şüphe vârid olabilir mi? Ve binler nümûneleriyle gelecekten verdiği her bir hadisenin vukû bulmuş olması, ebedî geleceğin de katiyen vukû bulacağına, güneş gibi açık ve parlak bir delil teşkil etmez mi?

Efendimizin gaybla ilgili verdiği bilgilerle ilgili olarak şu genel değerlendirmeler yapılabilir:

Efendimiz, gelecekle ilgili haberlerinde hiçbir zaman "zannederim, umarım, tahmin ederim, belki, büyük ihtimal" gibi şüphe ve zan taşıyan ve aksi de çıkmaya muhtemel ifadeler değil, daima "olacak, göreceksiniz, yapacaksınız" şeklinde tamamen net ve kesin ifadeler kullanmıştır.

Bir insanın, bizzat yaşamadığı, tecrübe etmediği, meslek hayatında karşılaşmadığı ve sahasına girmeyen mevzû ve meselelerde gelecek adına konuşması mümkün değildir. Oysa, Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberliğinden önce ne bir ordu teşkil etmiş ne bir muharebe yapmış, ne bir cemiyet teşkil etmiş ne bir devlet kurmuş ne de büyük fetihlerde bulunmuştu. Böyleyken, O, daha sonra hem her sahada rehber olmuş hem de gelecekle ilgili

kesin ihbarlarda bulunmuştur; bu da, ancak peygamberlikle izah edilebilecek ayrı bir husustur.

Gelecek hakkında sadece tahminde bulunulur, geçmiş hadiseler ise akılla değil, nakille bilinir. Ortada yazılmış kitaplar, tarihî vesikalar, kazılardan elde edilen dokümanlar ve araştırmalar olmadan geçmiş hakkında nasıl söz söylenebilir. Oysa, Efendimizin her şeyden önce böylesi vesikalardan faydalanacak okuma-yazması yoktu. İkinci olarak, kendi devrinde, ne günümüzdeki gibi ilimler gelişmişti, ne de ortada doküman ve vesikalar vardı; sonra, kazı zaten söz konusu değildi. Bu durumda, O'nun gelecek gibi, geçmiş hakkında da verdiği kesin malûmatı peygamberliği ve risaletiyle değil de neyle izah edeceğiz?

Böyle bir durum karşısında önümüze şu iki seçenek çıkmaktadır: Ya O Zât, insanüstü keskin bir zekâ, nazar, feraset ve alabildiğine geniş ve tesirli bir dehâya sahip olup geçmiş ve geleceği bir nokta gibi görüp bilmekte; bütün zamanları, en ufak bir sapma ve yanılma ihtimali bulunmadan kucaklamakta, keşfedip tanımakta, şarkı ve garbıyla, karaları ve denizleriyle bütün mekânları santim santim görüp seyretmekte ve her hadiseyi, her olup biteni ve olacağı teferruatıyla aynı anda temaşa edip unutmadan ve karıştırmadan hafızasında tutup nakletmektedir. Bu vasıflar ise ancak Allah'ta (c.c.) bulunur. Ya da O Zât (sallallahu aleyhi ve sellem), bütün zamanın ve mekânın yaratıcısı ve Rabb'i, sahibi olan Allah (c.c.) tarafından gönderilmiş ve O'nun tasarrufu altında birer mucize olarak bütün bu hâllere sahip bir Nebi'dir ve O'nun bütün âlemlere rahmet olarak gönderdiği Resûlü'dür.

35. Efendimizin peygamberliğinin evrensel olduğuna inanıyoruz. Bu evrenselliği nasıl anlamalıyız?

Cenâb-ı Hakk'ın, kulu ve elçisi Hz. Muhammed Mustafa'ya (sallallahu aleyhi ve sellem) gönderdiği Kur'ân-ı Kerim, bütün insanlığa,

güzeli göstermek, onları dalâletten kurtarıp hidayete erdirmek, bâtıldan hakka ulaşmalarını sağlamak, kötüyü bırakıp iyiye yönelmelerini temin etmek, putlara tapmaktan, tevhide, insanların ve zalim idarecilerin baskılarından, İslâm'ın adaletine kavuşmalarını sağlamak için gönderilmiştir. İnsanlığın saadetini temin etmek maksadını hedefleyen Kur'ân-ı Kerim, belli bir zümre, muayyen bir ırk, özel bir zaman ve memleket, yalnızca o dili konuşan insanlar için değil, tam aksine bütün bir beşere gönderilmiştir. Dolayısıyla Kur'ân'ı tebliğ ile mükellef olan peygamber de, belli bir zamanın, mekânın ve zümrenin değil, bütün zamanların, mekânların ve insanlığın peygamberidir. Ve evrensel bir peygamberdir. Bu evrenselliği, Kur'ân'ın pek çok ayetinde açık bir şekilde vurgulanmıştır:

"De ki: Ey insanlar ben sizin hepinize Allah tarafından gönderilen Peygamberim. O ki, göklerin ve yerin hâkimiyeti Ona aittir. Ondan başka ilah yoktur. Hayatı veren de, ölümü yaratan da O'dur. Öyleyse siz de Allah'a ve O'nun bütün kelimelerine iman eden Nebiyy-i Ümmi olan o Resûlüne inanın. Ona tâbi olun ki doğru yolu bulasınız." (A'râf, 7/158), "İşte bunun içindir ki ey Resûlüm, Biz seni bütün insanlar için sırf bir rahmet vesilesi olman için gönderdik." (Enbiyâ, 21/107), "Ey Resûlüm, Biz seni bütün insanlığa rahmetimizin müjdecisi, azabımızın uyarıcısı olarak gönderdik, lakin insanların ekserisi bunu bilmezler." (Sebe', 34/28).

Bunların dışında birtakım ayetlerde geçen kelimeler de göstermektedir ki Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) nübüvveti, umûmi olup herkese hitap etmektedir. Çünkü Kur'ân'ın değişik ayetlerinde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberliğinin anlatıldığı ayetlerdeki nâs, insan, abd ve ibâd, beşer, benî âdem, âlemîn gibi kelimeler umum ifade etmektedir. Resûlullah'ın nübüvveti ve insanlara vahyi tebliğ etmesiyle ilgili olarak kullanılan bu kelimelerden de anlaşıldığına göre, onun

peygamberliği zaman, mekân ve kavim ile sınırlı olmayıp herkesi içine almaktadır.

Resûlullah da (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) kendisinin yalnızca bir kavmin değil, bütün insanlara gönderilen bir peygamber olduğunu bildirmiştir: "Benden önceki peygamberlerden hiçbirine verilmeyen beş şey bana verildi. Ben, bir aylık mesafeden korkuyla yardım edildim. Bütün yeryüzü bana (ümmetime) mescid ve temizleyici kılındı. Benim ümmetimden birisi, namaz vaktine nerede denk gelirse orada kılsın. Bana ganimetler helâl kılındı. Benden önceki peygamberler sadece kendi kavimlerine gönderildikleri hâlde ben bütün insanlığa gönderildim. Ve bana şefaat hakkı verildi." (Buhâri, *Teyemmüm* 1, *Salât* 56; Müslim, *Mesâcid* 3; Nesâî, *Gusül* 26; Dârimî, *Siyer* 28, *Salât* 111).

"Nefsim kudreti elinde olan Allah'a yemin olsun ki, yahudi olsun, hristiyan olsun şu topluluktan beni işitip de, gönderildiğim şeye inanmadan ölen kimse, Cehennemliktir." (Müslim, *İman* 240).

"Bir gün Hz. Ömer Resûlullah'a gelerek şöyle dedi: "Yâ Resûlallah! Ben, Benî Kureyza yahudilerinden birisine söyledim de, bana Tevrat'tan bazı parçalar yazıverdi. Onları sana okuyayım mı?" Bunun üzerine Resûlullah'ın yüzünün rengi değişti. Oradakilerden birisi: "Görmüyor musun Resûlullah'ın yüzünü?" deyince Hz. Ömer şöyle dedi: "Ben Rabb olarak Allah'a, din olarak İslâm'a, peygamber olarak da Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) razıyım." Bunun üzerine Hz. Peygamberin yüzünde sevinç belirdi. Ve şöyle dedi: "Nefsim kudreti elinde olan Allah'a yemin olsun ki, şayet içinizde Hz. Mûsâ zuhur etse, siz de beni bırakıp ona tâbi olsanız, dalâlete düşmüş olursunuz. Siz, ümmetlerden benim payıma düşensiniz; ben de peygamberlerden sizin payınıza düşenim." (Darimi, *Mukaddime* 39; Ahmed İbn Hanbel, 3/471, 4/276).

Bütün bunlardan anlaşılmaktadır ki, Efendimiz Hazreti Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) nübüvveti, bütün in-

sanlara şâmil olup kıyamete kadar da geçerli olacaktır. Ondan sonra bir peygamber gelmeyeceği gibi, onun dininden başka bir din de, Allah katında geçerli olmayacaktır. Çünkü onun getirdiği prensipler, herkes tarafından uygulanması mümkün olan ve her türlü ihtiyacı karşılayan bir özelliğe sahiptir. Yeter ki, onu yorumlayanlar, gerektiği gibi ondan ihtiyaçlara cevaplar çıkarabilsinler.

36. Resûlullah'ın masum olması ne demektir?

Allah (celle celâluhu), insanlar arasından peygamberler seçmiştir ve bu peygamberleri, hususi olarak hep korumuştur. Bu koruma, onları ismet sıfatıyla serfiraz kılması ve masumiyet ufkunda tutmasıdır. Çünkü onlar, her zaman, o yüce mevkilerini korumalıdırlar ki, bütün insanlığa rehber olabilsinler. Onlar en küçük bir lekeden bile korunmuş olmalı ki, kendilerine bakıp ona göre vaziyet alma durumunda olanların gözleri, başka yerlerle meşgul olmasın.

Bütün peygamberler, insanlığı Allah'a ve O'nun rızasına ulaştırmak için gönderilmişlerdir. Hâlbuki hiçbir günahta, hatta en küçüğünde dahi, Allah'ın rızası ve hoşnutluğu yoktur. Kendisi Allah'ın rızasından mahrum bir kimse, başkalarını O'nun rızasına asla ulaştıramaz. Onun için peygamberlerin günah işlemeleri mümkün değildir.

Diğer taraftan nebiye vahiy getirecek olan melek dahi, melekler arasında emniyetiyle temayüz etmiş ve kendisine böyle bir vazife, bu vasfından dolayı verilmiştir. Kur'ân-ı Kerim, Cibril (aleyhisselâm) hakkında مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ "Orada kendisine itaat edilir, o emîndir." (Tekvîr, 81/21) demektedir. O, hem Allah'a karşı çok itaatkâr hem de vahyi taşımaya en emindir.

Şimdi, vahye aracı olan melekte bu vasıflar aranır da, vahyi temsil edecek olan peygamberde aynı vasıflar aranmaz mı? Evet, Allah (celle celâluhu), böyle kudsî ve bir o kadar da nezih bir vazifeyi

bir sahtekâr, bir hırsız, bir sarhoş, bir ırz ve namus düşmanıyla asla temsil ettirmez. Böyle adi ve düşük zaafları, sıradan insanlar bile iğrenç bulurken, nasıl olur da bunlar bir peygamberde bulunabilir?

Evet, gökte Cebrail, Azrail, Mikâil ve İsrafil ne ise, yerde de peygamberler odur. Bu peygamberlerin hemen hepsi, üzerlerine dıştan bir nokta dahi konmamış beyaz kâğıt gibidirler. Onlara ne yazıldıysa hepsini Cenâb-ı Hak, kudret eliyle ve kader kalemiyle insanlara rehber olmaları için yazmış ve insanlığın müşâhede, takdir ve istifadelerine sunmuştur.

Bütün peygamberler masumdur. Nebiler Serveri Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) ise, masumlar üstü masumdur. Masum olması, hem günahlar karşısındaki durumu itibariyle, hem kendisine nazil olan vahyi insanlara eksiksiz ulaştırması yönüyle, hem de başına insanlar tarafından gelebilecek muhtemel komplolar karşısında Yüce Allah'ın kendisini muhafaza edip korumasıdır. Çünkü O, nebilerin sultanı, efendisi ve bütün varlığın yaratılış gayesidir. Peygamberlik şiirine bir kafiye gerekiyordu. Allah (celle celâluhu), en sevdiğini, âdeta o şiire kafiye olarak yarattı. Nübüvvet semasında henüz pervaz edecek tavus yoktu. O, bu semanın tavusu oldu. Her peygamber, belli bir zaman ve mekân dilimine gönderilmişti. Hâlbuki O'nun gönderildiği yer, bütün kâinat ve zamanı ebed-müddetti. Muhatabı ise varlığın hepsiydi.

Evet, O Masumlar Masumu'dur. Dolayısıyla da, O'nun ismeti bütün ismetlerin; iffeti de, bütün iffetlerin üstündedir. En azılı düşmanları, O'nun iffet ve ismetine dokunacak tek kelime bulamamış ve O'nu bu yönüyle tenkit edememişlerdir.. ebedlere kadar da edemeyeceklerdir. Çünkü O, bir iffet heykeli ve bir ismet burcuydu. O'nun eteklerinde toz, ayaklarında çamur düşünmek nasıl mümkün olurdu ki, O nezahetin hülasası "Mustafa" olarak yaratılmıştı.

Düşmanları O'na her türlü iftirayı attılar. Mesela; O'na "mecnun", sihirbaz, kâhin dediler. Akılla, mantıkla, muhakeme ile çakışan bu yakışıksız sözlerin hepsini söylediler ama hiç kimse, O'nun ismet ve iffetine dair bir şey söylemeye cesaret edemedi. Çünkü bu mevzuda söylenecek her sözün, sahibini rezil edeceğini kendileri de çok iyi biliyorlardı.

37. Resûlullah masum olduğu halde neden günahlarına istiğfar etmiştir?

Evet gerek Kur'ân-ı Kerim gerekse hadis-i şeriflerde Allah Resûlü'nün istiğfarda bulunduğu hatta istiğfar etmesi gereği üzerinde durulur. Konuyla ilgili ayetlerin birkaçının kısaca mealleri şöyledir:

"Allah'tan bağışlanmanı iste. Şüphesiz ki Allah, çok bağışlayan, çok merhamet edendir." (Nisâ, 4/106); "Ey Muhammed! Sabret. Şüphesiz ki Allah'ın vadi haktır. Kusurunun affını dile. Akşam-sabah Rabb'ini hamd ile tesbih et." (Mümin, 40/55); "Ey Muhammed! Bil ki, Allah'tan başka ilah yoktur. Hem kendi günahların hem de mümin erkekler ve mümin kadınlar için Allah'tan mağfiret dile. Allah, dünyada dolaştığınız yeri de, ahirette kalacağınız yeri de çok iyi bilir." (Muhammed, 47/19); "Ey Muhammed! Allah'ın yardımı ve fetih geldiği ve insanların, Allah'ın dinine bölük bölük girdiklerini gördüğün zaman, Rabb'ini hamd ile tesbih et ve O'ndan mağfiret dile. Şüphesiz O; tevbeleri çokça kabul edendir." (Nasr, 110/1-3) gibi ayetlerde, Hz. Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) istiğfar etmesi istenmiştir. Aynı zamanda rivayet edilen birtakım hadislerde de Resûlullah'ın istiğfar ettiğini görmekteyiz. Acaba bu istiğfarlar ne anlama gelmektedir? Diğer insanlar gibi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) günah işlemesi mümkün müdür? Konuyla ilgili yaklaşımlar şöyledir:

1. Allah Resûlünden (sallallahu aleyhi ve sellem) meydana gelmesi muhtemel bazı kusurlara karşı önceden istiğfar etmesi istenmiş.

2. Daha uygun ve evlâ olanı yapamamadan dolayı tevbeye çağrılmıştır 3. Tesbihle beraber istiğfar, dinin kemal noktasını gösterir. Ve aynı zamanda istiğfar bir ibadettir ve bununla Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) ibadet etmiş olmaktadır. Zaten Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) da bir rivayette günde yetmişten fazla, diğer bir rivayette ise yüz defa tevbe istiğfar yaptığını söylemektedir ki, bu da onun bir ibadet olduğunu göstermektedir. 4. İstiğfardan maksat, ümmete bu konuda güzel bir örnek olmaktır. Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), her konuda ümmetine örnek olduğu gibi, istiğfar konusunda da örnek olmuştur. 5. Bu istiğfarla, Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) güzel amelleri yerine getirmeye ve kötü amellerden kaçınmaya muvaffak kılınması kasdedilmiştir.

İstiğfar, bağışlanmayı istemektir. Bağış ise kötü olan şeyi örtmek anlamındadır. Dolayısıyla günahtan korunan kimse, hevasının çirkinliklerinden meydana gelecek kötülükleri örten kimsedir. Mağfiret isteme: "Bizi rezil rüsva eyleme!" demektir. Bu ise, bazen Hz. Peygamberde (sallallahu aleyhi ve sellem) olduğu gibi, bazen kişinin günahtan korunması ve günaha düşmemesi sebebiyle; bazen de mümin ve mümineler hakkında olduğu gibi, günah meydana geldikten sonra örtülmesi sebebiyle olur. Burada da Resûlullah'ın, hatalara düşmemesi için Cenâb-ı Hakk'a sığınması talep edilmiştir.

Peygamberlerin ve Peygamberimizin istiğfarı konusunda daima "zenb" kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Cürm, hıns ve ism kelimeleri kullanılmamaktadır. Bunun için bir peygamber, Cenâb-ı Hakk'a istiğfar ettiği zaman, "istiğfar-ı zenb" deyimi kullanılır. Bunun anlamı açık bir günah ve isyan değildir. Belki herhangi beşerî bir yanılgı, bir gaflet, bir ihmal eseri ortaya çıkan hatadır. Bunun düzelmesi için Cenâb-ı Hakk'a istiğfar edilir.

Burada şuna da işaret edelim ki, unutkanlık ve iradesiz olarak gafletten dolayı normal insanların sorumlu tutulması söz konu-

su değildir. Fakat Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) yüksek makamı itibariyle bu gibi şeyler onun için değişik bir anlam ifade eder. Zira Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) söz ve davranışlarından ortaya dinin kuralları çıkar. Dinin korunması için de onun bütün söz ve davranışlarının korunması gereklidir. Bu sebeple Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi ve sellem) günah denilebilecek bir söz veya davranış meydana gelirse, derhal Cenâb-ı Hakk tarafından uyarılır. Bununla beraber bağışlandığı ve İlahî rahmete eriştiği de müjdelenir. Böylece her türlü zelleden onun kalbi ve ruhu tertemiz hale gelmiş olur.

38. Resûlullah'ın geçmiş ve gelecek günahlardan affı ne demektir?

Konuyla ilgili olarak Kur'ân-ı Kerim'de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) geçmiş-gelecek günahlarının affedilmesi beyan edilir. Bu ayet mealen şöyledir: "Doğrusu biz sana apaçık bir fetih ihsan ettik. Böylece Allah senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar. Sana olan nimetini tamamlar ve seni doğru yola iletir." (Fetih, 48/1-2). Acaba Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) bir günahı mı var Yüce Yaratıcı bunu affetmeyi garanti ediyor, yoksa bunun başka bir anlamı mı var? Ayette belirtilen geçmiş-gelecek günahlardan maksadın ne olduğu hakkında İslâm âlimleri farklı yorumlar yapmış, genel kanaat olarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) affedilecek bir günahının olmadığı görüşünü kabul etmişlerdir. Buradaki günahtan kastedilenin ne olduğuyla ilgili şunlar söylenebilir:

1. Buradaki günahtan maksat, ümmetin geçmiş ve gelecekteki günahlarının affedilmesidir. Çünkü toplum içerisinde önemli bir yere sahip olan bir kişinin emrindeki bazı kişiler iyi veya kötü davranışlarda bulunsalar, o yapmamış olsa bile, o kişiye: "Sen yaptın bunu." derler. Ve ona izafe ederler. Dolayısıyla burada maksat ümmetinin günahlarıdır.

2. Diğer bir yoruma göre, "İyilerin iyilikleri, Allah'a çok yakın olanların kötülükleridir." kuralınca en iyiyi terk etmek bazen günah olarak nitelendirilir.

3. Günah anlamına gelen "zenb" kelimesi masdar olup hem fâile hem de mef'ûle izafeti câizdir. Buna göre kasdedilen anlam şu oluyor: "Senin hatırın ve bereketinle hakkında işledikleri ve işleyecekleri günahlarını bağışlamak için..."

4. Bu ayetin asıl vurgulamak istediği şey, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) derecesinin yüceliğidir. Âdeta, "Şayet günahın olsaydı bağışlardım." demiş oluyor.

5. Evlâ olan terk edildiğinden dolayı zenb sayılmıştır. Her ne kadar bu, başkası için bir günah sayılmasa da, makam ve derecesinin yüceliğinden dolayı, onun için zenb sayılmıştır.

6. Böyle bir ifadenin kullanılması, ondan herhangi bir günah sâdır olduğunu veya olacağını gerektirmez. Bundan maksad, "Şayet ondan bir günah meydana gelse de, Allah, bu günahtan dolayı onu muâheze etmemekle mertebesini yükseltmiştir." demektir. Burada Cenâb-ı Hakk, elçisine, fethin bir mağfiret sebebi olduğunu ihsas ettiriyor ve onu pek çok nimetle nimetlendiriyor.

Peygamberlere isnâd edilen birtakım sürçmeler vardır ki bunlar, "zellât" olarak isimlendirilmiştir. Ancak bunlar, onların makam ve durumlarıyla alâkalıdır. Yani bu zelleler, normal ve sıradan insanlar için hata değil; fakat Allah'a herkesten daha yakın olan mukarrebîn için birer hata sayılmıştır.

Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberlik öncesi yaşantısıyla ilgili, düşmanlarının dahi tenkit edecekleri bir yönü yoktur. Onun Cahiliyye'nin kötü âdetlerinden hiçbirisini yapmadığını ve Allah'ın onu, nübüvvetten önce de koruduğunu, sahih kaynaklar haber vermektedir. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), nübüvvetinden önceki hayatında iki defa düğüne gitmeye

niyetlenmişti. Ancak ikisinde de Allah ona bir uyku hâli vermiş, dolayısıyla o bu düğünlere gidememişti. Muhtemelen bu düğünlerde, Cahiliyye'ye ait birtakım çirkin âdetler işleniyor, kötülükler yapılıyordu. Gidememek sûretiyle Resûlullah bunlardan uzak kalmış oluyordu. Bir diğer olay da Kâbe'nin tamiri esnasında cereyan etmişti. O zaman henüz o çocuktu. Amcalarına taş ve kerpiç taşıyor ve bunlar da onun çıplak tenini acıtıyordu. Amcası Abbas da ona, eteğini kaldırıp omzuna koyma tavsiyesinde bulundu. Hz. Peygamber böyle yapınca dizinden yukarısı biraz açılıverdi. O daha, bir adım atmamıştı ki, sırtüstü düştü ve gözlerini bir noktaya dikti, olduğu yerde donakaldı ve hemen kalkıp açılan yerini kapatıverdi. Bu olaylarla, Resûlullah'ın bi'setten önce de cahiliyyenin kötülüklerinden korunduğu ve onlara bu konuda mübaşeret etmediği neticesine varılmıştır.

Cumhura göre, peygamberler, günahın küçüğünden de büyüğünden de korunmuştur. Onlar, günahın en küçüğünü dahi işlememişlerdir. Bazı peygamberlere isnat edilen sürçme ve hatalar ise, evvelâ günah değildir; ikinci olarak da onların bu sürçmeleri, peygamberliklerinden evvel vukû bulmuştur. Her iki durumda da peygamber, peygamber olarak masumdur.

39. Kur'ân-ı Kerim'de Resûlullah'ın bazı konularda ikaz edildiğini görmekteyiz. Bunu nasıl anlamalıyız?

Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamberin, bazı davranışlarından dolayı, İlâhî ikazlara muhatap olduğunu görmekteyiz. Bunlardan birisi Bedir esirleriyle ilgilidir. Müşriklerle müslümanlar arasında cereyan eden Bedir Savaşı'nda, müslümanlar galip gelmişler ve onlardan esirler almışlardı. Müslümanlar ilk defa böyle bir durumla karşı karşıya kalmışlardı. Bununla ilgili olarak vahiy de gelmediğinden esirlere ne yapılacağı konusu kesinlik kazanmamıştı. İşte böyle bir ortamda Hz. Peygamber, durumu neticeye bağlamak

için istişareye başvurdu. Önce Hz. Ebûbekr'e fikrini sordu. O affedilmelerini istedi. Daha sonra da Hz. Ömer'e fikrini sordu. O da: "Yâ Resûlallah! Şu anda elimizdeki esirler, Mekke'nin ileri gelenleridir. Bunlar öldürülürse bir daha küfür belini doğrultup bizim karşımıza çıkamaz. Dolayısıyla bunların öldürülmesi gerekir. Hatta her müslümana, kendi yakınını ver, onu bizzat o öldürsün: Ver Akil'i, Ali öldürsün; Abdurrahman'ı ver, babası Ebûbekr öldürsün; falan akrabamı da bana teslim et, onu da ben öldüreyim." demiştir. Onların bu düşüncelerine karşı Hz. Peygamber: "Ya Ebâbekr! Sen aynen atam Hz. İbrâhim'e ve İsa'ya benziyorsun. Ey Ömer! Sen de Nûh gibisin!" dedi. Neticede Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) af yolunu tutmuş ve Hz. Ebûbekr'in görüşü istikametinde karar vermişti. İşte bu durum üzerine Enfâl Sûresindeki itap görünümlü ikaz ayetleri nâzil oldu. (Enfâl, 8/67)

Bu ayetler nâzil olmadan evvel, savaş esirleriyle ilgili herhangi bir hüküm söz konusu değildi. Zaten bir hüküm olmuş olsaydı, Hz. Peygamber onu uygular ve kimseyle istişare etmezdi. Konu ile ilgili hüküm, şayet bütünüyle hatalı olsaydı Yüce Allah, onu ortadan kaldıran bir hükmü de peşinden verirdi.

Cenâb-ı Hakk, düşmanlarıyla ilk defa karşı karşıya gelen müslümanları, hakkında açık herhangi bir nas olmayan bir konuda, kendi başlarına bırakmak suretiyle terbiye etmiştir ki, hata edip de bundan dolayı bir ikaz söz konusu olunca, bütün hayatları boyu dikkatli davransınlar ve hataya düşmemeye daha çok gayret göstersinler.

Böyle bir ikazdan şu sonuçlar çıkarılabilir:

1. Bu ikazla Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bir beşer ve aynı zamanda bir kul olduğu hatırlatılmış, böylece hristiyanların kendi peygamberleri hakkında yanıldıkları gibi, müminlerin de kendi peygamberleri hakkında bir ifrata düşmemeleri tenbih edilmiştir.

2. Bununla Resûlullah'ın vahyi tebliğdeki güvenirliliği ve Allah'tan indirilen şeyleri asla gizlemediği vasfı ön plana çıkartılmıştır. Çünkü şayet o bir şey gizleyecek olsaydı kendisine ikaz mahiyetinde gelen bu ayetleri gizlemiş olurdu.

3. Aynı zamanda burada, Hz. Peygamberin ümmetinin, karşılaşmış oldukları ve hakkında kesin bir delil bulunmayan konularda ictihada, i'mâl-i fikir etmelerine bir teşvik vardır.

Allah Resûlünün (sallallahu aleyhi ve sellem) uyarıldığı başka bir olay ise Tebük Seferi'dir. Bu sefer, sıcak, kurak ve kıtlığın had safhada olduğu bir mevsimde yapılmıştı. Bu sefer öncesi münafıklar: "Muhammed, Bizans İmparatorluğunu oyuncak mı sanıyor? Arkadaşlarıyla beraber yakalanıp esir edileceklerini görür gibi oluyoruz! Bu kadar sıcak bir zamanda yola mı çıkılır?" gibi sözlerle müslümanlar arasına tereddütler, şüpheler, korkular salmaya uğraşıyorlar ve bununla güya kendilerini haklı çıkarmaya çalışıyorlardı. Bazıları da çeşitli mazeretler uydurarak savaşa katılmamak için izin istiyorlardı.

Hz. Peygamberin, kendisinden savaşa katılmamak için izin isteyenlere izin vermesi, Cenâb-ı Hakk tarafından ikaz edilmesine sebep oldu: "Hay Allah affedesice! Sadık olanlar sana besbelli olup yalancıları bilmeden neden onlara izin verdin?" (Tevbe, 9/44)

Hz. Peygamber'in, Allah'ın bildirmesi olmaksızın gayb ilminden haberdar olmadığından, dolayısıyla da onların bu gizli durumlarını bilemeyeceğinden dıştan söyledikleri sözlere itibar etmesi tabiî idi. Fakat gayb ilmini kemâliyle bilen Cenâb-ı Hakk, meselenin iç yüzünü bildiği için, onların yalanları üzerinden perdeyi kaldırdı. Böylelikle Hz. Peygamber, İlahî vahiyle uyarılmış oldu ve İlahî bağışa eriştiği de kendisine bildirildi.

Konuyla ilgili diğer bazı örnekler de şunlardır: Fakirlerle ilgili yapılan uyarı, Hz. Zeynep'le evlilik olayı, helâl olan bir şeyi kendi nefsine haram kılması.

40. Hz. Peygamber'in Allah'ın gözetiminde bir hayat yaşadığına inanıyoruz. Bu ne demektir?

Cenâb-ı Hakk, son elçisi Sevgili Habîbi Hz. Muhammed Mustafa'yı (sallallahu aleyhi ve sellem), doğumundan ölümüne kadar, kendi gözetiminde tutmuş, düşmanlarının, bütün öldürme ve ortadan kaldırma gayretlerini sonuçuz bırakmış ve o, bu vazifesini hakkıyla yerine getirmiştir. Elbette bir beşer olarak hastalanmış, savaşlarda yaralanmış, acıkmış, susamış, birtakım sıkıntılara maruz kalmış ve sonunda Allah Teâlâ dışında her varlığın tadacağı ölümü tatmıştır. Ancak hayatının değişik dönemlerinde başından geçen ve atlatılması çok güç olan birtakım olağanüstü olaylar vardır ki, bunlar onun sıradan birisi olmayıp İlahî bir koruma altında olduğunu göstermektedir. Zaten bu durumu Kur'ân'ın değişik ayetleri ifade etmektedir. Onun İlahî korunma altında olduğunu, çocukluk, peygamberlikten sonra hicrete kadar Mekke dönemi ve nispeten rahat ve refaha erdiği Medine dönemi olmak üzere bütün hayat boyu devam ettiğini görmekteyiz.

1. Çocukluk Dönemi

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem)'in sütannesi Halîme Hatun, Efendimizi Medine'ye, annesinin yanına götürürken, Sirer vadisine geldiklerinde Habeş hristiyanlarından bazı kimselerle karşılaştılar.

Habeş hristiyanları, Halîme Hatun'a nereye gittiğini sordular. Sonra da, Efendimize dikkatli dikkatli baktılar. Arkasını döndürüp onun iki kürek kemiği arasındaki peygamberlik mührüne ve göz akındaki kırmızılığa baktılar.

Gözündeki kırmızılık hakkında sütannesine:

"Gözlerinden bir şikâyeti, hastalığı var mı?" diye sordular.

Halîme Hatun:

"Hayır! Bir hastalığı yok. Bu kırmızılık gözlerinden hiç gitmez." diye cevap verdi.

Hristiyanlar:

"Biz, bunu kralımızın yanına, ülkemize götüreceğiz. Çünkü bunun bizimle ilgili hâli, şanı vardır. Biz, onun işini biliyoruz." dediler.

Hristiyanlar, Peygamberimiz aleyhisselâm hakkında o kadar baskı yaptılar ki, Halîme Hatun onu zorla elinden alacaklarından korkmaya başladı. Fakat Yüce Allah onu onlardan korudu. Böylelikle Halîme Hatun, Peygamberimiz aleyhisselâmı onların ellerinden kurtarıp Hz. Âmine'nin yanına götürdü.

2. Peygamberlik Başlangıcından Hicrete Kadar Mekke Dönemi

Müslümanlık, gizliden gizliye yayılmaya başlamış, bir müddet sonra da: "Önce en yakın akrabalarını uyar." (Şuarâ, 26/214) emriyle açığa vurulmuştu. Resûlullah, insanları Safa tepesine toplayarak peygamberliğini ilan etmişti. Bu haber karşısında aşırı bir şekilde kızan amcası Ebû Leheb, ona hakaretler yağdırmıştı. Daha sonra da Ebû Leheb'le hanımının düşmanlığı iyice arttı. Bir defasında bu kadın, eline kocaman bir taş alarak Kâbe'nin yanında oturan Resûlullah'ın yanına geldi. Ancak o, Hz. Peygamberi göremiyor, yanında oturan Hz. Ebûbekr'e soruyordu: "Nerede senin arkadaşın? Duydum ki beni hicvetmiş. Vallahi eğer onu bulursam, şu taşla onun ağzını kıracağım, Vallahi ben bir şairim." diyordu ve yanında duran Allah Resûlü'nü göremiyordu. Çünkü Allah, elçisini, onun gözlerine göstermemek şeklinde korumuştu."Sen Kur'ân'ı okuduğun zaman biz, seninle ahirete inanmayanların arasına görünmez bir perde çekeriz." (İsrâ, 17/45) ayetine göre de zaten, ahirete inanmayan bu kadının Resûlullah'ı görmesi mümkün değildi.

Ebû Cehil'in Resûlullah'a olan azılı düşmanlığı herkesin malûmudur. Onu ortadan kaldırmak için elinden gelen her türlü çareye başvurmuş, ancak bir türlü istediğini elde edememiştir. Bir rivayete göre Ebû Cehil (secdeyi kasdederek): "Muhammed sizin aranızda hâlâ yüzünü toprağa sürtüyor mu?" dedi. Kendi-

sine: "Evet" cevabı verildi. Bunun üzerine: "Lat ve Uzzâ'ya yemin ederim ki onu, bunu yaparken görürsem mutlaka boynuna basacağım. Yahut mutlaka yüzünü toprağa gömeceğim." dedi. Az sonra Resûlullah namaz kılarken onun yanına vardı. Boynuna basmak niyetinde idi. Fakat birdenbire onu bırakıp geri döndüğünü ve elleriyle korunduğunu gördüler. Kendisine: "Sana ne oldu?" denildi. "Gerçekten onunla benim aramda ateşten bir hendek, korkunç bir şey ve birtakım kanatlar var." dedi. Resûlullah da: "Bana yaklaşmış olsaydı, melekler onun birer birer uzuvlarını koparırdı." buyurdular. Bunun dışında da Ebû Cehil, değişik zamanlarda Resûlullah'a karşı komplolar hazırlamaya çalışmıştı. Ancak bunların hiçbirinde başarıya ulaşamamıştı.

Kureyş'in ileri gelenlerinden ve aynı zamanda Hz. Peygamberin azılı düşmanlarından olan Ukbe İbn Ebî Muayt ve Nadr İbn Hâris gibi kimseler de, değişik zamanlarda onu öldürmek için bazı teşebbüslerde bulunmuşlardı da, bunların hepsi sonuçsuz kalmıştı. Çünkü Allah, elçisini koruyordu.

Gerçekten, Allah onu birçok yerde korudu. Öyle yerlerde korudu ki ölüm, ona "ayakkabısının bağından daha çok yaklaşmıştı", burnunun dibinde idi. Yüce Allah'tan başka hiç kimsenin koruyamayacağı durumlarda korumuştu. O, bu görevi yaparken insanlardan gelecek suikastlere karşı muhafaza altına alınmıştı.

Resûlullah müslümanlara, Mekke'den Medine'ye hicret izni vermiş, Mekke'de ise kendisi ve birkaç müslüman kalmıştı. Bu durumu gören müşrikler, ellerine iyi bir fırsatın geçtiğini anladılar. Ve hemen toplanarak bir karara varmak istediler. Aralarında çeşitli görüşler ileri sürüldü. Derken onu öldürmeye karar verdiler.

Kaldığı evin her yanı silahlı insanlar tarafından kuşatma altına alındı. Resûlullah da, aynı gece yatağına Hz. Ali'yi bırakarak, bu eli silahlı insanların arasından çıkıp gitti. İşte burada Allah, Re-

sûlü'nü korumuş ve müşrikler onu görememişlerdi: "Biz, onların önlerine, hem de arkalarına birer set çekerek gözlerini perdeledik. Artık onlar göremezler." (Yâsîn, 36/9)

Cenâb-ı Hakk'ın aynı korumasını, mağaraya girdiklerinde görmekteyiz. Bir kuş ve bir de örümcekle müşriklerin amansız düşmanlıklarını tesirsiz hâle getirmiş, avlarının ayağına kadar gelmişken hiçbir şey elde edemeden hüsranla geri dönmüşlerdir.

3. Medine Dönemi

Mekke döneminde Hz. Peygamber ve müslümanlara karşı olan cephe daralmamış, onları bekleyen tehlikeler bitmemiş, aksine düşmanların sayısı iyice artmış, hatta bir de bunlara ne zaman nasıl davranacakları belli olmayan münafıklar eklenmiştir. Özellikle de Medine ve civarındaki yahudiler, bu düşmanlıkda aşırı gitmişlerdir. müslümanlara karşı savaşlar bu dönemde olmuş, iç ve dış düşman tehdidi bu devrede kendini göstermiş ve Resûlullah bu dönemde zehirlenmeye çalışılmıştır. Yani Mekke döneminin o sıkıntılı günleri artarak devam etmiştir. Ancak bütün bu karşı gelmelere ve komplolara karşı Allah, burada da elçisi Hz. Muhammed Mustafa'yı (sallallahu aleyhi ve sellem) korumuş, düşmanları istediklerine nail olamamışlardır.

Câbir İbn Abdullah'ın rivayetine göre, Câbir, Resûlullah ile beraber Necid tarafına gazaya gitmişti. Resûlullah bu gazadan döndüğü zaman, Câbir de onunla beraber dönmüştü. Dönüşte, ağacı çok bir vadide Resûlullah istirahat için bineğinden inmişti. Sefer halkı da gölgelenmek üzere ağaçlık içerisine dağılmıştı. Resûlullah bir semûre ağacı altına inerek kılıcını o ağaca asmıştı. Câbir der ki: Biraz uyumuştuk ki, Resûlullah'ın bizi çağırdığını işittik ve hemen yanına geldik. Bir de ne görelim Resûlullah'ın yanında (müşriklerden) bedevî bir Arap oturuyor. Bunun üzerine Resûlullah (bedevînin hâlini anlatarak) buyurdu ki:

"Şu bedevî Arap, ben uyurken (gelmiş), kılıcımı alarak kınından çekmiş. Bu sırada hemen uyandım. Kılıç kınından sıyrılmış olarak bunun elinde idi. Bu hâlde iken bedevî bana: "Şimdi benden korkar mısın?" diye sordu. Ben: "Hayır, korkmam." dedim. Bedevî: "Benim elimden şu anda seni kim koruyabilir?" dedi. Ben de: "Allah korur." dedim. Bu sırada Cibril bunun göğsüne bir yumruk vurmuştu da kılıç elinden düşmüştü. Bunun üzerine Resûlullah kılıcı eline alarak: "Şimdi seni benden kim kurtarabilir?" buyurdu. Bedevî: "Hiç kimse kurtaramaz." diye cevap verdi. (Buhârî, *Cihad* 84, 87) Zâhiri esbâb açısından baktığımızda, Resûlullah'ın hayatına son vermek için bütün şartlar hazır, tam uyku hâlinde yakalanmış, elinde koruyacak hiçbir şeyi yok. Ancak "...Allah, seni insanlara karşı koruyacaktır." (Mâide, 5/67) vaadi, onların önünde aşılmaz bir engel gibi duruyor.

Yine Cenâb-ı Hakk'ın aynı korumasını, yahudi bir kadının Resûlullah'ın yemeğine zehir koymasında görmekteyiz: Hayber fethi sonrası bir kadın, bir koyunu kızartmış, içine de zehir koymuş ve Resûlullah'ı yemeğe davet etmişti. Sofrada bulunanlardan Bişr ismindeki sahabi lokmayı ağzına koyar koymaz vefat etmişti. Hz. Peygamber lokmayı ağzına götürürken koyunun bir yanının zehirli olduğunu haber vermesi üzerine, yemek sofradan kaldırılarak, kadın derdest edilip huzura getirilmiş ve suçunu itirafla, Allah Resûlü'nü öldürmek için böyle bir yola başvurduğunu ifade etmiştir. Hatta o şöyle demiştir: "Eğer sen hakikaten Allah'ın gönderdiği bir peygambersen, bu zehir sana tesir etmeyecektir. Yok eğer peygamber değilsen, insanlığı senin şerrinden kurtarmak istedim." (Buhârî, *Hibe* 28).

Hz. Peygamber, bütün hayatı boyunca Kur'ân'ı anlatmak için mücadele etmiş, düşmanlarıyla karşı karşıya gelmiş, hatta çoğu zaman sayı ve güç bakımından onlardan çok daha az bir konumda olmuş; düşmanları da onu ortadan kaldırmak için bütün varlıklarını ortaya koymuşlar, her şeylerini bu uğurda seferber etmiş-

ler, ancak yine de ona bir şey yapamamışlardır. Çünkü o, Allah'ın koruması altındadır.

41. Peygamberimiz'e büyü yapılmış mıdır?

Ehl-i sünnet âlimlerine göre, sihir bir gerçektir ve onun bazı türlerinin fizikî dünyaya tesirleri de söz konusudur; ancak bu tesir sihirbazın değil, onun sebepleri yerine getirmesi neticesinde Allah'ın yarattığı bir tesirdir. Buhârî ve Müslim'de Allah Resûlü'ne de (sallallahu aleyhi ve sellem) büyü yapıldığından bahsedilir. Ashâb-ı kiram, nübüvvet payesiyle telif edemedikleri öyle bir vakayı söylemeyip gizleyebilirlerdi. Fakat Resûl-ü Ekrem üzerinde çok kısa süreli ve küçük tesirleri görülen bu olayı nakletmede bir sakınca görmemişlerdi. O hadiseyi nakletmek suretiyle, büyünün, Peygamber Efendimiz üzerinde, dinin ve diyanetin ruhuna dokunmayacak şekilde, muvakkat bir tesirinin hâsıl olduğunu belirterek hem onun bir şer olduğunu göstermiş hem de öyle bir musibete maruz kalanların ne yapmaları gerektiğini talim buyurmuşlardı. Zaten, o sihirden sonra Allah Resûlü'nde sadece birkaç namazda "mukarrabîn sehvi" diyeceğimiz türden yanılmalar görülmüş ve bu hâl uzun sürmemişti. O yanılmalar da, uhrevî düşüncelerin ve dava yörüngeli mütalâaların bir insanı alıp yüce bir ufka taşıması ve ona bulunduğu zamanı-mekânı muvakkaten unutturması şeklinde olmuştu. Öyle ki, yüksek duygulara ve uhrevî mülâhazaralara bağlı o çeşit yanılmalar bizde vukû bulsa, bizim için birer fazilet vesilesi bile sayılabilir; çünkü o sehivlerin arkasında dava düşüncesi vardır.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) kendisine büyü yapıldığının farkına varınca dua etmiş ve Cenâb-ı Allah'tan şifa dilemişti. Çok geçmeden Hz. Cibrîl ve Mikâil gelerek işin hakikatini Efendimize haber vermiş; Allah Resûlü'nden alınan bir tarak saç-sakal ile hurma çiçeği kullanılarak Lebîd İbn-i A'sam tarafından yapılan büyünün Zervan kuyusuna atıldığını söylemiş-

lerdi. Resûl-ü Ekrem, bazı ashabıyla beraber o kuyuya gitmiş ve kuyuyu kapatmışlardı. Hz. Âişe: "Yâ Resûlallah, sihri çıkardınız mı?" diye sorunca Efendimiz, "Hayır, çıkarmadım. O sihri çıkarıp çözmekle halk arasında sihrin yaygınlaşmasından endişe ettim." buyurmuş; Cenâb-ı Hakk'ın, kendisine şifa verdiğini ve şifa bulmak için illâ sihri çözmek gerekmediğini belirtmişti. Konuyla ilgili olarak da Felak ve Nâs sureleri nazil olmuştu.

42. Ümmetinin Hz. Peygamber'e karşı vazifeleri nelerdir?

Peygamber Efendimize karşı görevlerimizi şu şekilde özetleyebiliriz:

O'na inanmak

Bütün peygamberlere iman edilmesi şart koşulduğu gibi, peygamberlerin sonuncusu olan Enbiyalar Serveri Hz. Muhammed Mustafa'ya da (sallallahu aleyhi ve sellem) inanılması şarttır. O'na inanmaksızın kurtuluşa erilemeyeceği ve inanmış olunamayacağı açık bir şekilde Kur'ân-ı Kerim'de belirtilmiştir: "Ey Muhammed! De ki: "Ey insanlar! Şüphesiz ki ben, göklerin ve yerin hükümranı, kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan, hayat veren ve öldüren Allah'ın, hepinize gönderdiği bir elçiyim. O hâlde Allah'a iman edin. Allah'a ve sözlerine iman eden, okuyup-yazması olmayan, Allah'ın elçisi peygambere de iman edin. Ona uyun ki doğru yola eresiniz." (A'raf, 7/158) "O hâlde Allah'a, peygamberine ve indirdiğimiz aydınlatıcı Kur'ân'a iman edin. Allah, sizin yaptıklarınızı çok iyi bilir." (Teğâbun, 64/8) "Müminler ancak, Allah'a ve Resûlü'ne gönülden inanmış kimselerdir..." (Nûr, 24/62)

Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem), Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber olması, mükellefin, Allah'a, peygambere ve peygamberin getirdiğine iman etmesini gerektirir. Hz. Peygamber'e inanmadan imanın tam olmayacağı gibi, onsuz İslâm'ın da kabul edilemeyeceği açıktır. Nitekim: "Kim Allah'a ve Resûlü'ne

iman etmezse, şüphesiz ki Biz, kâfirler için alev alev yanan bir Cehennem hazırladık." (Fetih, 48/13) ayeti de buna işaret etmektedir.

O'na İtaat Etmek

Müslümanlığı kabul etmiş olanlar için Hz. Peygamberin durumu, sadece bir elçi veya haberci gibi değildir. Aksine Resûlullah, hem İslâm dini ve hayat tarzının canlı misali hem de kendisine her devirde itirazsız sadakat gösterilmesi ve itaat edilmesi gereken hâkim ve önderdir. Muallim, hoca veya öğretmen olarak Resûlullah'ın görevi, Allah'ın kelâmı, emirleri, talimatı ve kanunlarını kullara anlatmak, ulaştırmak ve açıklamak olmuştur. Bir veli ve terbiyeci olarak vazifesi, Kur'ân-ı Kerim'in talimatı ve Allah'ın kanunlarına göre müslümanları yetiştirmek, eğitmek ve hayatlarını yönlendirmek olmuştur. İslâm dininin bir örneği olarak da Hz. Peygamberin maksadı ve hedefi, Kur'ân'a göre muteber ve makbul olan hayatın bir simgesi, canlı bir misali haline gelmek olmuştur. Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) bu hüviyetiyle söylediği her söz ve yaptığı her hareket bakımından İslâmiyet'in canlı bir timsalidir. Ona bakan herkes, Kur'ân'a göre nasıl konuşulması, nasıl hareket edilmesi ve nasıl bir hayat sürülmesi gerektiğini hemen anlamak durumundadır.

Kur'ân'ın pek çok yerinde, Allah'a itaat anlatılırken, peygambere itaat de emredilmiş ve ikisi âdeta birbirinden ayrılmaz bir bütün gibi ele alınmıştır. Bu ayetlerde, Allah'ı sevmenin şartı, Hz. Peygamber'e itaate bağlanmış ve ondan yüz çevirme küfür alameti olarak kabul edilmiştir.

Peygambere itaat, Resûlullah'ın söz ve hareketlerini yerine getirmek demektir. müslümanlar için Allah ve Resûlü'ne itaat etmekten başka çare yoktur. Bir konuda Allah ve Resûlü karar vermişse hiçbir müslüman bu konuda kendi görüşünü ileri süremez, keyfî hareket edemez. Hz. Peygamberin, dinî, medenî ve ictimâî

hüviyeti arasında ayrım yapılması için ortada herhangi bir delil yoktur. Böyle bir ayrım yapıldığına dair, herhangi bir delil yokken tam aksine her mümin kadın ve erkeğin ona uyması açık bir şekilde müslümanlardan istenmiştir.

Kur'ân-ı Kerim, namazı ve zekâtı emrettikten hemen sonra, Allah'a ve Resûlü'ne itaati emretmiştir ki bu da, Resûlullah'a itaatin, namaz ve zekât derecesinde gerekli olduğunu ve yine ona itaatin, âdeta namaz ve zekât gibi farz olduğunu göstermektedir. Hz. Peygamber, dini tebliğde masum olup sünneti de vahiyden ibarettir. O, hareketlerinde ve sözlerinde Rabb'inden bir beyyine üzerinedir. Onun fiil ve sözleri de Allah'tandır. Dolayısıyla onun vermiş olduğu hükümler de Allah için olmuş olur. Çünkü o, sadık ve masumdur.

Hz. Peygamber'e itaat etmek, onun sünnetine sarılmak ve getirdiklerini kabul etmekle olur. Kur'ân'da, Hz. Peygamberin, bilhassa inananlar için Allah'ın büyük bir lütfu olduğu belirtilmekte, ona iman, ona itaatle irtibatlandırılmakta; yine, insanlar için en güzel örnek şahsiyet olarak gösterilmekte, ona, insanlara tebliğ edip öğretmesi için Kur'ân'ın yanında çoğu yerde sünnet anlamına gelen hikmetin de verildiği tesbiti yapılmakta, vahiy sadece Kur'ân ile sınırlandırılmamakta, pek çok yerde Hz. Peygamber'e itaat, Allah'a itaatle birlikte zikredildiği gibi, münferit olarak da ona itaatin lüzumu vurgulanmaktadır.

Resûlullah'a uymak, O'nu tanrılığa ortak etmek demek değildir. Efendimize (sallallahu aleyhi ve sellem) sırf Allah'ın Resûlü, görevlendirdiği peygamberi, dininin tebliğcisi, hidayetinin ve emirlerinin bildiricisi ve habercisi olduğundan dolayı, yine sırf Allah için uymak ve izinden gitmektir. Hâsılı Allah'a itaat ile Resûlü'ne itaat arasında karşılıklı bir gereklilik vardır. Fakat bunda Allah gibi sevmekle, Allah için sevmek arasındaki büyük farkı görmezlikten gelip göz ardı etmemek gerekir. Bu, Allah'a şirk ve küfürdür.

O'nu Sevmek

Allah'a sevgiden sonra, Hz. Peygamber'e de sevgi farzdır. Çünkü o, insanları dalâletten aydınlığa, küfürden imana çıkarmada büyük bir vesile olmuştur. Ve aynı zamanda o, ahlâkın ve dinin tatbikatında müminler için en güzel bir model ve örnek olmuştur. Müminlerin, kendilerine pek çok iyiliği olan Resûlullah'a karşı gösterecekleri sevgiden daha tabiî ne olabilir ki?

Zaten Yüce Allah da, hem kendisinin hem de peygamberi Sevgili Habîbi Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem), her şeyden daha fazla sevilmesini istemiştir: "Onlara de ki; eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, hanımlarınız, akrabalarınız, kabileniz, elde ettiğiniz mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız evler ve meskenler, size Allah ve Resûlü'nden ve Allah yolunda cihaddan daha sevimli ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin. Allah böylesine fâsıklar topluluğuna hidayet nasip etmez." (Tevbe, 9/24)

Peygamber Efendimiz de bir hadislerinde: "Beni ananızdan, babanızdan, çoluk çocuğunuzdan ve herkesten çok sevmedikçe gerçek mânâsıyla iman etmiş olmazsınız." (Buhârî, *İman* 8) buyurarak bu sevginin gerekliliğine dikkatleri çekmiştir.

Müminlerin, Resûlullah'ı içlerinden gelerek sevmeleri, aynı zamanda onlara, inanmanın manevî zevkini tattıracaktır. Bu sevgi olmadığı zaman, imandan ve İslâm'dan kaynaklanan bu zevkten mahrum kalınacak ve yemek yiyip de, tat alma duygusundan yoksun olan adamın durumuna düşülecektir. Müminin, sevdikleriyle beraber olmayı arzu ettiği kişilerin başında, Efendiler Efendisi Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) geleceğine göre, dünyada (Allah'tan sonra) en çok sevdiği de pek tabiî o olacaktır.

O'na Salât ve Selam Getirmek

Müminlerin, Hz. Peygamber'e karşı yapmaları gerekli vazifelerden biri de, ona salât u selam getirmeleridir. Bu hususu bir

sonraki soruda detaylı olarak izah edeceğimizden dolayı hatırlatıp geçiyoruz.

43. Salat ve selam ne demektir? Peygamberimizin ism-i şerifleri geçtiğinde salat ve selam okumanın hükmü nedir?

"Salât" kelimesi; istiğfâr, mağfiret, dua, bereket, övgü, namaz gibi anlamlara gelmektedir. "Salât", Allah tarafından olunca rahmet, meleklerden olunca Allah'ın mağfiretini istemek, müminler tarafından söylenince de 'hayır dua etmek' mânâlarına gelmektedir.

"Selam" kelimesi ise bu da; selâmet ve emniyet senin üzerinedir, senin içindir demek olup Allah'ın ismi olarak "selâm", Allah, seni korumayı, gözetmeyi üzerine almıştır, sana kefildir demektir. Bir de itaat etme ve sulh içerisinde bulunma anlamı vardır. Bu hususla ilgili olan ayet-i kerime meâlen şöyledir: "Muhakkak ki Allah ve melekleri, Peygambere hep salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salat edin ve tam bir içtenlikle selam verin." (Ahzab, 33/56).

Bu ayet, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem) salavât getirmenin farz olduğunu göstermektedir. Âyet-i kerîmenin salavatı geniş zaman kipiyle zikretmesi, Resûlullah'a salavatın sürekli yenileneceğini ve devamlı tekrar edileceğini belirtmektedir. Âyetteki "salavât getirirler" ifadesi devamlılığa işaret etmektedir.

Hz. Peygamber'e salât ve selam getirmenin önemini vurgulayan pek çok hadis rivayet edilmiştir. Bu cümleden olarak Resûlullah: "Yanında adım zikrolunup da bana salavât getirmeyen kimsenin burnu sürtülsün."(Tirmizi, *Daavat* 110) buyurmuşlardır. "Kıyamet günü bana insanların en yakını, bana en çok salavât edendir." (Tirmizi, *Salât* 327), "Gerçek cimri, yanında anıldığım hâlde bana salavat getirmeyendir." (Tirmizi, *Daavat* 110)

İslâm âlimlerine göre Resûlullah'ın ismi zikredilince bir defa salât ve selam getirmek vâcip isminin tekrar edilişi sayısınca getirmek ise müstehap sayılmıştır. Keza namazda tahiyyattan sonra, onun isminin geçtiği ve yazıldığı yerlerde, ezan okunduğunda, cuma gün-

lerinde, camiye girildiğinde, cenaze namazı kılınırken, kabri ziyaret edildiğinde salât u selam okumak müstehap kabul edilmiştir.

Resûlullah için getirdiğimiz salavât, Allah Teâlâ'nın, elçisinin kendi nezdindeki değerini artırması için bir dua niteliği taşımaktadır. Resûlullah'a yapılan salât, onun aslında salâta olan ihtiyacından dolayı değildir. Bu, ancak ona duyulan saygıyı ifade etmemiz ve Cenâb-ı Hakk'ın bize bundan dolayı mükâfat vermesi, bize şefkat ve merhamet göstermesi ve bizlerden Hz. Peygamber'e saygımızı ortaya koymamız içindir.

Teşehhüdde Hz. Peygamber'e bütün mahlukatın salavat ve selamlarını kendi hesabına Yüce Rabb'imize hediye edip Resûl-i Ekrem'e selam etmekle, ona karşı olan bağlılığımızı yenilemiş ve aynı zaman da onun bize olan emirlerine itaatimizi izhar etmiş oluyoruz. Yine Asr-ı Saadet'ten günümüze kadar bütün ümmetin salâtları, Resûlullah'ın duasına devamlı surette bir amin demektir ve umumî bir iştiraktir. Hatta ona getirilen her bir salavat dahi, onun duasına birer amindir ve ümmetinin her bir ferdinin, namazlarında ona salât ve selam getirmeleri, onun ebedî saadet hususundaki duasına gayet kuvvetli ve umumî bir âmîndir.

Hz. Peygamber'e getirilen salât ve selâmda, ümmetinin ona karşı bir teşekkür borcunu yerine getirmesi anlamı da vardır. Zira ümmetine karşı son derece düşkün olan ve onlara dünya-ukbâ saadetinin yolunu gösteren biri olmanın ötesinde Zât'a karşı bir cümlelik salât u selam çok görülmemelidir.

Netice itibariyle, salât ve selam getirme, müminlerin Resûlullah'a karşı yapmaları gereken en önemli görevlerden birisidir. Çünkü ayetin ifadesine göre hem Yüce Allah, hem de melekler Hz. Peygamber'e salât u selam getirmektedir. İnananların bundan geri durması, doğru bir davranış değildir Bu davranış, peygambere karşı olan saygı ve sevginin alameti olarak kabul edilmekte ve aynı zamanda böyle bir davranışla mümin, bu konuda Allah'a ve meleklere ittibâ etmiş olmaktadır..

44. Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamber'e itaatin, Allah'a itaat olduğu bildiriliyor. Bunu nasıl anlamalıyız?

Kendisine kayıtsız ve şartsız itaat edilecek yegâne Zât, Âlemlerin Rabbi olan Allah'tır. Kur'ân-ı Kerim'de yeryüzünde Cenâb-ı Hakk adına elçilik yapan peygamberler de itaat edilecek kimseler olarak takdim edilmektedir. Özellikle Kâinatın Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), Kur'ân'ın pek çok ayetinde, itaat edilmesi gereken bir konumda zikredilmiştir.

Peygambere itaat, Resûlullah'ın söz ve hareketlerini yerine getirmek demektir. Bir konuda Allah ve Resûlü karar vermişse hiçbir müslüman bu konuda kendi görüşünü ileri süremez, keyfî hareket edemez. Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem), dinî, medenî ve ictimaî hüviyeti arasında ayrım yapılması için ortada herhangi bir delil yoktur. Kur'ân-ı Kerim'de böyle bir ayrımın, Resûlullah için yapıldığını göstermek mümkün değildir. Böyle bir ayrım yapıldığına dair herhangi bir delil olmadığı gibi tam aksine her mümin kadın ve erkeğin ona uyması açık bir şekilde müslümanlardan istenmiştir:

"Allah ve Resûlü herhangi bir meselede hüküm bildirdikten sonra, hiçbir erkek veya kadın müminin o konuda başka bir tercihte bulunma hakları yoktur. Kim Allah'a ve Resûlüne isyan ederse besbelli bir sapıklığa düşmüş olur." (Ahzâb, 33/36), "Hayır, hayır! Senin Rabbin hakkı için, onlar aralarında ihtilaf ettikleri meselelerde seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden ötürü içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın sana tam bir teslimiyetle bağlanmadıkça iman etmiş olmazlar."(Nisâ, 4/65).

Kur'ân-ı Kerim, müslümanlara her yönüyle kifâyet eder ve onları her şeyden müstağnî kılar. Zaten biz, Kur'ân'a karşılık ayrı bir şey istiyor da değiliz. Ancak biz, Kur'ân'ı bizden daha fazla anlayan birisine ittibâ ediyoruz ki, o da Hz. Muhammed Mustafa'dır (sallallahu aleyhi ve sellem). Şüphesiz her devlet adamının, her

büyük liderin ve her peygamberin sözleri ve davranışları, kendi toplumları tarafından yol gösterici birer prensip olarak kabul edilmiştir. Zaten böyle bir durum da, milletlerin tarihinde gayet fıtrî bir davranıştır. Bunu kimsenin inkâr etmesi de mümkün değildir. Hâl böyle olunca Kur'ân'ın kendisine indirildiği, fiillerinin, sîretinin insanlar için birer hüccet kılındığı ve âlemlere rahmet olarak gönderildiği bildirilen Rahmet Peygamberi Hz. Muhammed Mustafa'yı (sallallahu aleyhi ve sellem), bundan istisna etmek doğru bir tutum değildir.

Yine Kur'ân'da, Hz. Peygamberin, bilhassa inananlar için Allah'ın büyük bir lütfu olduğu belirtilmekte, ona iman, ona itaatle irtibatlandırılmakta; yine, insanlar için en güzel bir örnek şahsiyet olarak gösterilmekte, ona, insanlara tebliğ edip öğretmesi için Kur'ân'ın yanında çoğu yerde sünnet anlamına gelen hikmetin de verildiği tesbiti yapılmakta, vahiy sadece Kur'ân ile sınırlandırılmamakta, pek çok yerde Hz. Peygamber'e itaat, Allah'a itaatle birlikte zikredildiği gibi, münferit olarak da ona itaatin lüzumu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte hiç şüphesiz sünnet, hiçbir zaman Kur'ân seviyesinde kabul edilmemiş, ilk sırada daima Kur'ân yer almış, sünnete ondan sonra yer verilmiştir.

45. Peygamber Efendimizi sevmek şirk midir?

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) doğumu ve yeryüzünü şereflendirmesi insanlığın yeniden dirilişi sayılır; O'nun doğduğu gün de bizim için bir kutlu bayramdır. Çünkü biz, Rabbimizi O'nunla tanıdık. Nimete minnet ve şükran duygusunu O'ndan öğrendik. Yaratan ve yaratılan arasındaki ilişkileri, kul ve Mâbud münasebetlerini O'nun mesajlarıyla duyup anladık. O'nun ortaya koyduğu yorumlar sayesinde, kâinat, muhtevalı ve okunaklı bir kitaba dönüştü; eşya ve hadiseler de âdeta Hakk'ı söyleyen ve Hakk'a çağıran birer bülbül kesildi.

O'nun gelişiyle, yaslı çehrelerdeki keder çizgilerinin yerini en içten tebessüm emareleri aldı. O'nun ışığı başlarımızı okşamaya başladığı günden itibaren, "ebedî yokluk" korkusunun ruhlarımızdaki tesiri kırıldı; sonsuzluk isteyen sinelerimize dost ikliminden vuslat muştuları gelip ulaştı. Evet, bir insanın ötelere imanla gitmesi ve Cennet'e ehil hâle gelmesi onun adına bir bayramdır. Getirdiği mesaj vesilesiyle bütün varlığın çehresine nur saçan, nazarları ahiret yamaçlarına çevirerek topyekûn insanlığa Cennet ve Cehennem'i tanıtan ve ebedî saadet yollarını aydınlatan Allah Resûlü'nün (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) doğumu ise, bütün insanlığın ve kâinatın bayramıdır.

Allah Teâlâ her insanın içine, yaratılıştan itibaren faydalı ve güzel olana karşı bir sevgi koymuştur. İnsanlar bu sevgilerinin farklı yerlere yönlendirebilirler. Ancak her mümin kendisindeki bu sevgiyi belki de en fazla ve önemli bir kısmını, mutlaka Allah'a ve Resûlü'ne göstermelidir. Allah'a sevgiden sonra, Hz. Peygamber'e de sevgi farzdır. Çünkü O (sallallahu aleyhi ve sellem), insanları dalâletten aydınlığa, küfürden imana çıkarmada büyük bir vesile olmuştur. Ve aynı zamanda O, ahlâkın ve dinin tatbikatında müminler için en güzel bir model ve örnektir. Müminlerin ebedi hayatlarını kurtarma adına, önemli bir vesile durumunda olan Kâinatın Efendisi'ne karşı gösterecekleri sevgiden daha tabiî ne olabilir ki?

Aynı zamanda Yüce Allah da, hem kendisinin hem de Sevgili Habîbi Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem), her şeyden daha fazla sevilmesini istememiş midir? Kur'ân-ı Kerim'in şu açık ayeti böyle bir sevginin gerekliliğini beyan etmektedir: "Onlara de ki; eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, hanımlarınız, akrabalarınız, kabileniz, elde ettiğiniz mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız evler ve meskenler, size Allah ve Resûlü'nden ve Allah yolunda cihaddan daha sevimli ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin. Allah böylesine fâsıklar topluluğuna hidayet nasip etmez." (Tevbe, 9/24)

Demek ki müminin peygamberi sevmesi, Yüce Yaratıcı'nın emri olmasındandır. Böyle bir emre karşı gelme ve kabul etmeme, Yaratıcıyı kabul etmeme anlamına gelir. Bunun yanında Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de bir hadislerinde: "Beni ananızdan, babanızdan, çoluk çocuğunuzdan ve herkesten çok sevmedikçe gerçek mânâsıyla iman etmiş olmazsınız." (Buhârî, *İman* 8) buyurarak bu sevginin gerekliliğini vurgulamıştır.

Yani peygamberimizi sevme şirk değil, O'na karşı gösterilmesi gereken bir vazifedir. Allah'ın değer verdiği "Örnek Kul"a değer vermedir. Değer vererek Allah'ı sevdiğimizi göstermektir. Zaten Yüce Kitabımız da onun sevgisini, hem Allah sevgisinin alameti hem de sebebi saymıştır: "De ki, siz gerçekten Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir." (Âl-i İmrân, 3/31)

Müminlerin, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi ve sellem) içlerinden gelerek sevmeleri, aynı zamanda onlara inanmanın manevî zevkini tattırır. Bu sevgi olmadığı zaman, imandan ve İslâm'dan kaynaklanan bu zevkten mahrum kalınır ve yemek yiyip de, tat alma duygusundan yoksun olan bir kişinin durumuna düşülmüş olur. Nitekim konuyla ilgili Sevgili Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuşlardır: "Üç şey vardır ki, bunlar kimde bulunursa o kimse imanın tadını bulur. Bir kimseye Allah ve Resûlü, her şeyden daha fazla sevgili olursa, sevdiğini yalnız Allah için severse, Allah küfürden kurtardıktan sonra, tekrar küfre dönmekten, ateşe atılmaktan tiksindiği gibi tiksinirse." (Buhârî, *İman* 9) Kişi öldükten sonra kiminle olmak istiyorsa onu sevmelidir, onun hayatını örnek almalıdır, ona tâbi olmalıdır. Çünkü insan ahirette sevdikleriyle beraber olacaktır. Müminin, sevdikleriyle beraber olmayı arzu ettiği kişilerin başında, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) geleceğine göre, dünyada (Allah'tan sonra) en çok sevdi-

ği de pek tabiî o olacaktır. Ve O'nu sevmenin de hiçbir sakıncası yoktur. Çünkü mümin peygamberini Allah gibi değil, Allah'tan dolayı sevmektedir. İkisi arasındaki fark da dağlar kadardır.

46. Efendimizin emanetlerine hürmet gösterme dinen sakıncalı mıdır?

Resûlullah'ın maddî ve manevî miraslarına sahip çıkma, sevgiliye vefanın en temel niteliklerindendir. Ashab-ı kiram efendilerimiz, O'nun mukaddes davasına sahip çıktıkları gibi bıraktığı her izi de kutsal bir emanet olarak değerlendirmişler ve canları gibi saklayıp muhafaza etmişlerdir. Saçlarının telleri, mübarek sakal taneleri, tırnakları, hâsılı O'na ait her şeyi büyük bir ihtimamla saklamışlardır. Bazı sahabîler sahip oldukları bu en kıymetli varlıkları arkalarında bırakmaya kıyamamış, ahiret yurduna giderken O'ndan bir parça olsun düşüncesiyle yanlarında götürmüşlerdir. Yine de bu kutsal emanetlerden birçoğu günümüze kadar ulaşmıştır. Kur'ân ve sünnet akıl ve ruhlarımıza şifa olduğu gibi bu emanetler de gözlerimize şifa olmuştur. O'na ait şeyleri dünya gözüyle görmemiz yakînimizi artırmıştır.

Allah Resûlü'nün sünnetini takip etme, maddî-manevî emanetlerini hürmetle yâd edip araştırma konusunda Abdullah İbn Ömer'in (radıyallahu anhumâ), ayrı bir yeri vardır. Abdullah, Peygamber sevgisini, hayatının gayesi hâline getirmiş mümtaz bir sahabîdir. Peygamber Efendimizin bıraktığı hatıralara karşı müthiş bir iştiyakı vardı. Allah Resûlü'nün hayatta iken yaptığı bütün davranışlarını taklit eder, yürüdüğü yollarda O'nun gibi yürür, O'nun gibi yer, içerdi. Hatta Resûl-i Zîşân'ın altında gölgelendiği ağaçların altında oturur, kurumasınlar diye onları sulardı. Peygamber Efendimizin vefatından sonra İbn Ömer, O'nu hatırladıkça hasretten gözyaşlarına boğulurdu. Âsım İbn Muhammed, Hazreti Peygamber'in adı ne zaman anılsa Abdullah İbn Ömer'in hıçkırıklara boğulduğunu söylerdi. Abdullah İbn Ömer (r.a.) Pey-

gamber Efendimize olan hasretinden, her vesile ile O'nun hatıralarına hürmet ederdi. Peygamber Efendimizin minberinde ayağı ile bastığı yerlere elini sürer, sonra elini yüzüne gözüne sürerek O'nun hatıralarıyla teberrük ederdi. Allah Resûlü'nün namaz kıldığı yerlerde namaz kılmaya ayrı bir önem verirdi. Mekke fethinde Hazreti Peygamber, Kâbe'nin içinde namaz kılıp çıktıktan sonra sahâbîler içeri girmek için koşuşmuş, Abdullah İbn Ömer, ilk önce içeri girmiş ve içeri girer girmez Hz. Bilâl'e Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) namaz kıldığı yeri sormuştur. (Buhârî, *Cihad* 127) İbn Ömer, Medine'nin civar köylerini dolaşırken Muaviyeoğulları yurduna uğramış ve Hz. Peygamber'in Kâbe'nin içinde nerede namaz kıldığını araştırdığı gibi onlara da Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) köylerindeki mescidin neresinde namaz kıldığını sormuştur. (Muvatta, *Kur'ân* 35)

Peygamberimizin saçları ve sakalının mübarek taneleri de ashab tarafından âdeta hiçbir parça zayi edilmeden saklanmıştır. Ona ait sakalları, saçları zayi etmeyen sahabîlerin, emir, yasak ve tavsiyelerine nasıl önem verdiği malûmdur. Enes İbn Mâlik (r.a.) anlatıyor: "Peygamberimizi (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) saçlarını kestirirken gördüm. Berber saçları keserken sahabîler, Peygamber Efendimizin etrafında dört dönüyor, yere bir tek saçını bile düşürmeden bütün saçlarını topluyorlardı." demiştir İşte toplanan ve ihtimamla saklanan bu emanetlerin bir kısmı özenle korunarak günümüze kadar gelmiştir.

İlk dönemlerden itibaren devlet ve saltanat sahibi idareciler Allah Resûlü'nün maddî emanetlerine ayrı bir önem vermişlerdir. Büyük paralar vererek satın almışlar, özenle saklamışlardır. Farklı dönemlerde sultanlar tarafından toplanıp saklanan bu Mukaddes Emanetler son Abbasi Halifesi Üçüncü Mütevekkil-alâllah tarafından Yavuz Sultan Selim Han'a teslim edilerek İstanbul'a götürülmüştür. Bu Mukaddes Emanetler, Hırka-i saadet daire-

si denilen özel bir bölümde günümüze kadar büyük bir saygı ve hürmetle muhafaza edilmiştir. Hırka-i saadet dairesinde, bir müddet ara verilmişse de, 400 küsur yıldır hafızlar tarafından günün 24 saati sürekli Kur'ân okunmaktadır.

Bütün bunlardan sonra şunu diyebiliriz ki, Allah Resûlü'nün bıraktığı emanetlere sahip çıkma, hürmet gösterme sakıncalı değil, aksine O'na vefanın gereğidir. Zaten gerek ashap efendilerimiz gerekse ecdadımız bu vefayı göstermiş ve bizim de nasıl davranmamız gerektiği noktasında rehber olmuşlardır.

47. Resûlullah'ın müşriklerle ilişkileri nasıldı?

Bilindiği üzere Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Mekke'de doğmuş, çocukluğunu ve gençliğini yine aynı yerde tamamlamıştı. Peygamberlik öncesinde, Mekke müşrikleriyle arasında, herhangi bir olumsuzluğun yaşandığı nakledilmemektedir. Hatta ona çok güvendikleri, onu emîn bir kimse olarak kabul ettikleri ve çözemedikleri meseleleri ona getirerek gönül rahatlığıyla onun hakemliğine başvurdukları nakledilmektedir. Ancak müşriklerin Hz. Peygamber'e karşı açık düşmanlıklarını, onları alenî bir şekilde İslâm'a davetiyle görmekteyiz. Resûlullah (aleyhi ekmelü't-tehâyâ), akrabalarını ve Kureyş ahâlisini Safâ tepesine toplayarak orada kendisinin Cenâb-ı Hakk tarafından gönderilen bir elçi olduğunu açıklamış, böylece başta amcası Ebû Leheb olmak üzere bazılarının tepkisiyle karşılaşmıştı.

Müşriklerin Hz. Peygamberle ilgili düşünceleri ve onu yıldırmakla ilgili yaptıkları davranışlardan belli başlıcaları şunlardır:

Hz. Peygamberin Nübüvvetine İtiraz Etmişlerdir

Kureyş müşrikleri, kendi akıllarınca nübüvvetin Hz. Peygamber'e verilmesini kabul etmiyorlardı. Onlar böyle bir makamı kendilerine göre değerlendiriyor ve onun ancak zengin ve itibar

sahibi birisine verilmesini bekliyorlardı. Cenâb-ı Hakk, müşriklerin bu tutarsız düşüncelerini reddederek nübüvvetin kimsenin değil sadece Allah'ın seçtiği kimselere verileceğini, dolayısıyla bu konudaki iradenin de Allah'ın elinde olduğunu bildirmiştir.

Davasından Vazgeçirmek İçin Çeşitli Yollara Başvurmuşlardır

Müşrikler, Resûlullah'ın davetine karşı çıkmışlar ve onunla tartışmışlar; ancak o, bütün bunlara dayanmış ve itidalli davranmıştır. Onların, davasından vazgeçirmek için takdim ettikleri mal, mülk, makam gibi şeylerin hepsini reddetmiş ve görevinin insanları Allah'a çağırma olduğunu bildirmiştir.

Mekke müşriklerinin Resûlullah'ı davasından vazgeçirmek, onu zor durumda bırakmak ve inananların kafalarını karıştırmak için başvurdukları yollardan birisi de, Medineli yahudilerle işbirliği yaparak Hz. Peygamber'e çeşitli sorular yöneltmeleri ve ondan, bunlarla ilgili cevap istemeleri olmuştur.

Onunla Alay Edip Bazı Şeyler İstemişlerdir

Müşrikler Hz. Peygamberden, kendisiyle beraber bir meleğin indirilmesini istemişler, başka bir zaman da ona indirilenin bir ustûreden ibaret olduğunu iddia etmişlerdir. Nübüvveti kendi aklî kriterlerine göre değerlendiren müşrikler, Hz. Peygamberden olağanüstü bazı şeyler istiyorlardı. Müşriklerin yaptıkları teklifler kabul edilmeyince bir araya gelerek Resûlullah'a Mekke civarındaki dağları kaldırmasını, etraftan ırmaklar akıtmasını, ölen dedelerini yeniden diriltmesini, diriltilince de konuyu dedelerine danışacaklarını vs. akla hayale gelmedik tekliflerde bulunmuşlardır.

Kur'ân'a Karşı Olumsuz Tavırlar İçinde Olmuşlardır

Müşrikler Hz. Peygamberden başka bir Kur'ân getirmesini veya onu değiştirmesini veyahut da Kur'ân'ı birden indirmesini

istemişlerdi. Daha sonra da onun, geçmiş milletlerin masalları, efsaneleri, beşer sözü olup uydurmadan ibaret olduğunu iddia etmişlerdi. Ve aynı zamanda şayet kendileri istese onun gibisini söyleyebileceklerini ileri sürmüşlerdi. Kur'ân ise onların bu tutarsız iddialarına karşılık, onlara meydan okuyarak, onun bir benzerini veya onun gibi on sûre, yahut bir sûre veyahut da ona benzer bir söz söylemelerini, hatta bu konuda herkesi yardıma çağırabileceklerini bildirdi. Daha sonra da Kur'ân onlara, böyle bir işte asla başarılı olamayacaklarını bildirip, onların iddialarının boş olduğunu belirtmiştir.

Müşrikler Hz. Peygamber ve Müslümanlara Çeşitli Eziyetler Yapmışlardır

Kureyşli liderler, sadece muhalefet, engelleme ve alay etmekle kalmıyorlar, bilâkis içlerinden zulümde daha da aşırı giden bazıları, müslümanlara işkence etmeye, onları sıkıntıya düşürmeye ve güçleri yettiğince onları İslâm'dan geri çevirip küfre sokmaya çalışıyorlardı.

İşte onların bu hareket tarzlarının, Mekke dönemi boyunca, davetin seyri üzerinde çok önemli etkisi olmuştur. Hatta denilebilir ki, baskı ve işkence, Mekke döneminin en belirgin özelliklerindendir. Kur'ân, bu tutum ve davranışların dile geldiği pek çok ayet ve bölüm ihtiva etmektedir. Bu ayetlerde, söz konusu durumlar sahnelenmekte ve sunulmaktadır. Yine Kur'ân ayetleri gösteriyor ki, baskı ve zulüm, davetin ilk dönemlerinden itibaren başlamış ve daha sonra Mekke devri boyunca devam etmiştir. Hatta bazı güçsüz müslümanlar, Medine döneminin sekizinci yılına kadar bu baskı ve işkencenin altında kalmışlardır. Baskı ve zulmün en önemli sonuçları ise Birinci ve İkinci Habeşistan hicretleri, ardından Medine hicreti olmuştur. Hz. Peygamberin Tâif'e gidişini de bu anlamda alabiliriz.

Onlar, ilk önce sözle Resûlullah'a karşı koymuşlar, alay, hakaret ve derken sonunda işi fiili müdahaleye kadar vardırmışlardır.

Onların bu tutumları yalnızca Resûlullah'a değil, bütün müslümanlara ve özellikle de kimsesiz, fakir ve güçsüz kimselere karşı çok şiddetli olmuştur. Kureyş, Ammar'ı, babası Yâsir'i ve annesi Sümeyye'yi dinden döndürmeye zorladı. Ancak onlar bunu kabul etmediler. Bunun üzerine Sümeyye'yi birer ayağından iki devenin arasına bağladılar ve "Sen erkekler için müslüman oldun." diyerek bir mızrağı ön tarafından sapladılar ve develere sürükletip parçalatarak öldürdüler. Arkasından Yâsir'i de öldürdüler ve böylece İslâm'da ilk şehid edilen bu iki sahabî oldu.

Müşriklerin bu işkenceleri o kadar artmıştı ki, artık müslümanlar bunlara dayanamaz hale gelmişlerdi. Mesela ashabdan Habbab İbn Eret (r.a.), müşriklerin işkencelerinin dayanılmaz bir ölçüye varması karşısında Resûlullah'a gelerek durumunu arz etmiştir. "Ya Resûlullah! Dua edip Cenâb-ı Hakk'tan nusret ve yardım dilemez misin?" demiş; Resûlullah da buna karşılık: "Allah'a yemin ederim ki, sizden evvelki ümmetler, daha dehşet verici işkence gördüler. Onlardan bazıları hendeklere yatırılır ve demir testerelerle vücutları ikiye bölünürdü de yine dinlerinden dönmezlerdi. Etleri kemiklerinden ayrılırdı da yine gevşeklik göstermezlerdi. Allah, bu dini tamamlayacaktır; ancak siz acele ediyorsunuz. Bir gün gelecek, bir kadın Hîre'den Hadramût'a kadar tek başına yolculuk yapacak da, yolda vahşi hayvanlardan başka hiçbir şeyden endişe etmeyecek." (Buhârî, *Menakıb* 25) diyerek onu teselliye çalıştı.

Medine Dönemi'nde Müşriklerle Münasebetler

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) müşriklerle ve diğer din mensuplarıyla siyasî ve diplomatik münasebetleri Medine'de başlamıştır. Çünkü Mekke döneminde vatan ve sınır mefhumlarının bulunmayışı, bir devletin de mevcudiyetine engel teşkil etmekteydi. Mekke'de Dârunnedve tarafından idare edilen site devleti mevcut idi ve idarî otorite müşriklerin elinde idi. müslü-

manlar bu müşrik devleti içerisinde, dinlerini ve inançlarını yaşamaya devam ediyorlardı. Ne zaman ki Mekke'nin idaresini elinde tutan Dârunnedve, Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) ve müslümanların yaşamasına izin vermemiş ve onları boğmak için ağır baskılar yapmıştır, işte o zaman Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına Medine'nin yolunu göstererek kendisi de oraya hicret etmiştir.

Resûlullah'ı (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) ve müslümanları, hicretten sonra da, müşrikler rahat bırakmamışlar, bu defa daha toplu bir imhâ hareketi düşünerek müslümanların üzerine yürümüşlerdir. Ve müslümanlarla müşrikler arasında Bedir, Uhud, Hendek gibi muhârebeler cereyan etmiş, sonunda bu iki topluluk arasında, Hudeybiye Antlaşması olarak tarihe geçen bir sulh dönemi başlamıştır. Ancak bir süre sonra bu antlaşma da müşrikler tarafından ihlal edilince yeniden sıcak bir dönem başlamış oldu.

Mekkeliler, hicretin altıncı senesinde Hudeybiye'de Resûlullah ile yaptıkları antlaşmayı ihlâl ederek, müslümanların müttefiki olan bir kabile üzerine baskın yaptılar. Baskına uğrayan bu kabile, Resûlullah'tan kendilerini himaye etmesini ve korumasını istedi. Bu hadiseler üzerine Peygamber Efendimiz, on bin kişilik bir orduyla Mekke üzerine yürüdü. Mekkeliler, İslâm ordusunun gelişinden haberdar olunca karşı çıkmak cesaretini göstermeyip boyun eğdiler. Peygamberimiz, liderleri Ebû Süfyân'a karşı çok iyi davrandı. İslâm ordusu Mekke'ye girdi, doğruca Kâbe'ye giden Resûlullah yedi defa tavaf etti ve Kâbe'yi şirk unsuru olan putlardan temizledi.

Müşriklerle Bütün İlişkilerin Kesilmesi

Mekke müşriklerinin arasında dünyaya gelen Hz. Peygamber, onlara İslâm'ı tebliğ ederken yumuşaklık, teennî ve şefkatle yaklaşmaya çalışmış, ancak onlar buna karşılık sertlik ve eziyetle cevap vermişler, onu ve inananları yurtlarından çıkarmışlar ve

sonunda da kendi istekleriyle yapmış oldukları antlaşmayı bozmuşlardır. Mekke'nin fethiyle onların üstünlükleri yok edilmiş ve artık siyasî itibarları da kalmamıştır. Ancak müşrikler yalnızca Mekke'de yaşamamakta, aynı zamanda Arabistan'ın diğer bölgelerinde de bulunmaktadırlar. İşte bütün müşrikleri içine alan ve müslümanların onlarla ilişkisini düzenleyen son hükümler hicretin dokuzuncu yılında gelmiş ve onlara karşı nasıl davranılacağı açıkça belirtilmiştir.

Kaynakların bildirdiğine göre Hz. Peygamber hicretin dokuzuncu yılında Tebük Seferi'nden döndükten sonra, Hz. Ebûbekr'i hac emîri tayin ederek hacca göndermiş. Kafile Medine'den ayrıldıktan sonra, sözünü ettiğimiz hükümleri içeren Berâe Sûresi nâzil olmuş. Bu hükümlerin Mekke müşriklerine ulaştırılması için Hz. Peygamber arkalarından Hz. Ali'yi göndermiş. Hz. Ali, Mekke'de hac günlerinde bu sûrenin baş tarafından otuz-kırk ayet okuyup uymaları gereken son kararları bildirmiştir.

İşte bu son ültimatom ve düzenlemelerle, onların bazı kötü alışkanlıklarına son verildi ve Kâbe'yi tavaf etme ibadeti aslına döndürülmüş oldu. Böyle bir ültimatomu zorlama olarak görmek yanlıştır. Zira burası ne Arabistan dışı bir yerdir ne de bunlar Yahudilik, Hrıstiyanlık vb. dinlere mensup Allah inancına sahip gayr-ı müslimlerdir. Bu durum, bir aile reisinin kendi yaramaz çocukları üzerinde gerçekleştirdiği tazyik gibi bir şeydir. Zaten müşrikler de bundan sonra başka çıkar bir yolun olmayacağını anlamışlar ve bir sene sonra Resûlullah'ın yapmış olduğu Vedâ Haccı esnasında hâkimiyetin İslâm'ın olduğu iyice perçinlenmiş ve pek çoğu da müslüman olmuşlardır.

48. Resûlullah'ın ehl-i kitapla ilişkileri nasıldı?

Hz. Peygamberin, nübüvvet öncesi seyahatlerinde, ehl-i kitaptan bazı kimselerle görüştüğüne dair kaynaklarda bazı bilgileri

bulmamız mümkündür. Resûlullah'ın 1. ve 2. Şam seyahatlerinde, Yemen'e yapmış olduğu seyahatlerde, Doğu Arabistan ve Yemen seyahatinde ehl-i kitaptan bazı kimselerle görüştüğü belirtilmekle birlikte, bunların bir bilgi alışverişi veya uzun bir sohbet şeklinde olmadığı, sadece birer tesadüfî görüşmeden ibaret kaldığı da bir gerçektir. Bu seyahatler incelendiğinde görülecektir ki, Hz. Peygamber onlardan hiçbir dinî mesele sormamış, onlarla gizli kapılar arkasında görüşmemiştir.

Bütün insanlığa peygamber olarak gönderilen Resûlullah'ın, ehl-i kitapla olan münasebetlerini Kur'ân ayetlerinden takip ettiğimiz zaman, ilk gözümüze çarpan şey, onların tevhid anlayışlarının bozukluğuna dikkatlerin çekilmesidir. Kur'ân, onların bu yanlış anlayışlarını ortaya koyduktan sonra, onları tevhid dinine davet etmiş ve birleşecekleri noktayı belirtmiştir.

Onlar, Resûlullah'a inanmadıkları gibi, inananların da kafasını karıştırmaya çalışıyor ve onları imanlarından vazgeçirmeye gayret sarfediyorlardı. Yahudiler, Resûlullah henüz Mekke'deyken, müşriklerle beraber oluyor ve Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem) sorulmak üzere, onlara değişik sorular veriyor, bununla da güya Resûlullah'ı zor durumda bırakmayı planlıyorlardı.

Yahudilerin Resûlullah'a kurmaya çalıştıkları tuzaklardan birisi, onu hak ve adaletten ayırıp yanlış bir hüküm vermeye yönlendirmeleriydi. Böylelikle, insanların ona karşı olan güvenlerini sarsmayı ve emellerine nail olmayı düşünüyorlardı.

Yahudiler ilk zamanlarda en azından Resûlullah'ın karşısında terbiyeli bir şekilde onunla tartışıyor ve ona karşı inkârcı bir tutum içine girmiş olsalar bile, ahlâk sınırlarını aşan bayağı davranışlara ve tutumlara teşebbüs etmiyorlardı. Ancak daha sonraları bu tutumları değişti. Bu tutumlarını bırakarak saldırıya geçtiler. Onunla alay etmeye ve ahlâksızca eylemlere girişmeye başladılar.

Yahudiler, Resûlullah'ın Medine'ye yerleşmesini bir türlü hazmedemiyor ve onu oradan çıkarmak veya yok etmek için her türlü yola başvurmadan geri durmuyorlardı. müslümanlarla başkaları bir savaşa tutuşacak olsa, hemen karşı tarafın yanında yer alıp, inananların karşısında yer alıyorlardı. Kur'ân'ın bildirdiğine göre, onların bu tutumlarını sergiledikleri yerlerden birisi de, Hendek Savaşı'nın cereyan ettiği zamandır.

Sıklaşan ve çekilmez bir hâle gelen komplolardan sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yahudi gruplarının üzerine yürüyerek onların bu kötülüklerinin önüne geçmiş, bazılarını da beldelerinden sürüp çıkarmıştır.

Hz. Peygamber, bütün insanlarla olduğu gibi yahudilerle de iyi ilişkiler içerisinde olmaya çalışmış, onlara yumuşak davranmış, onları dinlerinde ve hayatlarında serbest bırakmıştır. Ancak onlar, bütün bu iyi niyetlere ve güzel davranışlara iyilikle karşılık verecekleri yerde, her fırsata Resûlullah'ın ve inananların kuyusunu kazmaya çalışmışlar, düşmanla işbirliği yapmışlar ve daha da acısı Resûlullah'ı ortadan kaldırmayı bile düşünmüşlerdir. Onların yola gelmediğini, uslanmadıklarını ve her geçen gün iyice çığırdan çıktıklarını gören Allah Resûlü de, sonunda onlara gerekli karşılığı vermiş ve yapılması gerekeni yapmıştır.

Hıristiyanlara gelince, Hz. Peygamber, yahudileri olduğu gibi, onları da İslâm'a davet etmiş, onlarla iyi ilişkiler içerisinde olmaya çalışmıştır. Onlardan bazıları bu davete sıcak bakmış, müslümanlığı kabul etmiş; bazıları da kabul etmeyerek, düşmanlık içinde olmuşlardır. Resûlullah yalnızca beraber yaşadığı Hıristiyanları değil, diğer ülkelerde bulunanları da davetine katmış, onlara elçiler göndererek İslâm'a girmelerini istemiştir. Bunlardan da bazıları bunu kabul ederek müslüman olmuş, bazıları da bunda direnmişlerdir. Fakat sonunda İslâm, bütün bir Arap yarımadasını etkisi altına almış ve hâkimiyetini ilan etmiştir.

49. Resûlullah'ın münafıklarla ilişkileri nasıldı?

Münafık kelimesi "en-nefekü" kelimesinden türeyip köstebek deliği anlamına gelmektedir. Buna göre köstebeğin yuvasına bir taraftan girip öbür taraftan çıktığı gibi, münafık da İslâm'a bir taraftan girip öbür taraftan çıkmaktadır. Yani, küfrünü gizleyip inandığını izhâr etmektedir.

Bir düşünce, dava, ideoloji, siyasî veya fikrî hareket başarıya ulaştığı zaman nifâk ortaya çıkmaya başlar. Hz. Peygamber döneminde de nifâk, müslümanların çok sıkıntı çektikleri ve güçsüz oldukları Mekke'de değil, Medine'de görünmeye ve etkili olmaya başlamıştır. Bu hareketin Medine'de ortaya çıkışının sebebi açıktır. Allah Resûlü ve ilk müslümanlar, Mekke'de bir kuvvet ve otoriteye sahip değillerdi ki, insanlardan bir grup, münafıkların yaptığı gibi, müslümanlardan korksun ya da onlardan menfaat beklesin, görünürde onlarla yakınlık kurmaya gayret etsin ve gizlice de onlara karşı komplolar hazırlasın, tuzaklar kursun... Mekkeliler ve özellikle de önde gelenleri Resûlullah'a karşı açıkça tavır koyuyor, gücü yetenler müslümanlara acımasız işkenceler yapıyor, çekinmeden İslâm davetine karşı koyuyorlardı. Öyle ki bazıları tehdit, zorlama, kandırma veya oyunlarla dinlerinden döndürülmek isteniyor, onlardan bazısı bu işkencelere dayanamayarak müşriklere karşı imanlarını gizlemek zorunda kalıyorlardı.

Ancak Medine'de ise durum tamamen farklıydı. Hz. Peygamber oraya hicret etmeden evvel orada kendisine Evs ve Hazreç gibi güçlü destekler bulmuş, İslâm orada yayılmadan ve onlardan tam emin olmadan hicret etmemişti. Bu arada inanmayanlar, ya cehâlet ve ahmaklıklarından, ya da kin, öfke ve inatlarından dolayı inanmıyorlardı. Şüphesiz onlar, Resûlullah'ın Medine'ye gelmesiyle, otorite ve iktidarlarının önüne geçildiğini gördüler. Ancak onların, Hz. Peygamber'e, Muhâcir ve Ensâr'dan olan müslümanlara düşmanlıklarını ve inkârlarını göstermeleri kolay

değildi. İslâm'ın gün geçtikçe yayıldığını ve güçlendiğini gören ve her gün kendilerinden olan kimselerin azaldığına şahit olan bu kötü kalpli insanlar, sinsi sinsi düşmanlığa başladılar. Ancak bu düşmanlıkları da, gizliden gizliye yapıyor, dış görünüşleri itibariyle inanmış gözüküyorlardı. İşte bu insanlar, müslümanlara hep kötülük düşünmüş ve Resûlullah'ı en büyük düşman görmüşlerdir.

Münafıklar, müslümanların ibadetlerine görünüşte ve daima iştirak ederler ve el altından da entrika çevirmeye çalışırlardı. Bunlar, dıştan küfrü gerektiren bir şeyi göstermemeye çalışırlar ve yalnız görüntüyü muhafaza ettiklerinden dolayı -İlahî hikmet gereği- İslâm toplumundan çıkarılmazlardı.

Münafıklar, müminlerle yüz yüze geldiklerinde, ya menfaat icabı veya korkularından dolayı inançsızlıklarını gizleyerek mümin olduklarını söyler; ancak kendileri gibi kimselerle baş başa kaldıklarında, asıl hüviyetlerini ortaya koyarlardı: "Onlar, iman edenlere rastladıkları zaman: "İnandık!" derler. Fakat şeytanlarıyla yalnız kaldıkları zaman: "Biz, sizinle beraberiz. Biz sadece alay ediyoruz." derler." (Bakara, 2/14) "Üstelik iman edenlere rastladıklarında inandık derler, birbirleriyle baş başa kaldıkları zaman, "Rabbinizin huzurunda aleyhinize delil olarak kullansınlar diye mi tutup Allah'ın size açıkladığı gerçekleri onlara da söylüyorsunuz? Hiç aklınız yok mu be?" derlerdi." (Bakara, 2/76)

Münafıklar, bu iki yüzlülüklerini hiçbir zaman elden bırakmıyorlardı. Resûlullah'ın yüzüne karşı öyle tatlı dilli konuşuyorlardı ki, görenler onların gerçekten Peygambere âşık olduklarını zannederdi. Ancak onun yanından ayrılır ayrılmaz, hemen asıl hüviyetlerini açığa vuruyor, yeryüzünde fitne fesat çıkarmaya devam ediyorlardı. Kur'ân, onların durumlarını şu şekilde anlatmaktadır: "İnsanlardan öylesi vardır ki, dünya hayatı hakkındaki sözleri senin hoşuna gider. Ve o, kalbindekine Allah'ı şahit tutar. Hâlbuki o,

İslâm düşmanlarının en yamanıdır. İş başına geçti mi yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak, ekini ve nesli helâk etmek için koşar. Allah ise bozgunculuğu sevmez. Ve Ona "Allah'tan kork!" denilince kendisini onuru işlemeye sevkeder. Cehennem de onun hakkından gelir. O, ne kötü bir yataktır." (Bakara, 2/204-206)

Kur'ân-ı Kerim'de, münafıkların inananlara verecekleri zararın büyüklüğünden olacak ki, onlarla ilgili birçok bilgi verilmiş, ayrıca onlar hakkında 63. sûre olan el-Münâfikûn Sûresi nâzil olmuştur.

Münafıkların Hz. Peygamber ve inananlara kurmaya çalıştıkları komplolardan biri, Resûlullah'ın hicreti esnasında yapmış olduğu mescidin yanında bir mescit daha yapmalarıydı. Onlar bununla, müslümanları parçalamayı hedefliyorlardı. Münafıklar bu mesciti tamamladıktan sonra, Resûlullah'ın gelip orada namaz kılmasını talep ettiler. Bununla onlar o binaya, bir şer'îlik kazandırmış olacaklardı. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) bu taleplerini erteledi, daha sonra da vahiy inerek bu mescidin yapılmasındaki asıl amacın küfür ve inananları bölmek olduğunu ve oradan müminleri gözetleyeceklerini bildirdi. Bunun üzerine Resûlullah, ashaptan bazı kimseleri göndererek bu fesat yuvasının yıkılmasını emretti.

Münafıkların Resûlullah'a ve müminlere yaptıkları en büyük komplolardan biri de Hz. Âişe validemize çirkin iftirada bunmalarıydı. Hz. Peygamber, savaşa çıktıkları zaman, yanına eşlerinden birisini de alırdı. Ve bunu da kur'a ile belirlerdi. Benî Müstalik gazvesine çıkıldığında ise kur'a Hz. Âişe'ye çıkmıştı. Sefer dönüşünde ordu bir yerde konaklamış ve gece yarısından sonra yola koyulmuştu. İhtiyacından dolayı karargâhtan biraz uzaklaşan Hz. Âişe, döndüğünde boynundaki gerdanlığı unuttuğunu gördü. Tekrar geldiği yere giderek gerdanlığını buldu ve hemen ordunun bulunduğu yere geldi. Ancak o geldiğinde ordu yerinden hareket

etmişti. Nasıl olsa gelir, beni alırlar düşüncesiyle oturup beklemeye koyuldu. Ordunun içerisinde, karargâhın terkinden sonra, geriye kalanları toplamakla vazifeli kimseler vardı. Bu gazvedeki görevli ise Saffan İbn Muattal adındaki sahabî idi. Bu şahıs bu görevle eski yerine dönünce orada oturan birini gördü. Yanına gelerek onu deveye bindirmiş ve öğle vaktine doğru orduya arkadan yetişmişlerdi.

Ancak böylesine basit bir olayı fırsat bilen münafıklar, bunu kendi emelleri doğrultusunda kullanmak istediler. Hz. Âişe'nin ordudan geri kalmasını, sonra da Saffan ile beraber arkadan gelmesini kötüye yorumlayarak bunu her tarafta yaymaya başladılar. Toplum bu olayla çalkalanıp durdu. Hatta bazı müslümanları da buna inandırmada başarılı oldular. Hz. Peygamber son derece üzgündü. İş, içinden çıkamaz bir duruma gelmişti. Ve sonunda Cenâb-ı Hakk, vahiyle bu olayın gerçek yüzünü ortaya koyarak münafıkların bu konudaki planlarını açığa çıkardı.

Münafıklar, Hz. Peygamberin yanına geldiklerinde, kendilerinin onunla beraber savaşa çıkmaya hazır olduklarını söylerler, ancak cihâd emri gelince hemen sözlerini unutmuş gibi davranır ve kaçarlardı.

Münafıklar, kendileri savaşa katılmadıkları gibi, katılanları da engellemeye ve korkutmaya çalışıyorlardı. müslümanlarla Mekke müşrikleri arasında cereyan eden Uhud Savaşı'nda münafıklar, müslümanları terk ederek kaçmışlardı. Onlar, savaşa katılmaya çağrıldıkları hâlde, savaşın yapılacağını sanmadıklarını söylemişlerdi.

Yine müslümanların çok zor durumda kaldıkları, içten yahudilerin, dışarıdan da müşriklerin tehdidiyle yüz yüze geldikleri Hendek Savaşı'nda da münafıklar, aslî hüviyetlerini ortaya koyarak, müslümanların yalnız kalmasına, onların morallerinin yıkılmasına çalışmışlar ve mazeretler beyan ederek ordudan ayrılıp gitmişlerdi.

Kur'ân-ı Kerim, münafıklardan bazılarını ifşâ etmiş ve onların küfrüne hükmetmiştir. Ne var ki Allah Resûlü onlara, dinden dönen mürtedlerin hükmünü uygulamamış, aksine kendilerine o ve ashâbı tarafından müslüman muamelesi yapılmaya devam edilmiştir. Yüce Allah'ın, münafıklarla ilgili beyan ettiği şeyler, umumî hususlar olup belli birtakım şahısları tayin edici değildir. Bu ifadelerle hedeflenen, onları caydırmak ve uyarmak, bu şekilde kötü akıbetlerini görerek aralarında tevbe etmeye hazır olanların tevbe etmelerini sağlamaktır. Nitekim, Kur'ân'ın ifşâlarından sonra birçokları tevbe etmiştir. Çünkü onlar, söz konusu durumlara Allah'tan başkasının muttalî olamayacağını bilmekteydiler.

Kısaca münafıklara ait vermiş olduğumuz bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere, Medine'de ortaya çıkan nifak hareketi müslümanların baş belası olmuştur. İki yüzlü, hilekâr, yalancı vb. bütün kötü vasıfları hâiz bu insanlar, inandıklarını söyledikleri hâlde, her durumda müslümanları arkadan vurmuş, onların aleyhlerine olacak her olayın içinde yer almış ve İslâm'ın en büyük düşmanı olmuşlardır. Ancak Resûlullah, onların nifaklarını yüzlerine vurmamış, yumuşak davranmış ve belki de inanacaklarını temenni etmiştir.

50. Hz. Peygamber vefat ettiğinde tebliğ etmesi gereken her şeyi anlatıp davetini tamamladı mı, yoksa bazı eksiklikler kaldı mı?

Şüphesiz her peygamber, her dava adamı, her lider, uğrunda hayatını feda ettiği düşüncelerini, planlarını hayata geçirmek için gayret sarfeder. Onun biricik hedefi, kendisinin herkes tarafından anlaşılması ve getirdiği düsturların kabul edilip uygulanmaya konulmasıdır. Ancak bu, herkes için ulaşılacak bir netice değildir. Bazıları daha işin başında, bazıları ortasında, bazıları sonuna doğru ömürlerini bitirir, hedeflerine ulaşmadan bu dünyadan ayrılırlar. Ancak Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) hayatına baktığımız zaman, getirdiği dini tamamıyla tebliğe muvaffak olduğunu, hedeflerini gerçekleştirdiğini ve neticeyi elde ettiğini görmekteyiz.

Tebliğini tamamlayamayan peygamberler, bir yönüyle hayatları son bulduğu için, diğer bir yönüyle de, kendilerinden sonra başka bir peygamber onların eksik bıraktığı şeyleri tamamlayacağı için böyle bir özellik taşımaktadırlar. Giden peygamberler, kendilerinden sonra başka peygamber geleceğini haber vermişlerdir.

Hâlbuki Resûlullah'ın nübüvvetinde, kendisinden sonra başka bir peygamberin geleceği haberi yoktur. Çünkü onun eksik bıraktığı bir şey yok ki, onu tamamlamak üzere başka bir peygamberin gelmesine ihtiyaç duyulmuş olsun.

Kur'ân-ı Kerim de, dinin kemâle erdirilmek sûretiyle Yüce Allah'ın insanlara olan nimetinin tamamlandığını haber vermektedir: الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا "İşte bugün sizin dininizi kemâle erdirdim ve üzerinizdeki nimetimi tamamladım. Sizin için din olarak İslâm'ı beğendim." (Mâide, 5/3) Yani size bütün iman, akâid ve ahlâk kurallarını koydum ve en mükemmel teşrî usûlü ve ictihad kanunlarını öğrettim, bundan sonra bu ahkâmın nesholma durumu kalmadı. Sizi tevfik ve hidayetle tam saadete eriştirdim, galip ve muzaffer kıldım. Mücâhedelerinizin meyvelerini toplattırarak, özetle sizi kuvvetli bir güce ve hâkim bir devlete mazhar kıldım. Şu halde müslümanlar bundan böyle başka tebliğleri beklemeyerek ve haramların kaldırılabileceğini hatıra getirmeyerek bu din gereğince akitlerini yerine getirmeye ve İlahi nimetler ile nimetlenmiş olmaya devam etmelidir.

Sosyal bir teşkilatçı olarak tam bir karışıklık ve vuruşma hâli yaşayan bir ülkede o, bir hiç ile başlamış ve on sene içinde, Irak ve Filistin'nin güney bölgeleri de dâhil bütün Arap Yarımadası'nın tamamını kapsayan, yüzölçümü üç milyon kilometrekareden fazla bir devlet kurma sonucuna ulaşmıştı. Bu devleti o, kendisinden sonra on beş yıl gibi kısa bir müddet içinde Avrupa, Asya ve Afrika gibi üç kıtaya olmak üzere aynı ülkeyi genişleten haleflerine emanet edip çekildi. Bir Fâtih sıfatıyla giriştiği savaşlarda, her

iki taraftan da verilen kayıplar birkaç yüz kişiyi aşmaz; bununla beraber bütün bu fetholunan topraklarda yaşayan insanlar tam bir itaat altına alınmıştır. Gerçekte o, bedenler üzerinde olmaktan çok, kalplere hükmediyordu. Kendi hayatında iken din tebliğinde elde ettiği başarı, Vedâ Haccı esnasında Arafat'ta 150.000 kişilik bir mümin topluluğuna hitap edecek kadar büyük olmuştur ki, bu tarihî olayın cereyan ettiği esnada, çok daha büyük sayıda müslümanın o yıl hacca iştirak edemeyip kendi bölgelerinde kalmış olduklarını düşünebiliriz.

Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) tebliğini tamamlamasına ayrı bir işaret de, onun, hayatının son dönemlerinde, refîk-i a'lâyı istemesiydi. Zaten Vedâ Haccı'nın sonunda da: "Size benden sorulacak, ne diyeceksiniz?" demiş, ashap da: "Şehâdet ederiz ki sen tebliğ ettin, vazifeni yerine getirdin. Samimiyetle görevini yaptın." deyince o, parmağını göğe kaldırarak: "Allah'ım şahid ol! Allah'ım şahid ol! Allah'ım şahid ol!" demişti. Demek ki o, gönderiliş gayesini gerçekleştirmiş, tebliği herkese ulaşmış, artık bundan sonra varacağı yer olan İlahî kurbiyeti arzu ediyordu.

51. Resûlullah'ın hanımlarının müminlerin annesi olması ne demektir?

Bir beşer olarak Hz. Peygamber de evlenmiş, onun da çocukları olmuş ve neticede her canlı için mukadder olan ölümü tatmıştır. Ve ahirete irtihâl ederken de, arkasında hanımları kalmıştır. Ancak burada hassas bir nokta söz konusudur ki, bu da diğer, insanların arkalarında bıraktıkları hanımlarının, başkalarıyla evlenmelerinde hiçbir sakınca bulunmazken Resûlullah'ın hanımları bundan istisna edilmiştir. Yani o vefat ettikten sonra, onun eşlerinden herhangi birisinin yeni bir evlilik yapması söz konusu değildir. Çünkü Hz. Peygamberin hanımları, müminlerin anneleri sayılmıştır. Nasıl kişinin, annesiyle evlilik yapması dinen yasaksa, annesi hükmünde olan Resûlullah'ın eşleriyle de evlilik yapması yasaktır:

"Peygamberin müminler üzerinde haiz olduğu hak, onların bizzat kendileri hakkında haiz oldukları haktan daha fazladır. (O, bir baba konumunda olduğundan) onun eşleri de müminlerin anneleridir. Akrabalar miras bakımından Allah'ın Kitabında, birbirlerine diğer müminlerden ve muhacirlerden daha yakındırlar. Ancak dostlarınıza bir iyilik yapmanız müstesna, yani dostunuza vasiyetle bir mal bırakabilirsiniz. Bunlar Kitapta yazılıdır." (Ahzâb, 33/6)

"..Sizin Allah'ın Resûlünü rahatsız etmeniz ve kendisinin vefatından sonra onun eşlerini nikâhlamanız asla helal değildir. Çünkü bu, Allah katında büyük bir günahtır." (Ahzâb, 33/53)

Acaba neden onlar bizlerin anneleri sayılmıştır? Bunun hikmetiyle ilgili olarak, dünyada iken Resûlullah'ın zevcesi olanlar, ahirette de zevceleri olacaklardır. Cennet'te ise bir kadın, en son evlendiği kocasıyla beraber olacaktır. Dolayısıyla Hz. Peygamberin eşleri, evlenmemek sûretiyle, bu durumu temin etmiş olacaklardır. Yüce Allah, babanın hanımını, oğluna haram kılmıştır. Çünkü hanım, insanın kıskançlık duyacağı ve hakkında münakaşaya girişeceği bir konumdadır. Oğlun, babasının nikâhındaki bir kadınla evlenmesi ise, sılâ-i rahîmi ve ana-baba hakkını ortadan kaldırıverir. Şurası da bir gerçektir ki, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), insana babadan daha kıymetli, derece itibariyle daha üstün, memnun edilmeye daha lâyıktır. Zira baba, evladını sadece dünya için terbiye ederken Hz. Peygamber, hem dünya hem de ukba için eğitmektedir. Dolayısıyla onun eşlerinin, tıpkı babalarımızın eşleri gibi olması gerekmektedir.

52. Hz. Peygamber ile görüşülmeden önce sadaka verilmesini emreden bir ayet vardır. Bu ayeti nasıl anlamalıyız ve ayetin günümüze bakan yönü nedir?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), şefkat ve merhamet âbidesiydi. İnsanlara saygı ve sevgide bir okyanus misali derin ve genişti. Onlardan gelen sıkıntılara katlanıyor, onlar ayrılmadan

yanlarından ayrılmıyor, onlar sordukça o cevap veriyor, onlar istedikçe o veriyordu. Ancak bu durum bazen bir insanın tahammül gücünü aşacak seviyelere geliyordu. Bazı sahabîler, Resûlullah'ın meclisinde lüzumlu lüzumsuz fısıltı ile ona bir şeyler arz etmeye kalkıyor ve bu durum gittikçe artıyordu. Hz. Peygamber de engin hoşgörüsünden dolayı bunların hiçbirisini reddetmiyordu. İşte bunun üzerine Yüce Allah, elçisini rahatlatmak için özel görüşmeden önce sadaka vermeyi gerekli kıldı.

"Ey iman edenler! Şayet Resûlullah ile baş başa görüşmek isterseniz, bu özel görüşmeden önce bir sadaka verin. Böyle yapmak sizin için daha hayırlı, şaibeden daha uzak, günahlarınızı temizleme yönünden daha uygun bir davranış olur. Eğer buna imkân bulamazsanız Allah sizi muaf tutar, çünkü Allah Gafur'dur, Rahim'dir. Özel görüşmeden önce sadaka vermeniz hâlinde fakir düşeceğinizden mi korktunuz? Size emredilen bir tasadduku yapmadığınıza göre, Allah da sizi bundan muaf tuttu. Artık namazı hakkıyla ifa edin, zekâtı verin, Allah'a ve Resûlüne itaat edin. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır." (Mücadele, 58/12-13) Böylece pek çok kimse, meşgul edici soru sormaktan vazgeçti.

Âyetteki "Ğafûr" isminin zikredilmesi, "sadaka verin" emrinin mübah değil gereklilik ifade ettiğini göstermektedir. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) ve aile fertlerinin sadaka ve zekât almaları haramdır. Onun için burada verilmesi emredilen sadakadan maksat, lüzumuna göre fakirlere sarfedilmek üzere verilen sadakadır.

Bazı İslâm âlimleri de buradaki emrin, gereklilik değil de mendubiyet ifade ettiğini söylemişlerdir. Resûlullah ile özel olarak konuşmadan önce sadaka verilmesi hükmünün, kısa bir süre sonra kaldırıldığını söyleyenler olduğu gibi, bunun kaldırılmayıp bilahare gereklilikten çıkarılarak isteğe bırakıldığını söyleyenler de vardır.

Böyle bir davranışta, değişik hikmetler vardır. Bununla Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi ve sellem) konuşmanın kıymetine dikkatler çekilmiştir. Zira insan bir şeyi zorlukla elde ettiği zaman, onu gözünde büyütür ve kıymetini daha iyi anlar. Fakat kolaylıkla elde ederse ona fazla önem vermez. Resûlullah ile konuşmadan önce verilecek böyle bir sadaka sayesinde, fakirlere pek çok faydalar vardır. Lüzumsuz sorulardan dolayı boş yere meşgul edilen Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem), böylelikle yükü hafifletilmiş oldu. Yine böyle bir prensiple insanların lüzumsuzca çok soru sormamalarına dikkat çekilmiştir. Yine böyle bir prensiple, sorularında samimi olanlarla olmayanlar, münafıklarla gerçekten inananlar ayırt edilmiş oldu.

53. Meleklerin değişik zamanlarda Hz. Peygamber'e yardım ettiği haber veriliyor. Meleklerin yardımı nasıl gerçekleşmiştir?

Yüce Mevla'mızın sayısız mahlukatı ve orduları vardır. Bunlardan biri de kendi sözünden çıkmayan, masum olan ve kendisi adına değişik icraatlerde görevlendirmiş olduğu meleklerdir. Kâinattaki değişik vazifeleri yüklenen meleklerin bir görevi de bazı durumlarda farklı şekillerde insanlara, özellikle de ihtiyaç duyduklarında peygamberlere yardımda bulunmalarıdır. Allah Resûlü'ne hayatının değişik zamanlarında farklı şekillerde yardım eden meleklerin, özellikle savaşlarda yardım ettiklerini Kur'ân açıkça beyan etmektedir. Bu yardımlar Bedir, Hendek ve Huneyn gibi savaşlarda vukû bulmuştur. Örnek olarak Bedir Savaşı'nı verebiliriz:

Bedir Savaşı'nda Hz. Peygamber ve müslümanlar, pek çok İlahî yardıma mazhar oldular. Savaşın başında Hz. Peygamber, müşriklere baktı, bin kadar idiler; bir de ashabına baktı, 300 civarındaydılar. Bunun üzerine kıbleye döndü ve iki elini kaldırıp: "Allahım! Bana verdiğin sözü yerine getir! İlahî! Şayet şu bir avuç insan yok olursa sana yeryüzünde ibadet eden kimse kalmaya-

cak." diye dua etmeye başladı. Hatta ridası sırtından düştü. Bunun üzerine şu ayetler nâzil oldu:

"O vakit siz Rabb'inizden yardım istiyordunuz. O da: "Ben size peş peşe gelecek bin melaike ile imdat edeceğim." diye duanızı kabul buyurdu. Allah bunu, sırf size bir müjde olsun ve bununla kalpleriniz güven duysun diye yaptı. Yoksa gerçekte yardım ancak Allah'tandır, başkasından değil! Çünkü Allah, Azîz'dir, Hakîm'dir: mutlak galibdir, tam hüküm ve hikmet sahibidir. Düşman korkusundan gözünüze uyku girmediği için o vakit Allah, inayeti ile güven ve sükûnet vermek için sizi hafif bir uykuya daldırıyordu. Sizi temizlemek, şeytanın pisliğini, vesvesesini sizden gidermek, kalplerinize kuvvet vermek ve savaş meydanında ayaklarınızı sabit kılmak için gökten üzerinize su indiriyordu. Rabb'in meleklere vahyediyordu ki: "Muhakkak ben sizinle beraberim, haydi siz de müminlere sebat ve moral verin. Kâfirlerin kalplerine korku salacağım. Haydi vurun onların boyunlarına, vurun onların parmaklarına!"(Enfâl, 8/9-12).

Meleklerin indiği, ayetlerden açık bir şekilde anlaşılmakla beraber, onların bizzat savaşıp savaşmadığı hakkında farklı görüşler vardır: Bazılarına göre üzerlerinde beyaz elbiseler olan melekler, Bedir'de bizzat savaşa katılmışlardır. Fakat bu, çok mevsuk değildir. Onun için meleklerin bizzat kâfirleri öldürmek için indikleri söylenemez

Bazıları da meleklerin inmesini psikolojik bir faktör olarak yorumlamışlardır. Lakin "O zaman (Bedir'de) müminlere şöyle demiştin: "Rabbimizin üç bin melek indirmekle yardımda bulunması yetişmez mi size?" Evet, eğer siz sabreder ve peygambere (s.a.s) itaatsizlikte bulunmazsanız, düşmanlar size saldırsalar bile, Rabbiniz size, nişanlı beş bin melekle yardım edecektir." (Âl-i İmrân, 3/124-125) ayetlerine baktığımızda iki önemli hususun meleklerin vasfı olarak zikredildiğini görürüz: Biri; meleklerin "*münze-*

lîn" yani indirilmiş olmaları, diğeri ise "*müsevvimîn*" yani onların nişanlı ve işaretli bulunmalarıdır. Eğer Kur'ân-ı Kerim, sadece "münzelîn" deseydi meleklerin inişi psikolojik bir faktör olarak yorumlanabilirdi. Ancak onların bir bölümüne ayrıca "müsevvimîn" denmesi, böyle bir yorumu boşa çıkartır. Çünkü onları hiç görmeyen insanlara, onların alametlerinden bahsetmenin, nişanlı, işaretli olduklarını söylemenin bir anlamı yoktur.

Sonuç olarak melekler yeryüzüne bir zafer şöleni için ve kendilerini gören müminlere moral takviyesi mülâhazasıyla inmiş olabilecekleri gibi, onlarla aynı şerefi paylaşmak için inmiş de olabilirler.

54. Hz. Peygamber'in ahirette de şahid olduğu bildiriliyor. Onun şahid olması ne demektir?

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) insanlarla ilişkisi sadece bu dünyada değil ahirette de devam etmektedir. Burada ümmetine sahip çıkıp bırakmadığı gibi orada da sahip çıkacaktır. Sadece ümmetine de değil, bütün insanlara hatta peygamberlere de şahidlik yapacaktır. Bununla O, bütün insanların şahidi olmuş olacaktır. İnsanlığın İftihar Tablosu Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem), genel anlamda şahiddir.

"Ey şanlı Peygamber! Biz seni insanlar hakkında şahid, müjdeci, uyarıcı olarak gönderdik." (Ahzâb, 33/45) ayetine göre Resûlullah (aleyhi ekmelü't-tehâyâ), Allah'ın birliğine şahid, Allah'a nasıl kulluk edileceğine delil gösterilecek örnek ümmetin, tasdik, yalanlama, uyma veya uymama gibi durumlarına, amellerine, ahirette İlahî huzurda tanıklık edecek bir şahid olduğu gibi, aynı zamanda diğer ümmetlerin şahidleri olan peygamberlerine de şahiddir.

Şu âyetlerde de bu husus açık bir şekilde şöyle bildirilmiştir: "Ey Resûlüm! Her ümmetten haklarında tanıklık edecek bir şahid (Peygamber) celbettiğimizde ve seni de bütün onlara (ümme-

tine) şahit olarak getirdiğimizde, bakalım onların hâli nice olacak? İşte o gün dini inkâr edip Resûle isyan edenler, yerin dibine girmek, yerle bir olmak isteyecekler. Onlar hiçbir sözlerini hiçbir kabahatlerini Allah'tan gizleyemezler." (Nisâ, 4/41-42),

"Gün gelir, her ümmetten kendilerine birer şahit getiririz. Seni de ümmetin üzerine bir şahit olarak getirip dinleriz. Ey Resûlüm, işte sana bu kutlu Kitabı indirdik ki her şeyi açıklasın, doğru yolu göstersin, Allah'a teslimiyetle itaat edecek olanlara, rahmetin ve müjdenin ta kendisi olsun." (Nahl, 16/89).

Ahirette, diğer ümmetlerin hepsi, kendi peygamberlerinin tebliğlerini inkâr edecekler. Cenâb-ı Hakk, muhakeme icabı, o peygamberlerden, tebliğ ettiklerine dair belge isteyecek, nihayet ümmet-i Muhammed huzura getirilecek ve onlar şâhitlik edecekler. Diğer ümmetler, "Siz bunları nereden biliyorsunuz?" diyecekler. Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmeti de: "Bunu bize Allah, kitabının ve gönderdiği hak peygamberin diliyle bildirdi." diye cevap verecekler. Bunun üzerine Rahmet Peygamberi Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) getirilecek, kendisinden ümmeti sorulacak, tezkiye edilmeleri istenecek, O da ümmetinin adaletine ve doğru söylediğine şehadet edecek ve onları açıkça tezkiye edecektir. (Buhârî, *Tefsir* 2) Şu ayetler de bu durumu anlatmaktadır:

"Ve işte böylece Biz sizi örnek bir ümmet kıldık ki insanlar nezdinde Hakk'ın şahitleri olasınız ve Peygamber de sizin hakkınızda şahit olsun. Senin arzulayıp da şu anda yöneldiğin Kâbe'yi kıble yapmamızın sebebi, sırf Peygamberin izinden gidenlerle ondan ayrılıp gerisin geriye dönecekleri meydana çıkarmaktır. Gerçi bu oldukça ağır bir iştir, ancak Allah'ın doğru yola erdirdiği kimseler için mesele teşkil etmez. Allah imanınızı zayi edecek değildir. Çünkü Allah insanlara karşı pek şefkatlidir, çok merhametlidir." (Bakara, 2/143),

"Allah yolunda gereği gibi cihad edin. Sizi insanlar içinde bu emanete ehil bulup seçen O'dur. Din konusunda, Size hiçbir zorluk da yüklemedi. Haydin öyleyse babanız İbrahim'in milletine ve yoluna! Bundan önce de, bu Kur'ân'da da, size müslüman adını veren O'dur. Tâ ki Resûl size şahid olsun siz de diğer insanlar nezdinde Hakkın şahitleri olasınız. Haydi namazı hakkiyle ifa edin, zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı bağlanın. O sizin biricik Mevlanız, Efendinizdir. Ne güzel Mevla ve ne güzel Yardımcıdır O!"(Hacc, 22/78).

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), ahirette yapacağı bu şahidliği hatırladığı zaman, çok müteessir oluyordu. İbn Mes'ûd'un rivayetine göre: "Bir gün Allah Resûlü bana: 'Kur'ân oku da dinleyeyim.' dedi. Ben de: 'Yâ Resûlullah! Kur'ân sana nâzil olup dururken, ben sana nasıl Kur'ân okurum?' dedim. 'Ben başkasından dinlemeyi severim.' buyurdular. Bunun üzerine Nisâ Sûresinin başından okumaya başladım ve: 'Her ümmetten bir şahid, seni de bunlara şahid getirdiğimiz zaman nice olur.'(Nisâ, 4/41) ayetine gelmiştim ki 'Yeter yeter!' dediler. Döndüm, baktım, Resûlullah ağlıyor ve gözlerinden yaşlar akıyordu." (Buhârî, *Tefsir* 4/9).

55. Efendimize Makâm-ı Mahmûd'un verildiğinden bahsediliyor. Makâm-ı Mahmûd ne demektir?

"Makâm-ı Mahmûd", yüce bir makamdır ki, orada bütün insanlar, Resûlullah'ın şefaatiyle aceleden hesapları görülüp çok uzun bir beklemeden kurtulup ebedî rahata kavuştuklarından, Hz. Muhammed Mustafa'ya (sallallahu aleyhi ve sellem) şükranlarını arz ederler. "Makâm-ı Mahmûd"u, kısaca makâm-ı şefaat diye de tarif edilmiştir. İslâm bilginlerinin, عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا "Böylece Rabb'inin seni Makam-ı Mahmûda eriştireceğini umabilirsin." (İsrâ, 17/79) ayetinde geçen "Makâm-ı Mahmûd"dan kasdedilen şeyin, şefaat makamı olduğu hakkında ittifakları vardır.

Nitekim Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bu ayetle ilgili olarak: "Bu, üzerinde, ümmetime şefaat edeceğim bir makamdır."(Ahmed İbn Hanbel, 2/441, 528) buyurmuşlardır. Ayetin lafzı da bu anlamı ihsas ettirmektedir. Zira insan, ancak başkası kendisini medh ü senâ ettiği zaman övülmüş olur. Hamd ise ancak bir iyiliğe karşı yapılır. Binâenaleyh ayette geçen "Makâm-ı Mahmûd"un, kendisinde, Hz. Peygamberin (aleyhi ekmelü't-tehâyâ), bazı kimselere iyilikte bulunup o insanların bu iyilikten ötürü, onu medhettikleri bir makam olması gerekir. Bu iyiliğin, Resûlullah'ın, dini tebliği ve onu öğretmesi olduğu düşünülemez. Çünkü bu, zaten mevcuttur. O zaman ayette geçen: "Böylece Rabb'inin seni Makam-ı Mahmûda eriştireceğini umabilirsin." ifadesi bir ümit vermedir. Hâlbuki kişiye, zaten kendisinde mevcut bulunan bir şey vadederek, onda arzu uyandırmak mümkün değildir. Binâenaleyh, kendisinden ötürü teşekkür edilecek bu iyiliğin, insanlara bilahare ulaşacak bir iyilik olması gerekir. Bu ise, Resûlullah'ın, Yüce Allah'ın huzurunda ümmetine şefaatçi olmasıdır.

Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) şefaatiyle ilgili olarak, hadis kitaplarında pek çok hadis vardır. Bunlardan sadece birini aktarmakla iktifa edeceğiz. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdular: "Kıyamet günü insanlar, cemaatler hâlinde olacaklar. Her ümmet kendi peygamberini takip edip: 'Ey falan! Bize şefaat et, ey falan! Bize şefaat et!' diyecekler. Sonunda şefaat etme işi bana kalacak. İşte "Makâm-ı Mahmûd" budur." (Buhârî, Tefsir 17/11)

56. Hz. Peygamber niçin gizlice hicret etmiştir?

Hicret öncesi şartlara baktığımızda Mekke artık müslümanlar için yaşanmaz bir yer hâline gelmişti. İşkenceler, boykotlar, mala el koymalar vs. hepsi inananlara reva görülüyordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de bu acı tablolar karşısında çözüm yolları arıyordu. En son bulduğu çözüm ashabın Medine'ye hicret etme-

siydi. Her bir sahabî gelip Allah Resûlü'nden (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) izin istiyor, sonra da doğup büyüdükleri, dağında, bayırında, sokağında koşup oynadıkları ve bütün mal-mülklerinin bulunduğu biricik Mekke'yi terk ediyorlardı. Sadece az sayıdaki kimsesiz ve bazı köleler kalmıştı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de ayrılmayı düşünüyor, ancak herkesi göndermeyi ve Yüce Allah'tan konuyla ilgili iznin gelmesini bekliyordu. Durumu yakından takip eden Mekke'nin kafir ve zalimleri, müslümanların ve sonunda da Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) gidip de başka bir yerde güçleneceğini düşünüyor, çeşitli önlemlere başvuruyorlardı. Bu maksatla ileri gelenler geceleyin bir araya gelerek Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi ve sellem) her kabileden bir kişinin görevlendirilmesiyle öldürmeye karar verdiler. Allah da (c.c.) onların bu komplolarını ters yüz ederek Resûlü'ne haber verdi ve Mekke'den ayrılmasını bildirdi.

Kısaca hicret bu şartlarda gerçekleşti. Elbette, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) gizlice hicret edecekti. Gizli olmasına rağmen müşrikler önünü kesmek için her yolu denemişlerdi. Bir insan olarak sebeplere tevessül etmeliydi ve etti. Allah koruyacaktı, ancak o yine de önceden tedbirini alıyordu. Buradaki tedbir, hâşâ Allah'a güvensizlik değil, ümmetine aynı zamanda örnek olma tedbiriydi. Zaten Allah O'nu her türlü kötülükten koruyacaktı, ancak O'nun davranışlarının kıyamete kadar örnek alınması söz konusu olduğundan, diğer insanlara da bu konuda bir yol göstermeydi.

57. Peygamber Efendimiz Medine'ye teşrif ettiklerinde ilk olarak neler yapmıştır?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Medine'ye teşrif ettiklerinde, Ebû Eyyûb el-Ensari'nin yanına yerleştikten sonra ilk iş olarak insanların bir araya gelebilecekleri, dertlerini çözecekleri ve ibadetlerini yapacakları bir mescid inşa etmiştir. Bunun akabinde

Muhâcir ve Ensâr arasında kardeşlik anlaşması yapmıştır. Medine anayasası da diyeceğimiz bir metin etrafında hem Medine içindeki hem de etraftaki kabileleri içine alan bir metin ortaya koyarak herkesle ortak noktalar kurmuştur. Aynı dönemde müslümanları namaza çağırmak için çeşitli istişareler yapmış, sonunda ezanla çağrıya karar vermiştir. Mescidin etrafında küçük oda yaparak eşleriyle oraya taşınmıştır.

58. Peygamberimizin inşa ettirdiği Mescid-i Nebevî nasıl aydınlatılırdı?

Efendimizin hicretin ilk yılında inşa ettirdiği mescit, önceleri yatsı ve sabah namazı vakitlerinde, kuru hurma dalları ve yaprakları yakılarak aydınlatılırdı. Temimü'd-Dârî adındaki bir sahabi, Şam'dan Medine'ye gelirken, yanında birkaç altın kandil ile kandil bağları getirmişti. Cuma gecesi, adamlarından birine emrederek kandil bağlarını serdirdi ve kandilleri astırdı. Kandillerin içine, fitil ve zeytinyağı koydurdu. Karanlık çökünce de kandilleri yaktırdı.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) mescide girip mescidin kandillerle aydınlandığını görünce şaşırarak,

"Kim yaptı bunu?" diye sordu.

Oradakiler Temimü'd-Dârî'nin yaptığını söylediler.

Bunun üzerine Efendimiz, ona,

"Sen İslâmiyet'i nurlandırdın ve onun mescidini süsledin. Allah da seni dünyada ve ahirette nurlandırsın!" buyurdu ve ardından,

"Mescidimizin kandilini kim yakacak?" diye sordu.

Temimü'd-Darî,

"Şu uşağım!" dedi.

Resûl-i Ekrem Efendimiz:

"Nedir onun adı?" diye sordu.

Temimü'd-Dârî Hazretleri de:

"Fetih!" diye cevap verdi.

Allah Resûlü de,

"Hayır! Onun adı Sirac!" buyurdu ve ismi bundan böyle Sirac oldu.

59. Peygamberimiz bir gününü nasıl geçirirdi?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sabah namazını kıldıktan sonra seccadenin üzerine diz çökerek oturur, güneş iyice doğuncaya kadar beklerdi. Bu zaman diliminde ashap O'nun etrafında oturarak nasihatlerini dinlerdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) genellikle rüya gören olup olmadığını sorar, görmüşlerse onları yorumlardı. Bazen de kendi gördüğü rüyaları anlatır ve yorumlardı. Sonra normal sohbete geçilirdi.

Zaman zaman Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) güneş biraz yükselince kuşluk namazı olarak bazen dört, bazen de sekiz rekât namaz kılardı. Daha sonra evine gider, evdeki işlerle meşgul olurdu. Öğle namazını kıldıktan sonra kaylule yapar, ikindi namazını kıldıktan sonra da eşlerini ziyaret ederdi. Akşamleyin bütün eşleri bir evde toplanır, onlarla sohbet ederdi. Yatsı namazı için mescide gider, namazdan sonra odasına döner, eşleri de kendi odalarına gitmek üzere ayrılınca uykuya çekilir, yatsı namazından sonra konuşmayı sevmezdi.

Allah Resûlü yatsı namazını erkenden kılardı. Uyumadan önce Kur'ân-ı Kerim'den İsrâ, Zümer, Hadîd, Haşr, Saf, Tegâbün ve Cum'a gibi sûreleri okurdu. Her zaman sağ tarafına yatar ve sağ elini yanağının altına koyarak uyurdu. Bazen basit bir döşek üzerinde, bazen bir deri üzerinde, bazen hasır üzerinde, bazen de çıplak toprak üzerinde uyurdu.

Gece ibadetine ayrı bir önem verir, ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Geceleyin sekiz rekâtı art arda kılardı. Şayet gece-

leyin kılamadıysa gündüz bunun yerine 12 rekât kılardı. Teheccüd namazında ise çok uzun sûreler okurdu. Mesela Bakara sûresi, Âl-i îmrân sûresi ve Nisa sûresi gibi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) yatarken abdest suyunu ve misvakını başucuna koyar, uyanınca önce dişlerini misvaklar, sonra abdest alır ve seccadesinin üzerinde namaz kılardı. Sabah ezanı ile birlikte kalkar, abdestini aldıktan sonra sabah namazının iki rekât sünnetini kılardı. Fakat farz olan iki rekâtta genellikle uzun sûreler okurdu.

Cuma namazlarında insanların önemli ihtiyaçlarıyla ilgili hutbe okurdu. Ashab mescidde toplanınca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) son derece sade bir şekilde evden çıkar, mescide girer, insanları selamlardı. Sonra minbere çıkar, arkasından insanlara dönerek selam verirdi. İç ezan okunduktan sonra hemen hutbeye başlardı. Öğüt verme veya uyarma için hutbe verirken insanlar usanıp yılmasınlar diye ara verirdi.

Yolculuklarında önce mübarek eşlerine kura çektirirdi. Kimin adı çıkarsa yolculukta yanına onu alırdı. Perşembe günü yola çıkmayı sever ve sabah erkenden hareket ederdi. Orduyu bir sefere göndermesi gerekirse onu da aynı zamanda gönderirdi. Bineğin yanına gelip de ayağını üzengiye koyduğu sırada, “Bismillah” der, semer üzerine oturunca da üç kere tekbir getirir, arkasından da şu ayeti okurdu:

“Bunu bizim emrimize veren Allah’a hamd ve sena olsun. Hâlbuki biz onu kendimize boyun eğdiremezdik. Ve biz Rabbimize doğru dönenleriz.” (Zuhruf, 43/13)

Sonra şu duayı okurdu:

“Ey Allah'ım! Yolculuğumuzda Senden iyiliği, kötülükten sakınmayı ve Senin seveceğin hareket ve işleri istiyoruz. Ey Allah'ım! Bu seferimizi kolaylaştır. Bu mesafeyi bize aldır. Ey Allah'ım! Yolculukta Sen arkadaşsın. Çoluk çocuğu bıraktığımız vekil Sensin.

Ey Allah'ım! Yolculuğun sıkıntısından, geri dönüşün hüznünden ve döndüğümde çoluk-çocuğumu ve mallarımı kötü bir hâlde bulmaktan Sana sığınırım.”

Yolculuktan döndüğünde önce mescide gidip iki rekât namaz kılar, sonra evine girerdi. Evdeki hanımların evi daha rahat hazırlamaları, köşeyi bucağı düzeltmeleri için yolculuktan döner dönmez evlere girmemeyi tavsiye ederdi.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) orduyu bir sefer veya göreve gönderirken ordu komutanına, özellikle küçük günahlardan sakınmasını ve arkadaşlarına iyi davranmasını tavsiye ederdi. Kendisi katılacağı zaman da savaş alanına gece ulaşırsa sabahı bekler ve sabah olunca hücuma geçerdi. Eğer sabahleyin hücuma geçme fırsatı olmazsa öğleden sonra hücuma geçerdi. Bir yeri ele geçirince adalet ve düzeni tesis etmek için orada üç gün kalırdı. Fetih ve zafer haberi gelince Allah’a şükür için secdeye kapanırdı.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), hastaları mutlaka ziyaret eder, hâl ve hatırlarını sorar, teselli ederdi. Ölmeden önce hastanın yanına gider, onun bağışlanması için dua eder, son nefesine kadar yanında otururdu. Son nefesini vermesini beklerken o kadar zaman geçerdi ki, beklemekten yorgun düştüğü olurdu. Allah Resûlü cenaze evine gider, Allah’tan öleni bağışlamasını diler, cenaze namazını kılar, eğer toprağa verilmesi gerekiyorsa bekler, aksi hâlde geri dönerdi. Ziyaret için bir hastaya gittiğinde Allah Resûlü önce onu teskin eder, alnına ve nabzına elini koyar, sağlığı için dua buyururdu.

Biriyle görüşeceği zaman daima önce selam verir ve tokalaşırdı. Eğer biri eğilerek kulağına bir şeyler söylerse o kişi ağzını, kulağından çekinceye kadar onun tarafına yüzünü çevirmezdi. Tokalaşırken de âdeti böyleydi. Yani birinin elini tutunca, o kişi elini kendiliğinden çekmediği sürece onun elini bırakmazdı. Bir

toplantıda otururken dizleri hiçbir zaman yanında oturanlardan daha önde olmazdı.

Kendisini ziyarete gelmek isteyen kimse, kapısının önüne gelip durur, önce "es-Selâmü aleyküm" der, sonra "İçeri girebilir miyim?" diye izin isterdi. Kendisi de biriyle görüşmek üzere gittiğinde aynı şekilde izin isterdi.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) bir eve girmek istediğinde kapının sağ veya solunda durup bekler ve "es-Selâmü aleyküm" dedikten sonra içeri girmek için izin isterdi. Eğer ev sahibi izin vermezse geri dönerdi. Birinin evine gittiği zaman başköşeye oturmaktan kaçınırdı.

Sağdan hareket etmeyi, yani sağ tarafından ya da sağ eliyle iş yapmayı severdi. Ayakkabısını önce sağ ayağına giyer, mescide önce sağ ayağını atar, topluluğa bir şey dağıtırken sağ taraftan başlardı.

Huzurunda bulananlar başları öne eğik durur, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) kendisi de edepli bir tarzda otururdu. Bir şeyler konuşurken bütün topluluğa sessizlik yayılırdı. Biri konuşuyorsa o susuncaya kadar toplantıda bulunanlardan hiçbiri konuşmazdı. İhtiyaç sahibi isteğini arz ederken saygı sınırını aşarsa olgun bir yumuşaklıkla sabrederdi.

Allah Resûlü, hiç kimsenin sözünü keserek konuşmazdı. Hoşuna gitmeyen sözü duymazlıktan gelir ve geçiştirirdi. Toplantısında ne gibi bir konu ortaya çıkarsa ona katılırdı. Gülüşmeye de nezaketle katılırdı. Kendisi de latife yapardı. Herhangi bir kabilenin değerli bir mensubu gelirse ona mevkiine göre saygı gösterirdi.

Toplantı ve sohbetler genellikle peygamber mescidinde yapılırdı. Peygamber mescidinde küçük bir avlu vardı. Allah Resulü bazen oraya otururdu. Bu toplantılara gelenler için herhangi bir engel yoktu. Bütün bu sadelik, alçak gönüllülük ve tevazuya rağ-

men bu toplantılar, ciddiyet, vakar ve peygamberlik adabının tesirleriyle dolu olurdu.

Hiç kimse O'nun karşısında ayakta dikilerek soru sormazdı. Bir konu bitirilmeden başka bir konuya geçilmemesi de prensibiydi. Namazdan sonra yapılan toplantılarda öğüt ve nasihatler verilir ve meseleler ayrıntılı olarak konuşulurdu.

Bu meclislerin feyzi sadece erkeklerle sınırlı değildi. Kadınlar, kendileri için daha az fırsat düştüğünden onlar için de özel bir toplantı günü belirlenmesi yönünde bir istekte bulunmuşlardı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), bu isteği kabul etti ve onlara da vaz ü nasihatte bulunmak için özel bir gün belirledi.

60. Resûlullah'ın şemâili nasıldı?

Allah'ın yeryüzüne gönderdiği her dönemdeki peygamberler, hem ahlâk hem akıl-fetanet hem de fizikî yönden elbette ayrı bir yere sahiptir. Bu son derece doğaldır. Zira bu insanlar Cenâb-ı Hakk'ın şahitleridir. Seçkin insanlardır. Bu seçkinlikleri hem "halk" (yaratılış) hem de "huluk" (ahlâk) yönündendir. Kâinatın Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem) ise daha seçkin bir konuma sahiptir.

Allah Resûlü'nün şemâiliyle ilgili özellikleri özetle şöyledir:

"Allah Resûlü'nün alnı genişti, kaşları uzun, ince ve araları çok yakındı. İki kaşı arasında öfkeli zamanında kabaran bir damar vardı. Göz bebeklerinin siyahı çok siyahtı. Kaşlarının uçları ince, araları çok yakındı. Kirpikleri uzundu. Sürme çekmediği hâlde iki gözü sürmeli gibiydi. Yanakları düzdü. Burun kemiğinin ortasında bir kavis vardı. Burnunda, ona güzellik veren bir parlaklık vardı. Dikkat etmeyen kimse onun burun kemiğinin uzun olduğunu zannederdi. Mükemmel bir ağız yapısına sahip olup seyrek dişliydi. Gülümsediğinde dişleri dolu taneleri gibi görünürdü. O'nun yüzü, ayın on dördü gibi parlaktı. Yüzü yuvarlakçaydı, sakalı sıktı. Omuzlarına sarkan bir saçı vardı. Saçları orta bir saçtı, ne kıvırcık

ne de düzdü. Saçı, kendiliğinden ikiye ayrılıp yanlarına dökülürse onları birleştirmezdi. Birleştikleri zamanda da onları ayırmaz, oldukları gibi bırakırdı. Saçını uzattığında, kulaklarının memesini aşardı fakat omuza dökülecek kadar uzun da değildi. Önceleri saçlarını alnına sarkıtırdı. Ancak daha sonra onları ortadan ikiye ayırmaya başladı. Omuzları genişçeydi. Kürek kemiklerinin arası enliydi. Göğsü enli, göğsü ve karnı bir seviyedeydi, çıkık değildi. Asla karın büyüklüğü ve sarkıklığı yoktu. Avuç ve ayakları dolgundu, parmakları uzundu. Elleri büyükçe ve avuçlarının içi genişti. Avucunun yumuşaklığı atlas ve ipekten daha yumuşaktı. Elleri miskten daha hoş kokuluydu. Bacakları ince, topukları hafifçe etliydi. Ayaklarının altı çukurdu. Ayakları hafif etliydi. Ayaklarının üzerine su döküldüğü zaman etrafa yayılırdı. El ve ayakları dolgundu. Allah Resûlü'nün bütün organları düzgündü. O, ne şişman ne de zayıftı. Orta boyluydu. Ne fazla uzun ne de kısaydı. Yanına uzun boylu kimse gelse, kendisi ondan daha uzun görünürdü. Çok defa, iki uzun boylu kimseyle birlikte yürüdüğünde onlardan daha uzun görünürdü. Onlardan ayrılınca kendisi orta boylu hâline döner, o iki kişi de uzun boylu hâllerine dönerdi. İnsanların eli en yumuşak olanıydı. Rengi parlak olup ne esmer ne de çok beyazdı. Sanki gümüşten dökülmüştü. Güneşin ışığı sanki yüzünden akıyordu. Uzaktan, insanların en tatlısı ve en güzeli, yakından da en açığı ve en güzeliydi. Yüzü ayın halesi gibiydi. O'nun görüntüsü, güneşin doğuşu gibiydi. Teri sanki inci gibiydi. Yüzündeki ter, yaş, inci gibiydi. En keskin miskten daha güzel kokardı. İki omzunun arasında, çadır düğmesine veya deve kuşu yumurtasına benzeyen mührü vardı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) sallanmadan yürürdü, yürürken, ayaklarını sürümez, adımlarını canlı ve uzun atar, sanki yüksekten iner gibi önüne eğilirdi. Ne ondan önce ne de ondan sonra onun gibisi görülmüştü. Yüksek bir yerden iner gibi yürürdü. Bakmak istediği zaman, bakacağı tarafa tamamıyla dönerek bakardı. Etrafa gelişigüzel bakmazdı. Yürürken ashabı-

nın gerisinde yürürdü. Birisiyle karşılaştığında önce kendisi selam verirdi. Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi ve sellem) daha hızlı yürüyen biri yoktu. Sanki yeryüzü ona dürülüyordu. Daima mütebessimdi. Ondan daha çok gülümseyen hiç kimse görülmemişti. Onun gülüşü tebessüm etmekti, o anda dişleri dolu taneleri gibi görünürdü. Bazen azı dişleri görününceye kadar güldüğü de olurdu."

61. Allah Resûlü'nün giyim tarzı nasıldı?

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) elbisesinin temiz ve tertipli olmasına dikkat ederdi. Yeni bir elbise giydiğinde Allah'a hamdeder, elbisenin hayra vesile olmasını diler, elbisenin örttüğü organların şerrinden de O'na sığınırdı. Dikkat çekici elbise giymekten kaçınır, lüks ve israfa girmezdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) özel hayatında insanlardan bir insan olmayı tercih etmiş, dolayısıyla toplumun orta tabakasını oluşturan kimselerin giyeceği seviyede giymiştir.

Örnek insan Allah Resûlü giyim kuşamında sadeliği tercih ederdi. Kâinatın Efendisi debdebe ve gösterişi sevmezdi. Ancak ara sıra da olsa değerli ve güzel görünümlü elbiseler giyerdi. Bazı hükümdarlar Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e hediye olarak kıymetli elbiseler gönderirlerdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) de bunları kabul buyurur ve bazen giyerdi.

Renkler arasında beyaz rengi çok severdi. Beyaz renk hakkında "Renkler içinde en güzel olanıdır." buyururdu. Kırmızı elbiseyi sevmezdi. Bir keresinde Abdullah İbn Ömer kırmızı elbise giyip gelince hoşuna gitmediğini ihsas etmişti.

62. Efendimizin hitabetteki üslûbu nasıldı?

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) konuşması son derece tatlı ve gönül okşayıcıydı. Tane tane konuşur, her cümlesi dinleyenler tarafından iyice anlaşılırdı. İnsanların seviyelerine göre ko-

nuşur, teşbih ve temsillerle anlaşılması zor konuların anlaşılmasını kolaylaştırırdı. Vurgulamak istediği bir sözü üç kez tekrar ederdi. Konuşma esnasında genellikle gözlerini gökyüzüne çevirir ve sesini kısık değil de herkesin duyacağı şekilde yükseltirdi.

Sürekli olarak düşünceli bir hâli vardı. Genellikle sessiz durur, asla gereksiz konuşmazdı. Her cümleyi ayrı ve net olarak söylerdi. Eliyle işaret ederken bütün elini kaldırır, bir şeye hayret ettiğinde avucunun içini çevirir, konuşma sırasında bazen elini elinin üstüne vurur, konuşma sırasında bazen keyiflenir, sevindiğinde gözlerini yere çevirirdi. Çok az güler, güleceği zaman tebessüm ederdi.

63. Peygamberimizin yeme-içmesi nasıldı?

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) sade yaşantısı her alanda açık bir şekilde görülmektedir. O tok gözlü bir insan olup başkalarına ikramı severdi. Kendisinin yemesinden daha çok başkasının doymasından ve rahatından zevk alırdı. Onun için hiçbir zaman lezzetli ve mükellef sofralarda yemek yemesi nasip olmamıştı. Bütün bir hayat boyunca saf buğday unundan yapılmış bir ekmek bile nasip olmamıştır. Tabii ki bazı yemekleri çok severdi. Sirke, bal tatlısı, zeytin yağı ve bazı sebze yemekleri hoşuna giderdi. Bir defasında Ümmü Hâni'nin evine gitmiş ve "Yiyecek bir şeyler var mı?" diye sormuştu. O da, "Sirke var." deyince, "Sirke olan evde hiçbir şey yok denemez." buyurmuştu. Arabistan'da bir yemek türü vardır ki "hîs" denirdi. Tereyağına peynir ve hurma konarak hazırlanırdı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu yemeği de çok severdi.

Bir defasında Hz. Hasan ile Abdullah İbn Abbâs, Ümmü Seleme'nin yanına giderek: "Bugün bize Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) en sevdiği yemeği pişirebilir misin?" dediler. Bunun üzerine, "Peki siz onu sevecek misiniz?" dedi. Onlar da

ısrar edince Ümmü Seleme arpa ununu eleyerek tencereye koydu ve ocağa sürdü. Üzerine zeytinyağı ve baharatla kara biber attı. Pişince önlerine getirip koydu ve "İşte bu, Hz. Peygamber'in en sevdiği yemekti." dedi. Ayrıca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) et çeşitlerinden koyun, keçi, tavuk, deve, tavşan ve balık eti yemiştir.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Safiyye Validemiz'le evlendiğinde düğün yemeği olarak sadece hurma ve kavrulmuş un çorbası ikram etmişti. Karpuzu hurma ile yerdi. Salatalığı severdi. Bir gün Muavviz İbn Afrâ'nın kızı hurma ile salatalık getirmişti. Bazen ekmekle hurma yediği de olurdu.

Soğuk suyu çok severdi. Bazen katıksız süt içerdi. Bazen de içine biraz su karıştırarak içerdi. Kayısı, hurma ve üzüm dânesini suda kaynatır, bir süre sonra da suyunu içerdi. Sofraya gelen yemeği eğer beğenmezse elini uzatmazdı. Ama hiçbir zaman kötü demezdi. Önündeki yemeğe elini daldırıp eliyle karıştırmazdı. Başkalarını da bundan engellerdi. Sofrası, yerden birazcık yüksek olan sini olurdu. Yemeği sadece üç parmağıyla yerdi. Eti bazen bıçakla keserek yerdi.

64. Allah Resûlü her yemekten sonra yemek duası yapar mıydı?

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) her yemekten sonra dua ettiğine dair bir bilgimiz yoktur. Ancak O zaten başlarken besmele çekmeyi, tefekkür etmeyi ve sonunda da hamdetmeği ihmal etmemiştir. Fakat dua bunların dışındaki bir faaliyettir. Bazı durumlarda Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bizlerin de zaman zaman yaptığımız dualardan yaptığına şahid olmaktayız. Mesela bir defasında Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazan'da iftara davet emişler, yemekten sonra da kendisinden dua talep etmişlerdir. O da şu duayı yapmıştır: "ekele taamukumu'l ebrâr ve eftara indekumu's-saimun ve sallet aley-

kum el-melaiketu ve zekerehumullahu fimen indehu." (Yemeğinizi iyi insanlar yesin, yanınızda oruçlu olan kimseler sizinle iftar etsin, melekler size dua etsin ve Allah Teâlâ sizi yanındaki kimselere zikretsin).

Yine başka bir defasında ashaptan biri evine davet etmiş, sonra da "Ya Resûlullah! Bir dua buyurur musunuz?" deyince Efendimiz (aleyhi ekmelü't-tehâyâ): "Allahümme bârik lehüm fîmâ razektehum vağfir lehüm verhamhum." (Allah'ım bunların yemeklerine bereket ihsan eyle, mağfiret eyle ve bunlara merhamet eyle) buyurmuştur.

Başka bir defasında da: "Elhamdulillahillezî etamenâ ve sekânâ." (Hamdolsun o Allah'a ki bizi yedirdi ve içirdi.) buyurmuşlardır. Bir rivayette de bu duaya şu ilave vardır: "Min ğayri havlin vela kuvvetin minnâ." (Bizim güç ve kuvvetimiz işin içine girmediği hâlde.)

Bunlardan şunu çıkarabiliriz: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yemekte her zaman dua yapmamıştır ve yaptığı zamanlar da değişik dualar yapmıştır. Bir mümin yemeklerde bu dualardan ya da buna benzer kendi seçtiği dualardan birini yapabilir.

65. Resûlullah'ın kıldığı nafile namazlar hangileridir?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) kıldığı farz namazların dışında özellikle kılmaya özen gösterdiği diğer bir kısım namazlar daha vardır ki, bunların başında ümmetine farz olmayıp kendisinin kıldığı "teheccüd namazı" gelmektedir. Ramazan aylarında kıldığı namaz ise "teravih"tir. Genelde 20 rekât olarak kabul edilen bu namazı Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bazen farklı sayılarda da kılmıştır. Resûlullah yağmur yağmayıp da insanlar susuzluktan zarar görmeye başlayınca yağmur duasına çıkar, iki rekât namaz kıldırdıktan sonra dua ederdi. Güneş ve Ay tutulmalarında yine iki rekât namaz kıldırdığı rivayet edilmektedir. Efendimizin (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) kıldığı diğer bir nafile namaz "istihâre

namazı"dır. Böyle bir namazla umulur ki Yüce Allah, kılan kimsenin istihare ettiği konuda kalbine inşirah verir, karar veremediği konuda kendisine işaretler çıkarabilir. Diğer bir bir namaz "tesbih namazı"dır.

Konuyla ilgili olarak bir rivayette Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), amcası Hz. Abbâs'a: "Ey Amca bir iyilik yaparak seni faydalandırayım mı?" diye sordu. Hz. Abbâs: "Evet, ey Allah'ın elçisi." dedi. Bunun üzerine buyurdular ki: "Ey amca dört rekâtlık bir namaz kıl, her rekâtta Fatiha ile beraber bir sûre oku sonra on beş kere: 'Allahüekber velhamdülillahi ve subhanallahi vela ilahe illallah.' de sonra rükûda on sefer söyle, secdede on sefer söyle, sonra başını secdeden kaldır on sefer söyle, ikinci secdeye vardığında yine on sefer söyle, ikinci secdeden kalkınca ayağa kalkmadan yine on sefer söyle, böylece bu tesbihlerin sayısı her rekâtta yetmiş beş eder, dört rekâtta üç yüz tesbih eder. Artık senin günahların çöllerin kumları sayısı kadar olsa bile Allah onları bağışlar." Abbâs: "Ey Allah'ın Resûlü!" dedi. "Bu şekilde her gün kim yapabilir?" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki: "Her gün yapmaya gücün yetmezse haftada bir yap, haftada bir yapmaya da gücün yetmezse, ayda bir de olsa bu namazı kıl, onu da yapmaya güç yetiremezsen senede bir seferde, bunu da yapamazsan hiç değilse ömründe bir defa kıl." buyurmuştur. (İbn Mâce, *İkame*, 190; Tirmizî, *vitr* 19).

Allah Resûlü'nün nafile olarak kıldığı diğer bir namaz kuşluk vaktinde kıldığı namazla, akşam namazından sonra kıldığı altı rekâtlık evvabin namazıdır.

66. Resûlullah kendisine gelen elçilere ve misafirlere nasıl davranırdı?

Bilindiği üzere elçilerle Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) ilişkisi Medine döneminde başlamış, Mekke'nin fethinden sonra da oldukça yoğun bir hâle gelmiştir. Bu dönemde her din ve

bölgeden insan Medine'ye gelmiş, Allah Resûlü onları en güzel şekilde ağırlamış ve dinî herhangi bir baskıda bulunmayıp sadece kendisinin bir peygamber olduğunu anlatmıştır. Medine'ye gelen bu elçiler bazen Mescid'in avlusunda kurulan çadırlarda ya da ashaptan bazı kimselerin evlerinde misafir edilmişlerdir. Ev sahipleri bu misafirlerine Müslümanlığın en sıcak ve samimi ilgisini göstermiş, ikram ve hediyeleriyle ağırlamışlardır.

Gelen bu misafirlerle Allah Resûlü yakından ilgilenir, onları karşılarken mevcut elbiselerinin en güzelini giyer, aynı şeyi ashabına da tavsiye ederdi. Bu, bir gösteriş değil, misafire olan saygının emaresiydi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) gelecek olan elçi ve misafirlerden önceden haberdar olmuşsa onlar henüz gelmeden toplantı meclislerinde onların iyi yönlerini dile getirir, hüsnüzannını ifade ederdi. Bazen de üzerindeki ridasını çıkarır, onların altına sererdi. Bu, onlara verdiği değerin bir işaretiydi. Bazı elçileri de yanına oturtur, onun bölgesi, kabilesi, ülkesiyle ilgili güzel yönlerini anlatırdı. Bazı misafirleri de bizzat kendi evine davet etmiş, evinde onunla bizzat kendisi ilgilenmiştir. Başka yerlerde kalan elçileri ve misafirleri, kaldıkları yerlere uğrayarak ziyaret eder, hâl hatırlarını sorar, Mekke'de Kureyş'in kendisine ve arkadaşlarına yaptıklarını anlatırdı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu misafirlerin gündeme getirdiği her konuyla yakından ilgilenir, onlara cevaplar verirdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) kendisine gelen elçilere değişik hediyeler takdim ederdi. Onlar da Resûlullah'a hediyeler getirirdi. Onları kabul eder, ancak dönüşlerinde yolda yiyecekleri değişik azıklar, farklı hediyeler vermeyi asla ihmal etmezdi. Buna o kadar önem verirdi ki, vefat etmeden önce de ashabına: "Elçilere benim verdiğim gibi sizler de çeşitli hediyeler verin!" (Buhârî, Cihad 176-177) buyurarak böylece bunun takip edilmesi gereken bir sünnet olduğunu belirtmiş olmaktadır.

Resûlullah'ın misafir ve elçilere karşı bu yakın ilgi ve alâkasını şu açılardan değerlendirebiliriz:

Birincisi: Henüz yeni gelmiş ve bütünüyle İslâm'a ısınmamış bu insanlar yer değiştirmenin rahatsızlığını, tedirginliğini yaşarken eğer kendilerini tedirginlikten kurtaracak emniyet dolu bu sıcak atmosferi bulamasalardı, tercihlerini başka türlü de kullanabilirlerdi ki, bu da onlar için büyük bir kayıp olurdu. İşte Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem), fevkalâde alâka ve ilgi göstermesi, onları böyle bir yanlış karardan kurtarıyordu ki, bu da, bugün ve yarın üzerinde önemle durulması gerekli konulardan olsa gerek.

İkincisi: Gelen heyet fertleri arasında, kavmi ve kabilesi içinde daima saygı ve hürmet görmüş insanlar da oluyordu. Bunlar, kendi toplumlarında bu gibi ilgi ve alâkaya alışmış insanlardı. Dolayısıyla onlara aynı oranda bir ilgi ve alâka gösterilmeliydi ki, geldikleri yeni toplumu yadırgamasınlar. Yani bu ilgi ve alâka onlara ünsiyet aşılamalı ve yabancılığın verdiği rahatsızlığı ortadan kaldırmış olmalıydı...

Üçüncüsü: Bu heyetlerden pek çoğu resmî idi. İslâm bir devlet nizamı olarak ilan edilince çevredeki kabile ve devletler kendilerince bir durum değerlendirmesi yapmak üzere, Medine'ye heyetler gönderiyorlardı. Bu heyetlerdeki insanlar da sıradan insanlar değillerdi; az-çok hemen hepsinin kendine göre bir dünya görüşü ve değer yargısı vardı. Ve bu insanlar geldikleri yerlere döndüklerinde intibalarıyla döneceklerdi ve onların bu kanaati de, mensubu oldukları devlet veya kabileye mutlaka tesirli olacaktı. Öyle ise, bu insanların müspet kanaatlerle techiz edilmesi şarttı. Bu da, onlara gösterilecek ilgi ve sıcak bir istikbal ile yakından alâkalıydı.

Dördüncüsü: Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) ahlâk ve şemâili Ehl-i Kitap tarafından biliniyordu. Zira bu şemâil onların kitaplarında da mevcuttu. Gelen heyetlerden bir kısmı da bu işin

hakikatini araştırmak için geliyordu. Efendimiz ise, kendinden emindi. O, Tevrat ve İncil'de geleceği müjdelenen peygamberdi. Muhatabın, bunu yakından görmesi için ona yakın olmasını, mesajının kabulüne vesile sayıyordu. Evet, Allah Resûlü, onları yakınına alıyor ve âdeta, nübüvvetine ait alamet ve işaretleri görmelerine yardımcı oluyordu ki, bu sayede, şüphe ve tereddütler, O'nun her şeyi paramparça eden o mübarek hâl ve tavrına çarpıyor ve delik-deşik oluyordu. Gelenler ekseriyetle önceki kanaatlerini değiştiriyor ve döndükleri yerlerde tebliğ misyonunu edaya hazır hâle geliyorlardı.

Meselenin günümüze ait yorumuna gelince bu konuda şunları söyleyebiliriz:

Efendimiz (aleyhi ekmelü't-tehâyâ), heyetlerin kabul şeklini ve bu hususta gösterilmesi gereken hassasiyeti, son vasiyetine konu edinmekle de, bu işin önemine ve bu meselenin istikbalde alacağı buud ve derinliklerine işaret ediyorlardı ki, bu da yakın-uzak gelecek açısından çok önemliydi.

Zira kendi döneminde henüz Arap Yarımadası dışına çıkılmamıştı. Bazı devlet reislerinden gelen mektup ve hediyeler ise, fert plânında gösterilen ilgi ve alâka çerçevesinde idi. Hâlbuki ileride "İslâm Site Devleti", cihanın dört bir yanına yayılan engin hâliyle yüzlerce, binlerce heyetleri ağırlayıp misafir etme zorunda kalacaktı. Tamamen devlet protokolüne ait bu meselenin keyfiyeti, temeli de, yine bizzat Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) tarafından atılıyordu.

67. Hz. Peygamber şaka yapar mıydı?

Bir mümin için nükte ve latife, insanları güldürmek, onların hoplayıp zıplamalarını sağlamak ve onlara kahkaha attırmaktan öte manalar taşır; bir yandan hikmet ifade eder, diğer yandan da insanları tefekkür ufkunda dolaştırır. Gereğinden fazla olan şaka

ve latifeler laubaliliğe, çok gülmeye, kalbin kararmasına, zamanı boşa geçirmeye ve bazen de insanları kırmaya sebep olması bakımından sakıncalıdır. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), kahkahaya sebep olan, Allah'ı anmaktan alıkoyan ya da insanların onurunu yaralayarak saygı ve vakarı yok eden latifeleri yasaklamıştır. Müslümanlar arasında, "Latife latif (nazik, şirin ve ince) gerek" anlayışı çok önemli bir düstur olagelmiştir. Ayrıca, latife veya nüktede yalan sözün bulunmaması gerekir. Resûl-i Ekrem Efendimiz, "Ben latife yaparım ama doğru konuşurum." buyurmuş ve latife yaparken dahi sözlerin doğru olması gerektiğini vurgulamıştır.

Evet, Peygamber Efendimiz (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) da yer yer latife yapmıştı. Fakat, O'nun latifeleri ciddiyet televvünlü ve aynı zamanda hak ve hakikat yörüngeliydi. O, bir taraftan, hürmet duygularını davet eden bir vakar ve heybet, diğer taraftan da sevgiyi celbeden bir tevazu ve mahviyet içinde bulunurdu. İnsanları sürekli tebessümle karşılardı. Busîrî, Kaside-i Bürde'sinde bu hususa dikkat çekerek, "Yalnızken Fahr-i Kâinat Efendimize mülaki olsan, celâleti hasebiyle O'nu kalabalık asker arasında ve bir ordunun başındaymış gibi ciddi bulurdun." dedikten sonra sözlerini mealen şöyle sürdürür: "Onu ashabına karşı da öyle mütebessim görürdün ki, sadef içinde saklanan incinin o Nebiyyi Zişan'ın mahall-i kelam ve tebessüm madeninden çıktığını sanırdın." Resûl-ü Ekrem Efendimiz öyleydi; sürekli müjde veriyor olma edasıyla hep mütebessim bir çehresi vardı. Fakat rivayetlere göre, hayatı boyunca sadece üç defa –kendisine yakışan keyfiyet içinde– gülmüş ve asla gayr-i ciddiliğe geçit vermemişti. Bununla beraber, tebessüm etme, insanlara yumuşak davranma, herkese bağrını açma ve yanında herkesin rahat hareket etmesine imkân verme hususlarında örnek olmuş; gerekirse mehafet ve mehabet hâlini bile baskı altına alarak insanları rahat ettirme ve onları boğmama esasına işaretlerde bulunmuştu.

Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi ve sellem); kadın, erkek, çocuk, ihtiyar, kendisiyle temasta olanlara yaptığı şakalardan pek çok örneğe hadis kitaplarında rastlarız. O devamlı mütebessimdi, suratı asık değildi; onca zulüm, onca işkence, onca açlık, hainlikler, münafıkların nifakları, dağların taşıyamayacağı onca yüke rağmen, tebessümü yüzünden hiç eksik olmazdı.

Bu mütebessim Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) ashâbıyla şakalaşırdı. Ashab, Resûlullah'a; "Yâ Resûlullah, Sen bizimle şakalaşıyorsun!" demişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem): "Ben (şaka bile olsa) sadece doğruyu konuşurum; haktan başka bir şey söylemem." (Tirmizî, *Birr* 57) buyurmuştu. Ashabının, aralarında yaptıkları şakalara uzun süre güldüğü olur, kendisi de onlarla şakalaşırdı.

Enes (r.a.) anlatıyor: "Bir adam Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem) gelerek: 'Ey Allah'ın Resûlü! Beni bir deveye bindir!' dedi. Resûlullah da: 'Ben seni devenin yavrusuna bindireceğim!' buyurdu. Adam: 'Yâ Resûlullah, ben deve yavrusunu ne yapayım (ona binilmez ki)!' deyince Hz. Peygamber: 'Acaba deveyi deveden başka bir mahluk mu doğurur? (Her deve, bir devenin yavrusu değil midir?)' buyurdular." (Tirmizî, *Birr* 57). Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), bu sözüyle hem şaka yapmakta hem de insana bir söz işitince iyice düşünüp derinliğini, muhtevasını kavramadan reddetmemesi, itirazda acele etmemesi gerektiğini göstermektedir.

Enes (r.a.), Resûlullah'ın, kendisine: "Ey iki kulaklı!" diye hitap ettiğini, bu sözüyle şaka yapmayı kasdettiğini rivayet etmiştir. Yine Enes (r.a.) diyor ki: "Allah'ın elçisi, biz çocukken yanımıza gelir, bize karışırdı (bizimle beraber otururdu); benim Ebû Umeyr adında bir kardeşim vardı, çok sevdiği ve sık sık oynadığı bir kuşu vardı. Ona: 'Ey Ebû Umeyr, Ne yaptı nuğayr (serçe yavrusu)?' derdi."

Enes'in (r.a.) anlattığına göre, yaşlı bir kadın Resûlullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) gelmiş ve Cennet'e gidebilmesi için Ona dua etmesini rica etmiştir. Allah Resûlü'nün ona: "Hiçbir ihtiyar kadın Cennet'e girmeyecektir!" demesi üzerine, kadın üzülerek ağlamaya başlamıştı. Bunun üzerine, buyurdu ki: "O gün sen ihtiyar olmayacaksın ki. Yüce Allah: 'Biz onları yeniden inşa etmişiz, onları bâkireler yapmışızdır.' (Vâkıa, 56/35-36) buyurmuştur."

Ümmü Eymen adlı bir kadın, Hz. Peygamber'e gelerek, "kocam seni eve davet ediyor." dedi. Peygamberimiz: "Kocan kim? Şu gözünde ak olan adam, değil mi?" dedi. (Kadın:) "Vallahi gözünde ak yok." dedi. "Hayır, var!" buyurdu. Kadın, yine: "Hayır, vallahi yok!" deyince Hz. Peygamber: "Herkesin gözünde ak vardır." dedi. Güzel sözlü Güzel Peygamber, "ak" kelimesi ile gözün koyu renkli halkasını çevreleyen beyaz tabakayı kastediyordu. Fakat bu söz, gözdeki kısmî körlüğü de ifade ettiğinden kadın, bu şekilde anlamıştı. Hz. Peygamber, bu sözüyle aynı zamanda cinas yapmıştı.

68. Hz. Peygamber spor yapmış mıdır?

Örnek İnsan (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) elbette spor yapmıştır. Kendisi değişik sporları yaptığı gibi, ümmetine de tavsiye etmiş, sağlam ve sağlıklı müminin Cenâb-ı Hakk'a zayıf ve çelimsiz olandan daha sevimli olduğunu belirtmiştir. Küçüklüğünde dayısını ziyarete gittiğinde Medine'de yüzmeyi öğrenmiş, bunu daha sonraları da ashabına anlatmıştır. Koşma, atıcılık, okçuluk, kılıç ve mızrak oyunları, binicilik, güreş ve yürüyüş gibi o günün yaygın sporları, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) bizzat yaptığı hem de tavsiye ettiği sporlardır.

69. Peygamberimiz rüya tabir etmiş midir?

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) rüyayı peygamberliğin kırk altı parçasından bir parça olarak değerlendirirdi.

Hatta nübüvvetinin başlangıcında gördüğü rüyalar sabah aydınlığındaki netlik gibi ortaya çıkıyordu. Rüyaları bir müjde olarak kabul ediyor, bazı şeylerin işareti olarak görüyor, yorumlanması konusunda ashabına bazı ölçüler veriyordu. Hatta sabah namazlarından sonra ashabına dönerek: "Bu gece müjdeleyici bir rüya gören var mı?" diye sorardı. Şayet rüya gören birisi varsa onu dinler, ashabın duyacağı şekilde yorumlardı. Bazen de herhangi bir rüya anlatıldığında Hz. Ebubekr Efendimiz müsaade isteyerek onu tabir ederdi. Resûlullah (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) kötü rüyaların anlatılmamasını tavsiye eder, yorumcuların da art niyetli olmayan salih kişiler olmasına işaret ederdi. Peygamberimizin yapmış olduğu rüya tabirleriyle ilgili bir hayli örnek vardır. Merak edenler hadis kitaplarının rüya tabirleri bölümüne müracaat edebilirler.

70. Efendimizin hasta ziyareti ile ilgili uygulamaları nasıldır?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hastaları ziyaret etmeyi, müslümanın müslüman üzerindeki haklarından kabul eder ve hastaları ziyaret etmeyenlerden kıyamet gününde Cenâb-ı Hakk'ın şikâyetçi olacağını bildirirdi. Hasta bir insan ziyaret edildiğinde, bu ziyaretten dönünceye kadar ziyaret eden için meleklerin sabah-akşam istiğfarda bulunacaklarını müjdelerdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) sadece büyükleri değil, aynı zamanda hastalandıklarında çocukları da ziyaret ederdi.

Resûlullah gerek ashaptan gerekse aile fertlerinden biri hastalandığında onları bizzat ziyaret eder, sağ eliyle onları sıvazlar ve şöyle dua buyururdu: "Bütün insanların Rabbi olan Allah'ım! Bunun ıstırabını giderip şifa ver. Şifayı veren ancak sensin. Senin şifandan başka şifa yoktur. Buna, hiçbir hastalık izi bırakmayacak şekilde şifa ihsan et!"

Mesela kızı Zeyneb'den (r.a.) olan torunu hastalığında kızı O'nu (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) çağırmış, ölüm vaktinin yaklaştığını bil-

dirmişti. Bu haber üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) oraya gitti. Çocuk, Hz. Peygamber'in kucağına verildi. Çocuk can çekişmekte ve bir ses işitilmekte idi. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) iki gözü yaş döküyordu. Ashabdan Sa'd İbn Ubâde: "Yâ Resûlallah! Bu gözyaşı, bu ağlayış nedir?" diye hayretini açıklayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem): "Bu gözyaşı bir rahmettir ki, Allah onu kullarından istediği kimselerin kalplerine koymuştur. Allah kendi kullarından ancak merhametli olanlara merhamet eyler." buyurdu.

Hastaları teselli eder, hastalığın sıkıntı değil, bilakis güzel neticelerine dikkatleri çekerek onları rahatlatırdı. Yine başka bir defasında hastalanan bir sahabîyi ziyaret etmiş ve: "Lâ be'se, tahûrun, inşâallâhu." 'Üzerine bir sıkıntı olmasın! Bu senin günahlarını temizleyicidir inşallah' sözüyle onu teselli etmişti. Sadece müslümanları değil, başka dinlere mensup olanlar hastalandığında onları da ziyaret ederdi.

Bazı durumlarda bir hastayı birden fazla ziyaret ederdi. Nitekim Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Sa'd İbn Muaz (r.a.) savaşta kolundan yaralandığında daha sık ziyaret etmek için mescide onun için bir çadır kurmuştu.

71. Bir dede olarak Resûlullah'ın torunlarıyla ilişkisi nasıldı?

Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste Allah Resûlü'nün hizmetçisi olma gibi en yüksek payeye ulaşan ve on sene ara vermeden kemal-i sadakatle bu hizmetini yürüten Enes İbn Mâlik diyor ki: "Aile fertlerine karşı, Hz. Muhammed'den (sallallahu aleyhi ve sellem) daha şefkatlisini görmedim."

Evet, o kadar şefkatli, o kadar içten davranır ve öylesine açık hareket ederdi ki; O'nun gibi bir ikinci aile reisi ve baba göstermek mümkün değildir. Evet, herkes gibi O da bir insan olarak yaratılmıştı ama Allah (c.c.), insanlarla münasebet kursun diye O'nun

kalbine bütün varlığa karşı derin bir alâka koymuştu. Ondandır ki, Allah Resûlü, hem aile fertlerine hem de diğer insanlara karşı görülmemiş bir alâka ile dopdoluydu.

Erkek evlatlarının hepsi daha önceden vefat etmişti. En son Mâriye Validemiz'den bir erkek çocuğu dünyaya gelmiş, o da yaşamamıştı. Allah Resûlü, onca önemli işlerinin arasında sık sık çocuğunun yanına gider, onu bağrına basar, öper, okşar, sever, kucağına alır, sonra da döner, evine gelirdi. Vefat ettiği zaman da yine onu kucağına alıp bağrına basıp gözleri dolu dolu hüznünü ifade etmişti. O'nun bu durumuna hayretle bakanlara da:

"Gönül mahzun olur, gözler ağlar; fakat inşallah Allah'ın dediğinden, Allah'ın hoşnut olduğundan başkasını söyleyemeyiz." demişti ve ardından da dilini işaret ederek: "Allah şununla muâhaze eder." buyurmuşlardı. Bir kere daha hatırlatalım; O, insanların en merhametlisi, en şefkatlisiydi. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i sırtına alır, dolaştırırdı. O seviyedeki bir insan çocuğu sırtına alır ve halkın içine öyle çıkar mıydı? O, alır ve çıkardı. Böyle yaparken de, onların gelecekte kazanacakları şerefi âdeta istikbal ederdi. Bir gün Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin sırtında iken hane-i saadetten içeriye Hz. Ömer girdi. Onları böyle şerefli bir yerde görünce نِعْمَ الْفَرَسُ تَحْتَكُمَا "Ne güzel bineğiniz var!" dedi. Ve hemen Allah Resûlü şöyle buyurdu: نِعْمَ الْفَارِسَانِ هُمَا "Ya ne güzel süvariler onlar!" Onlar bu meselenin şuurunda veya değildirler. Fakat Allah Resûlü onları işte böyle onore ediyordu. Bir başka defasında da Hz. Hasan'a: نِعْمَ الْمَرْكَبُ رَكِبْتَ "Ne güzel bineğin var!" diyene karşı: ونِعْمَ الرَّاكِبُ هُوَ "O da ne güzel binici!" cevabını yetiştirmişti.

Bir başka defasında, torunları omuzlarında çıkagelecek ve bizzat kendisi onlara şöyle diyecektir: نِعْمَ الْجَمَلُ جَمَلُكُمَا وَنِعْمَ الْعِدْلاَنِ أَنْتُمَا "Altınızdaki bineğiniz ne güzel binek ve üstündeki yük olarak sizler ne güzel yüksünüz!"

O, evlat ve torunlarını böyle aziz tutmuş, onların kalbine taht kurmuş ve babalar, dedeler üstü bir sevgiye mazhar olmuştu. Allah Resûlü, her hususta olduğu gibi, çocuk terbiyesinde de daima orta yolu takip etmişti. Bütün evlatlarını, torunlarını canı kadar sever hem de bu sevgisini onlara hissettirirdi. Ne var ki, bu sevgisinin kötüye kullanılmasına da asla fırsat vermezdi. Zaten O'nun evlat ve torunları arasında, böyle bir davranışa yeltenen de yoktu. Ancak bilmeden yaptıkları hatalar karşısında, Allah Resûlü'nün takındığı bir tavır, o derin sevgiyi bir vakar buğusuyla sarar ve ılık bir görünümle onları şüpheli zeminde dolaşmaktan alıkoyardı. Mesela bir defasında Hz. Hasan veya Hüseyin, henüz yaşları çok küçük olduğu için elini sadaka hurmasına uzatır. Allah Resûlü hemen harekete geçer ve o hurmayı onun elinden alarak: "Bize sadaka hurması haramdır!" der. Daha o yaştan itibaren, onları harama karşı duyarlı yetiştirme, terbiyede dengenin güzel örneklerinden biri olsa gerek.

Medine-i Münevvere'ye her girişinde bindiği bineğin üzerinde, Allah Resûlü'ne sarılmış, birkaç çocuğu birden görmek mümkündür. Demek ki Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sadece kendi torunlarına karşı değil, hanesinde, hanesine yakın hanelerde ve daha ötede oturan bütün çocukları, kemal-i şefkat ve samimiyetle bağrına basıyor ve onların gönüllerini sevgiyle fethediyordu.

Evet, O'nun sevgi hâlesine dâhil olanlar sadece erkek evlat ve torunları değildi. O nasıl Hz. Hasan ve Hüseyin'i seviyordu, aynı şekilde torunu Ümame'yi de seviyordu. O kadar ki, bazen sokağa çıkarken Ümame'nin O'nun omuzlarında olduğu görülüyordu. Hatta, bazen kıldığı nafile namazlarda dahi Ümame'yi sırtında taşıdığı olurdu. Secde yapacağı zaman onu yere koyar, secdeden kalkarken de yine omzuna alırdı.

Allah Resûlü, Ümame'ye olan bu sevgisini öyle bir toplum ve cemiyet içinde izhar edip açığa vuruyordu ki, bu insanlar daha

düne kadar kız çocuklarını diri diri gömüyorlardı. İşte böyle insanlar arasında, Allah Resûlü'nün kız torununa gösterdiği bu ilgi ve alâka, oldukça değişik ve o güne kadar kimsenin görmediği orijinallikte bir hareket tarzıydı.

72. Peygamberimiz hangi meslekleri yapmıştır?

Peygamberimize (sallallahu aleyhi ve sellem) göre, kişinin yediği en temiz kazanç, kendi elinin emeğiyle kazandığıdır. Hiçbir peygamber iş yapmadan insanlardan beklenti içinde olmamıştır. Hem daha önceki peygamberler hem de Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) değişik meslekler yapmış, aynı zamanda bunlarda değişik noktalarda onlara öncülük etmişlerdir. Hz. İdris terzilik, Hz. Nuh gemicilik, Hz. Dâvûd demircilik, Hz. Zekeriyya marangozluk mesleklerinde bilinen peygamberlerdir. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) çocukluğunda çobanlık, gençlik ve sonraki yıllarında da ticaret yapmıştır. Zaten Hz. Hadîce'nin dikkatini çeken, Resûlullah'ın ticarette göstermiş olduğu doğruluk, vefa, edep ve haya olmuştur. Peygamberlikten sonra ise, devlet başkanlığı, ordu komutanlığı, hâkimlik, ortaklaşa iş yaparken başkanlık, öğretmenlik, imamlık, vaizlik, idarecilik O'nun yaptığı mesleklerden sayılabilir. Ancak bütün bunların yanında O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) meslek ve işi, insanlığı saadet-i dareyne ulaştırma, yaratılış gayesini hatırlatma, hidayete giden yolları göstermedir.

73. Hz. Peygamber bazı isimleri değiştirmiş midir, değiştirmişse bu isimler hangileridir?

Her konuda insanlara rehberlik yapan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) isim koyma konusunda da ideal bir öğretmendir. O, bazı kimselerde gördüğü hoş olmayan ya da kötü çağrışımlar meydana getiren bazı imlerle, kişiyi yanlış duygulara sevkedecek bazı isimleri değiştirmiştir. Mesela "Berre" ismini Zeyneb olarak

değiştirmişti. Çünkü Berre kendisini tezkiye eden, temize çıkaran demekti. Ebu'l-Hakem ismini değiştirmişti. Çünkü bunun anlamı, hüküm verenlerin babası, en önde olanı idi. Bu ise Allah'a ait bir sıfatı çağrıştırıyordu. Bu sahabînin adını çocuklarından biriyle isimlendirerek Ebû Şüreh koydu. Arsam ismini Zür'a olarak değiştirdi. Zira arsam; kesik, bereketsiz demekti. Zür'a ise ziraat, ekin, büyüme anlamlarına gelip arsamın zıddıdır. Hazn (sertlik) ismini Sehl (kolaylık) olarak değiştirdi. Âsiye (isyan eden, karşı gelen) ismini Cemîle (güzel, şirin) olarak değiştirdi.

74. Resûlullah'ın evindeki eşyalar nelerdi?

Rahmet Peygamberinin evi, en sade bir insanın evi gibiydi. Fazladan bir eşya bulunmazdı. İsteseydi krallar gibi yaşayabilirdi. Kimse de buna bir şey demezdi, diyemezdi. Ancak O (sallallahu aleyhi ve sellem) başka bir âlem için yaşamıştı. Buranın fâni olduğunu eviyle de gösterecekti. Kalıcı bir ev gibi dizayn etmemişti. Buna, yanındaki eşlerini de alıştırmıştı. Ne O ne de eşleri böyle bir hayatı yadırgıyordu. O sultanlar sultanı vefat ettiğinde evinde bulunan eşyalar üzerinde yattıkları bir divan, yatak, yorgan, içi hurma lifleriyle dolu bir yastık, içinde yemek yiyeceği bir çanak, su bardağı, el değirmeni, ibrik ve bir de leğen vardı.

Bu kıymetli eşyalar Ömer İbn Abdulaziz'e (r.a.) kadar gelmiş, o da bunlara bakarak ibret alırmış. Aynı zamanda bunları yanına gelenlere de göstererek: "İşte Allah Resûlü'nün bıraktığı miras bunlardan ibaret!" dermiş.

Tabii ki bu eşyaların içinde bulunduğu ev de buna göreydi. Hanımlarının bulunduğu bu evlere odacıklar anlamında "hücre", "hucurât" denirdi. Daha sonraki yıllarda buraların yıkılıp Mescide katılması zorunluluğu hâsıl oldu. Böyle bir durum karşısında büyük insan Said İbn Müseyyeb (r.a.) şöyle dedi: "Vallahi ne kadar arzu ederdim ki, bu odacıklar bulundukları hâl üzere bıraksalar

da Medine halkından bir kısım kimseler onlara bakarak hiç değilse biraz teselli olsalar. Dışarıdan gelenler de Resûlullah'ın ne ile yetindiğini görseler de zühd dersi alsalardı."

75. Resûlullah'ın arkada bıraktığı miras var mıdır, varsa nelerdir?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) vefatından sonra geriye mal bırakmamıştır. Ömrünün son anlarında hastayken yanında sadece bir altın kalmıştı. Ancak onu da sadaka olarak vermişti. Resûlullah, zengin bir insan değildi. Mekke'de iken eşi Hz. Hadîce'nin malından dolayı zengindi. Ancak onun da tamamını orada İslâm'ın uğrunda harcamıştı. Daha sonraki dönemlerinde de zaten yanında bir şey bulunduğunda hemen muhtaç olan kimselere verirdi. Kâinatın Efendisiydi, ancak arpa ekmeğiyle hayatını sürdürürdü. Dolayısıyla vefat ettiğinde de evindeki bir-iki parça ev eşyasından başka bir şeyi yoktu. O kadar ki, buğday ihtiyacını, bir yahudiye verdiği zırhı karşılığında alabilmişti. Vefat ettikten sonra da ashab efendilerimiz bu yahudiye karşılığını vermiş, mübarek zırhı öyle geri almışlardı. Aslında malı olsaydı da bu mal evlatlarına, torunlarına miras olamazdı. Çünkü o şöyle buyurmuştu: "Biz peygamberler topluluğu olarak miras bırakmayız. Bıraktığımız şeyler sadaka olur."

Onun bıraktığı terekesi sadaka olurdu. Ne evladı ne amcası ona mirasçı olabilirdi. Aksine bıraktığı mal, hayır ve iyilik yoluna harcanırdı. Peygamberler mal biriktirerek miras bırakacak kimseler değillerdi. Onlar ancak ilim, ahlâk, dinin esasları ve bunların insanlara tebliğini miras bırakırlardı. Onların mirasları işte buydu. Bu da en hayırlı ve en kalıcı bir mirastır.

76. Hz. Peygamber'in imkânları olduğu hâlde kendi isteğiyle fakir yaşamayı tercih etmesinin hikmetleri nelerdir?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) dünya hayatının idrakinde bir ömür yaşamıştı. İsteseydi en zenginlerinden olabilirdi. Nite-

kim Kureyşliler bu anlamdaki tekliflerini çok önceleri yapmışlardı. Haydi diyelim ki o zaman istemedi, daha sonra da isteseydi zengin bir insan gibi yaşayabilirdi. Zira Medine döneminin sonlarına doğru her taraftan ganimetler akar sular gibi çağlayarak O'na akıyordu. Ancak O evinde kendi zaruri ihtiyacından fazlasını asla bulundurmuyor, her şeyi başkasına dağıtıyordu. Hatta O'nun yanına gelen kimseler: "Gidin Muhammed bolca dağıtıyor!" diyerek O'nun bu konudaki cömertliğini birbirlerine haber veriyorlardı.

İnsanlığın İftihar Tablosu, kalbi zühde göre programlandığı ve gözlerinin içine başka hayal girmediğinden dolayı fakirlerden fakir yaşamayı tercih etmiş ve ömrünü zahidâne geçirmişti. Dünyaya geçici bir misafirhane olarak bakıyor, burada kalış süresini, yolculuk yapan kimsenin bir ağaç altındaki istirahatine benzetiyordu. Zira O, ümmetine ve hususiyle de hakikati anlatma vazifesinde bulunanlara misal olma konumundaydı. O, böyle davranmakla öncelikle peygamberlik kudsi vazifesinin, dünyaya alet ediliyor töhmetine meydan vermeyecekti. İkinci olarak da O, bu yüce vazifede: إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى اللهِ "Benim mükâfatım ancak Allah nezdindedir." (Yûnus, 10/72; Hûd, 11/29, 51; Sebe', 34/47) diyen seleflerine uyma yüceliğini gösterecekti. Üçüncü olarak da O, hakikati anlatmayı kendilerine vazife edinmiş ümmetinin âlimlerine hem bir nümûne hem de rehber olma sorumluluğunu taşıyordu. Bu itibarla da, hayatını en fakirâne bir çizgide sürdürecekti ve sürdürdü de.

"O, açlıktan bağırsaklarını sargıyla sardı ve o latif ciltli mübarek böğürlerini taşlarla sıkıştırdı. Koca koca dağlar altın kesilip O'na arz olunmayı niyaz ettiler de, himmeti çok yüksek olan O Zat onlara karşı müstağni davrandı. O'nun dünyevî ihtiyaçları da zühdünü teyid eder; zira O Masumlar Masumu'nun zaruret ve ihtiyaçları O'nun ismetine ilişememişti. Onun ihtiyaçları, O'nu dünyaya nasıl

davet edebilirdi ki! O olmasaydı, dünya ademden kurtulup varlığa eremezdi." diyen Busayrî, O'nun ihtiyaç içindeki istiğnasını ve zarûret içindeki yüce himmetini ne güzel ifade eder!

77. Ehl-i Beyt ne demektir?

Ehl-i Beyt ifadesi, Arapça "ehl" ve "beyt" kelimelerinden meydana gelip bir evin sakinleri, sahipleri, evin ehli olan kimseler anlamına gelir. Ancak bu ifade müslümanlar arasında bir ıstılah hâline gelmiş ve Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) ailesinden ve soyundan gelen kimselere ehl-i beyt denmiştir. Genel kabule göre bu kapsamın içine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), hanımları, çocukları, torunları, Hz. Peygamber'in soyunu devam ettiren Hz. Fâtıma, Hz. Ali, onların evlatları Hz. Hasan, Hz. Hüseyn ve Peygamber Efendimizin amcaları, onların çocukları girer.

Bütün müslümanların ehl-i beyte karşı sevgi borçları vardır ve bu, onlar için bir görevdir. Zira Resûl-i Ekrem (aleyhi ekmelü't-tehâyâ), gaybâşinâ nazarıyla görmüş ki, Âl-i Beyt'inden gelenler, âlem-i İslâm içinde nûranî bir ağaç hükmüne geçecek. Âlem-i İslâm'ın her tarafında, insanları mükemmelliğe ulaştıracak, rehberlik ve mürşidlik vazifesini görecek zatlar, genellikle Âl-i Beyt'ten çıkacak. Bu önemli hususiyetten dolayı hem Kur'ân-ı Kerim (Şûrâ, 42/23) hem de hadislerde özellikle ehl-i beyti sevme üzerinde durulmuştur.

Doğrudan Kur'ân tarafından emredilen Âl-i Beyt'e muhabbet konusunda, tarihten günümüze bazı insanların ifrata giderek İslâm'ın özüne ters birtakım inançları benimsedikleri görülmüştür. Özellikle Şia ve Rafizîler gibi bazı meşreblerin Hz. Ali (r.a.) ve onun neslinden gelenlere karşı duydukları aşırı sevgi, onları yanlış inançlara yöneltmiştir.

Bu sevgiyi aşırılığa kaçmadan şöyle dengeleyebiliriz: Peygamberimizin soyundan gelen bu insanları Resûlullah (sallallahu aleyhi ve

sellem) adına, Cenâb-ı Hakk namına severiz. Böyle bir sevgi, Peygamberimizin (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) bize karşı olan sevgi ve alâkasını artırmaya vesile olur. Böyle bir sevgide herhangi bir tehlike söz konusu değildir.

Diğer bir çeşidi olan ve aynı zamanda tehlikeli olan ki, iki cihanın vesile-i saadeti Hz. Muhammed Mustafa'yı (sallallahu aleyhi ve sellem) düşünmeden, bizzat onları sevmektir. Resûlullah'ı hiç hatıra getirmeden, hatta O'nu devre dışı bırakarak, Hz. Ali'nin kahramanlıklarını, özelliklerini, Hz. Hasan ve Hüseyin Efendilerimizin faziletlerini düşünüp sevmektir. Böyle bir sevme, Resûlullah'ın sevgisine ve Cenâb-ı Hakk'ın muhabbetine sebep olmaz. Ve hiçbir zaman, Hz. Ali sevgisi, Hz. Ebubekr ve Hz. Ömer Efendilerimize karşı bir düşmanlık ve onları daha aşağıda görmeye götürmemelidir.

78. Hz. Peygamber'in birden çok kadınla evlenmesindeki hikmetler nelerdir?

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, çok evlilik ilk defa Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) tarafından uygulanan bir tatbikat değildir. O'ndan önce de pek çok peygamber, aynı uygulamayı yapmıştır. Tevrat'ta Hz. İbrâhim'in pek çok kadınla evli olduğu, Hz. Dâvûd'un çok sayıdaki hanımının yanında, birçok cariyesinin olduğu, Hz. Süleymân'ın yedi yüz hanımının, üç yüz de cariyesinin bulunduğu (Kitâb-ı Mukaddes, 1.Krallar 11/3) nakledilmektedir.

Kur'ân da, çok evliliğin yeni bir şey olmayıp diğer peygamberlerin de bir uygulaması olduğunu haber vermektedir: "Andolsun, biz senden önce de elçiler gönderdik, onlara da eşler ve çocuklar verdik." (Ra'd, 13/38)

Demek ki çok kadınla evlilik, bilhassa ahkâmla gelen Enbiyâ için bir bakıma zaruridir. Zira dinin, aile mahremiyeti içinde cereyan eden pek çok yönleri vardır ki, ona ancak bir insanın ni-

kâhlısı muttali olabilir. İşte her şeyden evvel, nübüvvet hânesinde bulunan bu temiz zevceler, kadınlık âlemine karşı, irşad ve tebliğ vazifesinin sorumluları ve nakilcileri olma itibariyle, peygamber için de, kadınlık âlemi için de gerekli, hatta elzem olur.

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) evrensel ve son peygamber olduğunu düşündüğümüzde ve kıyamete kadar gelecek olan insanların ihtiyaçlarını, isteklerini, karşı karşıya kalacakları problemlerin çözümünü göstermesini de nazara aldığımızda, evlilik durumu daha da önem arz edecektir. Bütün bunların aktarılması, hem de en hassas ve mahrem meselelere kadar, peygamberin her hâline şahid olan bir kısım kimselerin -ki bunlar da ancak hanımları olabilir- bulunmasına bağlıdır. Özetle Peygamberimizin çok evlilik yapmasını şu açılardan ele alabiliriz:

1. Eğitim ve Öğretime Yönelik Maksatlar:

a. İslâm dini, en son dindir. Dolayısıyla evrensel olup bütün insanların ihtiyaçlarına cevap verecek kapasiteye sahip olması lazımdır. Bunun için de, hayatın bütün yönlerine dair bir kısım prensipler getirmelidir. Ev hayatı, aile hayatı, gece hayatı, evdeki münasebetler vs. hepsi açık bir şekilde ortaya konmalıdır ki, insanlar sorularına cevap bulabilsinler. Aksi takdirde, pek çok yönü bilinmeyen, muğlak kalan bir din olur ki, bunun evrensel olması düşünülemez.

Böyle olabilmesi için de, bu dini tebliğ eden peygamberin hayatı, uygulamaları, sözleri, evde tek başına kaldığı zamanki tutumları, en ince noktasına kadar bilinmeli ve daha sonra gelecek olan insanlara aktarılmalıdır.

Yukarıda dile getirdiğimiz şeyin tahakkuk edebilmesi için peygamber hanesinde bir değil, farklı birkaç kişinin bulunması zarureti ortaya çıkmaktadır. İşte bunlar da ancak ve ancak O'na en çok yakın olma avantajına sahip olan hanımları olabilir. İşte Allah

Resûlü bu ihtiyacı göz önüne alarak birden fazla kadınla evlenmeyi tercih etmiştir.

b. Kadınlık âlemine dair hükümleri öğrenmek için, çoğu zaman Peygamberin hanımları vasıtalık yapıyorlardı. Sayılarının fazla oluşu, vasıtanın genişlemesine, peygamberle daha fazla görüşmeye ve kadınların kolayca İslâm'ı öğrenmelerine vesile oluyordu. Akraba ve yaş münasebetiyle onların her biriyle ülfet eden bir topluluk vardı. Birkaç kadın olmasaydı, bütün kadınların hususiyetlerini kavramak mümkün olmayacaktı. Böyle olmasaydı ümmet, zevceleri vasıtasıyla peygamberden rivayet edilen binlerce hadisi işitemezdi. Böylece binlerce hüküm, çözümsüz kalacak ve bilinmeyecekti.

c. İslâm dininde birçok nokta vardır ki, Peygamberimizin bunları doğrudan doğruya kadınlara izah etmesine imkân yoktu. Bunlar kadınların harimine ait idi. Onun için Hz. Peygamberin hanımları tarafından izah olunuyordu. Pek çok hadis, kadınlar tarafından peygamberimize sorulan birçok sualin, Allah Resûlü tarafından zevcelerine havale olunduğunu göstermektedir.

d. Sünnet, İslâm peygamberinin sadece sözlerinden ibaret değildir. Bunun yanında O'nun hâl ve hareketleri, bazı durumlardaki takrirleri de sünnet sayılmaktadır. Ve bunların da; sözlü sünnet gibi sayılıp inananlar tarafından birer hayat düstûru olarak kabul edilme mükellefiyeti vardır. İşte burada da devreye yine O'nun zevceleri girmektedir.

e. Zevceler arasında, yaşlı, orta yaşlı ve gençler bulunması itibariyle, bu devre ve dönemlerin hepsine ait çeşitli ahkâm vaz'-ediliyor. Ve bizzat Peygamber hânesi içinde bulunan bu pâkize zevceler sayesinde tatbik imkânı buluyordu.

f. Her kabileden aldığı kadın, O'nun hayatında ve irtihalinden sonra, kendi cemaati arasında çok ciddi dinî hizmete vesile ola-

biliyor; uzak yakın bütün akrabalarına, zahir ve bâtın-ı Ahmediye hususunda tercümanlık yapıyordu. Bu sayede O'nun kabilesi de, kadın ve erkeğiyle, Kur'ân'ı, tefsiri, hadisi ondan öğreniyor ve dinin ruhuna vakıf olabiliyordu.

g. Allah Resulü, yaşlı, genç ve orta yaşlı kadınlarla evlendi. Çünkü her yaşın kendisine has problemleri vardır. Resûlullah'ın yaşayış tarzını, her yaşa uygun cevabını ümmete nakletmek ve insan için gerekli olan her şeyi onlara aktarmak, nübüvvetin bir görevidir ki, bu da yine hanımları vesilesiyle yerine getirilebilmiştir.

2. Topluma Yönelik Maksatlar:

a. Hz. Peygamberin evlendiği kadınların pek çoğu dul, kimsesiz ve yetimlerle baş başa kalmış kimselerden ibaretti. Kocası ölen, çocuklarıyla baş başa kalan bir hanımın durumunu birazcık hayal edecek olursak meselenin ne denli önemli olduğunu anlarız. Toplumu meydana getiren bu fertlerin yardımına koşulmalı, ellerinden tutulmalıydı. Onlar da bir kısım mahrumiyetlerden kurtarılmalıydı. İşte bu noktada, Hz. Peygamber devreye giriyor, bu kimsesizlerin kimsesi oluyor ve onların ellerinden tutuyordu.

b. Toplumda, kimsesiz ve dul kadınların yardımına koşmak suretiyle daha sonra gelen ve aynı şartlarla yüz yüze kalacak olan insanlara, bu mevzuda nasıl davranılması gerektiğini, cemiyetteki böyle bir problemin nasıl çözülebileceğini, bizzat uygulayarak göstermiş oluyordu.

c. Allah Resûlü'nün bazı hanımlarla evlenmesinde, cemiyete ait gözettiği bazı hususlar vardır. Hz. Ebûbekr ve Hz. Ömer'in (r.a.) kızlarıyla evliliğinde, Kureyş ile daha yakın bir bağ kurulmuş oluyordu. Böylece Kureyş'in yakınlaşması sağlanmış oluyor, o dönemde güçlü olan akrabalık hisleri devreye sokularak İslâm'a ısınmaları sağlanıyor, kalplerin bu davet etrafında çarpması yeğleniyordu.

d. Hz. Âişe, Resûlullah'ın insanlar arasında en çok sevdiği, İslâm'a hiç tereddütsüz giren, vefatından sonra da yerine geçe-

cek olan Hz. Ebûbekr'in biricik kızıydı. Ebûbekr'in (r.a.) yaptığı bir sürü fedakârlık karşısında, O'nun kızını almak suretiyle O'na en güzel bir mükâfat vermiş oluyordu. Yine aynı düşünceyi, Hz. Ömer'in (r.a.) kızı Hafsa'da (r.a.) da görmemiz mümkündür.

3. Hüküm Koymaya Yönelik Maksatlar:

a. Resûlullah'ın çok evlilik hikmetlerinden birisi de, yeni bir kısım hükümlerin konmasına yöneliktir. Öteden beri cahiliye toplumunda yerleşmiş bazı yersiz âdetler vardı. Bunların ortadan kaldırılması, yenilerinin ortaya konması gerekiyordu. Bunu da ancak Allah Resûlü yapabilirdi. Çünkü böyle bir şeye başkalarının kalkışması mümkün değildi.

Buna misal olarak, başkasını oğul edinmeyi verebiliriz. İslâm öncesi Arap âdetlerinden birisi de, evlatlık edinmeydi. Onlara göre bu âdet, öteden beri tevarüs eden örfî bir uygulama olarak telakki ediliyordu. Birisi başkasının çocuğunu evlatlık alıyor, kendi öz evladıymış gibi kabul ederek miras, talak, evlenme yasağı vs. pek çok konuda onu, öz evlat muamelesine tâbi tutuyordu.

Resûlullah da İslâm'dan önce Zeyd İbn Hârise'yi evlatlık edinmişti. Herkes onu, Zeyd İbn Muhammed diye çağırıyordu. Ancak aslı astarı olmayan bu geleneğin kaldırılması gerekiyordu. İşte Zeyd'in boşadığı Hz. Zeynep ile yapılan evlilikle, bu bâtıl âdet ortadan kaldırılmış oluyordu.

b. Bunun yanında bir de, azatlı köleden boşanmış bir hanımla evlenilerek kölelerin de birer insan olduğu, her yönden diğer insanlara eşit olabileceği, şayet boşanmışlarsa onların boşanılan bu hanımlarıyla evlenmede hiçbir sakıncanın olmadığı gösterilmiş oluyordu.

4. Siyasi Maksatlar:

a. İslâm Peygamberinin bazı evlilikleri ise, siyasi gayelidir. Bu evliliklerle pek çok kabilenin İslâm etrafında bir araya gelmesi

sağlanmıştır. Yaratılış gereği olarak şu bir gerçektir ki; kişi, bir kabile veya aileyle evlilik bağı kurduğunda o kabile veya aileyle aralarında ister istemez bir yakınlaşma ve sevgi meydana geliyor. Aradaki düşmanlıklar kalkıyor, kin ve nefretler siliniyor, yerini sevgi ve hoşgörü alıyor.

Bu gerçeği çok iyi bir şekilde bilen Hz. Peygamber, bu vesileyle onları İslâm'a yaklaştırmayı yeğlemiştir. Mesela Cüveyriye binti Hâris, Safiyye binti Huyeyy ve Remle binti Ebî Süfyân (r.a.) ile evlilikleri bu kabildendir. Bu üç annemiz de, toplumda ağırlığı olan kişilerin kızlarıdır. Cüveyriye ile Safiyye'nin (r.a.) babaları, yahudilerin reisleri durumundadırlar. Bunlarla evlenince yahudilerle akrabalık bağı kurulmuş, onlarla daha yakın temas sağlanmış ve bu vesileyle pek çoğunun İslâm'la şereflenmesine vesile olunmuştur.

Yine Ebû Süfyân'ın kızı Remle ile olan evlilikte de aynı durum söz konusudur. Bununla taş yürekli, müslümanların azılı düşmanı Ebû Süfyân yumuşamış, Müslümanlık karşısında teslîm-i silah ederek, İslâm dinine girmiş ve Emevilerle yakınlık kurulmuş oldu.

b. Bazı kimselerin kalbinde peygambere karşı öyle bir kin ve nefret yerleşmişti ki, evlilik bağı olmasaydı bu kinin gitmesine imkân yoktu. Böylece evlilik bağı sayesinde Allah'ın farz kıldığı peygamber sevgisi doğmuştur.

c. Daha sonraki dönemlerde de bu metot, çoğu kimse tarafından kullanılmıştır. Osmanlı tarihine baktığımızda bunun pek çok örneğini bulmamız mümkündür. Padişah hanımlarını incelersek görürüz ki, onlardan bir kısmı, yabancı milletlere mensuptur. Ancak diğer devletlerle daha yakın ilişki kurmak, oralarda aleyhimize olacak bazı durumlardan doğru ve hızlı bir şekilde haber almak vs. gibi düşüncelerle padişahlar, bu hanımlarla evlenmiş, böylece devlet ve milletçe büyük faydalar elde edilmiştir.

d. Müslümanların zayıf olduğu dönemlerde ise bu silah, tam tersine kullanılmıştır. Düşmanlarımız, verdikleri hanımlarla, içimizdeki en gizli devlet sırlarını, stratejilerini öğrenmiş, hedeflerine kısa yoldan varmayı başarmışlardır.

e. Bugün bile, müslüman diyeceğimiz devletlerdeki, devleti teşkil eden üst tabakanın, hatta devlet başkanlarının hayatlarına bakacak olursak, pek çoğunun hanımının İngiliz, Fransız, Alman vs. asıllı olduğunu görürüz ki, bu da güçlü devletlerin zayıflara uyguladıkları bir tür elde etme stratejisidir. Ancak Allah Resûlü, bunu her zaman için müspet yönde kullanmış, bu vesileyle onların İslâm'a girmelerini, dolayısıyla dünya ve ukba saadetlerini sağlamıştır.

Yukarıda anlatılanlardan da anlaşıldığı gibi Hz. Peygamberin evliliklerinin her biri, ayrı bir gayeye yöneliktir. O, asla bir kadın düşkünü değildir. Pek çok kadınla evlenmesi ve bu evliliklerin hepsini gayet arızasız bir şekilde götürmesi dahi, O'nun peygamberlik delillerinden bir tanesini teşkil etmektedir.

79. Efendimiz eşlerine karşı nasıl davranırdı?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) her konuda örnek olduğu gibi, eşlerine davranışıyla da ideal bir örnektir. O'nun eşlerinin birden fazla olup onların değişik kültür ve yaşta olmasının belki önemli hikmetlerinden biri de, ümmetine aile konusunda örnek olması ve eşlere nasıl davranılacağını detaylı bir şekilde göstermesidir.

1. Eşleriyle istişare ederdi

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) en kritik zamanlarda ve olaylar karşısında eşleriyle istişare etmiştir. Yüce Beyan müstakil bir sûreye Şûrâ adını vermekle de ayrıca buna dikkatleri çekmiştir. "Onlar öyle kimselerdir ki, işlerini istişare ile yürütürler…"

(Şûrâ, 42/38) beyanıyla istişareyi yapanlar övülmüş, "işleri onlarla müşavere et." (Âl-i İmrân, 3/159) yüce buyruğu ile de Örnek Kul'a örnek davranış hatırlatılmıştır. Bu yüce beyanın beşer hayatına en ideal yansımasını, Fahr-i Âlem Efendimizin daha ilk vahiyle karşı karşıya kaldığındaki tavrında görüyoruz. Bu, hem öyle bir istişareydi ki, meleğin görülmesi, mukaddes görevle tavzifin başlaması, işitilmemiş bir söze muhatap olunması gibi konularının danışıldığı bir istişare. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ilk defa Cibril'le karşılaşınca bu olağanüstü durumu anlama, hareket alanını belirleme ve doğru bir karar verme için doğruca şuna buna değil, sevgili ve biricik eşi Hz. Hadîce (r.a.) Validemiz'e koşmuştu. Ona danışmış ve onunla konuşmuştu.

Yine Hudeybiye gibi son derece önemli olan bir anlaşmayı yaparken şartların zahiren müslümanların aleyhine olduğunu gören müslümanlar, anlaşmadan razı olmamış, dolayısıyla Resûlullah'ın, "kurbanlarını kesip ihramdan çıkmaları" şeklindeki emrini yerine getirmede işi ağırdan almışlardı. Bir peygamber için oldukça zor ve hassas bir durumdu. Peygambere isyan, küfrü gerektirirdi. Ama ortada da bir vaka vardı. İşte böyle zor bir durum karşısında Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) eşlerinden Ümm-ü Seleme validemizle istişare etti. Yaptığı istişarenin de hakkını vererek kendisi kurbanını kesip ihramdan çıktı. Bunu gören ashap efendilerimiz de hemen durumu anlayıp aynı şeyi yaptılar.

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) mümtaz eşi Hz. Âişe (r.a.) validemize atılan iftira karşısında da aynı istişare ilkesinin uygulandığını görüyoruz. Böyle bir durumda Resûlullah, Hz. Âişe ile ilgili istişareyi, diğer eşi Zeynep binti Cahş'la yapıyor.

2. Eşlerine Yardım Ederdi

Âlemlerin Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem) ev işlerinde geri durmaz, eşlerine yardım ederdi. Evinde ailesinin işleriyle kendisi ilgilenirdi. Yardımcıları, hizmetçileri yoktu. Elbisesini mübarek

elleriyle kendisi dikip yamardı. Koyunlarını kendisi sağıyordu. Ayakkabılarını kendisi tamir ederdi. Kendi hizmetini kendisi görürdü. Devesini kendisi yemlerdi. Hizmetçisiyle beraber yemek yiyip hamur yaptığı zamanlar da olurdu. Çarşıdan aldığı malları kendisi taşırdı. Çocuk işlerinde eşlerine yardım ederdi. Kızı Zeynep'ten torunu olan Ümame'nin yüzündeki kiri-pası görünce yerinde duramamış, her işi karşıdakinden beklememiş, torununun yüzünü bizzat kendisi silmiş temizlemişti.

3. Eşlerine Değer Verirdi

Örnek İnsan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) eşlerine bu konuda şu muameleleri yapmıştır: Eşlerini sevdiğini bizzat ifade ederdi. Zaten bir sözünde de "Sevdiğinize sevdiğinizi belirtin!" demiyor muydu? Aynı zamanda eşlerine kendilerinde bulunan faziletlerini ihsas ettirir ve söylerdi. Hayvana binmesi için yardımcı olma gibi (Buhârî, *Meğâzî* 38) sevginin bir yansıması olarak kabul edeceğimiz nazik davranışı yaparak aradaki sıcaklığı pekiştirirdi. Bir gün kendisini yemeğe davet etmişlerdi de, O Nezaket Âbidesi (sallallahu aleyhi ve sellem), böyle bir davete katılmasının şartı olarak: "Hanım da olursa." kaydını koymuştu. (Müslim, Eşribe 139). Zira O (aleyhi ekmelü't-tehâyâ): "Müminlerin iman bakımından en kusursuzu, ahlâkı en güzel olanıdır. (Ahlâk ile insan öyle zirveleri tutar, öyle insanî semalara yükselir ki, hiçbir ibadetle o makamları elde etmek mümkün olmaz.) Ahlâkı en güzel olanınız da, hanımına en güzel davrananınızdır." (Tirmizî, Radâ' 11) buyurarak bu türlü güzel davranışları, imanın kusursuzluğuna işaret kabul etmişti.

Eşlerinin bir sıkıntısı oldu mu onlarla ilgilenir, ağlayan birini gördü mü teselli eder, elleriyle onun gözyaşlarını siler ve böylece ağlamasını dindirmiş olurdu. Mesela bir gün Safiyye Validemizin üzüldüğünü görmüştü. Hanımlarından biri Safiye Validemizin yahudiliğini yüzüne vurmuş ve ona: "Ey yahudi kızı!" demişti. O bu

durumu Allah Resûlü'ne aktarmış ve üzüntüsünü dile getirmişti. Efendimiz de (sallallahu aleyhi ve sellem) onu şöyle teselli etmişti:

"Bir daha sana böyle bir şey diyecek olurlarsa, sen de onlara şu cevabı ver: 'Benim babam Hz. Harun, amcam Hz. Musa, kocam da gördüğünüz gibi Hz. Muhammed Mustafa'dır. Siz bana karşı neyinizle övünüyorsunuz?'" (Tirmizî, *Menâkıb* 63; Hâkim, *el-Müstedrek*, 4/31) Böyle mükemmel bir çözüm kimi sevindirmezdi ki! Zaten öyle de oldu. Safiye Validemiz Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) huzurundan ayrılırken, bütün üzüntülerini geride bırakmış, öyle ayrılıyordu.

Hz. Âişe'nin (r.a.) çocuğu yoktu. Bunun için künyesi de yoktu. Araplarda künyeye çok ehemmiyet verilirdi. Bunun için Hz. Âişe üzülürdü. Bir gün Hz. Peygamber'e bunu arz etmiş ve Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de buyurmuştu ki:

"Sen yeğenin Abdullah bin Zübeyr'i kendine evlat edinirsin ve onun ismine izafeten de künye alırsın." Bundan sonra Hz. Âişe yeğeni Abdullah bin Zübeyr'e izafeten Ümm-ü Abdullah diye künyelendi. (İbn Sa'd, *Tabakât*, 8/66).

4. Eşlerine karşı nezaketli davranırdı

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), eşlere karşı güzel muameleyi, Allah katında hayırlı olarak kabul edilmeye vesile teşkil eden önemli bir davranış olarak kabul etmiş ve: "En hayırlınız, aileniz için hayırlı olandır. Bana gelince ben, aileme karşı sizden en hayırlı olanınızım." (Tirmizi, *Menakıb* 63) buyurarak eşlerine nasıl davrandığını göstermiştir. Başka bir sözlerinde de: "Kadınlara karşı hayırhah olun. Çünkü onlar sizin yanınızda emanetler gibidirler. Onlara iyi davranmaktan başka bir hakkınız yok, yeter ki onlar açık bir çirkinlik işlemesinler." buyurarak hanımların, Allah'ın insanın uhdesine verdiği birer emanet olduğuna, dolayısıyla bunda kusur edilmemesi gerektiğini vurgu yapmıştır.

Hayırlı olmanın bir ölçüsü de onların hataları karşısındaki tutumdur. Rahmet Elçisi (aleyhi ekmelü't-tehâyâ), erkeğin, eşine karşı nezaketli ve sabırlı olmasını, özellikle de hanımların hassas olmalarından dolayı da daha nazikçe davranılmasını tavsiye etmiştir. Onların "eğe kemiğinden yaratıldıkları" (Buhârî, *Nikah* 79; Enbiya 1) hususunu belirterek nezaket ve incelikteki konumlarına işaret etmiş, yerli yerince muamele yapılmadığında ise kırılmanın mukadder olduğunu belirtmiştir.

Safiyye Validemiz çok güzel yemek yapardı. Bir defasında Resûlullah Hz. Âişe Validemiz'in odasındayken ona yemek yapıp göndermişti. Bunun karşısında Hz. Âişe Validemiz şiddetli bir kıskançlık hissetmiş ve kendisini bir titreme sarmıştı. O kadar ki yemek tabağını aldığı gibi yere atıp kırmıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) sesini çıkarmamış, sabır ve tahammülüyle işin sonunu hayra çevirmişti. Bir süre sonra Âişe Validemiz pişman olmuştu. Hatta sadece pişmanlıkla yetinmemiş, aynı zamanda bunun kefaretini de sormuştu. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) da kefaretinin tabağa aynıyla tabak, yemeğe misliyle yemek olduğunu bildirmişti. (Ebu Davud, *Büyu'* 91; Nesai, *İşretu'n-Nisa* 4).

Kadınlara karşı hayırlı olmanın bir ölçüsünün de onlara hakaret etmeme ve onları asla dövmeme olduğunu görüyoruz. Başka insanlara bile hakareti hoş karşılamayan Hz. Peygamber özellikle eşlere karşı daha hassas olunmasını istemiş, hele dövme gibi insana yakışmayan kaba-güç gösterisini asla tasvip etmemiştir. Kadını dövmeme hususunda Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) birçok hadis-i şerif vardır. Bilhassa, gündüz, kadını hayvan döver gibi dövüp gece de yanına gitmeyi sert bir lisanla kınamıştır. Gece bütün bağları koparmak zorunda olan insanın sabahki tavrı hiç de hoş karşılanmamıştır. Fiilî olarak da Allah Resûlü'nün hayatında asla böyle bir şey görülmemiştir.

5. Eşlerinin yakınlarına değer verirdi

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) hanımlarıyla ilişkisinde dikkate değer bir davranışı da; eşlerinin yakınlarına ve dostlarına itibar göstermesi, zaman zaman onlara hediye göndermesiydi. Evine uğrayan yaşlı bir kadına itibar gösterir, iltifat ederdi. Hz. Âişe Validemiz sebebini sorunca:

"Ey Âişe, bu kadın Hadîce'nin arkadaşıdır. Onun sağlığında bize uğrardı. Dostluğa vefa göstermek imandandır." demiş, böyle bir davranışı Hz. Hadîce'yi sevmenin bir belirtisi olarak kabul etmişti. Aynı zamanda Resûlullah her koyun kesiminde Hz. Hadîce'nin arkadaşlarına da bir pay gönderirdi.

6. Eşlerine karşı hoşgörülüydü

Kâinatın Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem) o kadar yoğun işlerinin arasında şefkatli bir eş olarak eşlerine kıymet veriyor, onları dinliyor, anlattıkları haberlerle ilgili onlara yorumlar yapıyor ve sevdiğini söylüyordu. Hz. Âişe Validemiz, bir gün Resûlullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem), o zaman Araplar arasında yaygın olan ve 11 hanımın bir araya gelerek kocalarıyla ilgili birbirlerine anlattıkları hikâyeyi anlatmıştı. Hadisi rivayet eden Hz. Âişe der ki: "Resûlullah gönlümü almak için: "Ey Âişe! Ben sana Ebu Zer'in Ümmü Zer'e nispeti gibiyim, şu farkla ki Ebu Zer, Ümmü Zer'i boşamıştır, ben seni boşamadım. Biz beraber yaşayacağız." buyurmuştur. (Buhârî, *Nikah* 83; Müslim, *Fezâilü's-Sahabe* 9).

Allah Resûlü'nün eşlerine karşı gösterdiği sevginin bir alâmeti de, onlarla birlikte vakit geçirmesidir. Hem bir devlet başkanı hem de bir peygamber olmasına rağmen işleri ne yoğun olsa da ailesiyle ilgisini koparmıyordu. O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) en mükemmel kul olmasından dolayı ibadet hayatı ve sahabesiyle geçirmek zorunda kaldığı çok önemli zaman dilimleri, asla ailesini ihmale götürmüyordu. Buna son derece dikkat ediyor, onlarla birlikteliklerinde sohbet ediyor, hâl ve hatırlarını soruyor ve şakalaşıyordu.

Hatta özellikle ailenin bir araya gelmesini sağlamak maksadıyla her akşam, bütün hanımlar, Resûlullah, o gece kimin yanında geceleyecek ise, topluca oraya gelirler, beraberce sohbet ederlerdi. Bu toplantılarda Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) eşlerine ibretli kıssalar anlatır, hepsini tebessüme sevkedecek şakalar yapardı.

80. Peygamber Efendimizin kaç çocuğu vardı?

Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) dört kız, üç de erkek olmak üzere toplam yedi çocuğu olmuştur. Bunlardan İbrâhîm hariç, diğerlerinin hepsi Hz. Hadîce Validemiz'den dünyaya gelmiştir. İbrâhîm ise, Mukavkıs'ın Resûlullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) hediye olarak gönderdiği Kıptî Mâriye'den dünyaya gelmiştir.

Erkek Çocukları:

Allah Resûlü'nün ilk çocuğu erkektir. Resûlullah onun adı ile "Ebu'l-Kâsım" olarak künye almıştır. Peygamberlikten önce doğmuş ve çok az yaşamıştır.

Diğer iki erkek çocuktan birinin adı konusunda ihtilaf vardır. Abdullah, Tâhir ve Tayyîb olduğu şeklinde rivayetler vardır.

İbrâhîm: Resûlullah'ın Mâriye'den dünyaya gelen en küçük çocuğudur. Medine'de doğmuş yirmi iki ay yaşamıştır.

Kız Çocukları:

Hz. Zeyneb: Resûlullah'ın en büyük kızıdır. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onu Ebû'l-As ile evlendirmiştir. Müminlerin annesi Hz. Hadîce (r.a.), aynı zamanda onun halasıdır. Zeyneb (r.a.), onunla evli bulunduğu sırada hicretin 8. yılında vefat etmiştir.

Hz. Rukiyye: Hz. Peygamber'in en küçük kızıdır. Onu Osman İbn Affân ile evlendirmiştir. Rukiyye (r.a.), Bedir Savaşı'ndan üç gün sonra vefat etmiştir.

Hz. Ümm-ü Gülsüm: Resûlullah'ın en küçük kızıdır. Utbe İbn Ebî Leheb ile evlenmiş, ancak zifafa girmeden ayrılmıştır. Karde-

şi Hz. Rukiyye'nin vefat etmesinden sonra Hz. Osman ile evlenmiştir. Ümm-ü Gülsüm, Resûlullah hayatta iken vefat etmiştir.

Hz. Fâtıma: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) diğer kızı da Hz. Fâtıma'dır. Hz. Peygamber onu Hz. Ali ile evlendirmiştir. Hz. Hasan ve Hüseyin Efendilerimiz ondan dünyaya gelmiştir. Hz. Fâtıma, Resûlullah'tan (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) altı ay sonra vefat etmiştir.

81. Peygamber Efendimizin kardeşi veya kardeşleri var mıydı?

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) sütkardeşlerinin dışında kendi öz kardeşi yoktur. Zira hem annesi Âmine'nin hem de babası Abdullah'ın ilk evliliklerinden Kâinatın Efendisi dünyaya teşrif buyurmuşlardır. Dolayısıyla O'nun (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) başka bir kardeşi olmamıştır.

82. Resûlullah'ın sütkardeşleri kimlerdir?

Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) sütannesinin adı Halîme'dir. Hz. Halîme'nin kocasının adı ise Haris İbn Abdulazza'dır. Bu zat Resûlullah'ın peygamberliğinden sonra Mekke'ye gelmiş ve müslüman olmuştur. Hz. Peygamber'in (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) iki kız ve iki de erkek olmak üzere dört tane sütkardeşi vardır. Erkeklerin adları Abdullah ve Huzeyfe, kızların adları ise Enîse ve Şeymâ'dır. Bunlardan Abdullah ile Şeymâ'nın müslüman oldukları rivayetlerle sabittir. Diğer ikisinin durumu bilinmemektedir.

83. Peygamber Efendimizin koruyucu hekimlik açısından tavsiyeleri nelerdir?

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) sağlıklı, maddî-manevî yönden zinde ve kuvvetli olan müminin, Allah'a diğerlerinden daha sevimli olduğunu bildirerek hasta olmamaya ve vücut emanetine dikkat edilmesine dikkatleri çekmiştir. Bu sebeple

özellikle maddî-manevî hastalıklara vesile olacak sebepleri belirtmiş, insanları öncelikle bunlardan kaçınmaya teşvik etmiştir ki, günümüzde bu, koruyucu hekimlik açısından oldukça önemlidir. Aslında hastalıklara ilaçlar aramadan daha önemlisi, bu hastalıklara insanların yakalanmaması için önlemler alması esastır. İşte bu açıdan baktığımızda Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) gerek uygulamalarında gerekse beyanlarında bunun üzerinde durmuş, hastalıklara yol açacak tutum ve davranışlardan sakındırmış, vücudun hastalıklara açık bir hâle gelmesine sebep olan şeylerden de sakındırmıştır.

Vücudun sağlıklı olması açısından mide merkezde bulunmaktadır. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) dengeli beslenmeyi tavsiye etmiş, insanın midesinden daha zararlı bir kap dolduramayacağını belirtmiş, midenin üçte birinin yemeğe, üçte birinin içmeye, üçte birinin de boş bırakılmasına dikkatleri çekmiş, aksinin israf olduğunu, israfın da haram olduğunu bildirmiştir. Mideye dikkat edilmediğinde kaçınılmaz olarak şişmanlığın olacağını, bunun da aslında bir felaket olacağını, ashabdan birinin göbekli olması karşısındaki şu sözünden anlamak mümkündür: "Keşke böyle şişman olmasaydın!" (Heysemî, *Zevâid* 5/37).

Hastalıkların ana sebeplerinden ve vücuda zararları açık olan alkol, ölmüş hayvan eti, domuz eti vs. gibi yiyecek ve içeceklerden sakındırmıştır. Hastalığa sebep olacak mikrobik ortamlara karşı uyarmış, mesela o gün için oldukça tehlikeli olan vebaya dikkatleri çekerek, vebanın olduğu yere girilmemesini istemiştir. Tuvalet temizliği, yemek öncesi ve sonrası ellerin yıkanması, günün değişik zamanlarında abdest almak suretiyle bu temizliğin daha titiz uygulanması, hatta su içerken bardağın içine üflenmesine kadar aslında Hz. Peygamber hasta olmadan önceki tedbirleri nazarımıza vermiştir. Yine bu anlamda zinanın yasaklanması, orucun emredilmesi, seyahat tavsiyesi, yüzme, atıcılık gibi vücudu zinde tuta-

cak sporlara teşvikleri, köpeğin yaladığı kabın yedi kez yıkanması, yemek kaplarının açık bırakılmaması, yanık yemek ya da ekmeğin yenilmemesi gibi tavsiyeler de koruyucu hekimlik açısından dikkate değer hususlardandır.

84. Hz. Peygamber'in çevreyi koruma ile ilgili tavsiyeleri nelerdir?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) çevreye karşı oldukça duyarlı davranmış, canlı-cansız her şeyi dengeli kullanma ve onlara karşı ölçüsüz davranışlardan yasaklamıştır. Nasıl davranmasın ki, kendisine vahyedilen İlâhi Beyan'da yer-gök ve içindekilerin de Allah'ı tesbih eden varlıklar olduğu belirtilmiş; dağların, ağaçların, hayvanların, kuşların da kendi dilleriyle tesbih yapan varlıklar olduğu hatırlatılmıştır. Ayrıca Kur'ân-ı Kerim'de bazı hayvanların adları (Bakara, Neml, Nahl, Ankebût, Fil gibi) müstakil sûrelere ad olmuştur ki, dinimizin çevreye verdiği değeri göstermesi bakımından oldukça dikkat çekicidir.

Resûlullah da ağaç dikmenin ahirette kişiye sevap kazandıran bir sadaka olduğunu belirtmiş, Medine'nin etrafını âdeta sit alanı ilan ederek ağaçlandırılmasını, herhangi bir kimse ağaç kestiği zaman da yerine yenisini dikmesi zorunluluğunu getirmiştir. Kâbe ve çevresi harem bölgesi ilan edilmiş, ağacından hayvanına, kuşundan böceğine oradaki hiçbir canlının öldürülemeyeceğini bildirmiştir. Hayvanların birbirleriyle dövüştürülmesini yasaklamış, işkence ve eziyet edenleri de lanetlemiştir. Zevk için avlanmayı hoş karşılamamış, bir köpeğe su içirerek susuzluktan ölmesini önleyen günahkâr bir kadının bu davranışının Cennet'e girmesine vesile olacağını, kediyi aç bırakan birinin de bu davranışından dolayı Cehennem'e gireceğini bildirmiştir.

Bir keresinde O, bir muharebeden dönüyordu. Dinlenme vaktinde, sahabeden bazıları bir kuş yuvası görmüş ve yuvadaki yavruları alıvermişlerdi. Tam o sırada anne kuş geldi ve

yavrularını onların elinde görünce, başları üzerinde uçmaya başladı. Allah Resûlü buna muttali olunca fevkalâde celâllendi ve hemen yavrularının yuvaya konulmasını emir buyurdu. (Ebû Davud, Edeb, 164.)

Ebu Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiği bir hadis-i şerifte, Allah Resûlü bize şöyle bir hadiseyi nakletmektedir: "Peygamberlerden biri, bir vadiden geçerken, gölgelenmek için bir ağacın altına oturmuştu. Oturduğu yerde de bir karınca yuvası bulunmaktaydı. Karıncanın birisi bu peygamberi ısırdı. O da kendisini ısıranın ne olduğunu bilmediği için yuvayı yaktırdı. Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk'dan ona şöyle bir ikaz geldi: 'Bir karınca seni ısırdı diye, durmadan Allah'ı tesbih eden bir ümmeti mi yakıyorsun?' Görülüyor ki, karıncalar da bir ümmettir ve bizim bilmediğimiz bir dille, onlar da Cenâb-ı Hakk'ı tesbih etmektedir.

Ebu Dâvud'un rivayet ettiği bir hadiste de Efendimiz: "Eğer köpekler bir ümmet olmasalardı öldürülmelerini emrederdim." (Ebu Dâvûd, Edâhi 22) buyurmaktadırlar. Evet, onlar da kendilerine göre bir millet teşkil etmektedir. Ekolojik dengede elbette bu hayvanların da bir yeri ve ağırlığı vardır.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) çevrenin korunmasıyla ilgili olarak sulara da önem vermiş, ölçüsüzce kullanılıp israf edilmesinin haram olduğunu bildirmiş, içerisine bevledilmek suretiyle de kirletilmesini hoş karşılamamıştır.

85. Resûlullah'ın çalışma ve işçi haklarıyla ilgili ne gibi tavsiyeleri vardır?

İslâm'da Yüce Yaratıcı'ya karşı vazifelerini de yerine getiren bir insanın çalışması ibadet kabul edilmiştir. Dolayısıyla, işçinin emeği kutsaldır, değerlidir. Peygamber Efendimiz: "Hiç kimse kendi elinin emeğinden daha temiz bir kazanç elde edemez." buyurmuş ve bu konuda Allah'ın elçisi olmasına rağmen kendi alın teriyle geçimini sağlayan Hazreti Davud'u hüsn-ü misal göster-

miş (İbn Mâce, Ticârât,1), çocuklarının rızkını sağlamak, anne ve babasının ihtiyaçlarını karşılamak veya kendi ekmeğini kazanmak için evinden çıkan bir insanın evine döneceği âna kadar Allah yolunda olduğunu söylemiştir. Ayrıca kimseye muhtaç olmamak ve anne-babasını, çoluk-çocuğunu da başkalarına el açtırmamak için işe giden bir insanın her adımda ibadet sevabı alacağını müjdelemiştir.

Bir gün, Allah Resûlü, sahabe efendilerimizden Hazreti Muaz ile musafaha edince buyurdu ki: "Muaz, ellerin nasırlaşmış!" O şöyle cevap verdi: "Evet, ya Resûlullah, kazma elimde, toprakla meşgul oluyor ve bu sayede çoluk çocuğumun nafakasını kazanıyorum." Fahr-i Kâinat Efendimiz, -edep ve haysiyetiyle çalışan bütün işçilerin alnını öpercesine- Hazreti Muaz'ı öpüp buyurur ki: "Bu eli Cehennem yakmaz."

Bir başka gün de, Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Medine'de ashabı ile birlikte otururken genç yaşta dilenen bir fakir çıkagelir. Fakir, kendisinin ve ailesinin aç olduğunu söyler ve yardım ister. Allah Resûlü tarafından genç adamın evine gönderilen Hazreti Ali, adamın evinde çocuklar üzerine örtülmüş bir kilim ve bir tencereden başka bir şey olmadığını görür. Bunun üzerine, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Hazreti Ali'ye o kilim ve tencereyi pazarda satarak parasıyla ip almasını buyurur. Hazreti Ali söyleneni yapar. Peygamber Efendimiz ipi fakir adama uzatarak, "Bunu al, dağlara git, odun toplayıp satarak para kazanmaya çalış. Kırk gün evine hiç uğrama. Bu süre zarfında evin bütün ihtiyaçlarını biz göreceğiz!" buyurur. Adam kırk gün sonra kazandığı paralarla Resûlullah'ın huzuruna gelir. Allah Resûlü, ona Medine'de bir ticarethane açtırır ve adam böylece geçimini sağlamaya başlar. Bu hadise üzerine Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur: "... Sizden birinizin urganını omuzuna alarak dağdan odun toplaması, sonra da onu sırtlanarak pazara götürüp satmak

suretiyle geçinmesi, herhangi bir kimseye gidip de ondan bir şey istemesinden daha hayırlıdır.” (Buhârî, Buyû, 15)

Çalışmaya önem verdiği gibi, Allah Resulü, işçilerin haklarının korunması, ücretlerinin eksiksiz ve zamanında verilmesi, onlara güzel davranılması hususlarında da pek çok tavsiyede bulunmuştur. Bir hadislerinde: “Allah Teâlâ, çalıştırdığı işçiden azami verim aldığı halde, onun ücretini tam ödemeyenin öteki hayatta hasmı olacaktır!” buyurmuş (Buhârî, İcâre, 10); bir kudsî hadiste de şu ilahî tehdidi seslendirmiştir: “Üç kimse, kıyamet gününde beni karşısında bulacaktır: Benim adımı kullanarak haksızlık eden; hür bir insanı satıp parasını yiyen; bir işçiyi çalıştırıp da ona ücretini vermeyen!” (Buhârî, İcâre, 12, 15).

86. Peygamber Efendimiz'in gazveleri ve seriyyeleri deniyor. İkisi arasındaki fark nedir?

Gazve, bizzat Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) katıldığı savaşlara denmektedir. Seriyye ise, Resûlullah’ın kendisinin katılmayıp da ashabından bir kısmının katıldığı savaşlardır.

87. İslâm barış dini olduğu hâlde, Hz. Peygamber niçin savaşmıştır?

İslâm, isminden de anlaşıldığı gibi barış ve esenlik dinidir. Ona göre bir insanın öldürülmesi, bütün insanlığın öldürülmesi demektir. İslâm’ın peygamberi olan Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) de bütün bir hayatıyla bunun en güzel örneğini vermiştir. Şayet Allah Resûlü ve müslümanlar sulhun esas olmasına rağmen savaşa katılmışlarsa bu, şartların zorlaması ve başka bir alternatifin kalmamasındandır. Zaten ilk savaşla ilgili ayetlere baktığımızda, bunun müslümanlara mecburiyette kaldıklarından verilen bir izin olduğunu görmekteyiz. 13 yıl Mekke’de zulüm altında inlemelerine rağmen asla müslümanlar savaş yapmamış-

lardır. Savaş ancak Medine döneminde, o da mecbur kalındığından dolayıdır. Ondan sonraki savaşların da aslında yeryüzünün selameti için ve asla haklara tecavüz edilmeden cereyan ettiğini görürüz.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) katılmak zorunda kaldığı savaşlara ve sebeplerine baktığımızda şu temel sebepleri görürüz:

1. *Müdafaa*: İslâm bir millet veya ferdin, kendi varlığını tehdit eden, onu yok etmeye, öldürmeye çalışan mukabil güce karşı, nefis müdafaasını, karşı koymayı meşru kılar, hatta bazı durumlarda onu emreder. Biri sizin varlığınızı, malınızı, canınızı, dininizi, ırzınızı tehdit ediyorsa onunla göğüs göğüse gelir, bu işin kavgasını verir ve kendisiyle hesaplaşırsınız. Mesela diyelim ki hasım bir ülke, kendisiyle sizin aranızdaki hudutları deldi ve içeriye girdi, ne yaparsınız? Ülkenizdeki bazı kimseleri ayartıp üzerinize saldırtsa ne düşünürsünüz? Bir yerde soydaşlarınız gadre uğratıldığı zaman nasıl davranırsınız? Herhâlde bu sorulara "Hiç!" deyip geçemezsiniz!

İşte, bu noktadan hareketle, Allah Resûlü tam 14 asır evvel kuvvet kullanmayı da bir disiplin olarak kabul etmiş ve müslümanın, müslümanca yaşayabilmesi için hikmetin yanında kuvvetin, irşadın yanında caydırıcı gücün bulunması zaruretine de parmak basmış ve onurlu, haysiyetli yaşama yollarını göstermiştir. Evet, kuvvetli olacak, kuvveti hakkın emrine verecek, sözünüzü dinletecek ve kesilmesi gerekli olan sesleri keseceksiniz ki, yeryüzünde, dünya muvazenesinin temsilcisi olabilesiniz.

2. *Zulmü Önlemek*: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) savaş yapma zorunda kalmasının ikinci sebebi, yapılan zulümleri önlemeye yöneliktir. İslâm'da, mazlumun, mağdurun, mahkûmun sahipsiz ve garibin imdadına koşmak için harp meşru kılınmıştır.

3. *Hürriyet*: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yaptığı savaşların diğer bir sebebi ise, hak ve hakikati, doğruluk ve istika-

meti neşretme hürriyetini sağlama ve o hürriyeti muhafaza etmek içindir. İnsanların iradelerine ipotek konularak en tabii hak olan irade hürriyetinden mahrum bırakıldığından, Hz. Peygamber savaş yapma mecburiyetinde kalmıştır. Ama hiçbir zaman bu savaşlarda haksızlığa gitmemiş, insan hatta tabiat varlıklarına dokunulmaması için sıkı sıkıya tembihlerde bulunmuştur. Mesela Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) savaşa katılanlara şöyle demiştir:

"Yaşlılara, kadınlara, çocuklara, kendisini ibadet ü taate vermiş ruhbanlara ve mâbedlere ilişmeyiniz! Ağaçları yakmayınız! Hayvanlara dokunmayınız! Ve servetleri heder etmeyiniz."

Efendimiz, Mekke döneminde asla maddî mukabele ve mücadelede bulunmamış, etrafını alan insanlara hep sükûnet, temkin ve sabır tavsiye buyurmuştur. Bu dönemde sadece Kur'ân'ın elmas düsturlarını kullanmış, 14 sene sinelere girip, gönülleri fethetmeye çalışmıştır. Efendimiz, o kömürü elmas, taşı toprağı altın yapan mübarek sözleri ile tam 13 sene, "Dövene elsiz, sövene dilsiz ve İslâm yolunda gönülsüz gerek." demiştir.

O, bu kadar sabırlı ve kararlıydı ama kafir bir türlü hıncını alamıyordu ve ondan sonra da yapmayı plânladığı şeyler vardı: Müminleri bütün bütün Mekke'den uzaklaştıracak ve göçe zorlayacaklardı. Evet, doğup büyüdükleri, aziz ve şerif olarak yaşadıkları, rahat ve huzur içinde hayatlarını sürdürdükleri yuvalarından, çocuklarından koparılıp başka yerlere hicret ettirileceklerdi ve nihayet bütün müslümanlar hicret etmeye başladı. Yurt, yuva terk ediliyor ve herkes göçe zorlanıyordu.

Efendimiz, Allah'ın (celle celâluhu) emirleriyle hareket ediyor ve hissiliğin zerresine dahi yer vermiyordu, ama gel gör ki karşı tarafın hıncı bir türlü yatışmıyordu. Evet, müslümanları yurtlarından, yuvalarından ettikten ve o kadar insanı boğazladıktan, ülkelerinden ayrılma zorunda bırakıldıktan sonra dahi, bir türlü hınçlarını alamamışlardı.

İşte bu mazlumların, mağdurların, mahkûmların, kimsesizlerin hakkını korumak için bu kadar ızdırap görmüş, bu kadar sinesinden hançer yemiş müslümanlara, hesaplaşmak üzere izin veriliyordu. Aynı zamanda bu emirle Efendimiz, cihada memur ediliyordu.

Böylece tam 14 asır evvel, Allah Resûlü'nün karanlıkları yırtan o aydınlık ve ışıktan eliyle zulüm ve istibdat bertaraf ediliyor, hürriyet de getirilip insanlığın önüne seriliyordu. Bununla beraber öyle makul, öyle mantıkî hesaplaşmalar oldu ki, Allah Resûlü döneminde İslâmî cephede ölen insanların sayısı sadece 100 küsurdu. Evet, 10 senelik Allah Resûlü döneminde, dünya kadar hakikatleri gerçekleştirmek için karşı tarafla yaka paça olunuyor ve müslümanlardan, sadece 100 küsur insan vefat ediyor.

Saadet Asrı, insanlık duygusunun, düşüncesinin, insana saygı ve hürmetin geliştirildiği bir dönemdir. O'nun dünyasında mümin harp eder. Harp eder, ama hiçbir zaman sulh esintileri kesilmez ve insanî değerler tezyife uğramaz. Boş yere insan öldürülmez, ülkeler işgal edilmez ve başka milletler sömürülmez.

88. Efendimizin savaşlarda uyguladığı stratejiler nelerdir?

Allah Resûlü iyi bir asker olarak daima değişik taktikler uygulamıştır. Bir defasında uyguladığı taktiği, âdeta bir başka defa uygulamamıştır. Onun için, düşmanları, O'nun karşısında daimî bir şaşkınlık yaşamışlardır. Günümüzde çok kullanılan, fakat o zamanlarda fazla bilinmeyen "kerr u ferr" ki hücum etme, saldırma, geriye çekilme, düşmana beklenmedik baskınlar yapma vs. Kureyş'in kafasını allak bullak etmişti.

Allah Resûlü, Bedir'de düşmanlarını böyle karşılamıştı. Doğrusu, müşrikler neyle karşılaşacaklarını bilmediklerinden daha işin başında şaşkına dönmüşlerdi. Hem de, tam tekmil ordularıyla, atlarıyla, develeriyle, malzemeleriyle hazır bulunmalarına rağmen.

Ve, yine bir taktik... Cephede cemaatle namaz kılıyor, düşmana karşı bir fütursuzluk sergiliyor ve etrafa güven dağıtıyordu.

Düşman onları uzaktan gözetliyor; kılıçları, kalkanları, okdanlıkları yanlarında öyle namaz kılıyorlar. Tam hücum etmeyi düşündükleri zaman bir de bakıyorlar ki, namazın içinde bile strateji. Mevzidekiler namaza, namazdakiler mevziye gidip geliyor... Allah Resûlü, Rabbinin emriyle namaz içinde dahi taarruz, müdafaa ve düşmanın içine korku salma plânları yapıyor.

Savaşta Resûlullah'ın kullandığı taktiklerden biri de, sezdirmeden hareket etmedir. Ne taarruz ne de müdafaada O'nun hedef ve stratejisini kimsenin bilmesi mümkün değildi. Yolun bir bölümünü katetmeden evvel, şuraya buraya gidiyorum demezdi. Mesela Mekke'nin fethine giderken Mekke'ye bir konak mesafe kalıncaya kadar, ne müşriklerin ne de kendi ordusunun net olarak hedeften haberi vardı. On bin yerde, tam on bin tane ateş yakınca Kureyş'in içini bir korku sardı. Ne var ki, artık çare yoktu. O kadar burunlarının dibine sokulmuşlardı ki bir şey yapmaları mümkün değildi.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) savaş taktiği olarak haber ağlarını da kullanıyordu. O güne kadar duyulup bilinmedik öyle bir haber ağı kurmuştu ki haberler merkeze ânında ulaşıyor ve vakti vaktine değerlendiriliyordu. Allah Resûlü'ne ait haberlerin düşmana ulaştığına dair tarih hiçbir şey kaydetmiyor. Hâtıb İbn Ebî Beltea bir aralık, küçük bir yanlışlık yapıp O'nun Mekke'ye doğru hareketini, Mekkelilere haber vermek istemişti ama, ulakla yolda yakalanmıştı. Tabiî ona da bir şey dememişlerdi. Hem meseleyi hallettikten sonra, niye desin ki! O zaafını ifade etmiş, belli bir boşluğunu konuşmuştu. Gerçi bu zat, Bedir'de bulunmuştu ama belli bir boşluğu vardı. O da muvakkaten o boşluğa takılmıştı... Boşluğu olmayan Zât ise (sallallahu aleyhi ve sellem) onu bağışlamıştı.

Bir devenin bütün hızıyla koşup 48 saatte ulaşabileceği bir noktaya, Efendimiz, çok daha az bir zaman zarfında haber ulaştırabiliyordu. Düşünün ki, Efendimiz, Medine'de duruyor, orduları ise, ta Suriye önlerinde savaşıyorlardı. Bu uzak mesafeyi katetmek için durmadan gidilirse 10 gün gerekiyordu. Ama, bu 10 günlük mesafeye Efendimizin habercileri 8 günde haber ulaştırabiliyorlardı.

İlk ulak, bir konak mesafelik bir yere kadar gidiyor ve orada istirahate çekiliyordu. Haberi ikinci ulak alıyor ve bir konak ileride duran üçüncü ulağa haberi ulaştırıyordu. Üçüncü ulak dördüncüye, o da beşinciye, derken haber en dinç bineklerle, en dinç ulaklarla, en kısa zamanda, ulaşması gereken yere ulaşıyordu. Başka türlü, Mekke'de durup da Fizan'dan haber almanın yolu var mı?..

O günün şartları ve imkânları içinde, muhteşem fetanet, her referansıyla ayrı bir huzur, ayrı bir itminan, ayrı bir inşirah veren televvünler gösteriyor ve bize kendi risaletini ilan ve itiraf ettiriyor.

Bütün bunların yanında O, çok iyi bir asker olarak, sulh gerektiği zaman hemen sulha yöneliyordu. Kur'ân O'na şöyle diyordu: "Eğer onlar sulha yanaşırlarsa, sen de yanaş ve Allah'a tevekkül et!" Yani esbaba riayet et, ama Allah'a (celle celâluhu) tevekkülde de kusur etme! Esbaba riayet etmeden tevekkül, tembelliğin, şuursuzluğun, idraksizliğin; esbaba riayetten sonra tevekkül ise teslimiyetin, inkıyadın, Allah'a (celle celâluhu) bağlılığın, şeriat-ı fıtriye ve âyât-ı tekvîniye prensiplerini, kanunlarını bilmenin ve onlara riayet etmenin ifadesidir.

89. Peygamber Efendimizin bu kadar kısa sürede başarılı olmasının sebepleri nelerdir?

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) kısa sürede muvaffak olmasındaki sebepleri özetle şöyle değerlendirebiliriz: O, oldukça hızlı ve sıhhatli karar veriyordu. Hayatında, hiçbir kararı fiyasko

ile neticelenmemişti. Uhud ve Huneyn'de, nasıl süratli ve isabetli kararlar aldığı ve ordusunu mutlak bir hezimetten kurtarıp şanlı bir zafer kazandığı bunun için iyi bir örnektir. O'nda, her zaman sarsılmaz ve sağlam bir irade vardı. Bu iradenin ters yüz edilmesi mümkün değildi. O, fıtraten cesur ve şecaat sahibiydi. Tek başına bütün insanlığa meydan okurcasına, uzun, çetin ve çetrefilli bir yola çıkmıştı. Fertlerden de devletlerden de korkmadan, çekinmeden yoluna devam etmişti. Hatta bazen orduda bir bozgun olunca O atını mahmuzlar, düşmanın üzerine yürür ve bunu yaparken de zerre kadar korku alameti göstermezdi.

Asla gevşemeyen bir irade sahibiydi. Mesuliyetinin şuurundaydı. İleri görüşlü ve zaman üstüydü. Ruhunda istikrarlıydı. İnsan sarrafıydı. Arkadaşlarından her fert, kendini ona en sevgili bilecek kadar insanları seven ve onlar tarafından da aynı ölçüde sevilen seçkin ruhtur. O'nun ashabına, ashabının da O'na güveni tamdı. Hayatının hiçbir devresinde töhmet örsüne yatmamıştı. Onun için, onun istikbalinde tenkit çekicinden sızlanacağı tek hadise yoktu. Çok yönlü bir insandı. Her yönüyle cemiyet içinde temayüz etmişti. O'nun karakter dünyasında zaaftan eser yoktu.

O'nun hayatının tek lahzasında dahi panik yoktur. Her biri başlı başına birer aslan, en cesur sahabenin dahi sağa sola kaçıştığı devrede O, yerinden bir adım dahi kımıldamamıştır. Evet, O'nda öyle çelikten bir irade vardı. Mekke'de çekmediği sıkıntı kalmamıştır, ama O, sarsılmamış; hanımı, amcası peşi peşine vefat etmiş -ki her ikisi de O'nun en büyük destekçisiydi- O'nda yine zerre kadar bir ümitsizlik ve kararsızlık olmamıştır.

Tebliğ vazifesiyle vazifelendirilmişti. Teker teker insanlara Allah'ı anlatacaktı. Bu, âdeta yumurta kabuğu ile okyanusları boşaltmak kadar zor bir işti. Fakat Allah Resûlü, tereddüt etmeden bu işin altına girmiş; fertleri insanî melekeleri ile yakalamış ve onların gönüllerine yıkılmaz tahtlar kurmuştur.

O henüz bezleri arasında bir çocukken "Ümmetî, ümmetî!" diyecek kadar kendi vazifesine göre programlanmış bir insandır. O'nun mahşerdeki iki büklüm hâli de bu sorumluluğun bir uzantısı. Zaten böyle bir mesuliyeti yüklenmeye O'ndan başka kim takat getirebilirdi ki! O, ilk insandan son insana kadar âdeta bütün insanlığın mesuliyetini yüklenmiş gibi idi.

Başta vazifesine nasıl başladı ise hayatının seyrini hep aynı ölçü ve aynı disiplin içinde geçirmiştir. Mekke'de etrafında sadece bir köle, bir kadın, bir çocuk ve bir hür insanın bulunduğu devrede, O'nun tavır ve hareketleri ne ise, Veda Haccı'nda yüz bini aşkın insanın gözünün içine baktığı devredeki tavır ve hareketleri aynıdır. Hatta tevazuu, fetih ve muzafferiyetlerin, sağanak sağanak O'nu ıslattığı dönemlerde daha da enginleşmiş ve tevazu kanatlarını yerlere kadar indirmiştir.

Dost halkasına yenilerin ilhakı ve bunların arasında hakikaten emsalsiz insanların da bulunması, O'na eski dostlarını ve dostluklarını kat'iyen unutturmamıştı. O başta nasıldıysa, hep öyle kaldı. İdaresi altındakileri tanımasında da O'nun eşi-menendi yoktu. Habeşistan'a hicret edileceği zaman, hicret edecekleri ve başlarında onları idare edecek şahsı seçmesinde müthiş bir isabet vardı.

Allah Resûlü'nün mazisi tertemizdi. Resûlullah'tan kendisini töhmet altında bırakacak tek davranış sâdır olmamıştı. O, insanî zaaflardan münezzeh ve müberra idi. Çok yönlü ve mükemmel bir istidat ve kabiliyete sahipti. Bu kadar mükemmel bir istidat ve kabiliyet ise, ancak peygamberde olurdu.

O, Allah'ın emriyle bir dava ve bir gaye belirlemişti. O'nun mefkûresi, kesin ve netti. Savaşmak hemen hiçbir devrede O'nun için gaye olmamıştır. Savaş O'nun en son başvurduğu çaredir. Allah Resûlü, "En güzel müdafaa taarruzdur." prensibiyle hareket ediyordu. Gerçi O'nun yer yer müdafaa harbi ettiği de olmuştur. Fakat bunların hepsi de taarruza zemin hazırlamak içindir.

O'nun harekâtı hep basiret üzere olmuştur. Hiçbir hareketini şansa bırakmamıştır. O'nda bir harekât disiplini vardı ve O, bu disiplini hiç elden bırakmadı. Nereye ne zaman gidilecek, düşmana hangi vakitte taarruz edilecek, O, bunları çok iyi plânlıyordu. Efendimiz, düşmanlarıyla öyle bir anda yaka paça olurdu ki, böyle durumlarda hep zaman ve zemin düşmanın aleyhinde, müslümanların da lehinde tecelli ederdi. Bu durum da, yine Allah Resûlü'nün o baş döndürücü fetanetinin eseridir. Zamanı kendi hesabına çok iyi değerlendirirdi. Mesela, Hendek'te, zamanı uzattıkça uzatmış, kış bastırmış ve Mekkeliler gerisin geriye dönmek zorunda kalmışlardır. Allah Resûlü'nün yaptığı muharebelerden hiçbirinde erzak ve mühimmat bittiğinden dolayı savaşı terk etme gibi bir durum ârız olmamıştır.

Sunduğu mesajlardan hiçbiri hayatla zıtlık teşkil etmiyordu. Tebliğinde ısrarlıydı. Kadrosundaki elemanları çok iyi tanıyordu. Ashabına ait bütün problemleri çözmeye açıktı. Ortaya attığı teklif, direktif ve prensipler hep tatbik edilebilir cinstendi. Gaye-i hayali olan prensipler, esaslar, zamanla aşınmayan ve her zaman canlılığını koruyabilen cinstendi. Böylece her devrin insanı ona müracaat ederken, hayat çeşmesinden kevser içiyor gibi, o düsturları alıyor ve onlarda bütün dertlerine derman bulabiliyordu. Efendimiz, insanlığa öyle mesajlar getirmiştir ki bunların hiçbiri hayatla zıtlaşmamış ve hayata ters düşmemiştir. Hem O, söylediği bütün sözlerini kendinden gayet emin olarak söylemiş ve hiçbir zaman tereddüt ve kuşku soluklamamıştır.

90. Hz. Peygamber Allah'ı görmüş müdür?

İnsanların dünyada Allah Teâlâ'yı görmeleri mümkün değildir. Kur'ân-ı Kerim'in açık beyanına göre de bu dünyada gözler O'nu göremezler. Nitekim: "Gözler O'nu göremez. O bütün gözleri ihata eder." (En'âm, 6/103) ayeti de bunu göstermektedir. Allah Re-

sûlü de (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) bu dünyada Cenâb-ı Hakk'ı görememiştir. O'nu görme bu dünyada değil, ancak Cennet'te olacaktır. Cennet'te insanların gökyüzündeki ayı görme rahatlığında Yüce Allah'ı göreceklerini, beyanlarında sadık olan Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) müjdelemektedir.

91. Peygamberimiz vahiy meleğini görmüş müdür, nasıl görmüştür?

Evet, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) meleği değişik zamanlarda görmüştür. Gördüğü bu melek Cebrail'dir. İlk vahyi aldığında, vahiy bir müddet kesildikten sonra Cibril'in ikinci gelişinde, ve bir de Mirac'da Sidretü'l-Münteha'da görmüştür. Allah Resûlü bunlardan birini şöyle anlatmaktadır:

"Bir ara yolda yürürken gökten bir ses işittim. Gözümü yukarıya doğru çevirdiğimde Hira'da bana gelen meleği gördüm. Büyüklüğü göklerle yerin arasını dolduran bir kürsünün üzerinde oturmakta. Ürpererek yere çöktüm. Aileme dönüp "Beni örtün!" dedim."

Hz. Peygamber her defasında vahiy getirirken Cebrail'i görmüyordu. Zira vahiy O'na değişik şekillerde geliyordu. Bazen bir ses şeklinde, bazen uykuda, bazen kalbine geliyordu. Bazen de Cibril, ashabdan birinin şeklinde gelerek vahyi getiriyordu.

92. Rüyada şeytanın Efendimizin suretine giremeyeceği ifade ediliyor. Bu, herkes için söz konusu mudur? Peygamberimizi rüyada görenlerin farklı şekillerde görmesini nasıl anlamalıyız?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) konuyla ilgili bir hadislerinde şöyle buyurmaktadır: "Beni rüyada gören, gerçekten beni görmüştür, çünkü şeytan benim suretime giremez." (Buhârî, *Ta'bir* 2, 10). Bu hadisten açıkça anlaşıldığına göre, rüyasında Resûlullah'ı gören kimse, hangi şekilde görürse görsün, gördüğü Hz. Peygamber'dir. Zira şeytan O'nun suretine giremez.

Diğer bazı âlimlere göre de bir insanın Allah Resûlü'nün görmüş olması, ancak vasfedildiği şekliyle olduğu zamandır. Şayet vasfedilenin dışında görmüşse o görülen Resûlullah (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) değil, şeytanın onun suretine girmiş şeklidir.

Peygamberimizin farklı kimseler tarafından farklı şekillerde görülmesiyle ilgili şunlar söylenebilir: Rüyayı gören insanların ruh yapılarıyla gördükleri suret arasında yakın alâka vardır. Şayet gören kimse Efendiler Efendisindeki bazı özellikleri eksik olarak görüyorsa demek ki onlarla ilgili, gören şahsın ruhunda birtakım eksiklikler söz konusu olabilir. Öyleyse o şahıs, hayatına biraz çekidüzen vermeli, kusurlarını gidermeye çalışmalıdır. Bazen de gören şahsın konumuyla ilgili işaretler olabilir. Ondan dolayı da farklı görür. Mesela İslâm dini adına önemli görevler yapacak bir insanın rüyasına, gözü yaşlı, mahzun, sakalsız bir şekilde tecelli ediyorsa Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), o kişinin ya da yaptığı önemli işlerin başına kötü bir şey geleceğinden endişesini böyle ifade ediyordur.

93. Peygamber Efendimiz, hadis-i şeriflerinin değiştirilmeden rivayet edilmesine niçin önem vermiştir?

Peygamber Efendimizin sözleri herhangi bir insanın sözü gibi değildir. O'nun sözleri dinî bir hüküm ifade ettiğinden kıyamete kadar gelecek insanlara rehber durumundandır. O'nun sözleri bir yandan Kur'ân'ın en doğru açıklaması, diğer bir taraftan da müstakil hüküm kaynağı olduğundan söylendiği şekliyle aktarılması oldukça önemlidir. Bunu içindir ki Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) kendi sözlerinin yanlış olarak aktarılmasını ya da söylemediği hâlde söylenmiş gibi rivayet edilmesini, oldukça sert bir şekilde yasaklamıştır. Konuyla ilgili olarak Efendimiz: "Kim benim üzerime yalan uydurursa, Cehennem'deki yerini hazırlasın!" buyurmuşlardır.

O kadar ki, Hz. Ali Efendimiz (r.a.): "Ben, size Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'den bir şey söylerken, (öyle dikkat eder, öyle söylerim ki,) gökten yere düşüp parça parça olmak benim için, O'nun üzerine yalan söylemekten daha ehvendir." buyururlardı.

Resûlullah'ın havarisi ve kahraman halası Safiyye'nin oğlu, ilk müslümanlardan, Aşere-i Mübeşşere arasında bulunmakla şereflenmiş Hz. Zübeyr İbn Avvam, o kadar az hadis rivayet etmiştir ki, bir gün oğlu kendisine: "Baba, sen neden hadis rivayet etmiyorsun?" diye sorduğunda: "Bir kelimede bile Resûlullah'a muhalefet ederim diye ödüm kopuyor. Çünkü O: 'Benim üzerime yalan söyleyen, Cehennem'deki yerini hazırlasın!' buyurmuştur." şeklinde cevap vermişti. Bütün bunlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) hadis rivayetindeki titiz hassasiyetini ve ashabın da bu tavsiyelere uymadaki dikkatini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

94. Peygamber Efendimizin Veda Hutbesi'nde üzerinde durduğu konular nelerdir?

Veda Haccı'nda Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) insanlara haklar noktasında evrensel ve vazgeçilmez kurallar üzerinde durmuştur. Bu seneden sonra gelemeyeceğini söyleyerek son ve önemli sözleri olduğuna vurgu yapmış, öncelikle insanların hangi din, ırk ya da milletten olursa olsun kanlarının, mallarının birbirlerine haram olduğunu açıkça belirtmiş, can ve mal dokunulmazlığının esas olduğunu beyan etmiştir.

İslâm'dan önce insanlar arasında cari olan ne kadar uygunsuz tutum ve davranış varsa onların hepsinin kaldırıldığını, bir daha aynı şeylere dönülmemesini tavsiye ederek bu karanlık geçmişin ayaklar altına alınmaya layık olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla o dönemden kalan her türlü kan davasını da kaldırmış, ilk kaldı-

rılan kan davasının, İbn Ebi Rebia İbn Harise, ilk faiz olarak da amcası Abbas'ınki olduğunu belirtmiştir.

İnsanın her dönemde sinsi düşmanı olan şeytanın, ümmetini saptırma noktasında ümit kesmesine rağmen, yine de onların peşini bırakmayacağına işaret etmiş, haram ayların yerlerinin değiştirilmesinin (nesi) küfür olduğunu belirtmiştir. Bir yılın on iki aydan ibaret olduğunu, bunlardan dördünün haram ay olduğunu söylemiştir.

Özelikle kadınlarla ilgili Allah'tan korkmalarını, çünkü hanımlarla evlenirken Allah'ın adı kullanılarak bu işin yapıldığını, bunun için de evlilik hukukuna son derece titiz bir şekilde dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Evlilik hayatında erkek-kadın her iki tarafın da karşılıklı hak ve sorumluluklarının olduğunu, erkeklerin hanımlarının yeme, içme, giyinme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olduklarını, hanımların da erkeklere karşı evin âdeta koruyucusu ve emniyetini temin edicisi olduğunu belirterek her iki tarafı da hayatın düzenli akışı için sorumlu tutmuştur.

Kendisinden sonra yaşayacak ve kıyamete kadar gelecek insanlar için ise, tutunduklarında yanlışlara düşmeyecekleri, dünya-ahiret mutluluğunu yakalayacakları vazgeçilmez yolun, onlara emanet olarak bıraktığı Kur'ân-ı Kerim ve onun açıklaması olan sünneti olduğunu belirtmiştir.

İnsanlara iş yerlerinde, ellerinin altında çalıştırdıkları kimselere karşı son derece adil olunmasını, yediklerinden yedirme, giydiklerinden giydirme, herhangi bir kusur işlediklerinde affetme tavsiyelerini yapmıştır.

Söylediği bu değerli tavsiyeleri tutmalarını hatırlatmış, müslümanların kardeş olduklarını belirtmiş, dolayısıyla haksız bir şekilde kardeşinin malını yemeği haram kılmıştır. Herkesin yarın denecek kadar kısa bir süre içinde mutlaka Rablerinin huzuruna çıkarılacağını, bunun için de kendisinden sonra yeniden eski Ca-

hiliye adetlerine dönerek yanlışlıklara girmemelerini tembihlemiştir.

Bilginin aktarılmasının önemli olduğunu, bunun için de oradaki bu evrensel hakları dinleyenlerin bu mesajı kendilerinden sonra gelenlere duyurmalarının bir görev olduğunu hatırlatmıştır.

95. Allah Resûlü'nün son zamanlarında üzerinde durduğu konular hangileridir?

Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) son günlerinde üzerinde durduğu konuların başında namaz gelmektedir. Bunu hem vefat edeceği zamana kadar cemaate katılmada gösterdiği iştiyakında, hem de ashabına: "Namaza, namaza dikkat ediniz! Emriniz altındakiler hakkında Allah'tan korkunuz." (İbn Mâce, Vesâyâ 1) beyanında görmekteyiz.

Bir diğer konu işçi haklarıdır. İnsana ve onun haklarına önem veren Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetini bu hususta uyarmış: "Kölelerinize çok iyi davranın, onları giydirin, yedirin ve tatlı sözler söyleyin." buyurarak insanlara, çalıştırdıkları insanlara güzel muameleyi vasiyet etmiştir. Allah Resûlü'nün son zamanlarında üzerinde durduğu diğer konular ise; kadınlara iyi davranılması, gelen elçilere güzel muamele edilmesi ve Arap Yarımadası'nın şirkten tamamen temizlenmesidir.

96. Peygamber Efendimiz son günlerini nasıl geçirmiştir?

Bu dünyada her başlangıcın bir de sonu vardır. Âlemlere Rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed Mustafa da (sallallahu aleyhi ve sellem) bir beşer olduğundan O'nun da bir sonu vardı. Vazifesini tamamlamış, emaneti hakkıyla ulaştırılması gerekenlere ulaştırmış ve Rabbine yönelmişti. Her yere elçiler gönderiyor, duymayanlara duyulması gerekenleri duyuruyor ve görmeyen gözleri aydınlığa kavuşturuyordu. Allah'ın vaat ettiği yardım ve fetih bütün açıklı-

ğıyla ortaya çıkmış, dolayısıyla büyük topluluklar hâlinde herkes İslâm'a koşuyordu. Sadece Arap Yarımadası değil çevre ülkelerde de İslâm, alternatifi olmayan bir din olarak kabul ediliyordu. Fethedilen yerlerde tebliğ ve irşad hizmetine ciddi anlamda ihtiyaç vardı. Allah Resûlü de bu ihtiyacı karşılamak için yetiştirdiği "yıldızlar topluluğu"ndan pek çok kimseyi buralara gönderiyordu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) her yıl Ramazan ayında on gün itikaf yaparken, hicretin 10. yılının Ramazan ayında yirmi gün itikafta kaldı. Her yıl Ramazan ayında bütün Kur'ân-ı Kerim'i baştan sona kadar Cebrail'den yeniden dinleyip ona okumasına karşın, bu yıl bunu iki kez yapmıştır. Aynı zamanda Veda Haccı'nda hem hac menâsikini öğretiyordu, hem de, "Önümüzdeki yıl sizinle buluşabileceğimi ümit etmiyorum." buyurdu. Uhud şehidlerini ziyaret etti, onlara hayır dualarda bulundu ve ağlayarak onlara veda etti.

Bu arada bir yandan da bazı yerlerde çıkan fitneleri ortadan kaldırmak için ordu hazırlıyordu. Ordunun komutanlığına da Üsâme bin Zeyd'i (r.a.) seçti. Hz. Zeyd oldukça gençti. Böyle bir tayinden dolayı münafıklar hemen rahatsızlıklarını belirttiler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) insanları toplayarak onun komutanlığa layık bir kişi olup kendi katında önemli bir yerinin olduğunu söyleyerek ona itaat etmelerini tavsiye etti. Bunun üzerine gerek Ensâr gerekse Muhâcir Hz. Üsâme'ye tâbi olarak savaşa çıkmaya hazırlandı. Ancak Allah Resûlü hasta olduğu için ashab Medine'nin dışında bir yerde konaylayarak beklemeye koyuldu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şiddetli baş ağrıları çekiyordu. Hatta bir gün Baki' Mezarlığını ziyaretten dönerken Hz. Âişe O'nu karşılamış, başının ağrıdığını söyleyince de Allah Resûlü: "Asıl benim başım ağrıyor." demişti. Bundan sonra gitgide bu ağrılar çoğalıyor ve bitkin bırakacak bir hâl alıyordu.

Hz. Peygamberin (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) hanımları bu hastalık esnasında onun Hz. Âişe'nin yanında kalma meylini anlamış ve bunun için de O'na izin vermişlerdi. Bunun üzerine, Resûlullah Hz. Meymune'nin evinden çıkarak bir yanında amcası oğlu Fazl diğer yanında da Hz. Ali olmak üzere Hz. Âişe'nin evine teşrif ettiler. Burada hastalığı daha da şiddetlendi. Üzerine bolca su dökerek ancak uyandırabildiler. Bir ara kendine gelir gibi olunca hemen namaz vaktinde mescide çıkmak istedi. Sonra ashabla namaz kılıp sohbet etti. Başında da ağrıları dindirmesi için sargı bulunuyordu. Minbere oturarak Uhud şehidlerine dua ve istiğfarda bulunup şöyle dedi: "Allah bir kulu kendisiyle dünya arasında muhayyer bıraktı da kul O'nun yanını tercih etti." buyurdular. Bunun duyan samimi dostu Hz. Ebubekr ağlamaya başladı. Çünkü bununla O'nun ne kasdettiğini çok iyi anlamıştı.

Yürüme gücü bulduğu sürece Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) namaz kıldırmak için mescide gelmeye devam etti. Son kıldırdığı namaz akşam namazıydı. Başı şiddetle ağrıdığı için başını mendille bağlamış olarak geldi ve namazı kıldırdı. Namazda Mürselât sûresini okudu. Yatsı vakti gelince, "Namaz vakti oldu mu?" diye sordu. Orada bulunanlar, "Herkes sizi bekliyor." dediler. Leğene su koydurarak yıkandı. Sonra ayağa kalkıp mescide gitmek isteyince bayıldı. Kendine geldiğinde tekrar "Namaz vakti geldi mi?" diye sordu. Oradakiler yine önceki cevabı verdiler. Allah Resûlü tekrar boy abdesti aldı ve tekrar ayağa kalkmak isteyince yine bayıldı. Ayılınca tekrar sordu, oradakiler yine aynı cevabı verdiler. Üçüncü kez mübarek vücuduna su döktü, sonra tekrar kalmak istediyse de yine kendinden geçip bayıldı. Ayılıp kendine gelince, "Ebu Bekir namazı kıldırsın." buyurdu. Bu, çok ağır bir yüktü. Kızının odasında kalıyor o kızın babasını kendi yerine tayin ediyordu. Bu çok büyük bir şerefti, ama aynı zamanda da son derece ağır bir yüktü. Hz. Âişe (r.a.) babasının oldukça hassas bir insan olduğunu, dolayısıyla böyle

bir şeyi yapmada zorlanacağını söylese de, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bunu tekrarladı ve insanlara şöyle dedi:

"Ey insanlar! Bana mal ve dostluğuyla en yakın kimse Ebûbekr'dir. Eğer sevgili bir dost edinmem gerekirse muhakkak ki Ebûbekr'i edinirdim. Ama İslâm kardeşliğimiz var. Mescide açılan kapıların hepsi kapansın yalnız Ebûbekr'in kapısı kalsın. Ben hepinizden öndeyim ve sizi bekleyeceğim. Zaten şu an havuzumu görüyorum. Esasen bana yeryüzü hazinelerinin anahtarı verildi. Vallahi ben sizin, benden sonra müşrik olacağınızdan değil de, dünya için birbirinize düşmenizden korkuyorum." buyurdular. Bunlardan birinde biraz hastalığı hafiflemiş ve namaza çıkmıştı. O sırada namazı kıldıran Hz. Ebûbekr geri çekilmek istemiş, ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ona devam etmesini işaret ederek kendisi de Hz. Ebûbekr'in arkasında oturarak namazını kılmıştır.

Hastalığında sürekli şiddetlenme ve hafifleme oluyordu. Vefat ettiği pazartesi günü, ruhunda bir sükûn ve huzur vardı. Mübarek odası mescide bitişikti. Sabahleyin perdeyi kaldırarak bakınca insanların sabah namazı kıldıklarını gördü. Gördüğü manzaradan büyük bir haz duyarak tebessüm buyurdu. İnsanlar ayak sesini duyunca Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) dışarı çıkmak istediğini sandılar. Herkes, sevinçten kendinden geçti. Neredeyse namazı bozacaklardı. İmamlık yapan Hz. Ebubekr, imamlık makamından geri çekilmek istedi. Hz. Peygamber işaret ederek ona mâni oldu ve odasına girip perdeyi indirdi. Bu, ashabın Allah Resûlü'nün (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) mübarek yüzünü son görüşleriydi.

Tarihler Rebiü'levvel ayının on ikinci pazartesi günü öğleden önceyi gösteriyordu. Mübarek başı, Hz. Âişe validemizin göğsüne yaslanmış olduğu hâlde son nefesini verdi. Âişe Validemiz bu son anları şöyle anlatır:

"Allah'ın bana ihsan ettiği nimetlerinden birisi Resûlullah`ın (sallallahu aleyhi ve sellem) benim odamda, benim nöbetimde (mübârek

başı) benim göğsümün üstü ile gerdanımın arasında olarak vefat etmesidir. Bir de Allah'ın, onun vefatı sırasında benim tükürüğümle onun tükürüğünü bir arada birleştirmesidir (Şöyle ki: kardeşim) Abdurrahmân elinde bir misvâkla odaya girmişti. Ben de Resûlullah`ı (göğsüme yan) dayamıştım. Onun misvâka dikkatle baktığını gördüm. Misvâkı çok sevdiğini bildiğim için: 'Size misvâkı alayım mı?' diye sordum. Başı ile: 'Evet.' diye işaret etti. Ben de misvâkı yumuşatıp verince ağzında yürütüp fırçaladı. Bir de Resûlullah`ın (sallallahu aleyhi ve sellem) yanında sahtiyandan ufak bir su kabı, içinde su ile beraber dururdu. Ara sıra iki elini bu kaba batırıyor ve ıslanan elleriyle yüzünü sıvıyor ve: 'Lâilâhe illâllah! Ölümün ne şiddetleri, kademeleri var.' diyordu. Sonra elini kaldırdı. Tâ ruhu alınıncaya kadar: 'Allah'ım beni Refîk-i A'lâ câmiasında kıl.' duasına devam etti. Ve bu dua ile Hatemü`l-Enbiyâ`nın (mu`cizeler gösteren mübârek) eli düştü." (Buhârî, *Merda* 19, *Fezâilu's-Sahâbe* 5, *Daavât* 28).

Allah Resûlü (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) bu son hastalığında 13 gün hasta yatmıştır. Hastalığının beş gününü diğer eşlerinin odalarında geçirmiş, 8 günü de Hz. Âişe'nin yanında. Buna göre hastalığı çarşamba günü başlamış, bir hafta geçtikten sonraki pazartesi de Hakk'a yürümüştür.

97. Resûlullah'ın cenazesini kimler ve nasıl yıkamıştır?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) vefat ettiğinde onu yıkamak için hanesinde, aile halkından amcası Abbas, Ali İbn Ebî Talib, amcası oğlu Fadl İbn Abbas, Usame İbn Zeyd, Kuşem ve azatlı kölesi Salih vardı. Bunlar, dünyanın en şerefli insanını yıkamak için toplanmışlardı. Ayrıca bunlara ilaveten kapının dışında Bedir Savaşı'na da katılmış olan Ensâr'dan, Enes İbn Havl da Hz. Ali'den ısrarla izin istemiş, o da bu talebi kırmayarak kabul emişti.

Hz. Ali, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi ve sellem) üzerinde gömleği olduğu hâlde yıkıyordu. Hz. Abbas, Fadl ve Kuşem, Hz. Ali

ile beraber Resûlullah'ı bir yandan öbür yana çeviriyorlardı. Hz. Usame ile Salih de su döküyorlardı. Hz. Ali onu yıkamaya başladı. Ölülerde görülen hiçbir şey Resûlullah'ta görülmedi. Bunun karşısında Hz. Ali şöyle dedi: "Babam, anam sana feda olsun! Sen diri iken de, ölü iken de ne kadar güzel, ne kadar da temizsin!"

Hz. Âişe Validemizden de konuyla ilgili şöyle bir rivayet aktarılmaktadır:

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) yıkanması esnasında, O'nu nasıl yıkayacakları konusunda tereddütler ortaya çıktı. Acaba diğer ölülerin yıkanması gibi üzerindeki elbiseler çıkarılarak mı yoksa elbiseleriyle mi yıkanacaktı? Meseleyi tartışırken onları bir uyuklama hâli aldı. Konuyu orada tartışan her bir fert, çenesi önüne düşecek kadar uykuya daldı. Evin bir köşesinden, kim olduğunu anlayamadıkları birisi onlara, Allah Resûlü'nü üzerindeki elbiseler olduğu hâlde yıkamalarını söyledi. Onlar da hemen kalkıp üzerinde gömlek olduğu hâlde, su ve sidrle (Arabistan'da o zamanlarda yapraklarıyla ölüleri yıkadıkları bir ağaç) yıkadılar. Yıkadıktan sonra kurulayarak iki ya da üç parça beyaz beze sardılar. İşte Kâinatın kendisi için yaratıldığı Efendiler Efendisi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) bu dünyadan götürdüğü şey buydu.

98. Resûlullah'ın cenaze namazı nasıl kılınmıştır?

Ölen kimsenin arkasından en son yapılan görev, ölene dua anlamına gelen Cenaze namazıdır. müslümanlar ölen kardeşlerine bu son görevi de ifa ederek dua ve hayır şehadette bulunarak onu yolcu ederler. Ancak bu defa önlerindeki Kâinatın Sultanı'ydı. Herkeste bir şaşkınlık vardı. Sevdiklerini, her şeyi kendisine sordukları mesele çözücülerini kaybetmişlerdi. Başkalarının cenaze namazlarını bir imamın arkasında durarak kılmışlardı. Ancak bu defa vefat eden her zaman onlara imam olan İnsanlığın İftihar Tablosu Hz. Muhammed Mustafa idi (sallallahu aleyhi ve sellem). Onun

için de kimse cesaret edip öne geçemiyordu, geçmedi. Herkes grup grup Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) mübarek naaşının olduğu yere giriyor, tek başlarına cenaze namazlarını kılıyor ve çıkıyorlardı. Erkekler bu işi yaptıktan sonra bu defa da kadınlar aynı şekilde tek tek cenaze namazını kılıyorlardı.

99. Resûlullah'ın kabrinin yeri nasıl tespit edilmiş ve Resûlullah oraya nasıl defnedilmiştir?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) vefat edince nereye defnedileceği konusu netleştirilemedi. Değişik görüşler ileri sürüldü. O'nun en yakın dostu ve arkadaşı Hz. Ebubekr (r.a.) Efendimiz'den duyduğu: "Hiçbir peygambere vefat ettiği yerin dışında kabir kazılmaz." sözünü hatırlattı. Dolayısıyla Allah Resûlü'nün vefat ettiği yer kazılarak mezar hâline getirildi. Kabrin içine önce kırmızı bir kadife konuldu. Çarşamba gecesi de Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) oraya defnedildi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) kabrine; Hz. Ali, Hz. Abbas, Akîl İbn Ebî Talib, el-Fadl ve Şükran adındaki sahabîler indi.

BİBLİYOGRAFYA

A'zamî, Muhammed Mustafa, *Küttâbü'n-Nebî*, et-Tıbâe el-Arabiyye es-Suûdiyye, Riyad 1981.

Abd İbn Hasan, Muhammed Yûsuf, *el-Münâfikûn fi'l-Kur'ân'il-Kerîm*, Dâru't-Tevzi' ve'n-Neşrü'l-İslâmiyye, Kâhire 1991.

Abduh, Muhammed, *Mecelletü'l-Menâr*, (Reşid Rıza'nın Tefsîru'l-Fâtiha'sının sonunda), ez-Zehrâ Li'l-A'lâmi'l-Arabî, Kâhire 1988.

Abdulhalim Mahmûd, Ali, *Âlemiyyetü'd-Da'veti'l-İslâmiyye*, Dâru'l-Vefâ, Kâhire 1992.

Afîfî, Muhammed Abdulfettâh, *Hadîsu'l-Kur'ân'il-Kerîm an İmâmi'l-Enbiyâ*, Dâru'l-Mısriyye el-Lübnâniyye, Kahire 1995.

Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, Beyrut ts.

Ahmed eş-Şâmî, Sâlih, *Edvâun Alâ Dirâseti's-Sîre*, el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut 1990.

Ahmed Mithat (Efendi), *Müdafaa* (Müslümanları Hıristiyanlığa Davet Edenlere Karşı Kaleme Alınmıştır), İst. 1300.

Ahmed, İbrâhim Halil, *Muhammed Fi't-Tevrât'i ve'l İncîl'i ve'l-Kur'ân*, Dâru'l-Menar, Kâhire 1989.

Akgül, Muhittin, *Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamber*, Işık Yayınları, İzmir 1999.

——, *Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Muhammed'in (s.a.s.) Özellikleri*, Işık Yayınları, İzmir 1999.

Akîki, Necib, *el-Müsteşrikûn*, Dâru'l-Maarif, Mısır 1965.

Akseki, A. Hamdi, *İslâm Dini*, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1977.

Algül, Hüseyin, *İslâm Tarihi*, Gonca Yayınevi, İst. 1986.

——, *Peygamberimiz'in Şemaili Ahlak ve Adabı*, Nil Yayınları, İstanbul, ts.

Âlûsî, Şihâbuddin es-Seyyid Mahmûd, *Rûhu'l-Meânî fî Tefsîri'l-Kur'âni'l-Azîmi ve's-Seb'il-Mesânî*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arâbî, Beyrut 1985.

Aydın, Mehmet, *Müslümanların Hıristiyanlığa Karşı Yazdığı Reddiyeler Ve Tartışma Konuları*, Konya 1989.

Aynî, Bedrüddin Ebî Muhammed Mahmûd İbnAhmed, *Umdetü'l-Kâri Şerh-ü Sahîhi'l-Buhârî*, Dâr-u İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.

Bayraktar, İbrahim, *Hz.Peygamber'in Şemâili*, Sehâ Neşriyat, İst. 1990.

Bintü'ş-Şâtî, Âişe Abdurrahman, *Mea'l-Mustafâ*, Dâru'l-Meârif, Kâhire 1992.

Bucaılle, Maurıce, *Kitâb-ı Mukaddes, KUR'ÂN ve Bilim*, (Çev: Suat Yıldırım), T.Ö.V Yayınları, İzmir 1981

Buhârî, Ebû Abdillah Muhammed İbn İsmâil, el-*Câmi'u's-sahîh*, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İst. ts.

Bulut, Mehmet, *Ehl-i Sünnet ve Şia'da İsmet İnancı*, Risâle Yayınları, İst. 1991.

Bûtî, Muhammed Saîd Ramazan, *Fıkhu's-Sîre en-Nebeviyye*, Dâru's-Selâm, Kâhire 1994

Canan, İbrahim, *Hadis Ansiklopedisi*, Akçağ Yayınevi, İst. ts.

Cerrahoğlu, İsmail, *Garanik Meselesinin İstismarcılar*, A.Ü İlâhilat Fakültesi Dergisi, Ankara 1981, 24/69-70.

Cessâs, Ebûbekr Ahmed İbn Ali er-Râzî, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, Dâr-u İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 1985

Cisrî, Hüseyin, *Risâle-i Hamîdiyye*, (Çev: Manastırlı İsmail Hakkı), Türdav Ofset, İst.1980

Çağırıcı, Mustafa, *Hz. Peygamber'in Örnek Ahlâkı*, Ebedî Risâlet Sempozyumu 1, Işık Yayınları, İzmir 1993.

Çakan, İsmail, *Örnek Kul Son Resul*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2006.

Çetin, Abdurrahman, *Örneklerle Peygamberimiz,* Ensar Neşriyat, İstanbul 2006.

Çığman, M.Kenan, *İnançlar*, Gonca Yayınevi, İst.1976

Dâmeğânî, Hüseyin İbn Muhammed, *Kâmûsu'l-Kur'ân,* Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1985.

Dâvûd, Abdulahad, *Tevrat Ve İncil'e Göre Hz. Muhammed*, (Çev: Nusret Çam), Nil A.Ş Yayınları, İzmir 1988.

Davudoğlu, Ahmed, *Sahîh-i Müslim Terceme ve Şerhi*, Sönmez Neşriyat, İst 1977.

Deedat, Ahmed, *Maza Yekûlu'l-Kitabu'l-Mukaddes An Muhammed?* Dâru'l-Menar, Kahire 1989.

Demircan, Adnan, *Hz. Peygamber Devrinde Münafıklar*, Esra Yayınları, Konya 1996.

Derveze, Muhammed İzzet, *Sîretü'r-Resûl*, Mektebetü'l-Asriyye, Beyrût ts.

Draz, Muhammed A., *En mühim Mesaj Kur'ân*, (Çev: Suat Yıldırım), Işık Yayınları, İzmir, 2003.

Ebû Dâvûd, es-Sicistâni, *Sünen-i Ebî Dâvûd*, Çağrı Yayınları, İst. 1981

Ebû Fâris, Muhammed Abdulkâdir, *el-Hicretü'n-Nebeviyye*, Dâru'l-Furkân, Ürdün 1988.

Ebû Şehbe, Muhammed, *Sünnet Müdâfaası*, (Çev: Mehmed Görmez, M. Emin Özafşar), Rehber Yayıncılık, Ankara 1990.

Ebû Zehrâ, Muhammed, *Hâtemü'n-Nebiyyîn*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kâhire 1993.

——, *el-Mûcizetü'l-Kübrâ el-Kur'ân*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, ts.

Ebû's-Suûd, Muhammed İbn Muhammed el-İmâdî, *İrşâdu'l-Akl-is'Selîm ilâ Mezâyâ'l-Kurân'il-Kerîm*, Dâr-u ihyâi't-Türâsi'l-Arabî, *Beyrut ts.*

Ebü'l-Hattâb İbn Dıhye, Mecdüddin, *Nihâyetü's-Sûl fî Hasâisi'r-Resûl Muhammed İbn Abdullah*, (Nşr: Abdullah Abdulkadir Muhammed Nûr el-Fâdinî), Vezâretü'l-Evkâf, Katar 1995.

el-Akîki, Necib, *el-Müsteşrikûn*, Dâru'l-Maârif, Mısır 1965.

el-Hindî, Rahmetullah, *İzhâru'l-Hakk*, Riyad 1994.

Elmalılı, Hamdi Yazır, *Hak Dîni Kur'ân Dili*, Feza Gazetecilik A.Ş, ts.

er-Rûmî, Fehd İbn Abdurrahman İbn Süleyman, *Hasâisu'l-Kur'âni'l-Kerîm,* Vezâratü'l-İ'lâm, Riyad 1409.

Ersoy, Mehmed Âkif, *Safâhât*, İnkilâp ve Aka Kitabevi, İst. 1983.

Eşkar, Muhammed Süleyman, *Ef'âlu'r-Resûl ve Delâletuhâ Ala'l-Ahkâmi'ş-Şer'iyye*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1993.

Eşkar, Ömer Süleyman, *er-Rusül ve'r-Risâlât*, Mektebetü'l-Felâh, Beyrut 1983.

Fevzi Abdulmuttalib, Rıfat, *el-İsrâ ve'l-Mi'râc*, Mektebetü'l-Hancı, Kâhire 1980.

Gazâlî, Muhammed, *Fıkhu's-Sîre*, Dâru'l-Kütübi'l-İslâmiyye, Kâhire ts.

Gülen, M. Fethullah, *İnancın Gölgesinde*, Nil Yayınları, İzmir 1996.

——, *Kalbin Zümrüt Tepeleri*, Nil Yayınları, İzmir 1994.

——, *Asrın Getirdiği Tereddütler,* Nil Yayınları, İzmir 1998.

——, *İnsanlığın İftihar Tablosu Sonsuz Nûr*, Nil Yayınları, İst. 2007.

Güner, Osman, *Resûlullâh'ın Ehl-i Kitapla Münâsebetleri*, Fecr Yayınevi, Ankara 1997.

Güngör, Mevlüt, *Kur'ân'ın Hz. Peygamberin Sünnetine Verdiği Değer*, Ebedî Risâlet Sempozyumu 1, Işık Yayınları, İzmir 1993, s. 342.

Hadîdî, Muhammed Ebu'n-Nûrî, *İsmetü'l-Enbiyâ*, Mısır 1979.

Hakîm, Muhammed Bakır, *el-Müsteşrikûn ve Şübehâtühüm Havle'l-Kur'ân*, Beyrut 1985.

Halîfe, Muhammed, *el-İstişrâk ve'l-Kur'ânu'l-Azîm*, (Arapçaya Çev: Mervan Abdussabur Şahin).

Hamidullah, Muhammed, *Hz. Peygamberin İslâm Öncesi Seyahatleri*, (Çev: Abdullah Aydınlı), A.Ü.İ.İF.D., Ankara 1980, Sayı 4.

——, *İslâm Peygamberi*, (Çev: Salih Tuğ), İrfan Yayımcılık, İst. 1991.

——, *Kur'ân-ı Kerim Târihi*, (Çev: Salih Tuğ), İFAV Yayınları, İst. 1993.

Hasan, Hasan İbrahim, *Siyasî -Dînî -Kültürel -Sosyal İslâm Tarihi*, (Ter: İsmail Yiğit, Sadrettin Gümüş), Kayıhan Yayınları, İst. 1985.

Hâşimî, M.Ali, *Kur'ân'da Resûlullah*, (Çev: Nureddin Yıldız), Risâle Yayınları, İst. 1987.

Hûfî, Ahmed Muhammed, *Min Ahlâki'n-Nebî*, Vezâratü'l-Evkâf Cumhûriyet-ü Mısr, Kâhire 1994.

Hüseynî, Muhammed İbn Alevî, *Muhammed el-İnsânu'l-Kâmil*, Dâru'ş-Şurûk, Cidde 1984.

Işık, Emin, *Örnek Aile Reisi Olarak Hz. Peygamber*, Ebedî Risâlet Sempozyumu 1, Işık Yayınları, İzmir 1993.

Itr, Nûreddin, *es-Sünnetü'l-Mutahharatü ve't-Tahaddiyât*, Dâru'l-Felâh, Halep 1984.

İbn Hazm, *el-Ahlâk ve's-Siyer*, Kâhire 1962.

İbn Hişam, Cemâleddin Abdulmelik İbn Hişam, *es-Sîratü'n-Nebeviyye*, (Neşr: Mustafa es-Sekâ vd.) Mısır ts.

İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâîl İbn Ömer, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Dâr-u Kahraman, İst. 1992.

İbn Mâce, Ebû Abdillah Muhammed İbn Yezîd el-Kazvînî, *Sünen*, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İst. ts.

İbn Mulakkin, Ebû Hafs Ömer, *Ğâyetü's-Sûl fî Hasâisi'r-Resûl*, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 1993.

İbn Sa'd, *Tabakâtu'l-Kübrâ*, Dâr-u Sâdır, Beyrut ts.

İbn Teymiyye, Takiyyuddin Ebu'l-Abbâs Ahmed, *Minhâcü's-Sünne en-*Nebeviyye, Mektebet-ü İbn Teymiyye, Kâhire 1989.

İbrâhim Hasan, Hasan, *İslâm Târihi*, (Çev: İsmail Yiğit, Sadreddin Gümüş), Kayıhan Yayınları, İst. 1985.

İbrâhim Molla, Halil, *Mie Hasle Min Hısâli'r-Resûl*, Mektebetü'z-Zehrâ, Kâhire 1986.

İsbahânî, Ebû Nuaym, *Delâilü'n-Nübüvve*, Dâru'n-Nefâis, Beyrut 1991.

Kâdı Iyâz, Ebu'l-Fadl el-Yehsûbî, *eş-Şifâ bi Ta'rîf-i Hukûki'l-Mustafa*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1988.

Kalacı, Muhammed Revvâs, *Dirâsetün Tahlîliyyetün Li Şahsiyyeti'r-Resûli Muhammed*, Dâru'n-Nefâis, Beyrut 1988.

Kapar, Ali, *Hz. Muhammed'in Meşriklerle Münâsebeti*, Esra Yayınları, Konya 1993.

Kardâvî, Yûsuf, *Beyyinâtü'l-Hilli'l-İslâmî ve Şübühât'il-İlmâniyyîn ve'l-Müteğarribîn,* Müessesetü'r-Risâle, Beyrût 1993.

Kardâvî, Yûsuf, *el-Merciiyyetü'l-Ûlyâ fi'l-İslâm li'l-Kur'ân'i ve's-Sünne*, Mektebetü Vehbe, Kâhire ts.

Kaya, Mahmud, *İslâm'ın Evrenselliği Üzerine*, Ebedî Risâlet Sempozyumu, 1, Işık Yayınları, İzmir 1993.

Köksal, Mustafa Asım, *Müsteşrik Caetani'nin Yazdığı İslam Tarihindeki İsnad Ve İftiralara Reddiye*; D.İ.B.Y. Ankara 1986.

——, *İslâm Tarihi: Hazreti Muhammed Aleyhisselam ve İslamiyet,* I-VIII, Işık Yayınları, İstanbul 2007.

Kurtubî, Ebû Abdillah Muhammed İbn Ahmed, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*, Beyrut 1985.

Kuşeyrî, Ebu'l-Kâsım Abdulkerim Hevazin, *er-Risâletü'l-Kuşeyriyye*, Dâru'l-Hayr, Beyrût 1991

Kutup, Muhammed, *Yirminci Asrın Câhiliyeti*, (Çev: M. Hasan Beşer), Hilal Yayınları, Ankara ts.

Kutup, Seyyid, *Fî Zilâli'l-Kur'ân*, Dâru'ş-Şurûk, Beyrut 1988.

Malatâvî, Hasan Kâmil, *Resûlullah fi'l- Kur'ân'il- Kerim*, Dâru'l-Meârif, Kâhire 1989.

Mâlik İbn Enes, *el-Muvatta*, Dâr-u İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut ts.

Manastırlı, İsmail Hakkı, *Risâle-i Hamidiyye'nin Zeyli*, Bahar Yayınları, İst.1980.

Mansûr Fevzî, Muhammed Süleyman Selman, *Rahmetün Li'l-Âlemîn,* (Arapçaya Çev: Muktedî Hasan Yâsin el-Ezherî), Dâru's-Selefiyye, Bombay 1989.

Mâverdî, Ebu'1Hasan Ali İbn Muhammed, *A'lâmu'n-Nübüvve*, Dâr-u İhyâi'l-Ulûm, Beyrut 1988, s. 76-77.

Mevdûdî, Ebu'l Alâ, *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamberin Hayatı*, (Çev: Ahmed Asrar),Pınar Yayınları, İst. 1992.

Michael H. Hart, *el-Hâlidûne Mie A'zamuhum Muhammed*, (Arap. Ter: Enis Mansur), ez-Zehrâ Li'l-A'lâm el-Arabî, Kâhire 1986.

Muallimî, Yahya, *Mekârimu'l-Ahlâk Fi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Mektebetü Ukaz, Cidde ts.

Muhammed İbn Alevî, el-Hüseynî, *Muhammed el-İnsânu'l-Kâmil*, Dâru'ş-Şurûk, Cidde 1984.

Muhammed el-Cebrî, Abdu'l-Müteâl, *Hücciyyetü's-Sünne*, Mektebetü Vehbe, Kâhire 1986.

Muhammed Hâlid, Hâlid, *İnsâniyyât-u Muhammed*, Dâru'l-Meârif, Kâhire ts.

Mursafî, Sa'd Muhammed, *Mevkifu'l-Yehûd Minerrisâleti*, Kuveyt 1992.

Mutahharî, Murtezâ, *en-Nebiyyü'l-Ümmî*, (Farsçadan Arapçaya Çev: Muhammed Ali et-Teshîrî), Teblîğâtu'l-İslâmî, Îran ts.

Mübârekfûrî, Safiyyurrahmân, *er-Rahîku'l-Mahtûm*, Dâr-u İbn Kesîr, Beyrut 1991.

Münâvî, Abdurraûf, *Feyzü'l-Kadîr,* Dâru'l-Marife, Beyrut ts.

Müslim, Ebu'l-Hüseyn İbn Haccâc, *Sahîh-u Müslim*, Dâr-u İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut ts.

Neccâr, Abdulvehhâb, *Kasasu'l-Enbiyâ*, Dâru'l-Hayr, Beyrut 1990.

Nedvî, Ebu'l-Hasan Ali, *Rahmet Peygamberi Hz. Muhammed*, (Çev: Abdulkerim Özaydın), İz Yayıncılık, ist. 1992.

Nedvî, Seyyid Süleyman, *Asr-ı Saâdet Peygamber'imizin Tebliğât ve Ta'lîmâtı*, (Çev: Ali Genceli), Şamil Yayınevi, İst. 1985.

Nedvî, Süleyman, *er-Risâletü'l-Muhammediyye*, Dâru's-Suûdiyye, Cidde 1984.

Nesâî, Ebû Abdirrahman Ahmed İbn Şuayb İbn Ali İbn Bahr, *Sünenü'n-Nesâî*, Dâr-u İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut ts.

Nursi, Saîd, *Lemalar,* Işık Yayınları, İzmir 2004.

——, *Mektubat*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2006.

——, *Sözler,* Şahdamar Yayınları, İzmir 2006.

Râzî, Fahruddin Muhammed İbn Ömer İbn Huseyn İbn Hasan İbn Ali et-Teymî, *et-Tefsîru'l-Kebîr*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1990

Reşîd Rızâ, Muhammed, *el-Vahyu'l-Muhammedî*, ez-Zehrâ Li'l İ'lâmi'l-Arabî, Kâhire 1988.

Rıfat, Ahmet, *Tasvîr-Ahlâk*, Tercüman 1001 Temel Eser, t.s.

Sâbûnî, Muhammed Ali, *en-Nübüvvetü ve'l-Enbiyâ*, Dâru'l-Kalem, Dımeşk 1989.

Said Havva, *er-Resûl*, Dâru's-Selâm, Kâhire1990.

Selâmetü Cebr, Muhammed, *Târihu'l-Enbiyâ ve'r-Rüsûl*, Kuveyt 1993

Sibâî, Mustafa, *es-Sünnetü ve Mekânetuhâ fi't-Teşrîi'l-İslâmî*, Kâhire 1966

Suyûtî, Celâleddîn Abdurrahmân, *el-Hasâisu'l-Kübrâ*; Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 1985.

——, *el-İtkân fî ulûmi'l-Kur'ân*, Dâr-u İbn-Kesîr, Beyrut 1987.

——, *Esbâb-ı Nüzûl*, Dâr-u İbn Zeydûn, Beyrut ts.

Sücânî, Ca'fer, *Meâlimu'n-Nübüvve fi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Edvâ, Beyrut 1984.

Sülemî, İzz Abdulazîz İbn Abdusselam, *Bidâyetu's-Sûl fî Tafdîli'r-Resûl*, el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut 1986.

Şerîati, Ali, *Muhammed'i Tanıyalım*, (Çev: Ali Seyyidoğlu), Fecr Yayınevi, Ankara 1996.

Şevvâh İshâk, Ali, *Mâ zâ Havle Umûmiyyetü'r-Resûl*, Dâru's-selâm, Kâhire 1985.

Şiblî, Mevlânâ, *Asr-ı Saâdet*, (Çev: Ömer Rıza Doğrul), Eser Neşriyat ve Dağıtım, İst. 1978.

Şimşek, M. Sait, *Garanik Rivâyeti'nin Târihî Değeri*, Bilgi ve Hikmet Dergisi, Bahar1993, Sayı 2.

Tabbâra, Afîf Abdulfettah, *Me'al-Enbiyâ fi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Dâru'l-İlm Li'l-Melâyîn, Beyrut 1989.

Taberî, İbn Cerîr, *Câmiu'l-Beyân An Te'vîl-i Âyi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Fikr, Beyrût 1995.

Tabersî, Ebu Ali el-Fadl İbn El-Hasan, *Mecmeu'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân,* Dâr-u ihyâî't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 1992.

Tâvîle, Abdulvehhâb Abdusselâm, *Bişârâtu'l-Enbiyâ Bi Muhammed*, Dâru's-Selâm, Kâhire 1990.

Tercüman, Abdullah, *Tuhftü'l-Erîb Fi'r-Reddi Alâ Ehli's-Salîb Tercümesi*, (Çev: Mehmed Zihni), Bedir Yayınları, İst. 1970.

Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed İbn İsâ, *el-Câmi'u's-Sahîh*, (Neşr: Ahmed Muhammed Şâkir), el-Mektebetü'l- İslâmiyye, ts.

Vural, Faruk, *Şemail,* Işık Yayınları, İzmir 2007.

Yardım, Ali, *Hadis I*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 1984.

Yıldırım, Suat, *Kur'ân-ı Hakîm ve Açıklamalı Meâli*, Feza Gazetecilik A.Ş. İst.1998.

——, *Kur'ân-ı Kerîm ve Kur'ân İlimlerine Giriş*, Ensar Neşriyat, İst. 1983

Yiğit, Yılmaz, Ergene, Mehmet, *Çağdaşlık mı? İnhiraf mı?* Kaynak A.Ş, İzmir 1994.

Yûsuf Hamza, Ömer, *Kabesün Min Sîreti'l-Mustafa*, Dâru'l-Mısriyye, Kâhire 1995.

Yüce, Abdulhakim, *Efendimizin Bir Günü,* Işık Yayınları, İzmir 2007.

Zehebî, Muhammed İbn Ahmed İbn Osman, *es-Sîratü'n-Nebeviyye*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1982.

Zehebî, Muhammed Hüseyn, *el-Vahyu ve'l-Kur'ânu'l-Kerîm*, Mektebetü Vehbe, Kâhire 1986.

Zemahşerî, Mahmûd İbn Ömer, *el-Keşşâf an Hakâik-i ğavâmidi't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvîli fî Vucûhi't-Tenzîl*, Dâru'r-Reyyân, Kâhire 1987.

Zerkâ, Mustafa Ahmed, *Azamet-ü Muhammed Hâtem-ü Rusulillah*, Dâru'l-Kalem, Beyrut 1987.

Zerkânî, Muhammed Abdulazîm, *Menâhilu'l-İrfân fî Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1988.

Zerkeşî, Bedrüddin Muhammed İbn Abdillah, *el-Burhân fî Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut ts.

Ziyâuddin Itr, *Nübüvvet-ü Muhammed fi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Beşâiru'l-İslâmiyye, Beyrût 1990.

Zuhaylî, Vehbe, *et-Tefsîru'l-Munîr*, Dâru'l-Fikr, Beyrût 1991.